

DIAGNOZA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH,
UŻYWANIA SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH,
UZALEŻNIEŃ BEHAWIORALNYCH
I PRZEMOCY W RODZINIE
WŚRÓD MIESZKAŃCÓW BIELSKA-BIAŁEJ
ORAZ POSTAW, OPINII I ZACHOWAŃ WOBEC TYCH
SZKODLIWYCH ZJAWISK SPOŁECZNYCH
W ŚRODOWISKU LOKALNYM

BIELSKO–BIAŁA, GRUDZIEŃ 2018

Spis treści

Wstęp.....	4
Metodologia.....	4
Analiza danych zastanych	5
Ogólna charakterystyka Miasta Bielska-Białej	5
Położenie i dane administracyjne	5
Najważniejsze dane demograficzne	5
Lokalny rynek pracy	8
Bezrobocie w gminie	8
Zatrudnienie	9
Lokalne zasoby gminy	10
Zasoby w obszarze edukacji	10
Kultura, sztuka i sport	10
Alkoholizm i zażywanie substancji psychoaktywnych	12
Problemy w obszarze pomocy społecznej	17
Profilaktyka	18
Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii.....	18
Działania profilaktyczne dla młodzieży	22
Badanie ilościowe osób dorosłych	28
Analiza szczegółowa.....	28
Badanie ilościowe uczniów	62
Czas wolny.....	64
Alkohol	66
Narkotyki.....	76
Papierosy.....	80
Zachowania ryzykowne.....	82
Relacje interpersonalne i samoocena.....	87
Przemoc rówieśnicza i przemoc w rodzinie	89
Urządzenia elektroniczne.....	96
Porównanie aktualnych wyników badań z wynikami analogicznych badań i raportów z lat 2008 i 2013	100
Alkohol	100
Papierosy.....	106
Narkotyki.....	108
Badanie jakościowe liderów opinii i ekspertów.....	111
Występowanie problemu uzależnień wśród mieszkańców Bielska-Białej.....	111
Problemy społeczne wynikające z uzależnień.....	111
Dostępność alkoholu na terenie Bielska-Białej.....	112

Promocja alkoholu na terenie Bielska-Białej	113
Skala występowania przemocy w rodzinie wśród mieszkańców Bielska-Białej.....	113
Instytucje zajmujące się rozwiązywaniem problemów związanych z przemocą w rodzinie na terenie Bielska-Białej	114
Czynniki sprzyjające i utrudniające skuteczną pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	115
Pożądane działania wobec osób uzależnionych	116
Działania profilaktyczne podejmowane na terenie Bielska-Białej	116
Działania naprawcze podejmowane przez miasto Bielsko-Biała w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie	117
Wnioski i rekomendacje.....	118
Alkohol	118
Narkotyki.....	119
Papierosy.....	119
Przemoc.....	119
Spis wykresów i tabel.....	123
Załączniki.....	129
Ankieta – mieszkańcy.....	129
Ankieta – dzieci	137

Wstęp

Na zlecenie Urzędu Miejskiego w Bielsku-Białej, na przełomie listopada i grudnia 2018 r., Instytut Badawczy IPC Sp. z o.o. przeprowadził badanie pt. **„Diagnoza problemów alkoholowych, używania substancji psychoaktywnych, uzależnień behawioralnych i przemocy w rodzinie wśród mieszkańców Bielska-Białej oraz postaw, opinii i zachowań wobec tych szkodliwych zjawisk społecznych w środowisku lokalnym”**.

Głównym celem badania była diagnoza problemów społecznych związanych z używaniem alkoholu i środków psychoaktywnych, a także z przemocą w rodzinie w mieście Bielsko-Biała.

Metodologia

Badanie zostało zrealizowane za pomocą następujących technik:

- analiza desk research,
- badanie ankietowe CATI z dorosłymi mieszkańcami Bielska-Białej,
- badanie ankietowe techniką ankiety audytoryjnej z uczniami szkół podstawowych, oddziałów gimnazjalnych i szkół ponadpodstawowych,
- badanie jakościowe z liderami opinii i ekspertami.

Badanie zostało zrealizowane na następujących próbach badawczych:

- badanie ilościowe osób dorosłych – 514 osób,
- badanie ilościowe uczniów – 834 osoby (356 uczniów szkół podstawowych, 172 uczniów oddziałów gimnazjalnych, 306 uczniów szkół ponadpodstawowych),
- badanie jakościowe liderów opinii i ekspertów – 20 osób.

Desk research to metoda badawcza, która sprowadza się do analizy zapisów dostępnych źródeł danych, obejmującej w szczególności ich kompilację, wzajemną weryfikację i przetwarzanie. Analiza stanowi podstawę do wypracowania wniosków na temat badanego problemu. Podstawę analizy desk research stanowią najczęściej dokumenty statystyki publicznej, sprawozdania, analizy i publikacje, roczniki statystyczne.

Badania ilościowe odpowiadają na pytanie o skalę danego zjawiska czy zachowania lub o stopień popularności opinii. Metody ilościowe opierają się na parametrach mierzalnych liczbowo/procentowo, a ich stosowanie powiązane jest z dokonywaniem pomiarów i szacunków realizowanych w oparciu o obliczenia statystyczne - metody te szczególnie często wykorzystuje się zatem przy badaniu, którego wynikiem ma być wymierna ocena danego zagadnienia (przedmiotu badania).

Badania jakościowe odpowiadają na pytanie o przyczynę danego zjawiska, zachowania lub opinii. Metody jakościowe opierają się na parametrach niemierzalnych liczbowo i ukierunkowane są na zrozumienie badanych postaw czy zjawisk. Z tego powodu mają zastosowanie zwłaszcza przy badaniach opinii czy indywidualnych motywacji, preferencji i postaw respondentów lub też - podczas zbierania informacji o pewnej nowej, niespotykanej dotąd, jakości.

Badanie IDI/TDI jest stosowane zazwyczaj jako uzupełnienie innych metod badawczych - ma na celu pogłębienie wiedzy o badanym zjawisku oraz lepszą obserwację respondenta opisanego w toku badania ilościowego (np. podczas segmentacji rynku). Pozwala ono zatem m.in. na dotarcie do emocjonalnych i motywacyjnych wzorów zachowań respondentów.

Analiza danych zastanych

Ogólna charakterystyka Miasta Bielska-Białej

Położenie i dane administracyjne

Bielsko-Biała (cz. Bílsko-Bělá, niem. Bielitz-Biala) – miasto na prawach powiatu w południowej Polsce, w województwie śląskim, na Pogórzu Śląskim, u stóp Beskidu Małego i Beskidu Śląskiego, nad rzeką Białą. Jest siedzibą władz powiatu bielskiego ziemskiego oraz miasta Bielska Białej na prawach powiatu (powiatu grodzkiego), Euroregionu Beskidy, diecezji bielsko-żywieckiej Kościoła rzymskokatolickiego i diecezji cieszyńskiej Kościoła ewangelicko-augsburskiego, a także głównym miastem aglomeracji bielskiej i centralnym ośrodkiem Bielskiego Okręgu Przemysłowego. Powierzchnia Miasta wynosi 124,51 km² i dzieli się ono formalnie na 30 osiedli (jednostek pomocniczych gminy). Bielsko-Biała posiada 20 miast partnerskich, zarówno z Polski (Ustka, Olsztyn) jak i z takich krajów jak: Belgia (Tienen), Stany Zjednoczone (Grand Rapids), Chile (Rancagua), Niemcy (Lilienthal, Wolfsburg), Holandia (Stadskanaal), Węgry (Szolnok), Izrael (Akka), Anglia (Kirklees), Słowacja (Żylica), Republika Czeska (Frydek Mistek, Trzyniec), Francja (Besançon), Ukraina (Berdiańsk), Chiny (Shijiazhuang), Rumunia (Baia Mare), Włochy (Monreale), Serbia (Kragujevac)¹.

Najważniejsze dane demograficzne

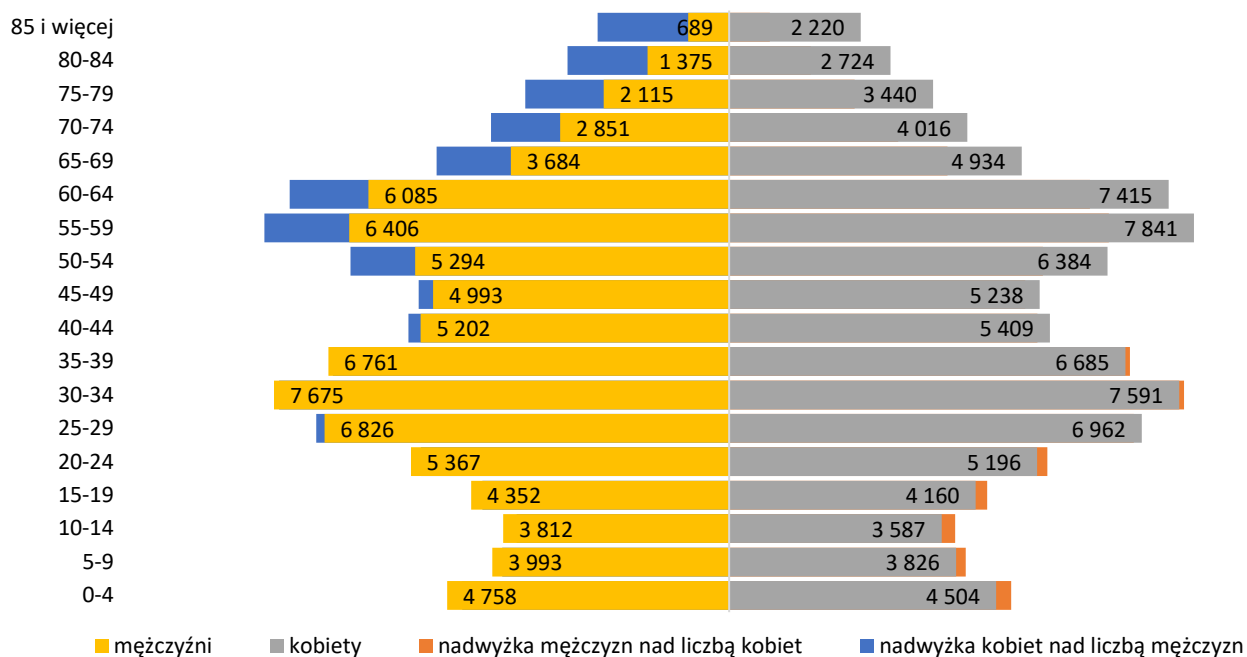
Według danych na dzień 1 stycznia 2018 roku Bielsko-Białą zamieszkiwało 171 505 mieszkańców (90 445 kobiet i 81 060 mężczyzn), co daje miastu 22 miejsce w Polsce pod względem wielkości populacji. Gęstość zaludnienia w mieście Bielsko-Biała wynosi 1 377 osób/km². Interesująca z punktu widzenia potencjalnych problemów społecznych, wydaje się być również analiza ludności pod kątem struktury wieku.

Poniższe wykresy przedstawiają piramidę wieku dla Bielska-Białej na rok 2012 oraz 2017. Analizując kształt piramid można wnioskować, że zaczyna ona przyjmować regresywny charakter – w porównaniu z 2012 rokiem, na piramidzie przedstawiającą strukturę wieku i płci w 2017 roku widoczne jest zwężenie się podstawy piramidy oraz rozszerzenie się jej górnej części. Taki kształt piramidy wskazuje na zmniejszanie się ludności w wieku przedprodukcyjnym oraz starzenie się społeczeństwa.

W obu analizowanych okresach można zauważyć, że w młodszych grupach wiekowych (szczególnie wśród osób do 24 roku życia) występuje przewaga liczby mężczyzn nad liczbą kobiet. Wśród osób w wieku powyżej 39 roku życia w 2012 roku oraz powyżej 44 roku życia w 2017 roku zauważa się natomiast przewagę liczby kobiet nad liczbą mężczyzn. Wśród osób powyżej 84 roku życia liczba kobiet jest ponad dwukrotnie wyższa niż liczba mężczyzn w obu analizowanych okresach.

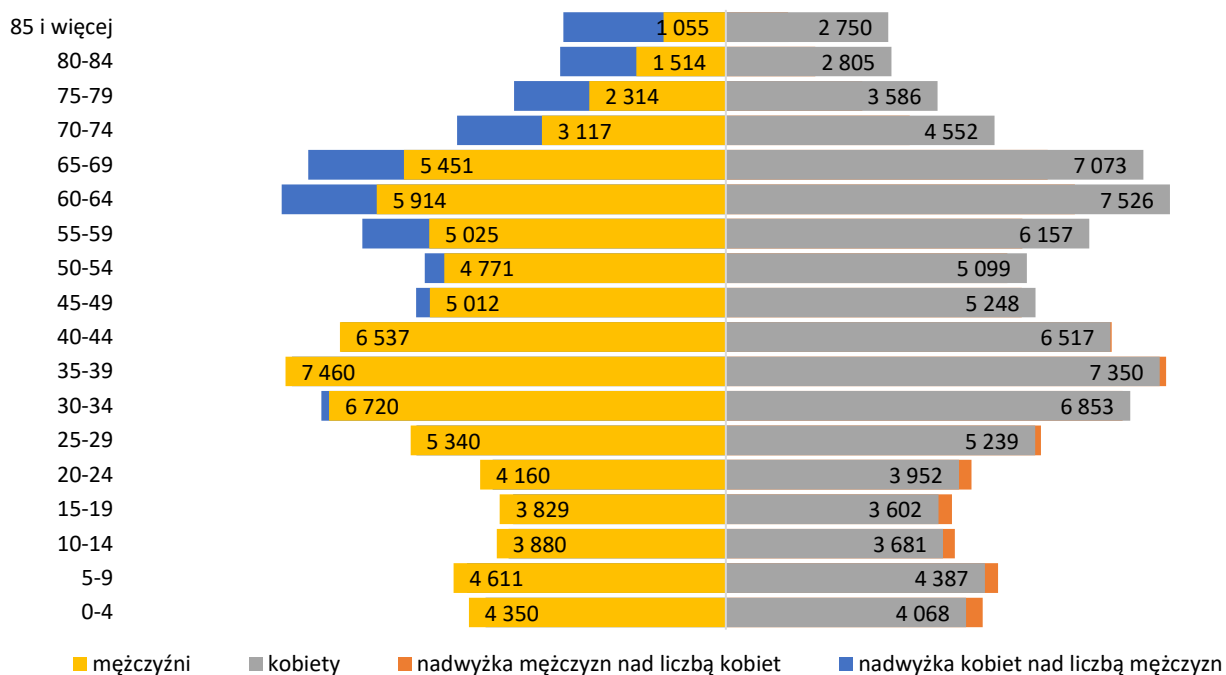
¹ <http://mcit.bbosir.bielsko.pl/Miasta-partnerskie/>

Wykres 1. Struktura wieku i płci mieszkańców Miasta Bielsko-Biała w 2012 roku

źródło: opracowanie własne na podstawie Bank Danych Lokalnych

Wykres 2. Struktura wieku i płci mieszkańców Miasta Bielsko-Biała w 2017 roku

źródło: opracowanie własne na podstawie Bank Danych Lokalnych

Populację kraju, województwa śląskiego oraz Bielska-Białej w latach 2012-2017 przedstawia tabela 1.

Tabela 1. Populacja Polski, województwa śląskiego oraz Bielska-Białej w latach 2012-2017

Zakres terytorialny	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Polska	38 533 299	38 495 659	38 478 602	38 437 239	38 432 992	38 433 558
Śląskie	4 615 870	4 599 447	4 585 924	4 570 849	4 559 164	4 548 180
Bielsko-Biała	174 370	173 699	173 013	172 591	172 030	171 505

źródło: opracowanie własne na podstawie Bank Danych Lokalnych

Od roku 2012 liczba mieszkańców województwa śląskiego oraz Bielska-Białej systematycznie spada, co jest odzwierciedleniem sytuacji demograficznej w Polsce. Trend spadkowy jest charakterystyczny dla całego kraju, natomiast z roku 2016 na 2017 rok nastąpił wzrost liczby ludności w Polsce, czego nie zaobserwowano w województwie śląskim i w Bielsku-Białej. Na koniec 2017 r. populacja Bielska-Białej liczyła 171 505 mieszkańców, co stanowi 3,8% województwa śląskiego.

W strukturze płci przeważają kobiety, które stanowią 52,7% ogółu populacji (90 445 kobiet w Bielsku-Białej do 81 060 mężczyzn w roku 2017). Rozkład ten jest zbliżony do sytuacji demograficznej w Polsce (kobiety - 51,6% ogółu populacji²) oraz w województwie śląskim (kobiety – 51,7% ogółu populacji³).

W porównaniu z 2014 rokiem, w roku 2017 odnotowano niewielki wzrost liczby kobiet (0,2%) i mężczyzn (1,1%) w wieku przedprodukcyjnym, zmniejszyła się natomiast liczba kobiet (-5,8%) i mężczyzn (-4,5%) w wieku produkcyjnym. Na przestrzeni lat 2014-2017 widoczny jest również systematyczny wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym (kobiety: 7,7%; mężczyźni: 14,5%). Szczegółowe dane przedstawiono na tabelach poniżej:

Tabela 2. Liczba mężczyzn w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym oraz poprodukcyjnym, Bielsko-Biała, lata 2014-2017

Mężczyźni	2014	2015	2016	2017
w wieku przedprodukcyjnym	15 000	14 955	14 958	15 167
w wieku produkcyjnym	54 894	54 115	53 263	52 442
w wieku poprodukcyjnym	11 747	12 341	12 956	13 451
łącznie	81 641	81 411	81 177	81 060

źródło: opracowanie własne na podstawie Bank Danych Lokalnych

Tabela 3. Liczba kobiet w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym oraz poprodukcyjnym, Bielsko-Biała, lata 2014-2017

Kobiety	2014	2015	2016	2017
w wieku przedprodukcyjnym	14 239	14 223	14 237	14 272
w wieku produkcyjnym	50 855	49 913	48 823	47 881
w wieku poprodukcyjnym	26 278	27 044	27 793	28 292
łącznie	91 372	91 180	90 853	90 445

źródło: opracowanie własne na podstawie Bank Danych Lokalnych

² 19 840 383 kobiet

³ 2 355 267 kobiet

Lokalny rynek pracy

Bezrobocie w gminie

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w Bielsku-Białej na koniec 2017 roku wynosiła 2463 osoby. Wśród zarejestrowanych było 1360 kobiet (55,2%). Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosił 2,5%. Warto jednak pamiętać także o tzw. bezrobociu ukrytym, związanym z faktem, iż część niepracujących osób z terenu gminy nie jest rejestrowana w Urzędzie Pracy. **Liczba zarejestrowanych bezrobotnych zwiększała się do 2013 roku w skali kraju i województwa, po czym widoczny był trend spadkowy. W Bielsku-Białej zmniejszanie się liczby bezrobotnych widoczne było już od 2012 roku (z 6564 zarejestrowanych bezrobotnych do 2 463 w roku 2017).**

Tabela 4. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w Polsce, województwie śląskim oraz w Bielsku-Białej w latach 2009-2017

Zakres terytorialny	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Polska	1 892 680	1 954 706	1 982 676	2 136 815	2 157 883	1 825 180	1 563 339	1 335 155	1 081 746
Śląskie	168 425	181 198	186 187	205 459	208 296	175 675	148 508	119 981	94 687
Bielsko-Biała	5 466	5 720	6 011	6 564	6 277	5 216	4 433	3 230	2 463

źródło: opracowanie własne na podstawie Bank Danych Lokalnych

Odsetek zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym jest najmniejszy w Bielsku-Białej, większy w województwie, największy zaś w skali kraju (dla przykładu w roku 2017 – 4,6% dla Polski, 3,4% dla województwa śląskiego oraz 2,5% dla Miasta Bielsko-Biała).

Tabela 5. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (%)

Zakres terytorialny	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Polska	7,7	7,9	8,0	8,7	8,8	7,5	6,5	5,6	4,6
Śląskie	5,6	6,0	6,2	6,9	7,1	6,1	5,2	4,3	3,4
Bielsko-Biała	4,8	5,1	5,4	6,0	5,8	4,9	4,3	3,2	2,5

źródło: opracowanie własne na podstawie Bank Danych Lokalnych

Porównując liczbę zarejestrowanych bezrobotnych kobiet i mężczyzn można zauważyć, że liczba bezrobotnych kobiet zawsze była większa od liczby bezrobotnych mężczyzn, niezależnie od trendu wzrostowego lub spadkowego liczby bezrobotnych (rok 2017 – 1 360 bezrobotnych kobiet do 1103 mężczyzn). Warto jednak zauważyć, że od roku 2009 liczba zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w Bielsku-Białej spada analogicznie do spadku ogółu liczby bezrobotnych.

Tabela 6. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w Bielsku-Białej w dekompozycji na płeć w latach 2009-2017

Płeć	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Mężczyźni	2 556	2 680	2 744	3 047	3 028	2 476	2 131	1 462	1 103
Kobiety	2 910	3 040	3 267	3 517	3 249	2 740	2 302	1 768	1 360

źródło: opracowanie własne na podstawie Bank Danych Lokalnych

Zatrudnienie

Na terenie gminy znajduje się 25 891 podmiotów gospodarczych (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualne gospodarstwa rolne; stan na 30.11.2018 r). w tym w sekcji G (handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle) – 6247, sekcji M (działalność profesjonalna, naukowa i techniczna) – 3169 oraz w sekcji F (budownictwo) – 2672 podmiotów.

Tabela 7. Liczba podmiotów gospodarczych bez osób fizycznych i prowadzących wyłącznie indywidualne gospodarstwa rolne w Bielsku-Białej, stan na 30.11.2018 r.

Kod sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD)	Liczba podmiotów	Odsetek
A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	92	0,4%
B - Górnictwo i wydobywanie	8	0,0%
C - Przetwórstwo przemysłowe	2483	9,6%
D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	30	0,1%
E - Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	67	0,3%
F - Budownictwo	2672	10,3%
G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	6247	24,1%
H - Transport i gospodarka magazynowa	1503	5,8%
I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	740	2,9%
J - Informacja i komunikacja	1121	4,3%
K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	887	3,4%
L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	1434	5,5%
M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	3169	12,2%
N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	921	3,6%
O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	48	0,2%
P - Edukacja	1021	3,9%
Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	1575	6,1%
R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	426	1,6%
S - Pozostała działalność usługowa	1446	5,6%
T - Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	0	0,0%
U - Organizacje i zespoły eksterytorialne	1	0,0%

źródło: opracowanie własne na podstawie Bank Danych Lokalnych

Lokalne zasoby gminy

Potrzeby mieszkańców w zakresie specjalistycznej opieki medycznej zabezpiecza 21 placówek i centrów medycznych⁴.

Wsparcie z zakresu pomocy społecznej świadczy m. in. funkcjonujący na terenie Bielska-Białej Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, udzielający osobom uprawnionym różnych form pomocy w zakresie przewidzianym ustawą.

Zasoby w obszarze edukacji

W gminie funkcjonują 93 przedszkola, 47 szkół podstawowych⁵, 33 oddziały gimnazjalne (w tym jedno dla dorosłych)⁶, 28 szkół średnich⁷, 34 szkoły policealne⁸ oraz 2 szkoły wyższe⁹. Funkcję edukacyjną w gminie pełni również Biblioteka Publiczna wraz z filiami, Miejski Dom Kultury z podległymi placówkami oraz Regionalny Ośrodek Kultury.

Uczniowie szkół podstawowych w Bielsku-Białej stanowią 4,2% uczniów szkół podstawowych w województwie śląskim. Szczegółową liczbę szkół podstawowych, oddziałów w szkołach i uczniów przedstawia tabela poniżej:

Tabela 8. Liczba szkół podstawowych, oddziałów w szkołach i uczniów szkół podstawowych

Nazwa	szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży bez specjalnych			szkoły podstawowe specjalne dla dzieci i młodzieży		
	ogółem	oddziały w szkołach	uczniowie	ogółem	oddziały w szkołach	uczniowie
Polska	13 551	146 581,34	2 626 403	917	5 810,71	30 605
Śląskie	1 319	15 505,00	294 301	96	840,66	4 022
Bielsko-Biała	42	602,00	12 376	5	36,00	173

źródło: opracowanie własne na podstawie Bank Danych Lokalnych

Kultura, sztuka i sport

W mieście Bielsko-Biała funkcjonują instytucje kultury takie jak:

- Teatr Lalek BANIALUKA im. Jerzego Zitzmana;
- Teatr Polski;
- Książnica Beskidzka;
- Bielskie Centrum Kultury, Dom Muzyki;
- Galeria Bielska BWA;
- Miejski Dom Kultury;
- Miejski Dom Kultury - Dom Kultury „Włóknarzy”;

⁴ <https://www.infomaza.bielsko.pl/przychodnie.php>

⁵ <http://www.bielsko.biala.pl/32,bazaDanych>

⁶ <http://www.bielsko.biala.pl/163,bazaDanych>

⁷ <http://www.bielsko.biala.pl/34,bazaDanych>

⁸ <http://www.bielsko.biala.pl/35,bazaDanych>

⁹ <http://www.bielsko.biala.pl/36,bazaDanych>

- Miejski Dom Kultury - Dom Kultury w Hałcnowie;
- Miejski Dom Kultury - Dom Kultury w Kamienicy;
- Miejski Dom Kultury - Dom Kultury w Komorowicach;
- Miejski Dom Kultury - Dom Kultury w Lipniku;
- Miejski Dom Kultury - Dom Kultury w Olszówce;
- Miejski Dom Kultury - Dom Kultury w Wapienicy;
- Miejski Dom Kultury - Dom Kultury w Starym Bielsku;
- Dom Kultury im. Wiktorii Kubisz;
- Miejski Dom Kultury - Świetlica Bielsko-Biała Północ;
- Miejski Dom Kultury - Świetlica w Mikuszowicach Krakowskich;
- Muzeum Historyczne w Bielsku-Białej;
- Zamek książąt Sułkowskich;
- Muzeum Historycznego w Bielsku-Białej – Stara Fabryka;
- Muzeum Historyczne w Bielsku-Białej - Dom Tkacza;
- Regionalny Ośrodek Kultury;
- Spółdzielcze Centrum Kultury BEST;
- Galeria PPP;
- Galeria Fotografii „B&B”;
- Galeria „Wzgórze”;
- Galeria Fraktal;
- Galeria Ars Nova;
- Kinoplex (CH SFERA);
- Cinema-City (CH GEMINI PARK);
- Metrum Jazz Club;
- Klub Rude Boy¹⁰.

Na terenie Miasta działa również Bielsko-Bialski Ośrodek Sportu i Rekreacji (BBOSiR).

Przedmiotem działalności BBOSiR jest:

- upowszechnianie kultury fizycznej, turystyki i rekreacji,
- zarządzanie terenami, obiektami, urządzeniami sportowymi, rekreacyjnymi i turystycznymi,
- prowadzenie informacji turystycznej i promocja Miasta.

Kalendarz imprez organizowanych przez BBOSiR prezentuje bogactwo wydarzeń sportowo-rekreacyjnych dla mieszkańców Miasta w każdym wieku. Ośrodek organizuje akcję "Zima w mieście" oraz "Lato w mieście", rozgrywki

¹⁰https://www.um.bielsko.pl/uploads/temp/pages/page_7/text_images/INSTYTUCJE%20KULTURY%202018.pdf

Bielsko-Bialskiej Amatorskiej Ligi Piłki Nożnej, ogólnopolskie turnieje w tenisie stołowym, Turniej Mistrzów Ligi Orlik, Amatorski Turniej Różnych Grup Zawodowych w Piłce Siatkowej, Dni Bielska-Białej w Ustce, zabawy na lodowisku oraz wiele innych cennych imprez. BBOSiR oferuje również usługi komercyjne jak prowadzenie bazy noclegowej, wynajem obiektów pod największe miejskie przedsięwzięcia takie jak targi, koncerty, gale oraz sprzedaż powierzchni reklamowej w atrakcyjnych miejscach. BBOSiR administruje największymi obiektami sportowymi w mieście.

Alkoholizm i zażywanie substancji psychoaktywnych

Na tle Europy wzrost spożycia alkoholu plasuje Polskę w czołówce - jak twierdzi Krzysztof Brzózka - Dyrektor Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych - *Polacy piją z każdym rokiem coraz więcej alkoholu*. Analiza ilości skonsumowanego alkoholu opiera się na przeliczeniu wypitych napojów alkoholowych na stuprocentowy alkohol. W ciągu 100 lat średnie spożycie czystego spirytusu wzrosło w Polsce z 1 litra do 10 litrów na głowę.

Powszechna dostępność napojów wysokoprocentowych oraz reklamy przedstawiające picie piwa jako składnik dobrej zabawy sprawiły, że w ostatnich latach obniżył się w Polsce wiek inicjacji alkoholowej. Wynosi on obecnie 12-13 lat. Zdaniem lekarzy, to o 8 lat za wcześnie¹¹. Liczne badania naukowe i analizy prowadzone w Polsce i na świecie¹² pokazują, iż tzw. średni poziom spożycia napojów alkoholowych na głowę (per capita) szacowany na podstawie reprezentatywnych badań populacyjnych (w oparciu o metodę „ostatniej okazji”) jest o ok. 40-60% niższy w stosunku do rzeczywistej konsumpcji alkoholu w badanych populacjach¹³. Przyczyną tego niedoszacowania jest trudność w dotarciu do tzw. populacji ukrytych (osób bezdomnych, chorych, przebywających w wojsku lub studiujących poza miejscem zamieszkania).

Z badań Instytutu Psychiatrii i Neurologii przeprowadzonych w roku 2013 wynika, że 2,4 mln dorosłych Polaków nadużywa alkoholu (stanowią oni 11,9% populacji w wieku od 18 do 64 lat), a około 600 tysięcy to osoby uzależnione od alkoholu (2,4%). Widać więc, że poza gronem uzależnionych dużym problemem jest liczna grupa Polaków pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie. Dodatkowo wzrasta spożycie napojów alkoholowych. Ostatnie badania pokazują, że średnie spożycie czystego alkoholu na jednego mieszkańca Polski (w tym dzieci i osoby starsze) wynosiło ponad 9 l, blisko 10 l rocznie. Wpływa na to z pewnością dostępność ekonomiczna alkoholu.

Problemem jest także dostępność fizyczna. W tej kwestii nie ma prawie żadnych barier. Obecnie na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych przypadają 273 osoby. Aby mówić o skutecznym ograniczaniu dostępności - powinno być od 1 tysiąca do 1,6 tysiąca osób. Prognozy WHO mówią, że Polska jest jednym z pięciu państw w Europie, w których spożycie alkoholu będzie rosło. Zdecydowana większość 15 latków ma za sobą inicjację alkoholową. W wielu przypadkach następuje ona za wcześnie. Co szóste dziecko po raz pierwszy spróbowało alkoholu w wieku zaledwie 11 lat i wcześniej.

Spożywanie alkoholu jest najbardziej rozpowszechnionym zachowaniem ryzykownym wśród nastolatków. Według danych Policji rośnie liczba osób doznających przemocy w rodzinie, objętych procedurą „Niebieskiej Karty”. W Polsce w roku 2017, było ich ponad 90 tys. ponad 60% podejrzewanych o stosowanie przemocy w rodzinie, to osoby będące pod wpływem alkoholu (w chwili interwencji Policji). W niemal dwóch trzecich rodzin z problemami alkoholowymi dochodzi do przemocy. Uzależnienie od alkoholu, problem picia szkodliwego i ryzykownego zostały dostrzeżone również w Narodowym Programie Zdrowia na lata 2016-2020¹⁴.

W Polsce na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w roku 2014 przypadało 273 mieszkańców (dorosłych i dzieci), zaś na jeden punkt sprzedaży napojów wysokoprocentowych o zawartości powyżej 18% przypada 380 osób.

¹¹ Narodowy Kongres Trzeźwości 21-23 września 2017r.: wystąpienie K.Brzózki – Dyrektora PARPA

¹² W roku 2015

¹³ Bloomfield i in. 2003 rok; Alkohol w Europie, PARPA 2007 rok

¹⁴ UCHWAŁA NR XXXVI/706/2017 RADY MIEJSKIEJ W BIELSKU-BIAŁEJ z dnia 19 grudnia 2017 r. w sprawie Gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych na rok 2018

Na terenie Bielska-Białej w 2017 roku zarejestrowanych było łącznie 596 punktów sprzedaży napojów alkoholowych (336 sklepów oraz 260 lokali), w tym 415 punktów sprzedaży napojów alkoholowych o zawartości alkoholu powyżej 18% (271 sklepów oraz 144 lokale), na 171 505 wszystkich mieszkańców Miasta (stan na dzień 31.12.2017 r.), **zatem na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych przypadało w Bielsku-Białej w 2017 r. 287 osób.**

Obraz liczby osób pijących szkodliwie, stanowiących zagrożenie dla siebie i innych, dają także dane Komendy Miejskiej Policji w Bielsku-Białej dotyczące zatrzymań kierujących pojazdami osób nietrzeźwych oraz osób po użyciu alkoholu w latach 2009-2018 r., które ujęto w tabeli Nr 9. Spadająca od 2014 r. liczba zatrzymanych nietrzeźwych kierujących pojazdami wynikać może ze zwiększonej liczby kontroli i innych działań prewencyjnych prowadzonych przez Policję i inne podmioty systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w Bielsku-Białej.

Tabela 9. Liczba osób nietrzeźwych oraz osób po użyciu alkoholu, kierujących pojazdami, zatrzymanych na terenie działania Komendy Miejskiej Policji w Bielsku-Białej w latach 2009-2018 r.

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018 ¹⁵
Liczba osób nietrzeźwych	821	818	747	623	738	719	528	525	564	483
Liczba osób po użyciu alkoholu	181	189	193	172	252	317	381	180	-	-

źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych od Komendy Miejskiej Policji w Bielsku-Białej oraz Uchwały NR XXXVI/706/2017 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej z dnia 19 grudnia 2017 r. w sprawie Gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych na rok 2018

Pozostałe bieżące dane uzyskane od Komendy Miejskiej Policji w Bielsku-Białej to liczba: doprowadzonych do izby wytrzeźwień ogółem, doprowadzonych do policyjnych pomieszczeń dla osób zatrzymanych ogółem (w celu wytrzeźwienia), liczba ogółem wypełnionych formularzy niebieskiej karty - interwencji dotyczących przemocy w rodzinie oraz liczba osób, wobec których istniało podejrzenie stosowania przemocy w rodzinie będących pod wpływem alkoholu ogółem:

Tabela 10. Dane Komendy Miejskiej Policji w Bielsku-Białej za rok 2017/2018

	2017	2018 ¹⁶
Liczba doprowadzonych do izby wytrzeźwień ogółem	124	88
Liczba doprowadzonych do policyjnych pomieszczeń dla osób zatrzymanych ogółem (w celu wytrzeźwienia)	16	11
Liczba ogółem wypełnionych formularzy Niebieskiej Karty – interwencji dotyczących przemocy w rodzinie	438	383
Liczba osób, wobec których istniało podejrzenie stosowania przemocy w rodzinie będących pod wpływem alkoholu ogółem	203	139

źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych od Komendy Miejskiej Policji w Bielsku-Białej

Dane dotyczące odsetka bielszczan doprowadzonych do Izby Wytrzeźwień w Bielsku-Białej (od 2011 roku – Ośrodek Przeciwdziałania Problemom Alkoholowym) z powodu stosowania przemocy w rodzinie w latach 2010-2016, przedstawiono w tabeli 11.

¹⁵ Styczeń - listopad 2018 roku

¹⁶ Styczeń - listopad 2018 roku

Tabela 11. Liczba bielszczan doprowadzonych do Izby Wyrzeźwień w Bielsku-Białej (od 2011 roku – OPPA) z powodu stosowania przemocy w rodzinie

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Liczba osób	791	770	767	785	656	632	689
Odsetek ogółu doprowadzonych	30,0%	30,0%	27,5%	29,1%	26,0%	25,0%	24,0%

źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych od Komendy Miejskiej Policji w Bielsku-Białej Uchwały NR XXXVI/706/2017 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej z dnia 19 grudnia 2017 r. w sprawie Gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych na rok 2018

Nadużywanie alkoholu na terenie Miasta przedstawiają również dane Ośrodka Przeciwdziałania Problemom Alkoholowym oraz Straży Miejskiej w Bielsku-Białej. Liczba bielszczan doprowadzonych do Izby Wyrzeźwień w Bielsku-Białej od roku 2011 rosta i malała, aby w roku 2017 osiągnąć liczbę 6773 osób (w porównaniu z 2011 rokiem, w roku 2017 wzrost wyniósł 159,7%). Od roku 2014 obserwujemy w danych Straży Miejskiej w Bielsku-Białej tendencję wzrostową doprowadzeń osób nietrzeźwych do OPPA (Ośrodek Przeciwdziałania Problemom Alkoholowym), między rokiem 2016 a rokiem 2017 nastąpił natomiast spadek doprowadzeń z 563 do 523 (spadek o 7,1%). Szczegółowe dane przedstawia następująca tabela:

Tabela 12. Liczba osób nietrzeźwych doprowadzonych do Izby Wyrzeźwień w Bielsku-Białej (od 2011 roku – Ośrodek Przeciwdziałania Problemom Alkoholowym) w tym przez Straż Miejską w Bielsku-Białej w latach 2011-2017)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba bielszczan doprowadzonych do Izby Wyrzeźwień w Bielsku-Białej (od 2011 roku – OPPA)	2608	2790	2694	2545	2528	2836	6773
Liczba osób nietrzeźwych doprowadzonych do Izby Wyrzeźwień w Bielsku-Białej (od 2011 roku – OPPA) przez Straż Miejską w Bielsku-Białej	689	461	416	458	505	563	523

źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych od Straży Miejskiej Policji w Bielsku-Białej Uchwały NR XXXVI/706/2017 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej z dnia 19 grudnia 2017 r. w sprawie Gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych na rok 2018

Zgodnie z art. 41 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi udzielanie pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrona przed przemocą jest zadaniem własnym gmin realizowanym w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. W związku z realizacją ww. zadania samorządy lokalne w 2016 roku na działania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie przeznaczyły ponad 35 mln złotych, co stanowiło 6,1% wydatków gmin w ramach powyższych programów. **W Bielsku-Białej na powołane wyżej działania przeznaczono z Gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych na 2016 r. 393.728,38 zł, co stanowiło blisko 10% wydatków gminy w ramach ww. programu.**

Powołany przez gminę miejską Bielsko-Biała *Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2018* uwzględnia w szczególności zadania Krajowego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w aspekcie drugiego z celów operacyjnych (Profilaktyka i rozwiązywania problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi i innymi zachowaniami ryzykownymi) Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016-2020¹⁷.

¹⁷ Uchwała NR XXXVI/706/2017 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej z dnia 19 grudnia 2017 r. w sprawie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2018

Statystyki Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bielsku-Białej dotyczące udziału rodzin z problemem alkoholowym w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy materialnej MOPS w latach 2009-2015 wskazują, iż odsetek rodzin z problemem alkoholowym wahał się w granicach 1% rodzin korzystających z pomocy materialnej MOPS. W roku 2016 udział procentowy rodzin z problemem alkoholowym w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy materialnej MOPS obniżył się o 4 punkty procentowe, ale już w roku 2017 wzrósł o 15 punktów procentowych do poziomu 27%. Powołane wyżej dane zawarto w tabeli nr 13.

Tabela 13. Udział rodzin z problemem alkoholowym w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy materialnej MOPS

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba rodzin	442	448	511	436	456	453	432	374	368
Odsetek ogółu rodzin korzystających z pomocy materialnej	16%	16%	17%	17%	16%	17%	16%	12%	27%

źródło: opracowanie własne na danych uzyskanych od Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bielsku-Białej oraz Uchwały NR XXXVI/706/2017 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej z dnia 19 grudnia 2017 r. w sprawie Gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych na rok 2018

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Bielsku-Białej, powołana przez Prezydenta Miasta prowadzi postępowania, które mają na celu zmotywowanie osób uzależnionych do podjęcia terapii odwykowej, a jeśli motywowanie nie przynosi rezultatu, kierowanie wniosków do Sądu o zobowiązanie do leczenia odwykowego. Jednocześnie, dzięki doświadczeniu i profesjonalizmowi osób w niej pracujących, Komisja jest w stanie wskazać najlepszą drogę powrotu do życia bez alkoholu¹⁸. Dane statystyczne zespołu motywującego Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Bielsku-Białej (GKRPA), rozpatrującego wnioski z Policji, prokuratury, zespołu interdyscyplinarnego, pomocy społecznej, zespołów kuratorskiej służby sądowej i wnioski indywidualne o zobowiązanie do leczenia wskazują na zmniejszenie się liczby postępowań w 2017 roku względem roku poprzedniego (444 postępowania tj. o 20 mniej). Liczba nowych wniosków była na podobnym poziomie (o 3 więcej w 2017 roku), natomiast zmniejszyła się liczba wniosków dotyczących kobiet (o 9), a wzrosła liczba wniosków dotyczących mężczyzn (o 12). Liczba nowych wniosków zgłoszonych przez Zespół Interdyscyplinarny wzrosła z 52 w 2016 roku do 68 w 2017 roku. Liczba nowych wniosków zgłoszonych przez inne instytucje nie różniła się zbytnio w analizowanych latach – największa zmiana widoczna jest w przypadku DPS, który w 2016 roku zgłosił 6 wniosków, ale w 2017 roku nie zgłosił żadnego. Liczba postępowań kontynuowanych z poprzednich lat spadła z 258 w 2016 roku do 235 w roku 2017. Szczegółowe informacje statystyczne dotyczące pracy zespołu motywującego GKRPA w 2016 oraz 2017 roku zawiera tabela nr 14.

Tabela 14. Postępowania prowadzonych przez GKRPA wobec osób z problemem alkoholowym lata 2016-2017

Postępowania prowadzonych przez GKRPA wobec osób z problemem alkoholowym	2016	2017
Liczba postępowań prowadzonych (ogółem)	464	444
Nowe wnioski	206	209
Dotyczące kobiet	52	43
Dotyczące mężczyzn	154	166
zgłoszone przez Zespół Interdyscyplinarny	52	68
zgłoszone przez MOPS	24	27
zgłoszone przez DPS	6	0

¹⁸<http://www.niebieskalinia.info/index.php/zadania-sluzb/51-gminna-komisja-rozwiazywania-problemow-alkoholowych>

Postępowania prowadzonych przez GKRPA wobec osób z problemem alkoholowym	2016	2017
zgłoszone przez OPPA	14	19
zgłoszone przez Policję	13	12
zgłoszone przez prokuraturę	1	1
zgłoszone przez kuratorów	14	10
inne podmioty	4	3
postępowania kontynuowane z poprzednich lat	258	235
Liczba postępowań zakończonych w 2016 r.	145	126
abstynencji (oraz ukończenia terapii)	29	23
braku faktów nadużywania alkoholu	32	27
braku uzależnienia	17	10
na wniosek rodziny	18	18
zgonu	6	10
nieznanego miejsca zam.	16	25
brak przesłanek społecznych	9	4
Inne	18	9
Liczba wniosków skierowanych do Sądu	90	94
Liczba postępowań w toku na koniec roku 2016	235	224
Liczba posiedzeń zespołu motywującego GKRPA	142	141
Liczba osób przybyłych na posiedzenia	1421	703
Liczba osób skierowanych na psychoterapię	103	96
Liczba informacji o podjęciu psychoterapii	212	198
Liczba osób, które ukończyły terapię	12	16
Liczba osób skierowanych na badanie do biegłych	164	140
Liczba wydanych opinii dotyczących uzależnienia	85	83
w tym: liczba osób, u których stwierdzono ZUA	65	66

źródło: opracowanie własne na danych uzyskanych od Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Bielsku-Białej

Do określenia skali zjawiska przemocy w rodzinie pomocna jest liczba założonych „Niebieskich Kart”. Według statystyk Policji¹⁹, w roku 2017 ogólna liczba ofiar przemocy w Polsce wyniosła 92 529 przy czym wypełniono 75 662 „Niebieskich Kart”. Wśród ofiar przemocy, kobiet było 67 984, a mężczyzn - 11 030. W Bielsku-Białej ta tendencja spada, więc warto docenić działalność miejscowego Zespołu Interdyscyplinarnego.

Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego może uzupełnić obraz istniejących potrzeb interwencji na terenie Bielska-Białej wobec problemu przemocy w rodzinie. W roku 2013 do Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Bielsku-Białej wpłynęło 619 Niebieskich Kart A (dotyczących 429 rodzin), w roku 2014 – 654 Niebieskie Karty A (dotyczące 403 rodzin), w roku 2015 – 468 Niebieskich Kart A (dotyczących 336 rodzin), w roku 2016 – 338 Niebieskich Kart A, a w roku 2017 – 366 Niebieskich Kart A w związku z podejrzeniem występowania przemocy w rodzinie. Natomiast przedstawiciele instytucji działających na rzecz rodzin z problemem przemocy pracowali w formule grup roboczych (w 2013 r. odbyły się 2174 posiedzenia grup roboczych, w roku 2014 – 2127 posiedzeń grup roboczych, w roku 2015 – 1851 posiedzeń, w roku 2016 – 1501, a w 2017 – 1437).

¹⁹ <http://statystyka.Policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/50863,Przemoc-w-rodzinie.html>

Tabela 15. Rozmiar problemu przemocy w rodzinie diagnozowanego w bielskich rodzinach w ramach procedury „Niebieskie Karty”, a także skala podejmowanych działań w formie pracy socjalnej w związku z podejrzeniem występowania przemocy w rodzinie w latach 2012-2017

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ilość środowisk	391	761	742	667	540	547
Liczba wizyt w środowisku	794	1337	1289	1558	1635	1 535
Liczba konsultacji indywidualnych	591	1080	1325	645	652	570
Liczba Niebieskich Kart	515	619	654	468	338	366
Liczba posiedzeń (spotkań) grup roboczych	1540	2174	2127	1851	1501	1 437
Liczba zakończonych „Niebieskich Kart”	167	488	448	385	326	276

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bielsku-Białej

W celu zapewnienia kompleksowej pomocy osobom i rodzinom w sytuacji kryzysu Miasto Bielsko-Biała na prawach powiatu prowadzi **Podbeskidzki Ośrodek Interwencji Kryzysowej**, który przyjmował również osoby w kryzysie z powodu przemocy ze strony bliskich. Szczegółowe dane przedstawia tabela poniżej:

Tabela 16. Liczba osób w kryzysie z powodu przemocy ze strony bliskich, przyjmowana w Podbeskidzkim Ośrodku Interwencji Kryzysowej w Bielsku-Białej w latach 2008-2016

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Liczba osób	387	320	469	172	248	175	222	236	162

źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych od Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Bielsku-Białej Uchwały NR XXXVI/706/2017 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej z dnia 19 grudnia 2017 r. w sprawie Gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych na rok 2018

Problemy w obszarze pomocy społecznej

Liczba rodzin, którym w 2017 roku decyzją przyznano świadczenie w ramach zadań zleconych i własnych ogółem bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania – to 2 670. Liczba osób w tych rodzinach wyniosła 3 649. Z pomocy w formie świadczeń pieniężnych skorzystało 1 430 osób, natomiast ze świadczeń niepieniężnych skorzystało 1 456 osób.²⁰

Największy udział w strukturze udzielanej pomocy ma pomoc udzielana z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby oraz niepełnosprawności. Kolejnymi powodami przyznawanej pomocy jest ubóstwo i bezrobocie. Niewątpliwie są to czynniki często współwystępujące, które są powodem niemożności samodzielnego zaspokojenia niezbędnych potrzeb życiowych, a co za tym idzie - generujące konieczność zwrócenia się o pomoc do ośrodka pomocy społecznej. Rządziej, pomoc udzielana jest z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej i alkoholizmu.

Odsetek populacji rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie na terenie Bielska-Białej nie jest możliwy do określenia wprost z uwagi na złożoność problemu i brak dostępu do dokładnych danych. Na występowanie tego zjawiska w Bielsku-Białej wskazuje m.in. ilość rodzin, które otrzymały w 2017 roku pomoc z uwagi na przemoc w rodzinie (45 rodzin). Odsetek populacji rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie jest jednak większy – szacunkowe wartości przedstawiono w rozdziale „Wnioski i rekomendacje” (s. 120).

²⁰ Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bielsku-Białej

Tabela 17. Powody otrzymanej pomocy społecznej wraz z liczbą osób, które ją otrzymały za rok 2017

I.p.	Powód trudnej sytuacji życiowej	Ilość rodzin ²¹
1.	Ubóstwo	673
2.	Sieroctwo	2
3.	Bezdomność	181
4.	Potrzeba ochrony macierzyństwa	173
4.1.	Wielodzietność	73
5.	Bezrobocie	452
6.	Niepełnosprawność	1 192
7.	Długotrwała lub ciężka choroba	1 546
8.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – ogółem	430
8.1	Rodziny niepełne	331
8.2	Rodziny wielodzietne	92
9.	Przemoc w rodzinie	45
10.	Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0
11.	Alkoholizm	368
12.	Narkomania	12
13.	Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	46
15.	Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	0
16.	Zdarzenie losowe	3
17.	Sytuacja kryzysowa	1
18.	Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bielsku-Białej

Profilaktyka

Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii

W kwietniu 2014 roku Rada Miejska uchwaliła Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2014-2020. Program zakłada kontynuację działań podejmowanych w poprzednich latach. Jednym z głównych założeń programu jest dalsze udoskonalanie działań podejmowanych w latach wcześniejszych w zakresie przeciwdziałania i zapobiegania narkomanii na terenie miasta, głównie w oparciu o wyniki diagnozy pn. „Diagnoza problemu używania i postaw wobec środków psychoaktywnych oraz innych problemów społecznych wśród dzieci i młodzieży w mieście Bielsku-Białej”.

²¹ Wartości nie sumują się – jedna rodzina może korzystać z pomocy z kilku powodów

Pozostałe założenia to:

- profilaktyka przeciwdziałania narkomanii,
- wyznaczenie zadań do realizacji w następujących obszarach: profilaktyka, leczenie, rehabilitacja, ograniczanie szkód zdrowotnych oraz badanie i monitoring,
- konieczność objęcia programem różnych grup docelowych: w części zajmującej się profilaktyką – ogółu społeczeństwa a zwłaszcza dzieci i młodzież oraz młodzież z grup ryzyka, natomiast w części dotyczącej leczenia i rehabilitacji – osoby używające środki psychoaktywne w sposób szkodliwy oraz uzależniający.
- dalsza współpraca z podmiotami działającymi w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów związanych ze zjawiskiem narkomanii.

Odbiorcami programu są mieszkańcy Bielska-Białej, a działania będą prowadzone w szczególności na rzecz:

- dzieci i młodzieży, również tych pochodzących z grup podwyższonego ryzyka, ze środowisk zagrożonych patologią (alkoholizm, narkomania, przemoc),
- dorosłych osób z grup ryzyka,
- osób uzależnionych od środków psychoaktywnych oraz ich rodzin,
- osób zajmujących się zapobieganiem występowaniu narkomanii – pedagogów, psychologów, nauczycieli, pracowników socjalnych, terapeutów, policjantów, pracowników służby zdrowia oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych,
- organizacji pozarządowych oraz instytucji, które podejmują działania w celu rozwiązywania problemów narkomanii.

2. Cele i zadania programu.

Główny cel Programu Przeciwdziałania Narkomanii na terenie Miasta Bielska-Białej:

- Ograniczenie zażywania środków odurzających oraz związanych z tym problemów społecznych i zdrowotnych występujących na terenie Miasta Bielska-Białej, a także zapobieganie powstawaniu nowych patologii.

Cele szczegółowe programu:

- 1) Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych, zagrożonych uzależnieniem oraz członków ich rodzin.**

Zadania:

1. Upowszechnianie informacji na temat placówek i programów dla osób uzależnionych oraz używających środków psychoaktywnych w sposób szkodliwy.

Wskaźniki:

- liczba materiałów informacyjnych (informatory)

2. Wspieranie programów profilaktyki narkomanii adresowanych do rodziców.

Wskaźniki:

- ilość wspieranych programów

3. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychologicznej i prawnej.

Wskaźniki:

- liczba osób, które skorzystały z pomocy psychologicznej i prawnej w związku z występowaniem problemu narkomanii w rodzinie

4. Udzielanie pomocy społecznej osobom uzależnionym i ich rodzinom, integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.

Wskaźniki:

- ilość rodzin objętych pomocą w bieżącym/poprzednim roku

2) Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej oraz edukacyjnej z zakresu rozwiązywania problemów narkomanii adresowanych do dzieci i młodzieży.

Zadania:

1. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej z zakresu przeciwdziałania narkomanii, poprzez dofinansowanie szkolnych programów zapobiegania zjawiskom patologicznym.

Wskaźniki:

- liczba szkół biorących udział
- liczba dzieci i młodzieży biorących udział w programach

2. Dofinansowanie programów profilaktyczno-wychowawczych adresowanych do dzieci i młodzieży z grup ryzyka, stanowiących alternatywną formę spędzania czasu wolnego, w tym organizacja festynów profilaktycznych.

Wskaźniki:

- liczba odbiorców akcji
- liczba programów

3. Prowadzenie wśród dzieci i młodzieży działalności profilaktycznej i edukacyjnej mającej na celu promowanie zdrowego stylu życia w szczególności poprzez rozpowszechnianie materiałów edukacyjnych.

Wskaźniki:

- ilość rozpowszechnionych broszur, plakatów, itp.
- wysokość środków przeznaczonych na zakup

3) Podniesienie wiedzy społeczeństwa na temat problemów związanych z zażywaniem substancji psychoaktywnych i możliwości zapobiegania zjawisku narkomanii.

Zadania:

1. Stała współpraca z Krajowym Biurem ds. Przeciwdziałania Problemom Narkomani, udział w kampaniach organizowanych przez biuro

Wskaźniki:

- Liczba kampanii

2. Organizowanie szkoleń podnoszących kwalifikacje osób zajmujących się profilaktyką narkomanii (nauczyciele, pedagodzy, kuratorzy, pracownicy jednostek organizacyjnych miasta).

Wskaźniki:

- liczba szkoleń
- Liczba osób uczestniczących w szkoleniach

3. Prowadzenie w społeczności lokalnej działalności informacyjno-edukacyjnej skierowanych do określonych grup docelowych z wykorzystaniem lokalnych mediów.

Wskaźniki:

- Liczba publikacji w mediach, z którymi podjęto współpracę

4. Współpraca z lokalnymi instytucjami w zakresie profilaktyki narkomanii

Wskaźniki:

- liczba instytucji, z którymi podjęto współpracę

5. Opracowanie, upowszechnianie oraz pozyskiwanie materiałów informacyjno-edukacyjnych z zakresu promocji zdrowia i profilaktyki narkomanii.

Wskaźniki:

- liczba pozyskanych materiałów
- liczba upowszechnianych materiałów

4) Wspomaganie działalności instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów narkomanii.

Zadania:

1. Wspomaganie działań instytucji poprzez dofinansowanie działań służących profilaktyce rozwiązywania problemów narkomanii.

Wskaźniki:

- liczba osób
- liczba instytucji

2. Wspieranie istniejących placówek podejmujących działania w kierunku pomocy osobom zagrożonym uzależnieniem oraz członkom ich rodzin.

Wskaźniki:

- liczba placówek

3. Wspieranie inicjatyw organizacji pozarządowych działających na rzecz rozwiązywania problemów uzależnień.

Wskaźniki:

- liczba wspartych inicjatyw

4. Współpraca między instytucjami odpowiedzialnymi za zapobieganie narkomanii w ramach stałego systemu wymiany informacji.

Wskaźniki:

- liczba instytucji współpracujących

5) Diagnozowanie i monitorowanie problemów narkomanii na terenie Miasta Bielska-Białej.

1. Coroczne podsumowanie efektów pracy praktycznej oparte o szczegółowe sprawozdania z realizacji zadań.
2. Koordynacja i nadzór nad realizacją zadań Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii.
3. Coroczne monitorowanie wskaźników.
4. Przeprowadzenie badań w ostatnim roku trwania Programu.

Działania profilaktyczne dla młodzieży

Gmina Bielsko Biała realizuje również szkolne programy profilaktyczne, tabele poniżej przedstawiają zakres działań realizowanych w bielskich szkołach

- w okresie od 12.03.2018 r. – 11.06.2018 r oraz 08.10.2018 r. – 21.12.2018 r. realizację szkolnych programów zapobiegania zjawiskom patologicznym ze środków „Gminnego programu przeciwdziałania narkomanii (tabela 18 i 19)
- w okresie od 12.03.2018 r. – 11.06.2018 r oraz 08.10.2018 r. – 21.12.2018 r. realizację szkolnych programów zapobiegania zjawiskom patologicznym ze środków „Gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych na rok 2018” (tabela 20 i 21):

Tabela 18. Zestawienie szkół prowadzonych przez Gminę Bielsko-Biała, które otrzymały dofinansowanie w roku szkolnym 2017/2018 na realizację szkolnych programów zapobiegania zjawiskom patologicznym ze środków „Gminnego programu przeciwdziałania narkomanii (okres realizacji: 12.03.2018 r. – 11.06.2018 r.)

Lp.	Nazwa szkoły	Nazwa i zakres działania
1.	Szkoła Podstawowa nr 3	Zabawa w teatr jako sposób na socjalizację
2	Szkoła Podstawowa nr 6 Integracyjna	Program wspomagania rozwoju psychospołecznego dzieci nie lubianych przez rówieśników z powodu zachowań antyspołecznych
3	Szkoła Podstawowa nr 13	Realizacja programu „Artystyczna zakrętka”
4	Szkoła Podstawowa nr 18	„Życie jako najwyższa wartość” „Odpowiedzialność karna nieletnich” „Zagrożenia związane z Używaniem Internetu” „Odpowiedzialność prawna nieletnich”
5	Szkoła Podstawowa nr 23	„Smak życia czyli debata o dopalaczach” „Odłot jaki? Odłot dokąd?”
6	Szkoła Podstawowa nr 26	„Profilaktyka uzależnień od gier komputerowych i świata wirtualnego”

		„Współczesne zagrożenia młodzieży związane z narkotykami, środkami psychoaktywnymi – wykorzystanie przestrzeni wirtualnej w zjawiskach narkotykowych”
7	Szkoła Podstawowa nr 27	„Współczesne zagrożenia młodzieży związane z narkotykami, środkami psychoaktywnymi – wykorzystanie przestrzeni wirtualnej w zjawiskach narkotykowych”
8	Szkoła Podstawowa nr 28	Profilaktyczne warsztaty klasowe „Zachowanie ryzykowne: uzależnienie od komputera, Internetu”
9	Szkoła Podstawowa nr 29	Realizacja programu „Unplugged”
10	Szkoła Podstawowa nr 32	„Wirtualne życie, realne problemy. Wykorzystanie przestrzeni wirtualnej w zjawiskach narkotykowych
11	Szkoła Podstawowa nr 37	szkolna grupa teatralna „Miniaturka” szkolna grupa teatralna „Iskierka” zajęcia dla gimnazjum „Cyberprzemoc i przemoc rówieśnicza oraz odpowiedzialne korzystanie z mediów społecznościowych” zajęcia dla gimnazjum „Współczesne zagrożenia – alkohol, narkotyki dopalacze”
12	Zespół Szkół Elektronicznych, Elektrycznych i Mechanicznych	Profilaktyczne warsztaty klasowe „Zachowania ryzykowne – uzależnienie od komputera, internetu, hazardu i alkoholu”
13	Zespół Szkół Budowlanych	Profilaktyczne warsztaty klasowe
14	Zespół szkół Medycznych i Ogólnokształcących	Zajęcia psychoedukacyjne „Sztuka odmawiania – uzależnienia”
		Zajęcia: „Trzeźwa dorosłość”
15	Bielska Szkoła Przemysłowa	„Dopalacze i doping, moda XXI wieku” „Samopoczucie a środki psychoaktywne” „Czy dam się złapać w sieci” Konkurs „Cyberprzemoc boli. STOP agresji w sieci”
17	IV Liceum Ogólnokształcące im. KEN	Program „Smak życia czyli debata o dopalaczach”
18	II Liceum Ogólnokształcące	Profilaktyczne warsztaty klasowe „zachowania ryzykowne: uzależnienie od komputera, Internetu, hazardu i alkoholu”
19	Branżowa Szkoła I stopnia nr 4	Prelekcje dla rodziców

Źródło: Wydział Polityki Społecznej Urzędu Miejskiego w Bielsku-Białej

Tabela 19. Zestawienie szkół prowadzonych przez Gminę Bielsko-Biała, które otrzymały dofinansowanie w roku szkolnym 2018/2019 na realizację szkolnych programów profilaktycznych ze środków „Gminnego programu przeciwdziałania narkomanii” (okres realizacji: 08.10.2018 r. – 21.12.2018 r.)

Lp.	Nazwa szkoły	Nazwa i zakres działania
1.	Szkoła Podstawowa nr 3	Zabawa w teatr jako sposób na socjalizację Prelekcje „Skutki prawne związane z występowaniem różnych form agresji w tym cyberprzemoc”
2	Dwujęzyczne Gimnazjum nr 2	Zajęcia profilaktyczne „Smartfon – przyjaciel czy wróg”
3	Szkoła Podstawowa nr 13	Warsztaty profilaktyczne dot. sieciolizmu pn. „Fikcja”
4.	Szkoła Podstawowa Specjalna nr 17	Warsztaty edukacyjno-informacyjne dla uczniów i rodziców
5	Szkoła Podstawowa nr 18	Zajęcia warsztatowe dla dzieci „Smak życia czyli debata o dopalaczach” „Dlaczego się uzależniamy”
6.	Szkoła podstawowa nr 22	Zajęcia profilaktyczne „Smartfon – przyjaciel czy wróg”
7	Szkoła Podstawowa nr 23	Zajęcia profilaktyczne „Smak życia czyli debata o dopalaczach” Zajęcia „Odlot jaki? Odlot dokąd?”
8	Szkoła Podstawowa nr 29	Program profilaktyczny „Unplugged”
9.	Szkoła Podstawowa nr 37	Współczesne zagrożenia młodzieży – alkohol, narkotyki, dopalacze. Szkolna grupa teatralna „Miniatuurka” Szkolna grupa teatralna „Iskierka” Prelekcja dla rodziców nt. dopalaczy i innych substancji psychoaktywnych. Piotr Rychły
10.	Szkoła Podstawowa nr 38	„Smak życia czyli debata o dopalaczach
11	Zespół Szkół Specjalnych	Smak życia czyli debata o dopalaczach
12	Zespół Szkół Budowlanych	Profilaktyczne warsztaty klasowe
13	Zespół szkół Medycznych i Ogólnokształcących	Program profilaktyczny „Smak życia czyli debata o dopalaczach” Zajęcia dla rodziców „Dopalacze STOP – domowe narzędzia profilaktyczne
15	Bielska Szkoła Przemysłowa	„Doplaczom STOP” „Cyberprzemoc – nie musisz się na nią godzić” Spotkanie dla rodziców „Jak trudno być rodzicem nastolatka”
16	Zespół Szkół Elektronicznych, Elektrycznych i Mechanicznych	Zachowania ryzykowne: Uzależnienia od komputera, Internetu, środków psychoaktywnych i alkoholu.
17	IV Liceum Ogólnokształcące im. KEN	Program „Narkodrom”

18	II Liceum Ogólnokształcące	Profilaktyczne warsztaty klasowe „Zachowania ryzykowne: uzależnienie od komputera, Internetu, hazardu i alkoholu”
19	Zespół Szkół Ekonomicznych	Program profilaktyczny „Smak życia czyli debata o dopalaczach”
20	Zespół Szkół im. Juliana Tuwima	Warsztaty profilaktyczne „Uzależnienie przecież nie Ja”
21.	III Liceum Ogólnokształcące	Zajęcia profilaktyczne „Wielki Błękit”
22.	Zespół Szkół Technicznych i Handlowych	Zajęcia warsztatowe „Dopalacze – moda XXI wieku”
23.	Zespół Szkół Samochodowych i Ogólnokształcących	Zajęcia warsztatowe „Wirtualne życie, realne problemy” Zajęcia warsztatowe „Dopalacze – aspekty prawne”
24.	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy	Profilaktyka antynarkotykowa poprzez sztukę
25.	Szkoła Podstawowa nr 27	Zajęcia warsztatowe „Uzależnienia, agresja i odpowiedzialność karna”
26.	Szkoła Podstawowa nr 6	Program wspomaganie rozwoju psychospołecznego dzieci nie lubianych przez rówieśników z powodu zachowań antyspołecznych
27.	Szkoła Podstawowa nr 32	a) Warsztaty profilaktyczne dla uczniów „Zagrożenia związane z używaniem substancji psychoaktywnych” b) prelekcje dla rodziców: „Narkotyki, dopalacze, co o nich wiesz – zagrożenia związane z używaniem przez młodzież substancji psychoaktywnych”

Źródło: Wydział Polityki Społecznej Urzędu Miejskiego w Bielsku-Białej

Tabela 20. Zestawienie szkół prowadzonych przez Gminę Bielsko-Biała, które otrzymały dofinansowanie w roku szkolnym 2017/2018 na realizację szkolnych programów zapobiegania zjawiskom patologicznym ze środków „Gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych na rok 2018” (okres realizacji: 12.03.2018 r. – 11.06.2018 r.)

Lp.	Nazwa szkoły	Nazwa i zakres działania
1.	Szkoła Podstawowa nr 1	Program profilaktyczny „Spójrz Inaczej”
2.	Szkoła Podstawowa nr 3	Zajęcia socjoterapeutyczne Program profilaktyczno-wychowawczy „Epsilon”
3.	Szkoła Podstawowa nr 4	zajęcia dla uczniów „Siła jest w tobie” spotkanie z rodzicami „Dziecko a współczesne zagrożenia”
4.	Szkoła Podstawowa nr 9	Program profilaktyczny „Program domowych detektywów – Jaś i Małgosia na tropie”
5.	Szkoła Podstawowa nr 18	Program profilaktyczny „Spójrz inaczej” Zajęcia profilaktyczne „Drugi elementarz czyli program 7 kroków”
6.	Szkoła Podstawowa nr 20	Program „Spójrz inaczej” z elementami socjoterapii i terapii sportem

7.	Szkoła Podstawowa nr 23	Program „Dlaczego nie teraz” Zajęcia „Agresywny czyli słaby”
8.	Szkoła Podstawowa nr 25	Warsztaty zajęciowe „Promuję zdrowie”
9.	Szkoła Podstawowa nr 27	Zajęcia profilaktyczne „Postrzeganie siebie i rozumienie swoich uczuć” Program profilaktyczny „Epsilon”
10.	Szkoła Podstawowa nr 37	Szkolenie dla rodziców „Jak rozmawiać z dzieckiem?” Program profilaktyczny „Spójrz inaczej” Prowadzenie Koła gier planszowych
11.	Szkoła Podstawowa nr 38 w Zespole Szkół Samochodowych i Ogólnokształcących	Przygotowanie i wystawienie spektaklu o tematyce profilaktycznej pt. „Razem wygrywamy zdrowie”
12.		Realizacja programu profilaktycznego „Program domowych detektywów Jaś i Małgosia na tropie” Profilaktyczne warsztaty klasowe
13.	IV Liceum Ogólnokształcące im. KEN	Program profilaktyczny „Korekta”
14.	Zespół Szkół Medycznych i Ogólnokształcących	Koło samorozwoju – zajęcia rozwijające umiejętności społeczno-emocjonalne
15.	Zespół Szkół Technicznych i Handlowych	Zajęcia „Prawne aspekty agresywnych zachowań uczniów”
16.	Branżowa Szkoła I Stopnia nr 4	Warsztaty profilaktyczne dla młodzieży
17.	Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii	Program profilaktyczny „Trzeźwo nie znaczy nudno”
18.	Bielska Szkoła Przemysłowa	Zajęcia „Dlaczego się uzależniamy?” Zajęcia „Agresja i przemoc w domu i szkole – jak sobie radzić?” Zajęcia „każdy konflikt jest do rozwiązania”

Źródło: Wydział Polityki Społecznej Urzędu Miejskiego w Bielsku- Białej

Tabela 21. Zestawienie szkół prowadzonych przez Gminę Bielsko-Biała, które otrzymały dofinansowanie w roku szkolnym 2018/2019 na realizację szkolnych programów profilaktycznych ze środków „Gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych na rok 2018” (okres realizacji: 08.10.2018 r. – 21.12.2018 r.)

Lp.	Nazwa szkoły	Nazwa i zakres działania
1.	Szkoła Podstawowa nr 3	Zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne Program profilaktyczno-wychowawczy „Epsilon”
2.	Szkoła Podstawowa nr 4	Zajęcia dla uczniów „Alkohol? Nie, dziękuję”

		Spotkanie z rodzicami „Stop zagrożeniom”
3.	Szkoła Podstawowa nr 18	Program profilaktyczny „Spójrz inaczej” Zajęcia profilaktyczne „Alkohol” Zajęcia profilaktyczne „Agresywny znaczy słaby”
4.	Szkoła Podstawowa nr 23	Program „Lekceważone zagrożenia” Zajęcia „Agresywny czyli słaby”
5.	Szkoła Podstawowa nr 37	Szkolenie dla rodziców „Jak wychować dziecko do samodzielności?” Program profilaktyczny „Spójrz inaczej” Program profilaktyczno-wychowawczy „Epsilon”
6.	IV Liceum Ogólnokształcące im. KEN	Program profilaktyczny „NOE”
7.	Zespół Szkół Medycznych i Ogólnokształcących	Zajęcia psychoedukacyjne „Smak życia a mechanizmy wchodzenia w uzależnienie”
8.	Branżowa Szkoła I Stopnia nr 4	Warsztaty profilaktyczne dla młodzieży. Debata „Alkohol, narkotyki, substancje psychoaktywne – cała prawda o zjawisku
9.	Bielska Szkoła Przemysłowa	Program „Alkohol NIE – zdrowo żyć TAK” Zajęcia „Metody asertywnego odmawiania” Zajęcia „Wszyscy jesteśmy odpowiedzialni za agresję i przemoc”
10.	V Liceum Ogólnokształcące	Program „Uzależnienie przecież nie JA”
11.	Zespół Szkół Ogólnokształcących Im. AK	Program profilaktyczny „NOE”
12.	Zespół Szkół Ekonomicznych	Program profilaktyczny „NOE”
13.	Szkoła Podstawowa nr 26	Zajęcia dla uczniów „Cyberprzemoc – zagrożenia w sieci” Szkolenie dla rodziców „Cyberprzemoc, zagrożenia w sieci”
14.	Szkoła Podstawowa nr 33	Zajęcia profilaktyczne dla uczniów „Agresywny znaczy słaby”
15.	Szkoła Podstawowa nr 20	Program profilaktyczny „Spójrz inaczej” z elementami psychoterapii i terapii sportem.
16.	Szkoła Podstawowa nr 32	Warsztaty profilaktyczne dla uczniów „Agresywny czyli słaby”
17.	Szkoła Podstawowa nr 27	Zajęcia profilaktyczne „Postrzeganie i rozumienie swoich uczuć” Program profilaktyczny EPSILON
18.	Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii	Program profilaktyczny „Trzeźwo nie znaczy nudno”

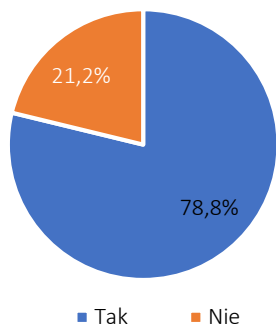
Źródło: Wydział Polityki Społecznej Urzędu Miejskiego w Bielsku-Białej

Badanie ilościowe osób dorosłych

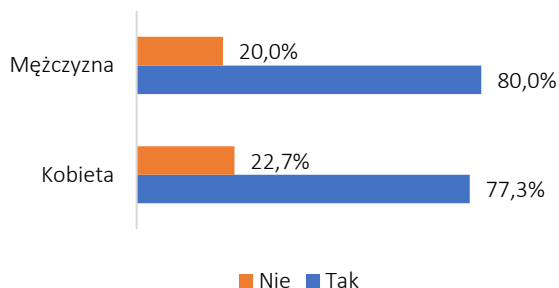
Analiza szczegółowa

Ponad ¼ dorosłych mieszkańców Bielska-Białej (78,8%) zadeklarowało, że zdarza im się spożywać napoje alkoholowe. Abstynentami jest 21,2% badanych zamieszkujących Bielsko-Białą. Osobami nieznacznie częściej przyznającymi się do sięgania po alkohol, są mężczyźni (80% wobec 77,3% kobiet).

Wykres 3. Deklaracja spożywania alkoholu (N=514)

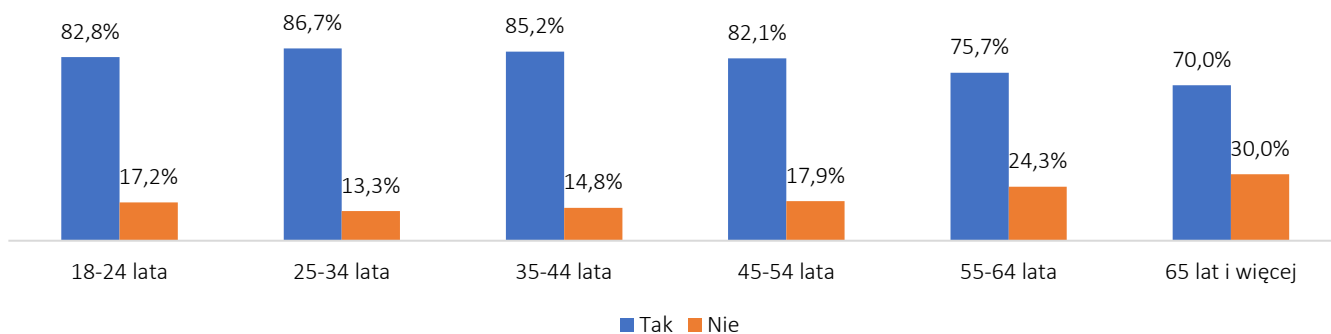

Wykres 4. Deklaracja spożywania alkoholu, podział ze względu na płeć (N=514)

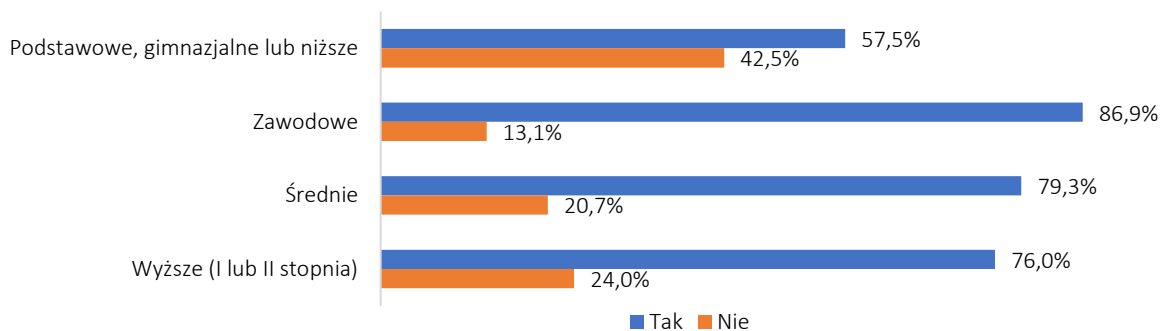
Odsetek osób potwierdzających spożywanie alkoholu spada wraz z wiekiem. Grupą sięgającą po tę używkę najrzadziej są mieszkańcy w wieku 65 lat i więcej (70%), natomiast najczęściej – respondenci mający od 25 do 34 lat (86,7%).

Wykres 5. Deklaracja spożywania alkoholu, podział ze względu na wiek (N=514)

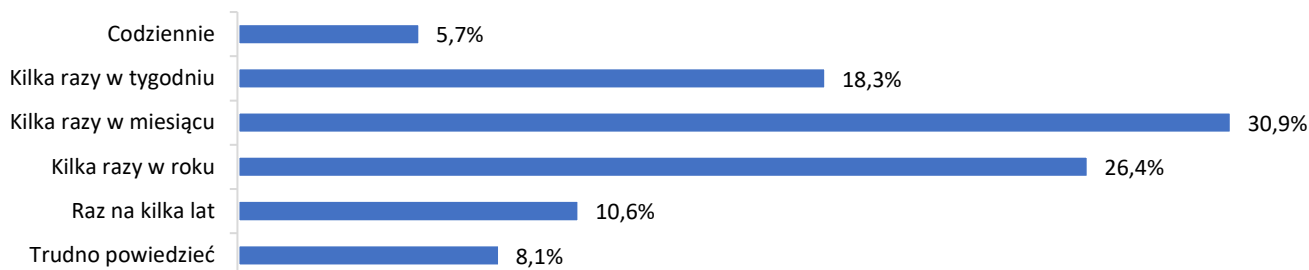
Uwzględniając wykształcenie badanych, spożywanie alkoholu deklarują najczęściej absolwenci szkół zawodowych, natomiast najrzadziej osoby z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym (86,9% wobec 57,5%).

Wykres 6. Deklaracja spożywania alkoholu, podział ze względu na wykształcenie (N=514)

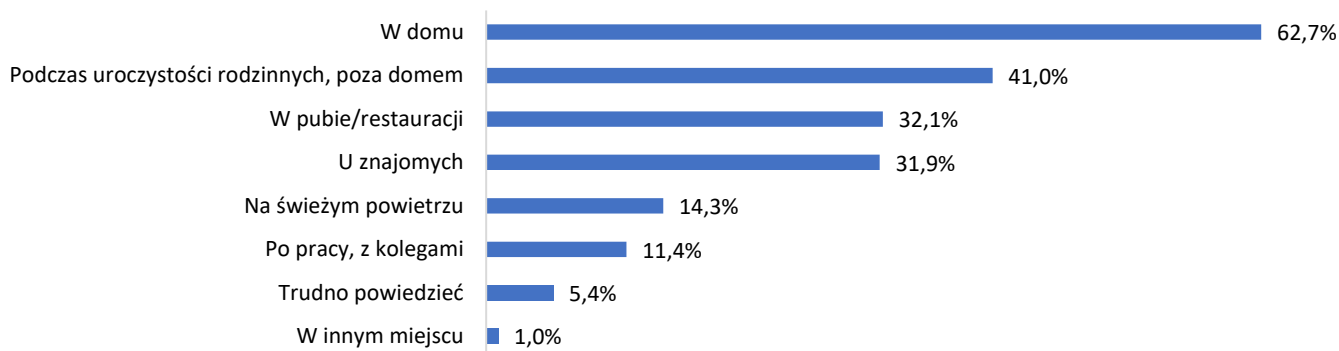
Osoby, które zadeklarowały spożywanie alkoholu najczęściej po napoje alkoholowe sięgają kilka razy w miesiącu (30,9% mieszkańców Bielska-Białej). Co trzeci mieszkaniec Bielska-Białej pijący alkohol spożywa go jeszcze rzadziej – 26,4% bielszczan sięga po alkohol kilka razy w roku, 10,6% bielszczan – raz na kilka lat. Alkohol kilka razy w tygodniu jest spożywany przez 18,3% badanych, a codziennie alkoholowe trunki pije 5,7% badanych. Poza tym, 8,1% ankietowanych miało problem z określeniem częstości spożywania napojów alkoholowych.

Wykres 7. Częstość spożywania alkoholu (N=405)

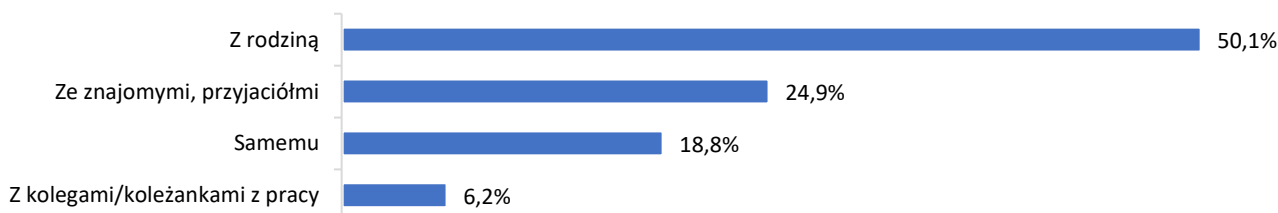
Ponad połowa mieszkańców Bielska-Białej pijących alkohol, najczęściej spożywa go w domu (62,7%). Alkohol jest też często spożywany podczas uroczystości rodzinnych, odbywających się poza domem (41,0%). Co trzeci mieszkaniec Bielska-Białej alkohol zamawia w pubie, restauracji (32,1%) lub pije go u znajomych (31,9%). Spożywanie napojów alkoholowych na świeżym powietrzu praktykuje 14,3% ankietowanych. Po pracy, z kolegami alkohol pije co 10 badany (11,4%). Poza tym, 1% respondentów wskazało jeszcze inne miejsce picia napojów alkoholowych (imprezy, dyskoteki, wyjazdy integracyjne, pobyty w sanatorium), a 5,4% respondentów miało trudność w określeniu miejsc, w których najczęściej spożywa alkohol.

Wykres 8. Miejsce spożywania alkoholu (N=405)

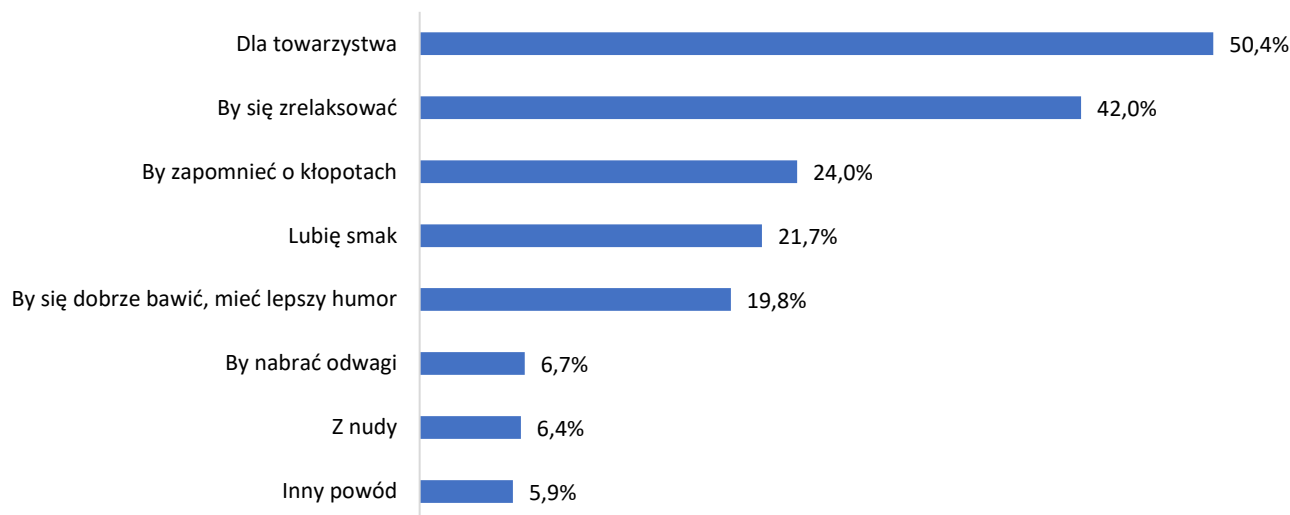
Alkohol najczęściej jest spożywany na spotkaniach rodzinnych (50,1%). Ze znajomymi, przyjaciółmi trunki alkoholowe pije 24,9% mieszkańców Bielska-Białej. Prawie co 5 dorosły mieszkaniec Miasta przyznaje się do picia w samotności (18,8%). Najrzadziej alkohol jest spożywany w towarzystwie kolegów, koleżanek z pracy (6,2%).

Wykres 9. Osoby, z którymi najczęściej pije się alkohol (N=405)

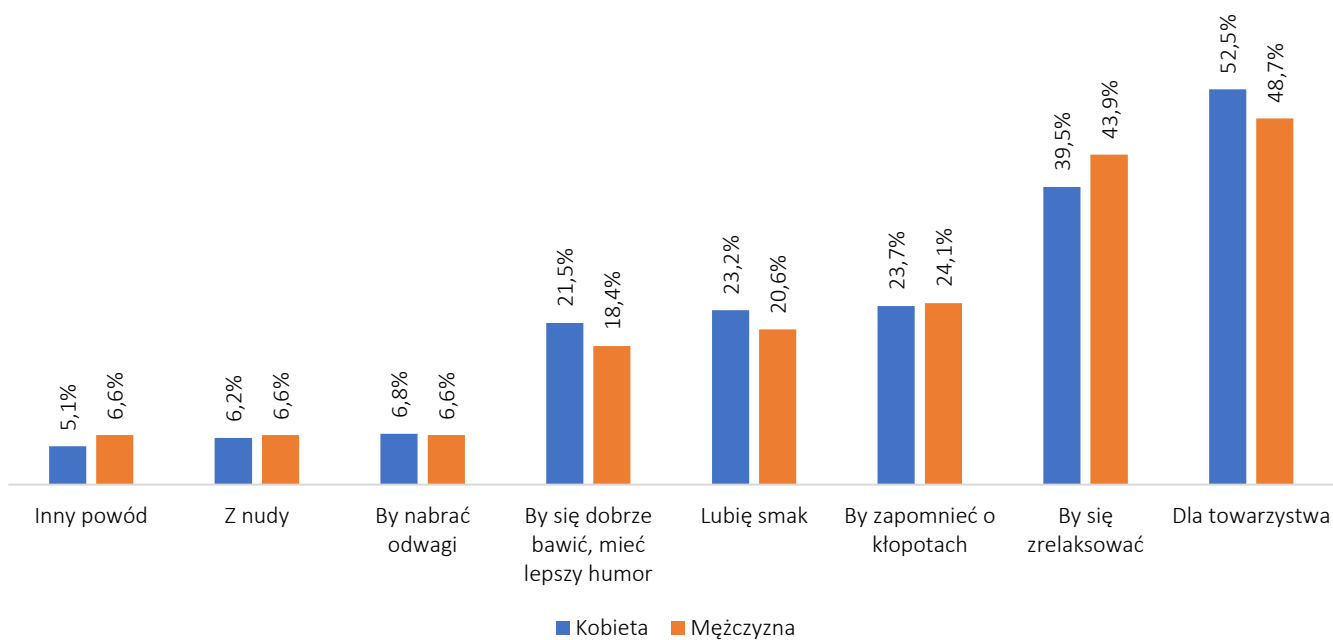
Alkohol najczęściej pity jest dla towarzystwa (50,4%). Znaczący odsetek badanych podczas picia alkoholu relaksuje się (42,0%). Co 4 dorosły mieszkaniec Bielska-Białej pijący alkohol robi to, by zapomnieć o kłopotach (24,0%), a co 5 lubi po prostu smak alkoholu (21,7%) oraz chce się dobrze bawić, mieć lepszy humor (19,8%). 6,7% ankietowanych pije alkohol, aby dodać sobie odwagi. Niewiele mniej mieszkańców Miasta przyznaje, że pije z nudy (6,4%). Poza tym, 5,9% badanych wskazało na jeszcze inny powód spożywania alkoholu (aby się odstresować, bez powodu, bo mają ochotę na alkohol, bo tak wypada – wszyscy piją).

Wykres 10. Najczęstsze powody picia alkoholu (N=405)

Kobiety nieco częściej niż mężczyźni piją dla towarzystwa (52,5% wobec 48,7%), ponieważ lubią smak alkoholu (23,2% wobec 20,6%) oraz by dobrze się bawić i mieć lepszy humor (21,5% wobec 18,4%). Mężczyźni częściej traktują alkohol jako środek umożliwiający im zrelaksowanie się.

Wykres 11. Najczęstsze powody picia alkoholu, podział ze względu na płeć (N=405)

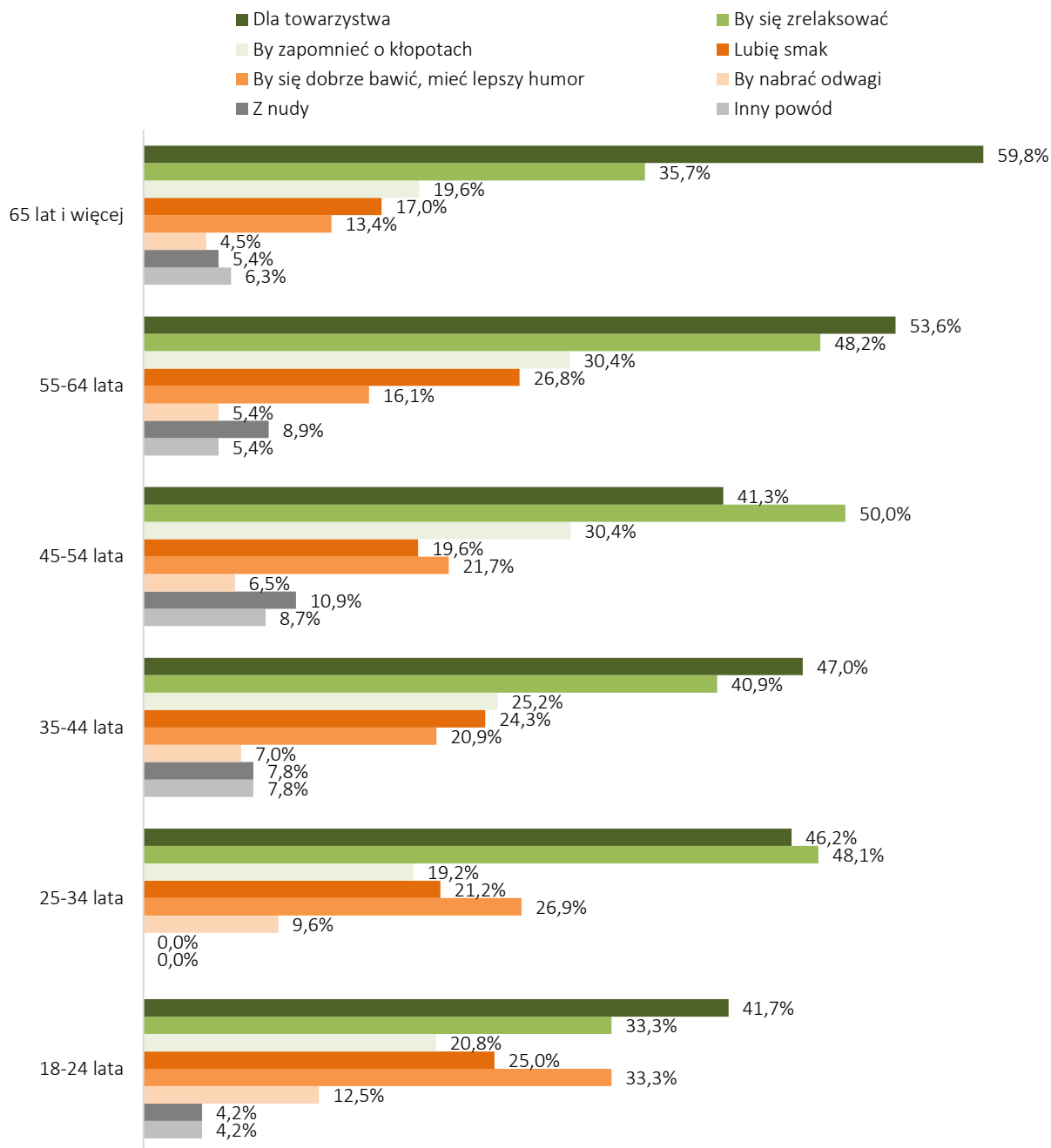

Dla towarzystwa najczęściej piją mieszkańcy najstarsi (59,8%), zaś najrzadziej osoby w wieku od 45 do 54 lat oraz badani najmłodszy (odpowiednio 41,3 i 41,7%). Również 45-54 latkowie częściej piją by się zrelaksować (50%) oraz

z nudy (10,9%), a wraz z grupą respondentów w wieku 55-64 lata, częściej niż inni traktują alkohol jako sposób na zapomnienie o kłopotach (po 30,4%). Ci natomiast, częściej niż inni doceniają smak alkoholu.

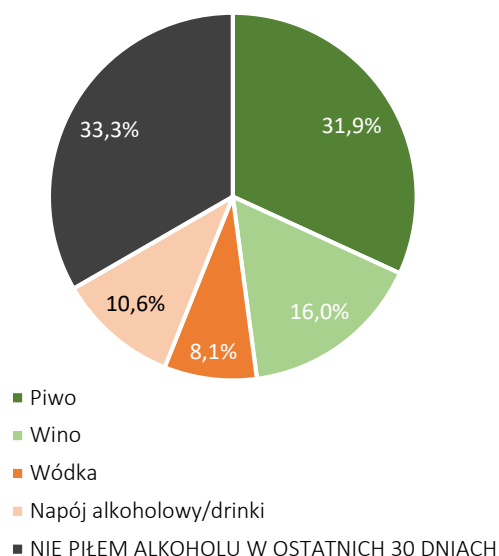
Alkohol jest sposobem na dobrą zabawę oraz nabranie odwagi najczęściej dla mieszkańców najmłodszych (odpowiednio 33,3% i 12,5%).

Wykres 12. Najczęstsze powody picia alkoholu, podział ze względu na wiek (N=405)

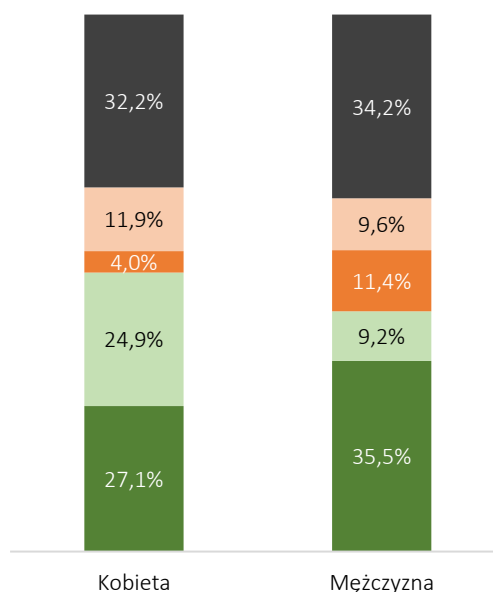

Z 405 osób, które zadeklarowały picie alkoholu 33,3%, nie piło napojów alkoholowych podczas ostatnich 30 dni. Po piwo w tym czasie najczęściej sięgnęło 31,9% badanych. Wino było preferowane przez 16,0% ankietowanych. Co 10 respondent wybierał przede wszystkim napoje alkoholowe, drinki (10,6%). Najrzadziej preferowanym alkoholem była wódka (8,1%). Rozpatrując udzielone odpowiedzi ze względu na płeć widzimy, że mężczyźni częściej niż kobiety pijali piwo oraz wódkę, panie natomiast chętniej sięgały po wino oraz drinki.

Wykres 13. Najczęściej pite alkohole podczas ostatnich 30 dni (N=405)

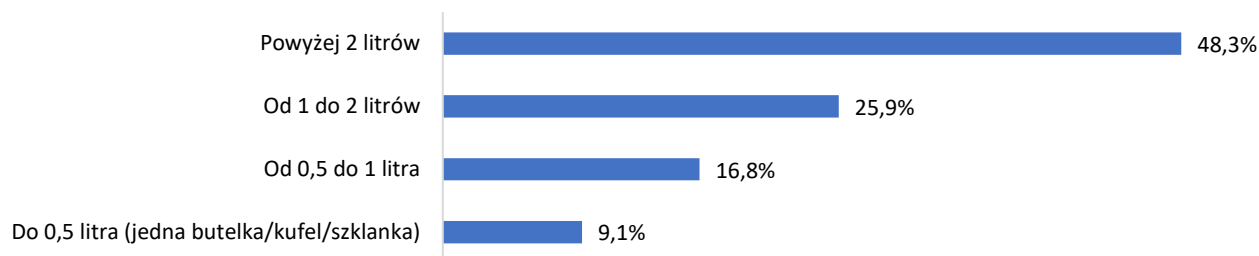

Wykres 14. Najczęściej pite alkohole podczas ostatnich 30 dni, podział ze względu na płeć (N=405)

Z 405 osób pijących alkohol 143 zadeklarowało, że w ciągu ostatnich 30 dni piło piwo (35,3%). Prawie połowa mieszkańców Bielska-Białej, którzy wypili piwo, spożyło ponad 2 litry tego napoju (48,3%). Co 4 mieszkaniec skonsumował od 1 do 2 litrów (25,9%). Pozostali wypili jeszcze mniej – 16,8% badanych od 0,5 do 1 litra, a 9,1% badanych do 0,5 litra (jedna butelka, kufel, szklanka).

Wykres 15. Ilość wypitego piwa podczas ostatnich 30 dni (N=143)

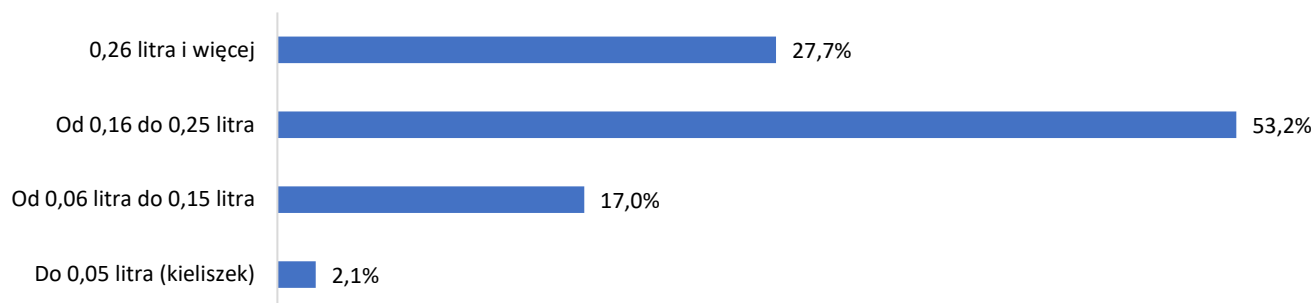
Z 405 osób pijących alkohol 71 zadeklarowało, że w ciągu ostatnich 30 dni piło wino (17,5%). 40,0% mieszkańców Miasta spożyło 0,8 litra wina lub więcej. Do wypicia 0,5 – 0,7 litra wina przyznało się 34,3% badanych. Pozostali spożyli jeszcze mniej wina – 24,3% badanych od 0,3 do 0,4 litra, zaś 2,9% badanych do 0,2 litra (kieliszek).

Wykres 16. Ilość wypitego wina podczas ostatnich 30 dni (N=71)

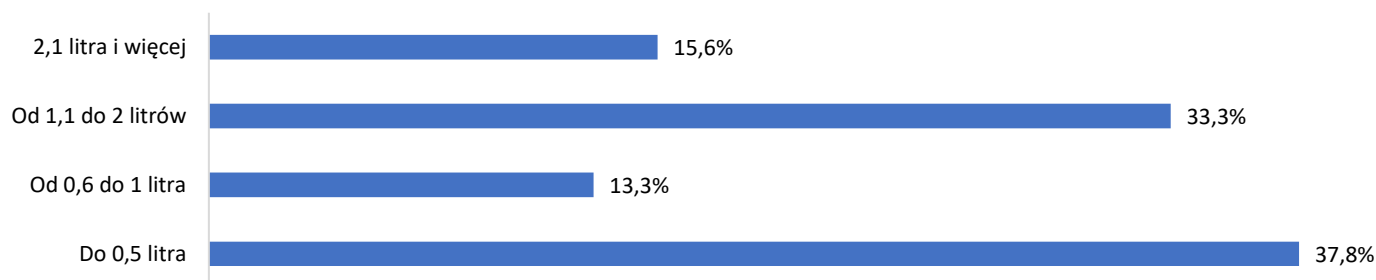
Z 405 osób pijących alkohol 47 zadeklarowało, że w ciągu ostatnich 30 dni piło wódkę (11,6%). Ponad połowa osób, które sięgnęły po napój wysokoprocentowy wypiło od 0,16 do 0,25 litra (53,2%). Co trzecia osoba (27,7% badanych) spożyła jeszcze więcej tego trunku. 0,06 – 0,15 litra wódki wypiło 17,0% badanych. Kieliszek wódki skonsumowało 2,1% ankietowanych.

Wykres 17. Ilość wypitej wódki podczas ostatnich 30 dni (N=47)

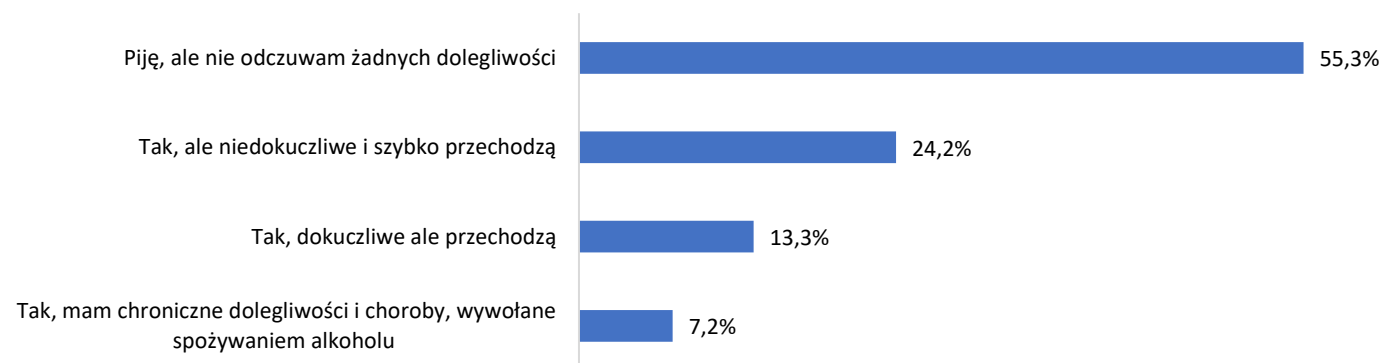
Z 405 osób pijących alkohol 45 zadeklarowało, że w ciągu ostatnich 30 dni piło drinki (11,1%). Najwięcej badanych wypiło jednak nie więcej niż 0,5 litra tych napojów (37,8%). Od 0,6 do 1 litra drinków spożyło 13,3% ankietowanych. Pozostali wypili więcej koktajli – 33,3% badanych od 1,1 do 2 litrów, a 15,6% ponad 2 litry.

Wykres 18. Ilość wypitych drinków podczas ostatnich 30 dni (N=45)

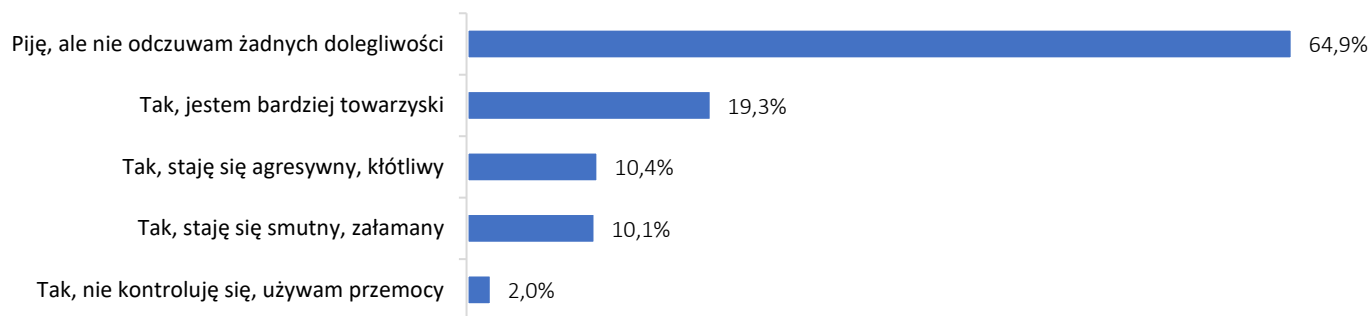
Ponad połowa osób, które spożywają alkohol nie odczuwa fizycznych skutków jego picia (55,3%). Co 4 ankietowany przyznaje, że boryka się z fizycznymi skutkami konsumpcji alkoholu, ale są one niedokuczliwe i szybko przechodzą (24,2% badanych). 13,3% respondentów stwierdziło, że skutki spożywania alkoholu są dokuczliwe, ale przechodzą. Na chroniczne dolegliwości, choroby wywołane spożywaniem alkoholu, wskazało 7,2% mieszkańców.

Wykres 19. Odczuwanie fizycznych skutków spożywania alkoholu (N=405)

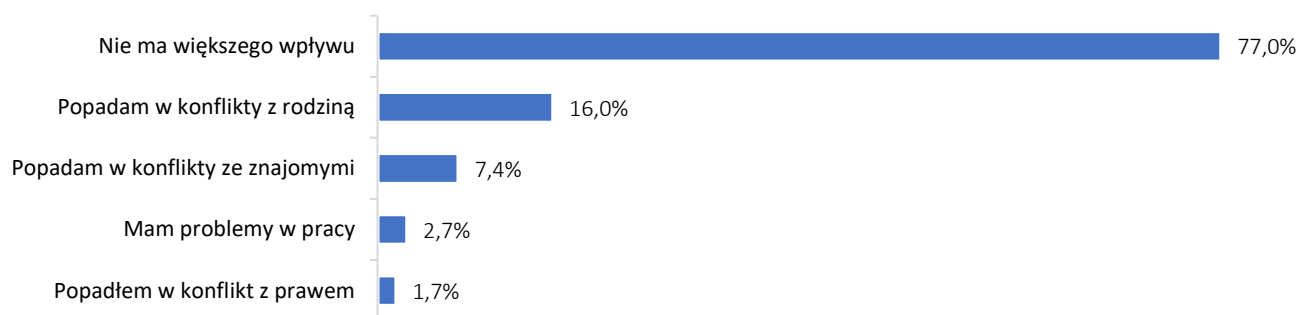
Prawie 65% osób spożywających alkohol nie odczuwa żadnych psychicznych skutków jego picia, natomiast 19,3% ankietowanych po wypiciu napoju alkoholowego jest bardziej towarzyski. Przyrost agresji zauważa 10,4% badanych. Niewiele mniej popada w depresyjny, smutny nastrój (10,1%). Kontrolę nad sobą traci 2,0% respondentów.

Wykres 20. Odczuwanie psychicznych skutków spożywania alkoholu (N=405)

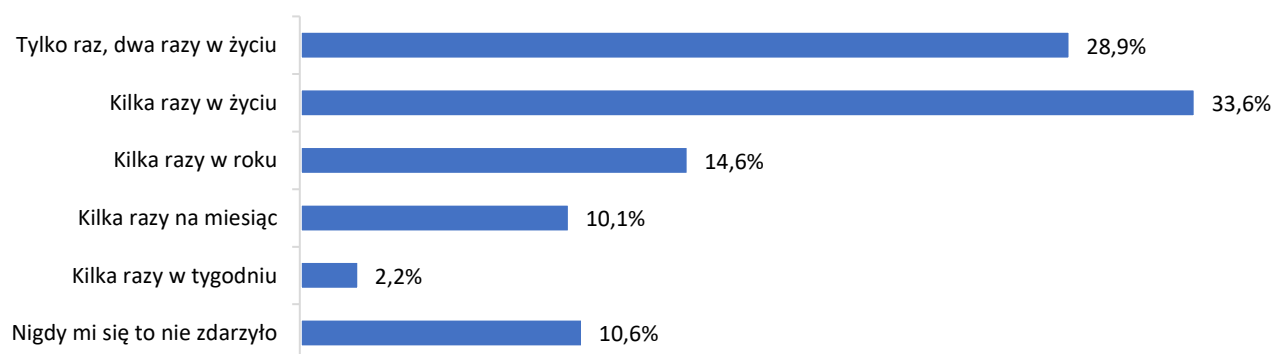
Ponad ¾ mieszkańców Bielska-Białej spożywających alkohol uważa, że konsumowanie przez nich napojów alkoholowych nie ma wpływu na ich relacje z otoczeniem. Do popadania w konflikty z rodziną przynajmniej się 16% badanych. Konflikty ze znajomymi na skutek picia alkoholu ma 7,4% respondentów. Problemy w pracy pojawiły się u 2,7% ankietowanych, a 1,7% w wyniku spożywania alkoholu popadło w konflikt z prawem.

Wykres 21. Wpływ spożywania alkoholu na relacje z otoczeniem (N=405)

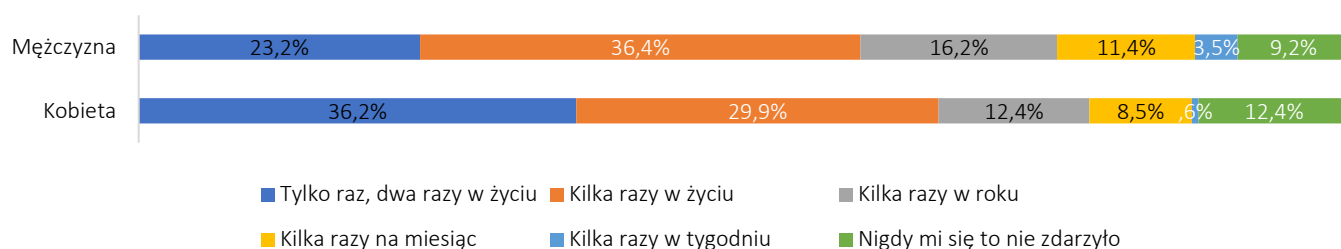
Z 405 mieszkańców Bielska-Białej spożywających alkohol 10,6% badanych uważa, że nigdy nie była pijana. Ponad 60,0% badanych w stanie upojenia alkoholowego było tylko kilka razy, 28,9% badanych – raz, dwa razy w życiu, 33,6% badanych więcej niż dwa razy w życiu. Osób, które upijają się kilka razy w roku przepadano 14,6%. Co 10 mieszkańców Bielska-Białej jest pijany kilka razy w miesiącu (10,1% badanych), a 2,2% respondentów przyznaje, że w takim stanie znajduje się kilka razy w tygodniu.

Wykres 22. Częstotliwość upicia się (N=405)

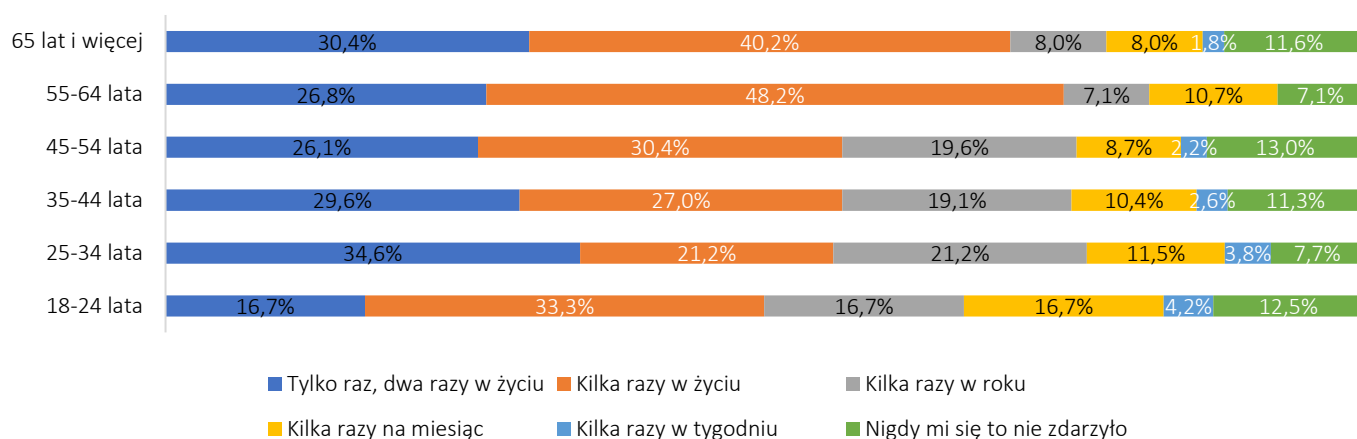
Spożywanie alkoholu częściej kończy się upiciem w przypadku mężczyzn – 3,5% z nich przyznaje się do bycia pijanym nawet kilka razy w tygodniu, a 11,4% kilka razy w miesiącu. Nigdy nie zdarzyło się upić zaledwie 9,2% z nich. Wśród kobiet analogiczne odsetki wyniosły 0,6, 8,5 oraz 12,4%

Wykres 23. Częstotliwość upicia się, podział ze względu na płeć (N=405)

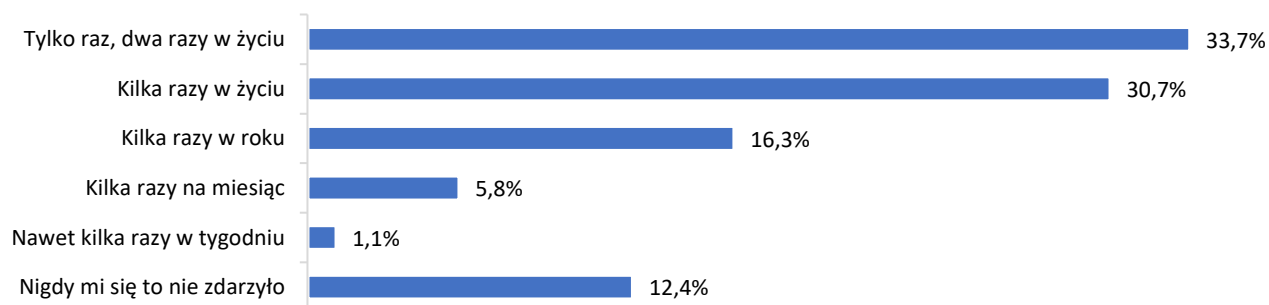
Biorąc pod uwagę wiek, to grupą upijającą się najczęściej są mieszkańcy najmłodszy – 4,2% przyznało, że bywają pijani nawet kilka razy w tygodniu, a 16,7% kilka razy w miesiącu. Drugą w kolejności jest następną kategorią wiekową, czyli osoby w wieku od 25 do 34 lat – 3,8% przyznało, że bywają pijani kilka razy w tygodniu, a 11,5% kilka razy w miesiącu. Jednocześnie w tej grupie odnotowano najwyższy odsetek osób, które do tej pory upiły się tylko jeden raz w życiu (34,6%). Na zaistnienie stanu upojenia kiedykolwiek w życiu, najrzadziej wskazali mieszkańcy w wieku 45-54 lata (13%).

Wykres 24. Częstotliwość upicia się, podział ze względu na wiek (N=405)

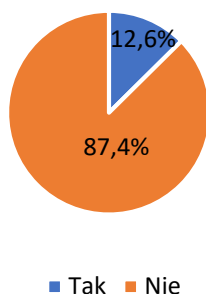
Z osób, które kiedykolwiek się upiły (N=362) zjawiska „urwania się filmu” nie doświadczyło 12,4% ankietowanych. Kilka razy w życiu takiego stanu doświadczyło ponad 60,0% badanych, 33,7% respondentów- raz, dwa razy w życiu, 30,7% badanych więcej niż dwa razy w życiu. Kilka razy w ciągu roku „urwania filmu” doświadcza 16,7% badanych. W miesiącu taka sytuacja zdarza się 5,8% badanych, a 1,1% ankietowanych traci świadomość kilka razy w tygodniu.

Wykres 25. Zjawisko „urwania się filmu” (N=362)

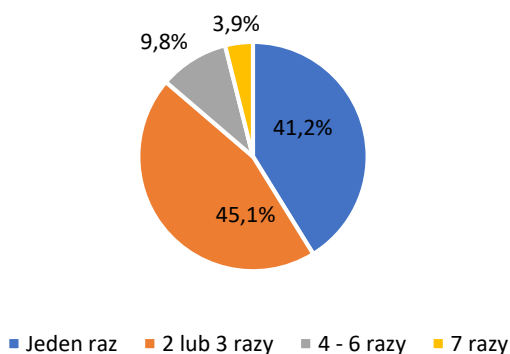
Osoby, które spożywają alkohol (N=405) zostały zapytane, czy kiedykolwiek zdarzyło im się prowadzić pojazd po spożyciu alkoholu. 12,6% przyznało się, że taka sytuacja miała miejsce.

Wykres 26. Kierowanie samochodem po spożyciu alkoholu (N=405)

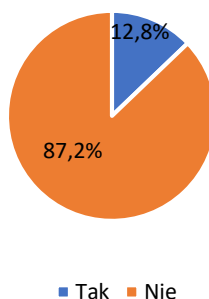
Większość osób, które prowadziły samochód po spożyciu alkoholu, zrobiło to 2 – 3 razy w życiu (45,1% ankietowanych) lub tylko jeden raz (41,2% badanych). Co 10 badany kierował auto pod wpływem alkoholu 4 – 6 razy w życiu (9,8%), a pozostali respondenci jeszcze częściej (3,9% badanych).

Wykres 27. Częstość prowadzenia samochodu po wypiciu alkoholu (N=51)

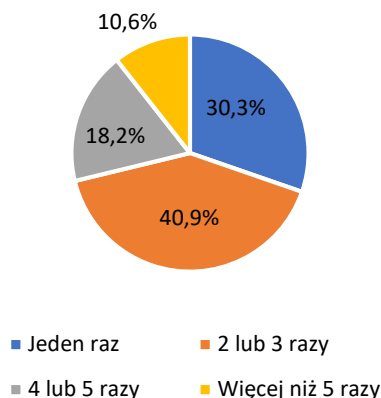
Wszystkie osoby biorące udział w badaniu zostały zapytane, czy kiedykolwiek jechały samochodem kierowanym przez pijanego kierowcę. Co ósmy dorosły mieszkaniec Bielska-Białej przyznał, że taka sytuacja miała miejsce w jego życiu (12,8%).

Wykres 28. Jazda samochodem z pijanym kierowcą (N=514)

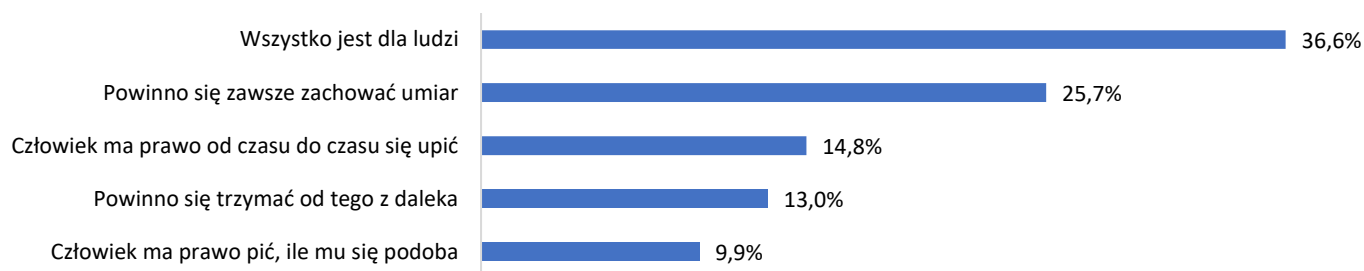
Mieszkańcy Bielska-Białej, którzy przyznali się, że wsiadli do samochodu, którego kierowca był po spożyciu alkoholu (N=66) zostali zapytani, ile razy w ich życiu taka sytuacja miała miejsce. Dla 30,3% ankietowanych było to wydarzenie incydentalne, ale już 40,9% badanych jechało z pijanym kierowcą 2 lub 3 razy. 4-5 – krotny przejazd zdarzył się 18,2% badanych, a co 10 respondent podróżował w ten sposób więcej niż 5 razy (10,6%).

Wykres 29. Częstość jeżdżenia samochodem z pijanym kierowcą (N=66)

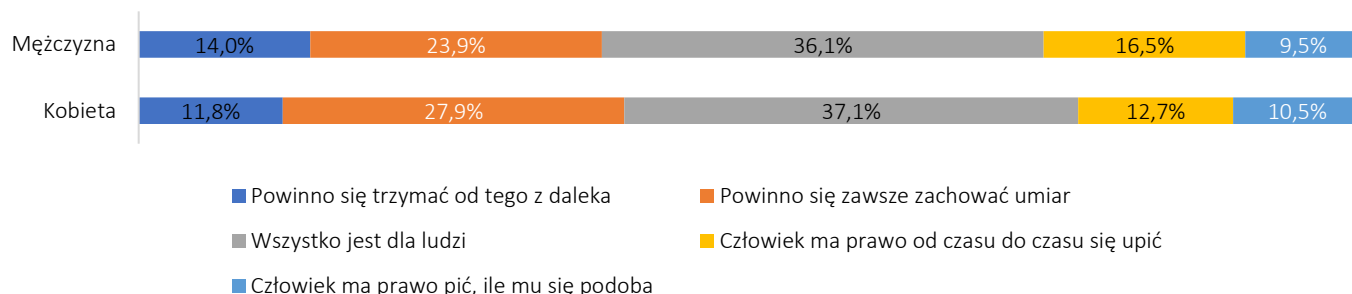
Co trzeci dorosły mieszkaniec Bielska-Białej pytany o podejście do alkoholu jest zdania, że wszystko jest dla ludzi (36,6%). Co 4 uważa, że zawsze powinno się zachować umiar (25,7% badanych). 14,8% ankietowanych uważa, że człowiek ma prawo od czasu do czasu się upić, a 9,9% jest jeszcze bardziej liberalna w swoich poglądach – „człowiek ma prawo pić, ile mu się podoba”. Skrajnie negatywną opinię na temat spożywania alkoholu wyraziło 13,0% badanych – „powinno się trzymać od tego z daleka”.

Wykres 30. Podejście do spożywania alkoholu (N=514)

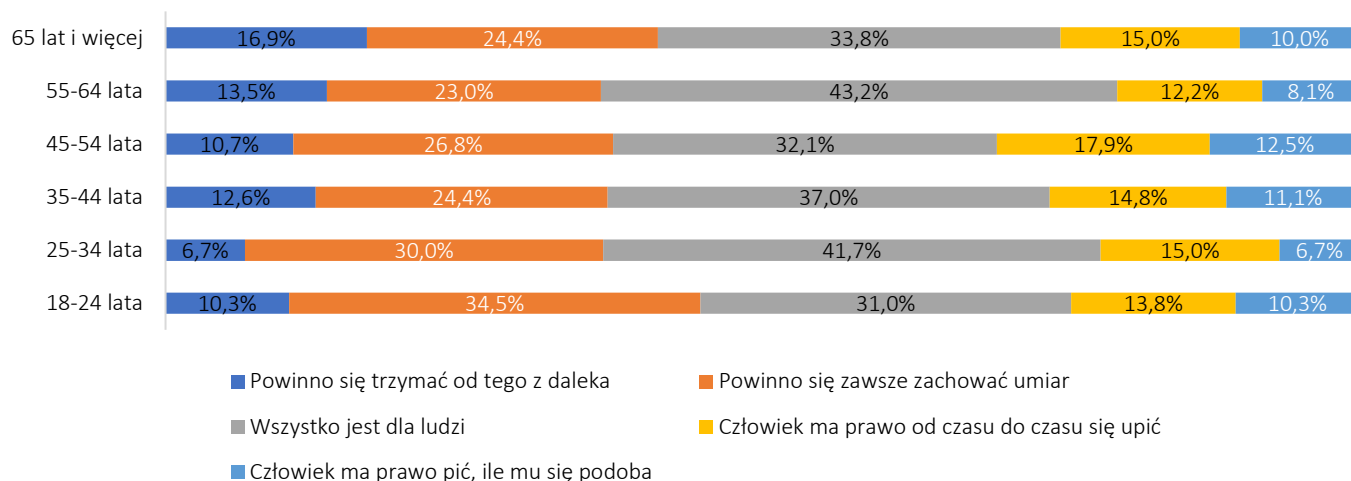
Mężczyźni z jednej strony nieco częściej niż kobiety są zdania, że alkoholu powinno się całkowicie unikać (14% wobec 11,8%). Z drugiej natomiast, 16,5% z nich uważa, że każdy ma prawo do czasu do czasu się napić, podczas gdy wśród mieszkank Bielska-Białej, odsetek wyniósł 12,7%.

Wykres 31. Podejście do spożywania alkoholu, podział ze względu na płeć (N=514)

Mieszkańcy w wieku 25-34 lata z jednej strony najrzadziej uważają, że warto jest całkowicie wyeliminować ze swojego życia alkohol, natomiast z drugiej to w tej grupie odnotowano najmniejszy odsetek opinii o tym, że każdy ma prawo pić, ile chce. To zdanie najczęściej podzielają respondenci mający od 45 do 54 lat (12,5%). Mieszkańcy najstarsi są tymi, którzy częściej niż inni twierdzą, że od alkoholu powinno się trzymać z daleka (16,9%).

Wykres 32. Podejście do spożywania alkoholu, podział ze względu na wiek (N=514)

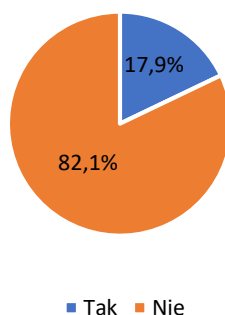
Najbardziej liberalne podejście do spożywania alkoholu (odpowiedź „wszystko jest dla ludzi”) wyrażają respondenci o wykształceniu zawodowym (40,2%). Również w tej grupie odnotowano najniższy odsetek odpowiedzi o trzymaniu się z daleka od alkoholu (9,8%). Taką opinię najczęściej podzielają mieszkańcy najlepiej wykształceni (15,6%), którzy również najrzadziej uważają, że każdy ma prawo pić, ile mu się podoba. Na drugim biegunie znajdują się osoby o wykształceniu najniższym, spośród których 15% jest takiego zdania. Wspomnieć jednak należy, że taki sam odsetek respondentów z tej grupy przeciwstawia się spożywaniu alkoholu w ogóle.

Wykres 33. Podejście do spożywania alkoholu, podział ze względu na wykształcenie (N=514)

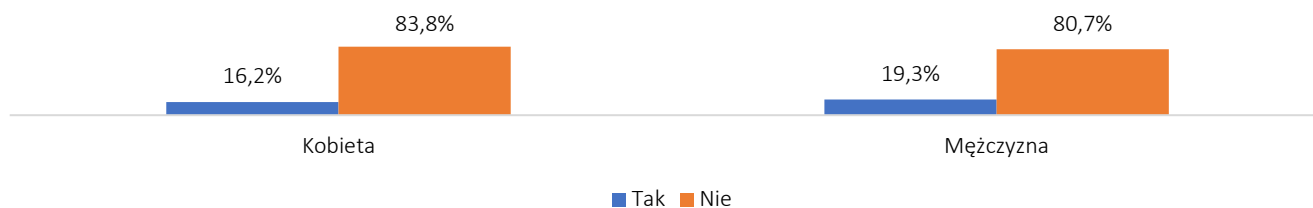

Prawie co 5 dorosły mieszkaniec Bielska-Białej przyznał, że zażył kiedyś środki odurzające, narkotyki (17,9% badanych). Nieco częściej byli to mężczyźni (19,3% mężczyzn wobec 16,2% kobiet).

Wykres 34. Zazywanie kiedykolwiek środków odurzających, narkotyków (N=514)

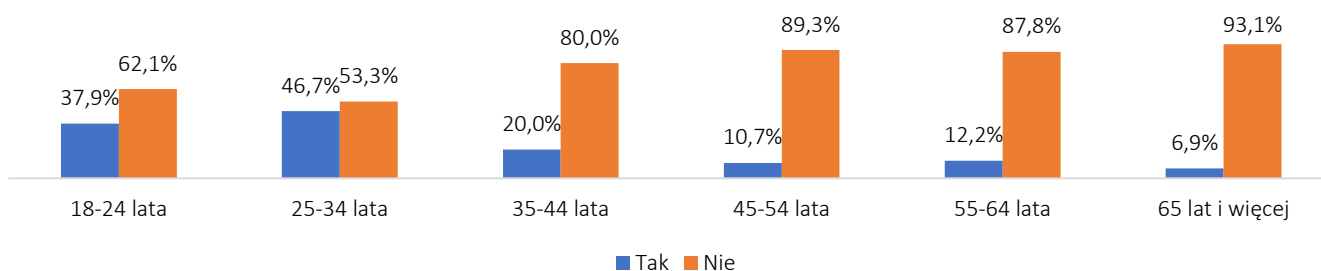

Wykres 35. Zazywanie kiedykolwiek środków odurzających, narkotyków, podział ze względu na płeć (N=514)

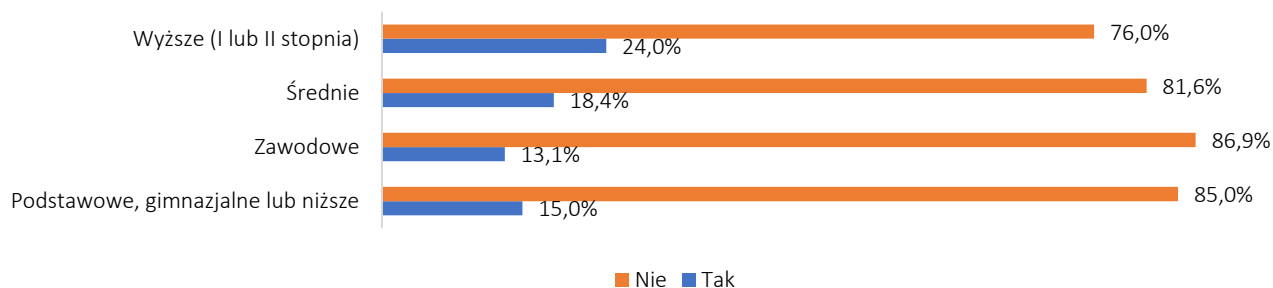
Ze środkami odurzającymi najczęściej mieli do czynienia mieszkańcy w wieku 25-34 lata oraz 18-24 lata (odpowiednio 46,7 i 37,9%). Natomiast najrzadziej, respondenci najstarsi (6,9%).

Wykres 36. Zazywanie kiedykolwiek środków odurzających, narkotyków, podział ze względu na wiek (N=514)

Biorąc pod uwagę wykształcenie, to badani wykształceni najlepiej najczęściej przyznawali się, że kiedykolwiek zdarzyło im się zażyć tego typu substancje (24%, co jest odsetkiem stosunkowo wysokim).

Wykres 37. Zazywanie kiedykolwiek środków odurzających, narkotyków, podział ze względu na wykształcenie (N=514)

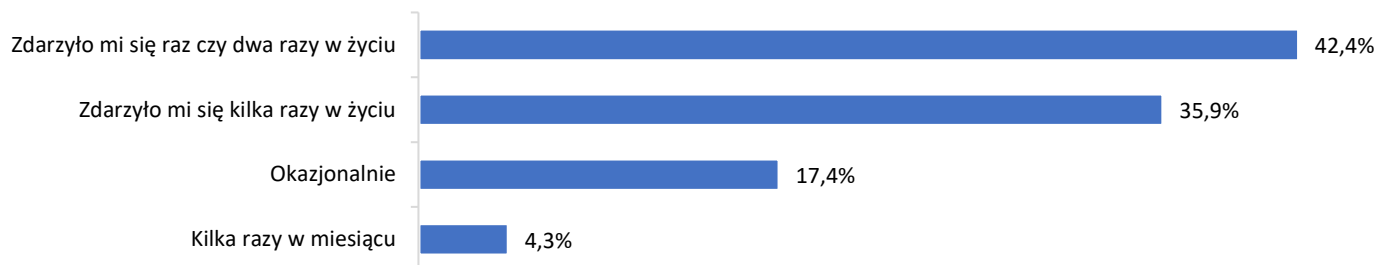
Jak wynika z zestawienia odpowiedzi na pytanie o sięganie po inne środki odurzające, oraz na pytanie o spożywanie alkoholu, 89,1% respondentów, którzy choć raz zażyli środki odurzające, sięga również po alkohol.

Tabela 22. Sięganie po narkotyki, środki odurzające, a spożywanie alkoholu (N=514)

		Czy zdarza się Panu/Pani spożywać napoje alkoholowe?		Ogółem
		Tak	Nie	
Czy kiedykolwiek zdarzyło się Panu/Pani sięgnąć po środki odurzające/narkotyki?	Tak	89,1%	10,9%	100,0%
	Nie	76,5%	23,5%	100,0%

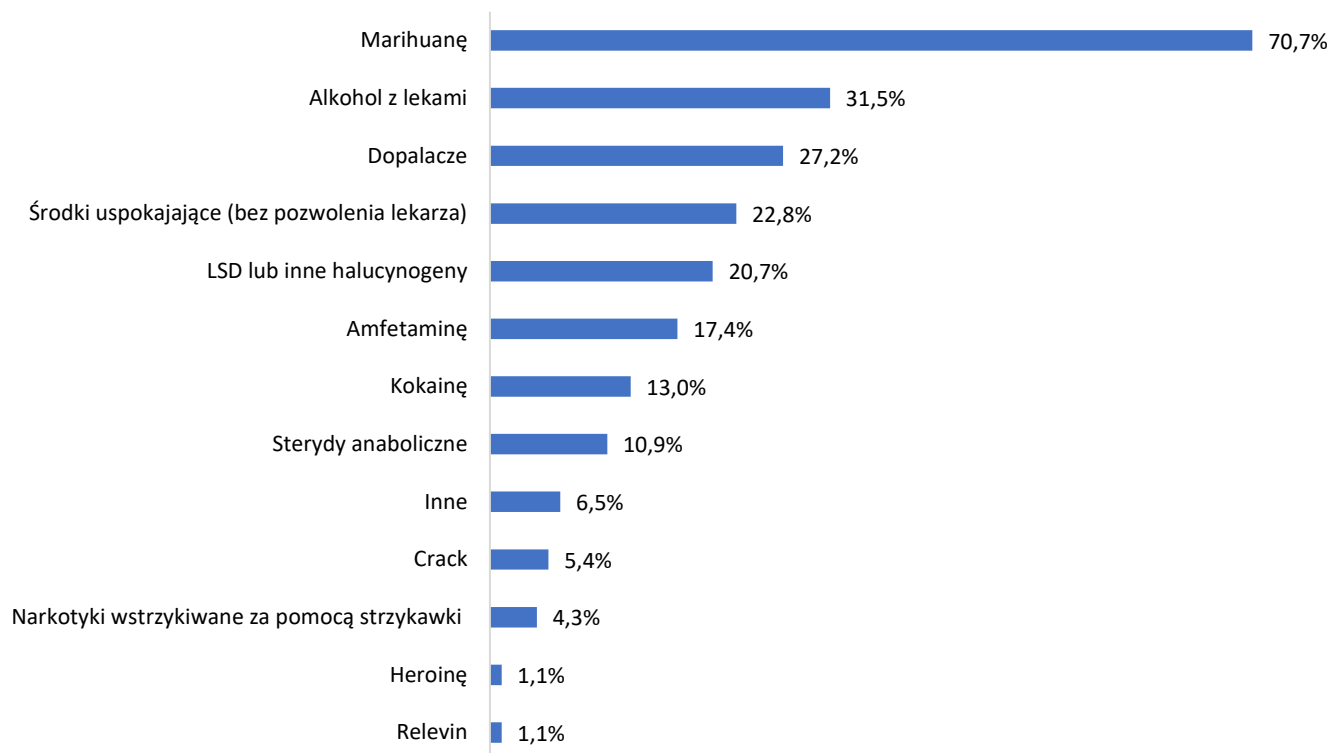
Osoby, które przyznały się do zażywania środków odurzających zostały poproszone o wskazanie częstości ich brania. Dla prawie połowy zażycie środków odurzających było jednym, dwurazowym zdarzeniem (42,4% badanych). Do kilkukrotnego zażycia tego rodzaju substancji przyznało się 35,9% ankietowanych. Okazjonalnie po środki odurzające sięga 17,4% respondentów. Natomiast kilka razy w miesiącu odurza się 4,3% ankietowanych.

Wykres 38. Częstość sięgania po środki odurzające, narkotyki (N=92)

Najczęściej zażywanym narkotykiem jest marihuana (70,7% respondentów). Mieszkańcy Bielska-Białej odurzają się też alkoholem z lekami (31,5% badanych) i dopalaczami (27,2% ankietowanych). Po środki uspokajające (bez pozwolenia lekarza) sięga 22,8% ankietowanych, którzy zażywają środki odurzające. Co 4 respondent odurza się LSD lub innymi halucynogenami (20,7% respondentów). Amfetaminę przyjmuje 17,4% badanych, kokainę 13,0% ankietowanych. Co 10 osoba, która miała kontakt z środkami odurzającymi sięgnęła po sterydy anaboliczne (10,9% badanych). Mniej popularny jest crack (5,4% badanych), narkotyki wstrzykiwane za pomocą strzykawki (4,3% ankietowanych), heroina (1,1% badanych). Na Relevin – nieistniejący środek, umieszczony w ankiecie jako skala kłamstwa – wskazało 1,1% badanych.

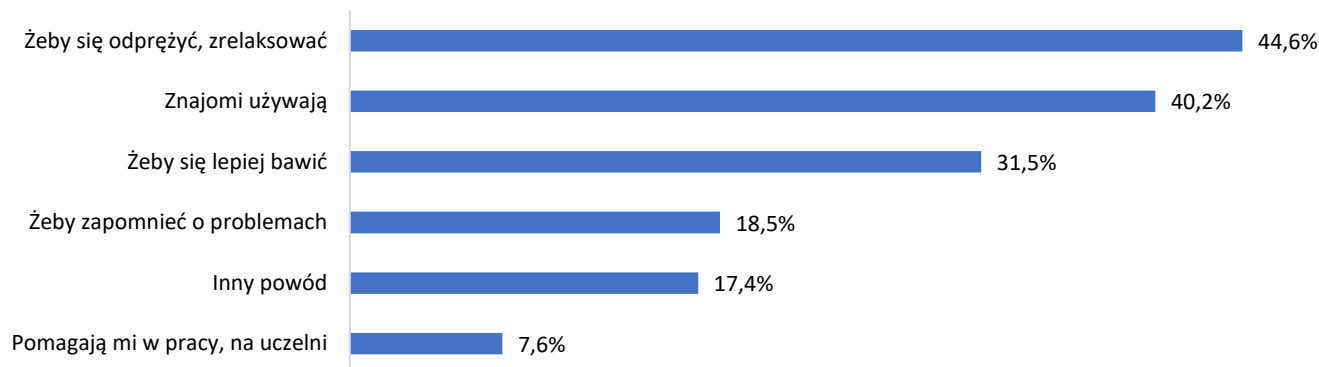
Wykres 39. Rodzaje zażywanych narkotyków (N=92)

Osoby zażywające środki odurzające najczęściej przyjmują tego rodzaju substancje, żeby się odprężyć, zrelaksować (44,6% badanych). Dla 40,2% ankietowanych wystarczającym motywem przyjmowania środków odurzających jest

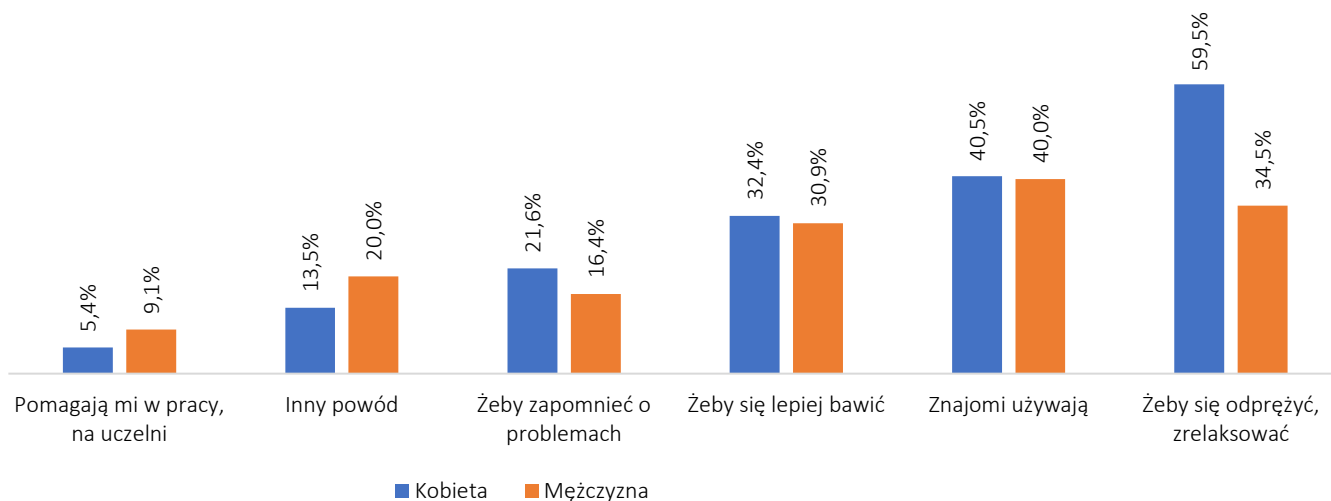
branie tych substancji przez inne osoby. Co trzeci ankietowany sięga po narkotyki, aby lepiej się bawić (31,5%), a co piąty, aby zapomnieć o problemach (18,5% badanych). 7,6% respondentów zażywa środki odurzające, bo pomagają mu w pracy, na uczelni. Poza tym, 17,4% ankietowanych wskazało na jeszcze inny powód (żeby się uspokoić, z ciekawości, dla towarzystwa).

Wykres 40. Powody zażywania środków odurzających, narkotyków (N=92)

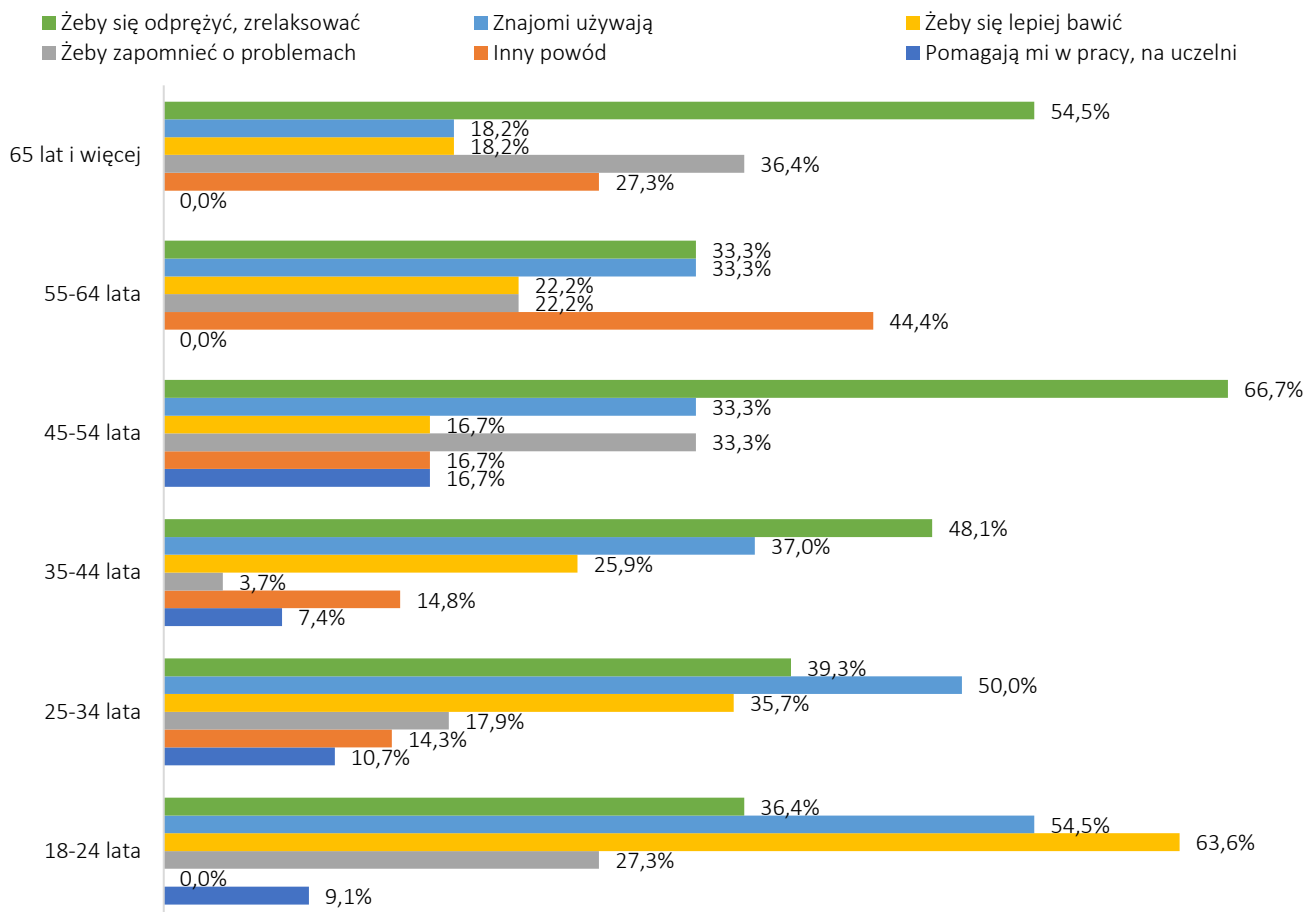
Mieszkańki Bielska-Białej dużo częściej sięgają po środki odurzające, ponieważ chcą się odprężyć i zrelaksować oraz by zapomnieć o problemach (odpowiednio 59,5 oraz 21,6%, wobec 34,5 i 16,4% wśród mężczyzn). Mieszkańcy natomiast, częściej wskazywali na wspomaganie się nimi w pracy/nauce, oraz powody inne niż te wymienione w kafeterii.

Wykres 41. Powody zażywania środków odurzających, narkotyków, podział ze względu na płeć (N=92)

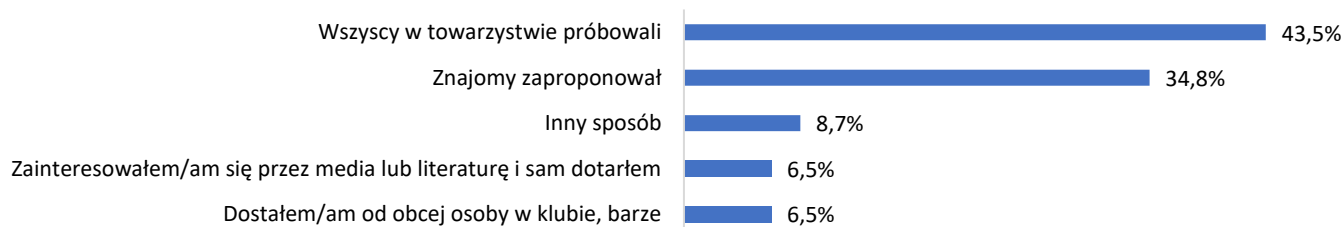
Mieszkańcy najstarsi oraz będący w wieku 45-54 lata, zdecydowanie częściej niż pozostali, zażywali środki odurzające by się zrelaksować (odpowiednio 54,5 i 66,7%). Połowa respondentów mających 25-34 lata, sięga po te substancje, ponieważ robią to ich znajomi, a dla badanych najmłodszych, narkotyki to przede wszystkim sposób na to, aby lepiej się bawić.

Wykres 42. Powody zażywania środków odurzających, narkotyków, podział ze względu na wiek (N=92)

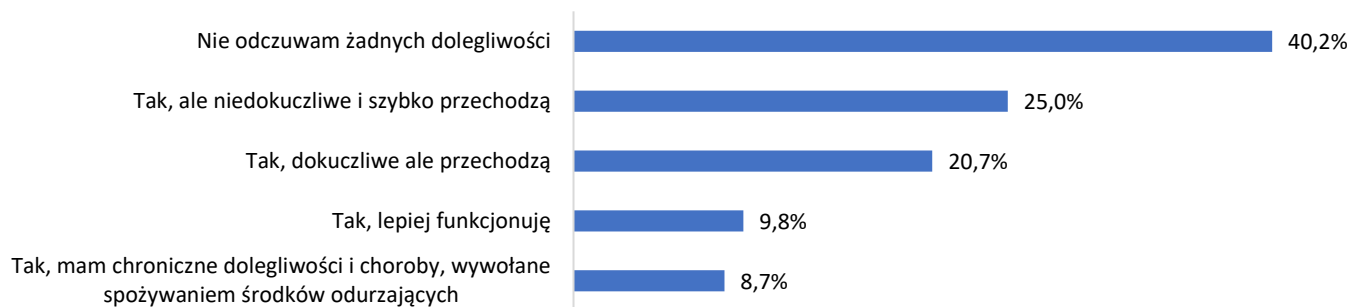
Mieszkańcy Bielska-Białej (N=92), którzy kiedykolwiek zażyli jakiegokolwiek środek odurzający, najczęściej pierwszy raz spróbowali narkotyków w towarzystwie, kiedy wszystkie inne osoby też próbowały danego specyfiku (43,5% badanych). Pozostali zostali poczęstowani przez znajomego (34,8% ankietowanych), zainteresowali się daną substancją i sami ją zdobyli (6,5% respondentów) lub dostali od obcej osoby w barze, klubie (6,5% badanych). Poza tym, 8,7% badanych wskazało na jeszcze inne okoliczności, w których pierwszy raz spróbowali środków odurzających (zakup od znajomego, z polecenia lekarza, farmaceuty, od partnera).

Wykres 43. Pierwszy kontakt ze środkami odurzającymi (N=92)

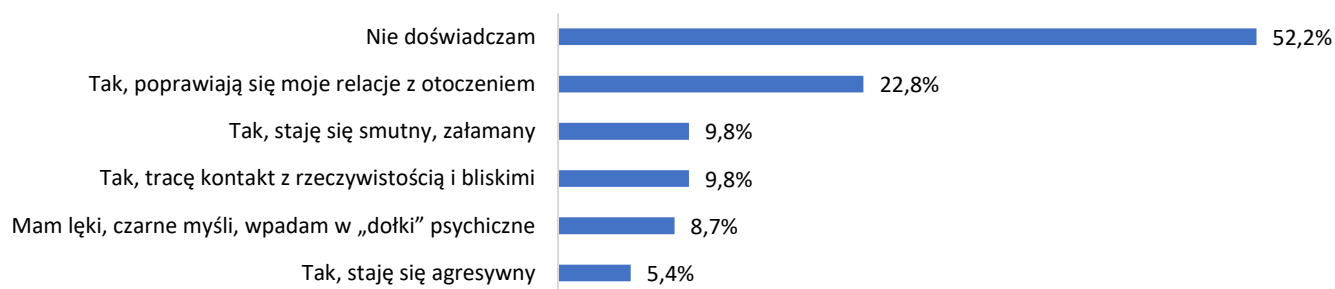
40,2% mieszkańców Bielska-Białej, którzy zażywają środki odurzające twierdzi, że nie odczuwa żadnych dolegliwości fizycznych w związku z ich spożywaniem. Co 4 badany (25,0%) przyznaje, że dolegliwości się pojawiają, ale są niedokuczliwe i szybką przechodzą. Dla co 5 ankietowego fizyczne skutki spożywania środków odurzających są dokuczliwe, ale przechodzą (20,7% badanych). Na chroniczne dolegliwości i choroby wywołane spożywaniem środków odurzających wskazuje 8,7% respondentów. Poza tym, 9,8% badanych twierdzi, że zażywanie narkotyków pozytywnie wpływa na ich funkcjonowanie.

Wykres 44. Odczuwane fizyczne skutki spożywania środków odurzających (N=92)

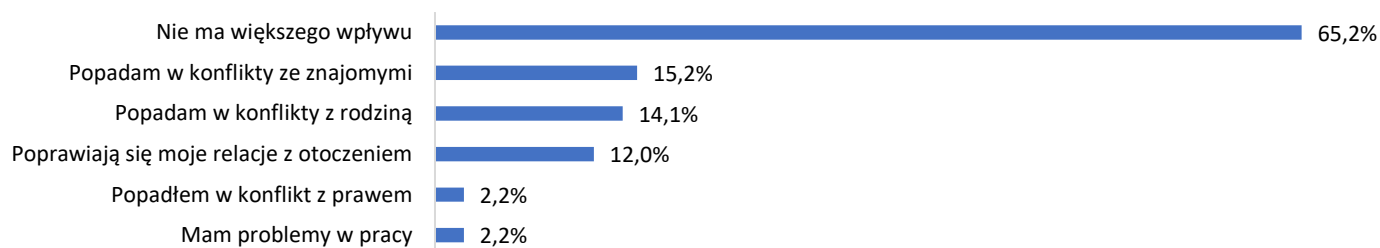
Ponad połowa mieszkańców Bielska-Białej przyjmujących środki odurzające uważa, że ich zażywanie nie ma dla nich żadnych psychicznych skutków (52,2% badanych). Co 4 osoba jest natomiast zdania, że skutki są bardzo pozytywne – poprawia się ich relacja z otoczeniem (22,8% badanych). Na stany załamania, smutku wskazuje 9,8% badanych. Taki sam odsetek twierdzi, że traci kontakt z rzeczywistością i bliskimi (9,8% ankietowanych). 8,7% badanych odczuwa lęk, wpada w „dołki” psychiczne, ma czarne myśli. U 5,4% skutkiem zażywania środków odurzających jest wzrost poziomu agresji.

Wykres 45. Odczuwane psychiczne skutki spożywania środków odurzających (N=92)

Ponad 60,0% mieszkańców Bielska-Białej zażywających substancje odurzające twierdzi, że nie ma to większego wpływu na ich relacje z otoczeniem (65,2%). 15,2% badanych dostrzega, że przyjmowanie substancji odurzających powoduje konflikty ze znajomymi, a 14,1% ankietowanych twierdzi, że przez narkotyki pogorszyły się ich relacje z rodziną. Przeciwnego zdania jest 12,0% badanych, którzy twierdzą, że zażywanie narkotyków poprawiło ich relacje z otoczeniem. Poza tym, 2,2% ankietowanych przyznaje, że przez środki odurzające ma problemy w pracy lub/i popadło w konflikt z prawem.

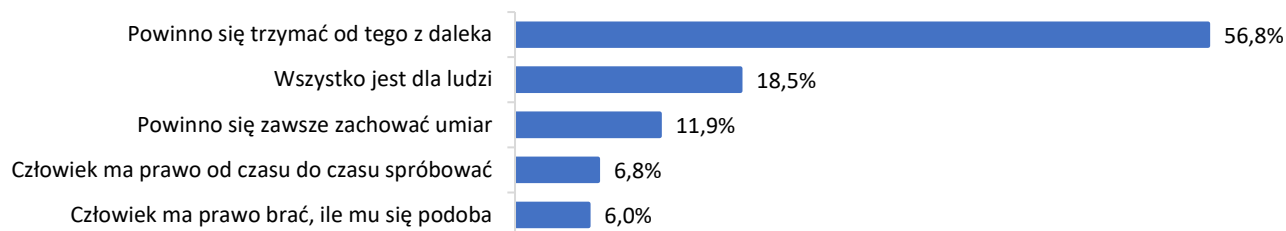
Wykres 46. Wpływ środków odurzających na relacje z otoczeniem (N=92)

Prawie 60,0% mieszkańców Bielska-Białej ma bardzo negatywny stosunek do narkotyków i dopalaczy – powinno się od tego trzymać z daleka (56,8% badanych). Przeciwnego zdania jest 18,5% ankietowanych – wszystko jest dla ludzi oraz 11,9% ankietowanych, którzy twierdzą, że w zażywaniu narkotyków, dopalaczy powinno zachować się umiar.

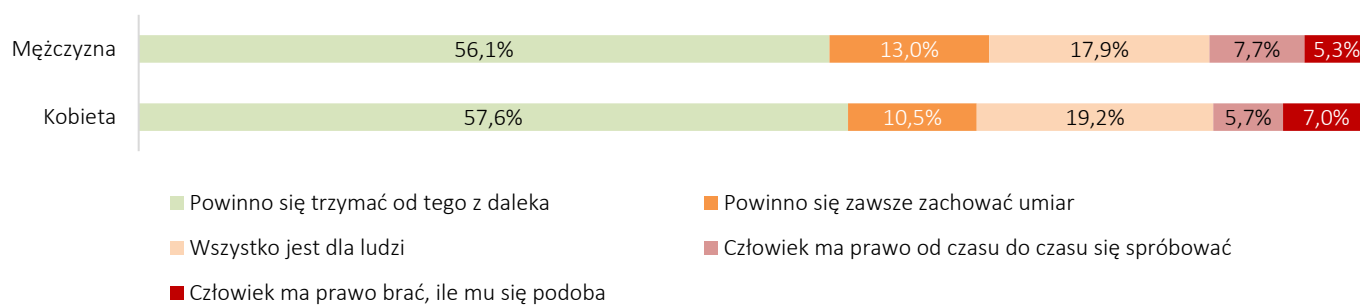
Opinię, że człowiek ma prawo od czasu do czasu spróbować podzielił 6,8% respondentów. Niewiele mniej badanych twierdzi, że człowiek ma prawo brać, ile mu się podoba (6,0%).

Wykres 47. Opinia na temat używania narkotyków, dopalaczy (N=514)

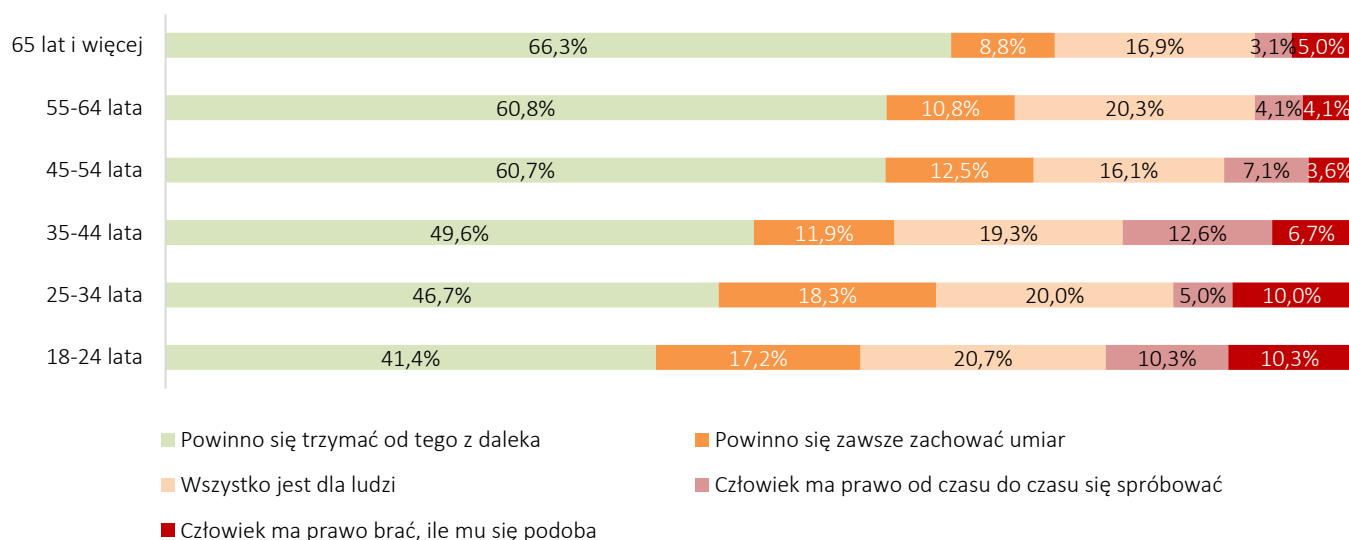
Nieco więcej kobiet jest zdania, że każdy sam powinien decydować o tym co i ile zażywa (7% wobec 5,3% wśród mężczyzn). Panowie natomiast, częściej podzielają opinię, że każdy ma prawo spróbować takich substancji, jednocześnie uważając, że powinno się zachować umiar.

Wykres 48. Opinia na temat używania narkotyków, dopalaczy, podział ze względu na płeć (N=514)

O tym, że każdy ma prawo zażywać, ile tylko ma ochotę, najczęściej są przekonani najmłodszy mieszkańcy Bielska-Białej (18-24 lata: 10,3%; 25-34 lata: 10%). Odsetek osób uważających, że od środków odurzających powinno się trzymać z daleka, wzrasta wraz z wiekiem respondentów (od 41,4% w grupie najmłodszej, do 66,3% w grupie najstarszej).

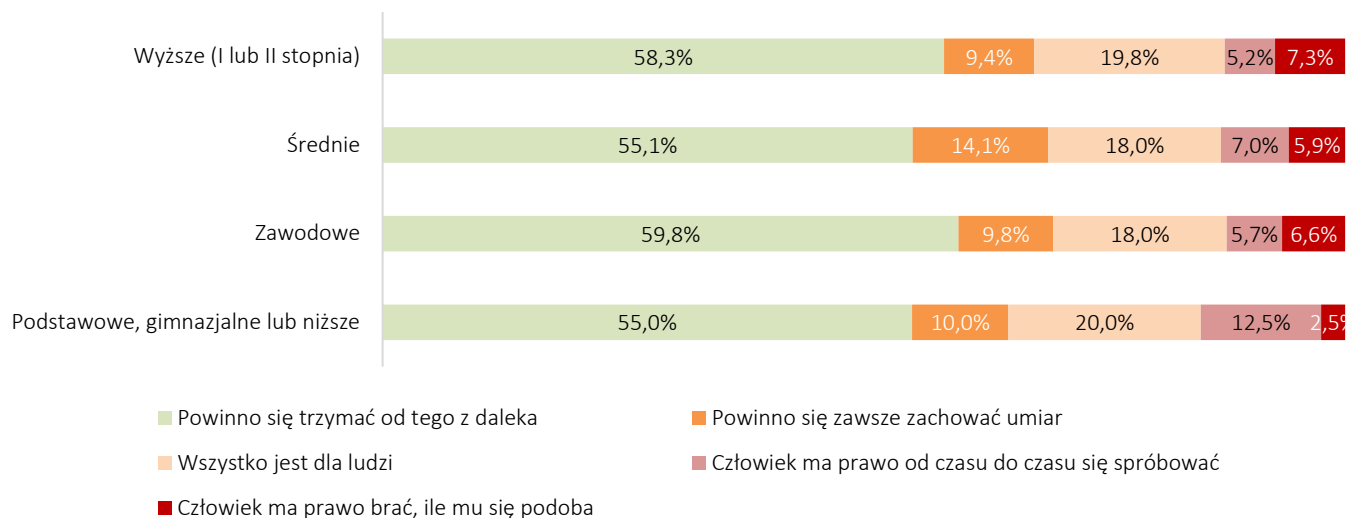
Wykres 49. Opinia na temat używania narkotyków, dopalaczy, podział ze względu na wiek (N=514)

Opinię taką, że każdy ma prawo zażywać, ile tylko ma ochotę, najczęściej wyrażają najlepiej wykształceni mieszkańcy Bielska-Białej (7,3%). Odsetek osób uważających, że od środków odurzających powinno się trzymać z daleka, najwyższą

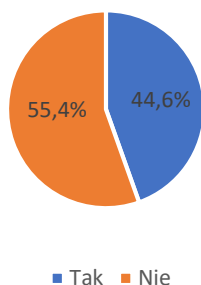
wartość osiągnął w grupie absolwentów szkół zawodowych (59,8%), lecz w żadnej z kategorii wykształcenia, udział wskazań tej odpowiedzi nie był niższy niż 55%.

Wykres 50. Opinia na temat używania narkotyków, dopalaczy, podział ze względu na wykształcenie (N=514)

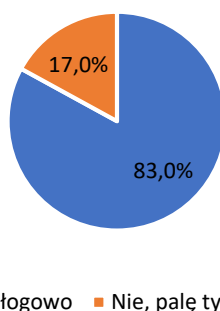
Wśród dorosłych mieszkańców Bielska-Białej papierosy pali 44,6% badanych.

Wykres 51. Palenie papierosów (N=514)

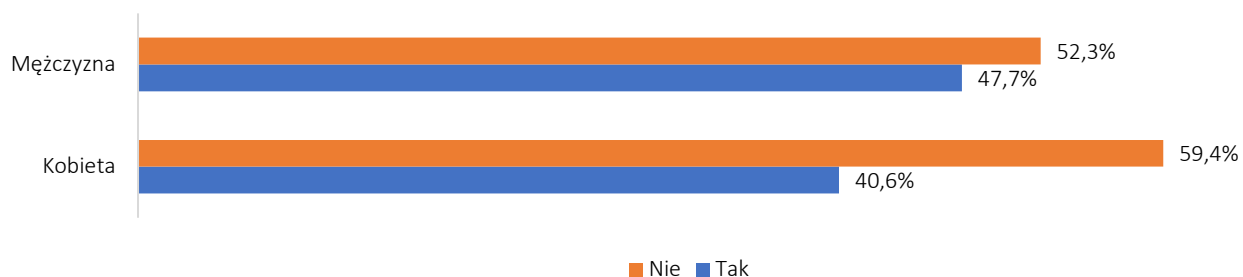
Wśród osób palących papierosy zdecydowana większość to nałogowi palacze (83,0%).

Wykres 52. Nałogowe palenie papierosów (N=229)

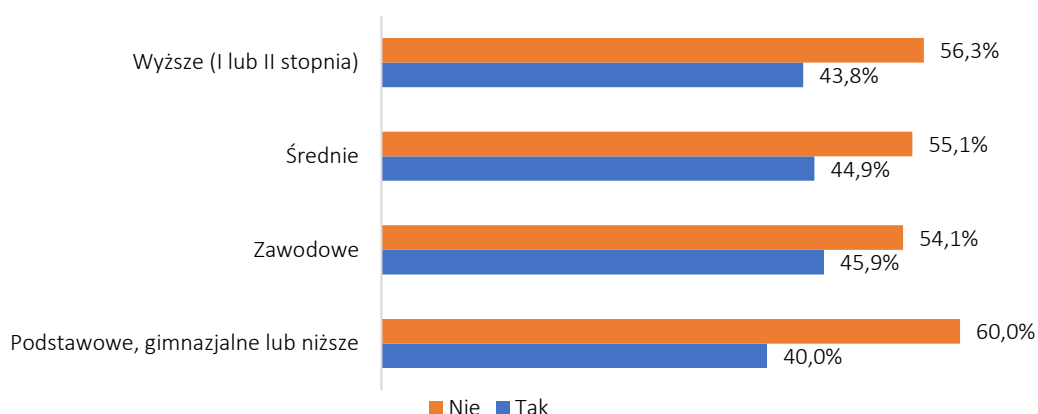

Papierosy częściej palą mężczyźni (47,7% mężczyzn wobec 40,6% kobiet) oraz osoby z wykształceniem zawodowym (45,9%). Najrzadziej po tę używkę sięgają absolwenci szkół podstawowych lub gimnazjalnych (40%).

Wykres 53. Palenie papierosów, podział ze względu na płeć (N=514)

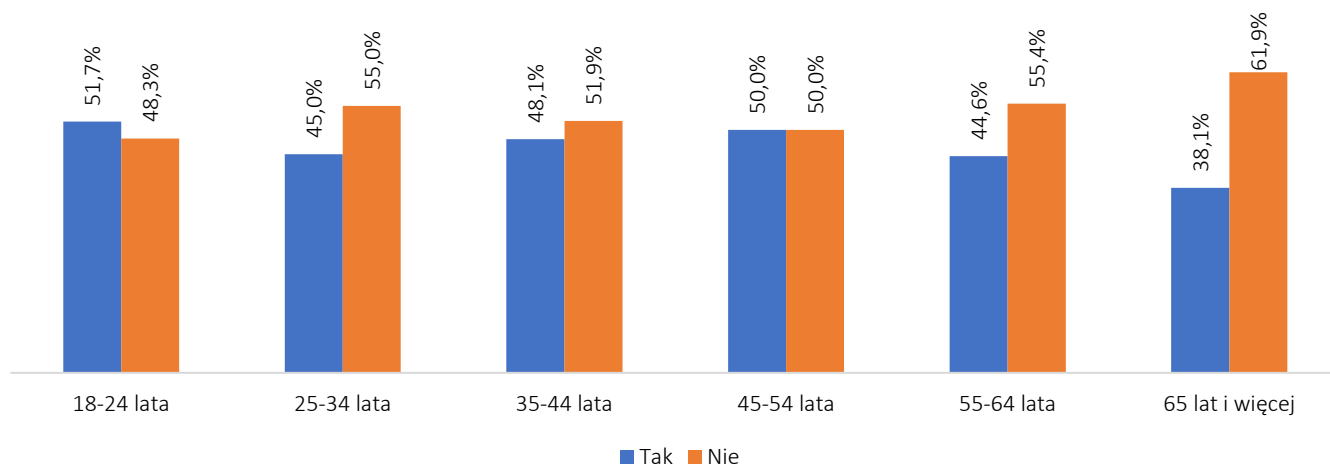

Wykres 54. Palenie papierosów, podział ze względu na wykształcenie (N=514)

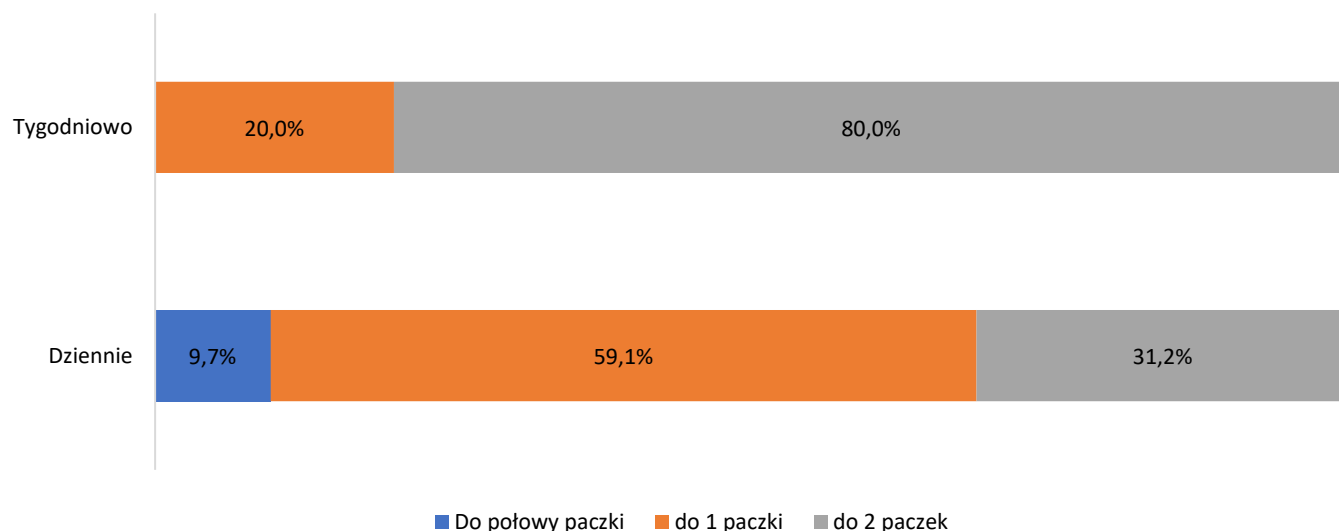
Nieznacznie częściej niż przedstawiciele innych grup wiekowych, do palenia papierosów przyznają się najmłodszy mieszkańcy (51,7%). Palenie jest natomiast najmniej powszechne wśród badanych najstarszych (38,1%).

Wykres 55. Palenie papierosów, podział ze względu na wiek (N=514)

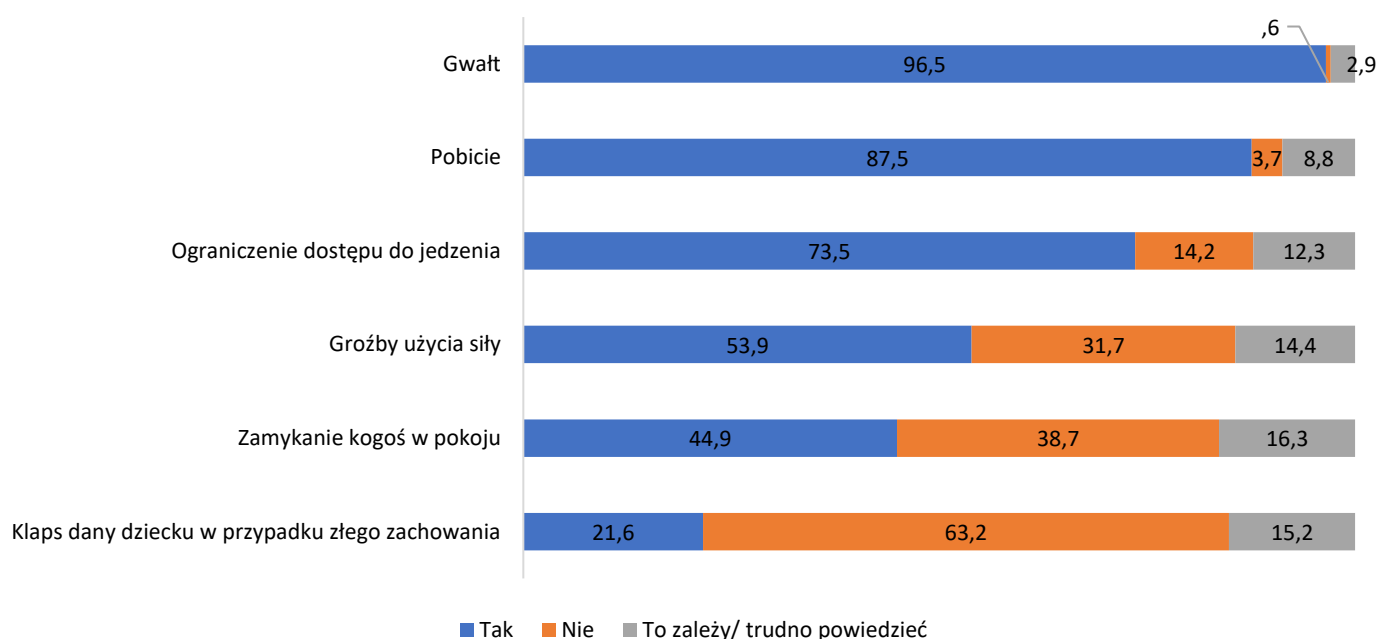
Nałogowi palacze (N=190) byli pytani, ile wypalają papierosów w skali dnia, tygodnia. 97,4% badanych, stwierdziło, że łatwiej im określić liczbę wypalanych papierosów w skali dnia, niż tygodnia. Większość z nich dziennie spala jedną paczkę papierosów (59,1%), co trzeci wypala dwie paczki (31,2%), a co 10 połowę opakowania (9,7%). Ci, którzy postanowili określić liczbę wypalanych papierosów w skali tygodnia (2,6% badanych) najczęściej w ciągu 7 dni wypalają do 2 paczek (80,0%).

Wykres 56. Wypalane papierosy w skali dnia (N=185) lub tygodnia (N=5)

Dla mieszkańców Bielska-Białej przemoc fizyczna to przede wszystkim gwałt (96,5% badanych), pobicie (87,5% badanych) i ograniczenie dostępu do jedzenia (73,5%). Tylko nieco ponad połowa badanych uważa, że groźba użycia siły jest przemocą fizyczną (53,9% ankietowanych). Zamykanie kogoś w pokoju za akt przemocy fizycznej uważa 44,9% respondentów. Natomiast klapsy dany dziecku, w przypadku złego zachowania, to przejaw fizycznej przemocy tylko wg 21,6% mieszkańców Bielska-Białej.

Wykres 57. Definicja przemocy fizycznej (N=514)

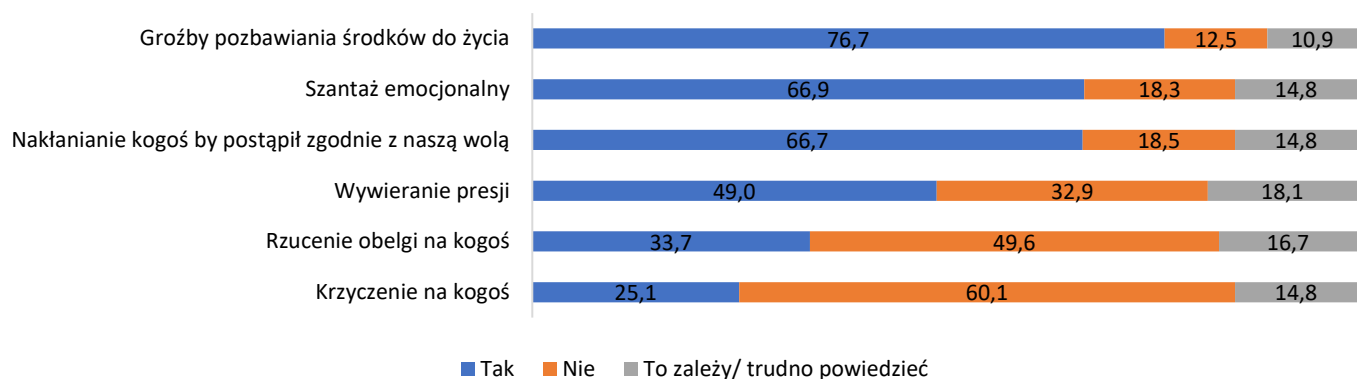
Kobiety częściej niż mężczyźni postrzegają wymienione działania jako formy przemocy fizycznej, choć na ogół nie są to różnice duże. Największa różnica pomiędzy mieszkankami, a respondentami płci męskiej odnosi się do zamykania kogoś w pokoju – połowa pań uznaje to za przemoc, podczas gdy taką opinię podziela 40,7% mężczyzn.

Tabela 23. Definicja przemocy fizycznej (odpowiedź TAK), podział ze względu na płeć (N=514)

Forma przemocy	Kobieta	Mężczyzna
Klaps dany dziecku w przypadku złego zachowania	21,4%	21,8%
Zamykanie kogoś w pokoju	50,2%	40,7%
Groźby użycia siły	54,1%	53,7%
Gwałt	97,8%	95,4%
Pobicie	90,0%	85,6%
Ograniczenie dostępu do jedzenia	73,4%	73,7%

Dla mieszkańców Bielska-Białej przemoc psychiczna to przede wszystkim groźby pozbawienia środków do życia (76,7% badanych), szantaż emocjonalny (66,9% badanych) i nakłanianie kogoś, by postąpił zgodnie z naszą wolą (66,7% ankietowanych). Dla prawie połowy mieszkańców Miasta wywieranie presji jest również aktem przemocy psychicznej (49,0% badanych). W mniejszym stopniu w ten sposób odbierane jest rzucanie obelg na kogoś (33,7% badanych) czy krzyczenie (25,1% ankietowanych).

Wykres 58. Definicja przemocy psychicznej (N=514)

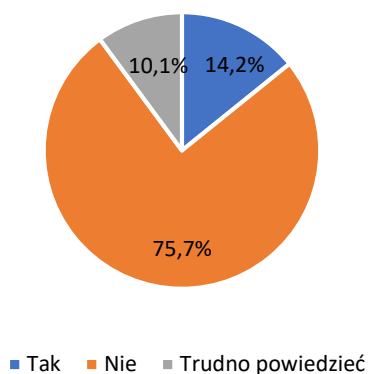
Kobiety częściej niż mężczyźni postrzegają wymienione działania jako formy przemocy psychicznej, choć na ogół nie są to różnice duże. Największa różnica pomiędzy mieszkankami, a respondentami płci męskiej odnosi się do rzucania obelg – 40,2% pań uznaje to za przemoc, podczas gdy taką opinię podzieliła 28,4% mężczyzn.

Tabela 24. Definicja przemocy psychicznej (odpowiedź TAK), podział ze względu na płeć (N=514)

Forma przemocy	Kobieta	Mężczyzna
Krzyczenie na kogoś	28,4%	22,5%
Rzucenie obelgi na kogoś	40,2%	28,4%
Wywieranie presji	52,4%	46,3%
Szantaż emocjonalny	65,1%	68,4%
Nakłanianie kogoś by postąpił zgodnie z naszą wolą	68,1%	65,6%
Groźby pozbawiania środków do życia	77,7%	75,8%

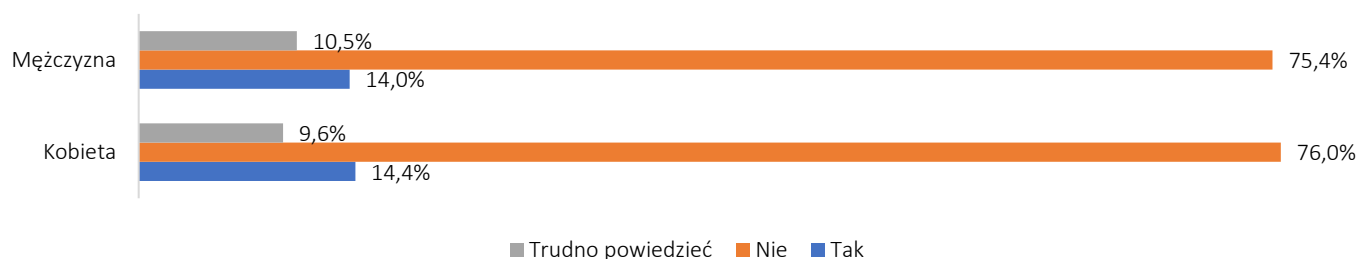
Wśród dorosłych mieszkańców Bielska-Białej 14,2% obserwuje przemoc psychiczną, fizyczną w swoim otoczeniu. Większość nie dostrzega jednak przejawów przemocy (75,7% badanych). Co 10 mieszkaniec Miasta ma problem z jednoznaczną odpowiedzią na to pytanie (10,1% badanych).

Wykres 59. Obserwowanie przemocy w swoim otoczeniu (N=514)

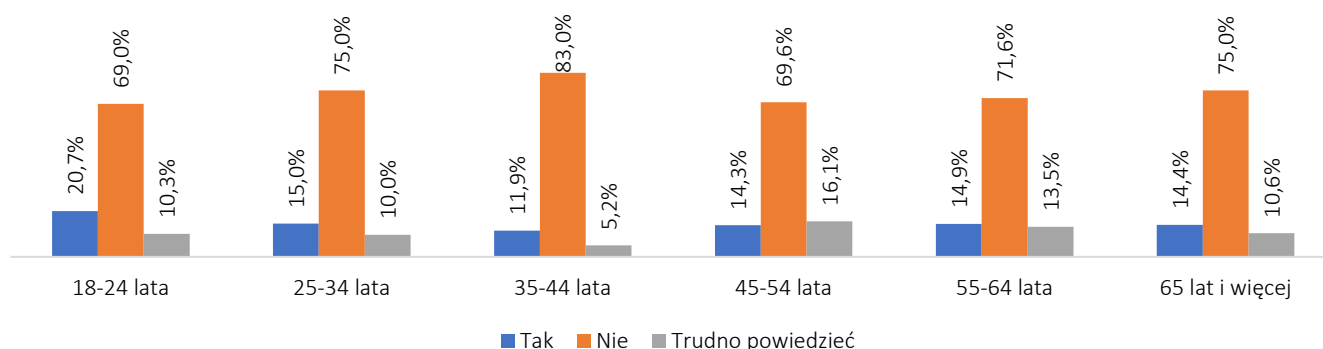
Niezależnie od płci, 3/4 badanych nie dostrzega w swoim otoczeniu przemocy.

Wykres 60. Obserwowanie przemocy w swoim otoczeniu, podział ze względu na płeć (N=514)

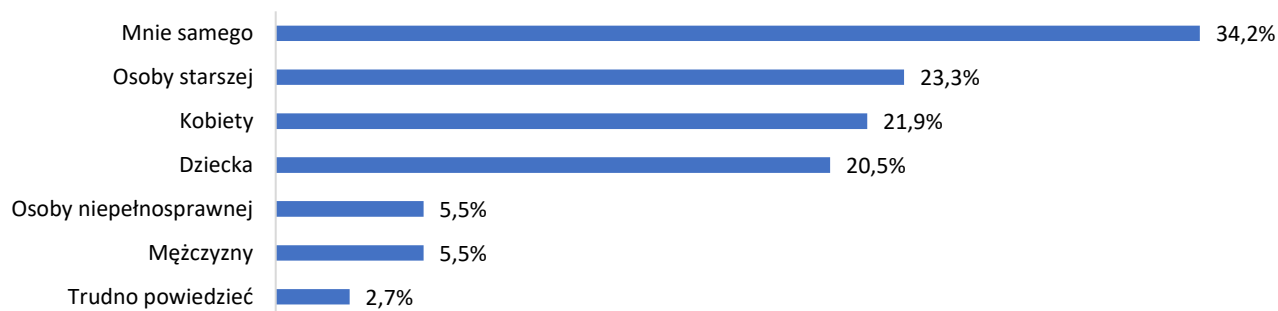
Biorąc pod uwagę wiek respondentów, to najczęściej świadkami takich zachowań są mieszkańcy najmłodszy (20,7%), zaś najrzadziej mający od 35 do 44 lat (11,9%).

Wykres 61. Obserwowanie przemocy w swoim otoczeniu, podział ze względu na wiek (N=514)

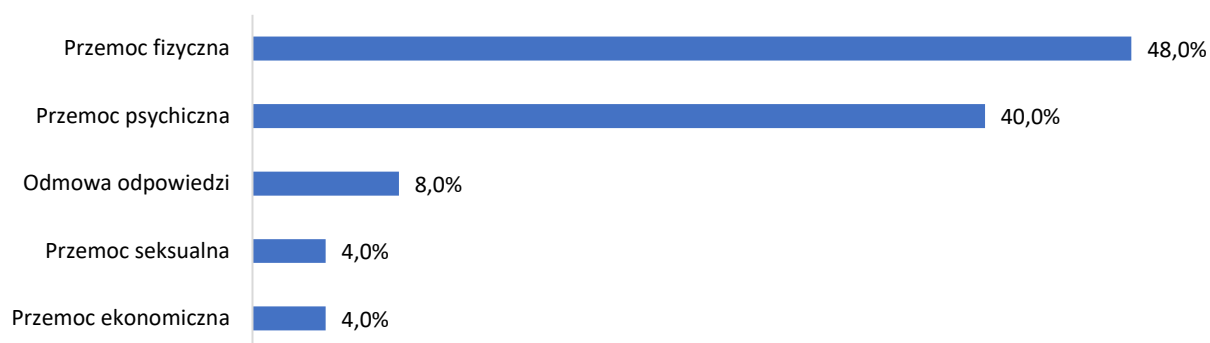
Mieszkańcy Bielska-Białej, którzy zaobserwowali akty przemocy fizycznej, psychicznej w swoim otoczeniu mieli wskazać osoby, wobec których dopuszczono się aktów przemocy. Najczęściej wskazywali siebie jako ofiarę (34,2% badanych). Co 4 badany był świadkiem przemocy wobec osoby starszej (23,3% ankietowanych), co 5 widział akt przemocy, gdzie ofiarą była kobieta (21,9% badanych), dziecko (20,5% badanych). Mieszkańcy Miasta obserwowali też przemoc wobec osób niepełnosprawnych (5,5%) i mężczyzn (5,5% badanych). Poza tym, 2,7% ankietowanych nie umiało sprecyzować, kto był ofiarą przemocy.

Wykres 62. Osoby wobec których obserwowana jest przemoc (N=73)

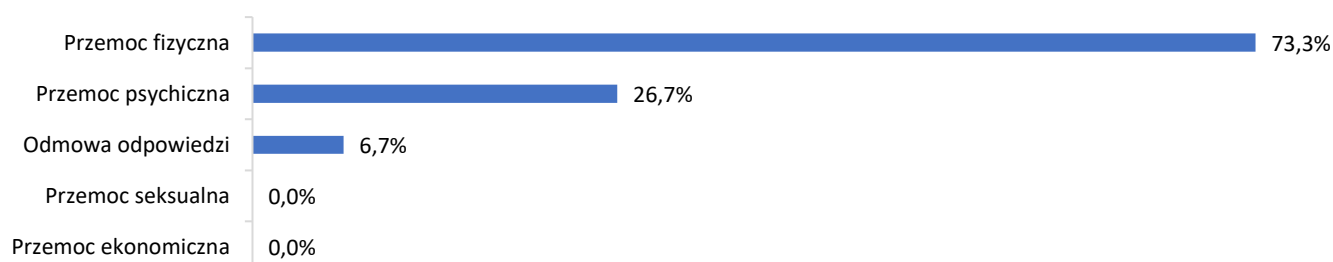
Ankietowani, którzy przyznali, że byli ofiarami przemocy najczęściej doznawali przemocy fizycznej (48,0% badanych). Ofiarą przemocy psychicznej było 40,0% badanych. Przemocy seksualnej doznało 4,0% respondentów. Taki sam odsetek doświadczył przemocy ekonomicznej (4,0% badanych). Poza tym, 8,0% badanych odmówiło sprecyzowania jakich form przemocy doświadczyło.

Wykres 63. Forma przemocy stosowana wobec respondentów (N=25)

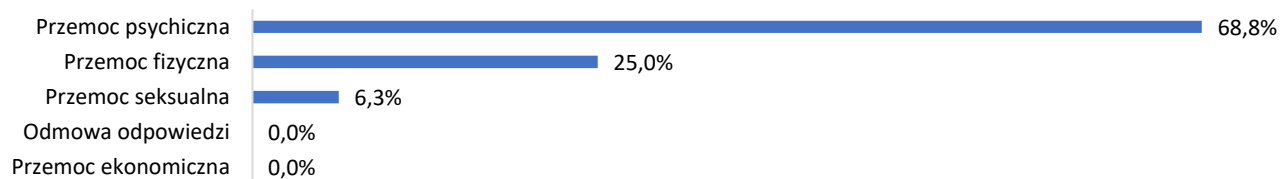
Jeśli mieszkaniec Bielska-Białej był świadkiem przemocy wobec dziecka, to obserwował przede wszystkim przemoc fizyczną (73,3% badanych). Przypadki przemocy psychicznej występują rzadziej (26,7% badanych). Poza tym, 6,7% ankietowanych odmówiło sprecyzowania, jakich form przemocy było świadkiem.

Wykres 64. Formy przemocy stosowane wobec dziecka (N=15)

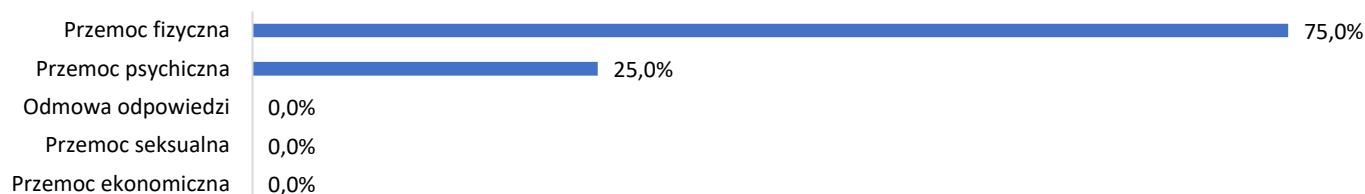
Wobec kobiet badani najczęściej obserwowali stosowanie przemocy psychicznej (68,8%). Co czwarty respondent był świadkiem przemocy fizycznej (25,0%), a 6,3% ankietowanych zaobserwowało przemoc seksualną.

Wykres 65. Formy przemocy stosowane wobec kobiety (N=16)

Wobec mężczyzn badani najczęściej obserwują przemoc fizyczną (75,0%), rzadziej akty przemocy psychicznej (25,0% ankietowanych).

Wykres 66. Formy przemocy stosowane wobec mężczyzn (N=4)

Jeśli mieszkańcy Bielska-Białej obserwują przemoc wobec osób starszych, to jest to przede wszystkim przemoc psychiczna (88,2% badanych). Akty przemocy fizycznej są rzadziej obserwowane (11,8% badanych).

Wykres 67. Formy przemocy stosowane wobec osób starszych (N=17)

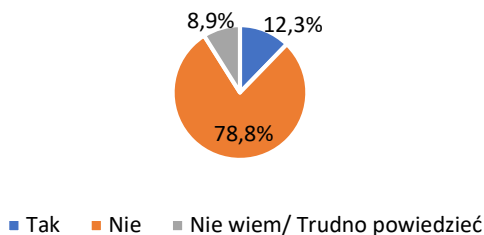
Obserwujący przemoc wobec osób niepełnosprawnych mieszkańcy Bielska-Białej najczęściej dostrzegali przemoc psychiczną (50,0% badanych). Co 4 badany był świadkiem przemocy seksualnej (25,0% ankietowanych). Taki sam odsetek zaobserwował przemoc fizyczną (25,0% respondentów).

Wykres 68. Formy przemocy stosowane wobec osób niepełnosprawnych (N=4)

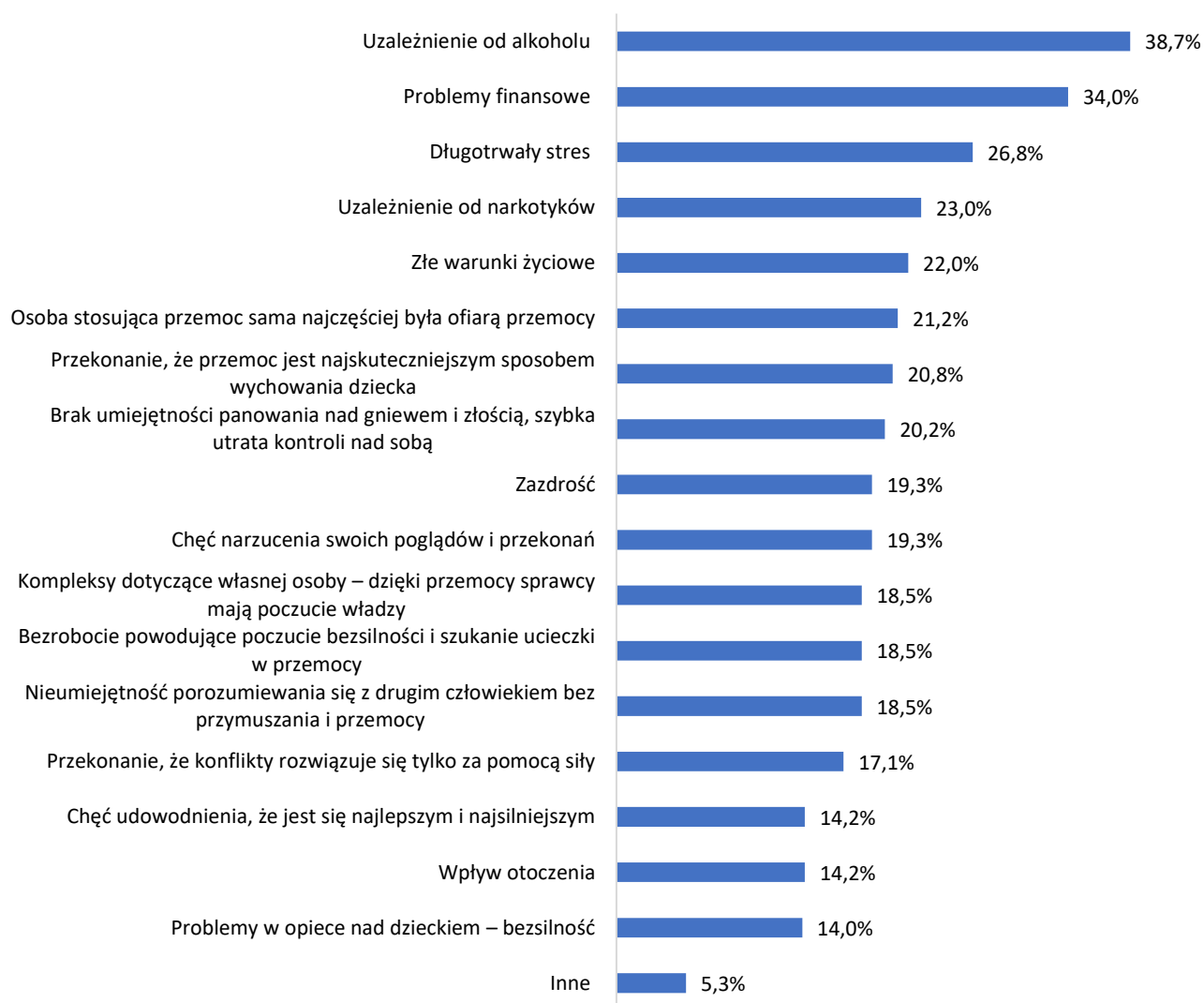
Co ósmy dorosły mieszkaniec Bielska-Białej zna osobę dotkniętą problemem przemocy w rodzinie (12,3% badanych). Większość osób nie ma kontaktu z takim osobami (78,8% badanych). Co 11 ankietowany nie umiał jednoznacznie stwierdzić, czy zna takie osoby, czy nie – odpowiedź „nie wiem/trudno powiedzieć” (8,9% badanych).

Wykres 69. Znajomość osób dotkniętych problemem przemocy w rodzinie (N=514)

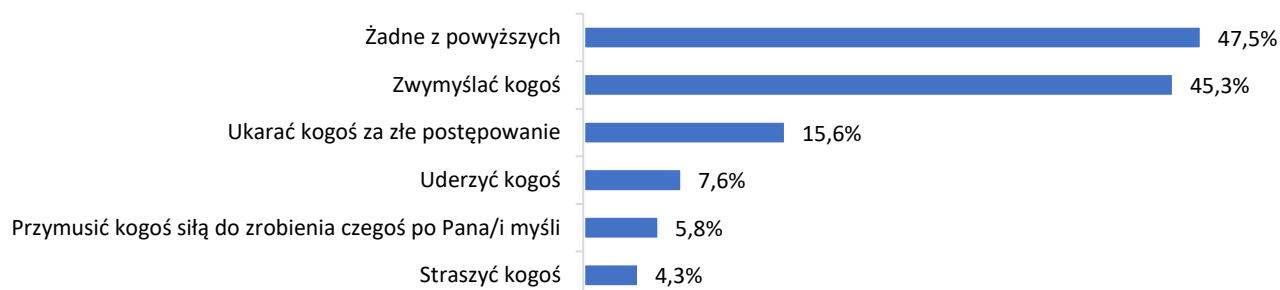
Mieszkańcy Bielska-Białej uważają, że uzależnienie od alkoholu (38,7%), problemy finansowe (34,0%) i długotrwały stres (26,8%) to trzy główne przyczyny przemocy w rodzinie. Najrzadziej przyczyny przemocy w rodzinie respondenci doszukują się w chęci udowodnienia, że jest się najlepszym i najsilniejszym (14,2% badanych), wpływie otoczenia (14,2% badanych), czy w problemach w opiece nad dzieckiem – bezsilności (14,0% badanych). Poza tym, 5,3% respondentów wskazało na jeszcze inne przyczyny przemocy w rodzinie niż te, wymienione w kafeterii (choroba psychiczna, zaburzenia osobowości, „wybuchowy” charakter, nauczenie się takich zachowań w rodzinnym domu, brak umiejętności kontrolowania swoich stanów emocjonalnych, słabość ofiary przemocy, poczucie bezkarności, uciążliwa choroba).

Wykres 70. Główne przyczyny przemocy w rodzinie (N=514)

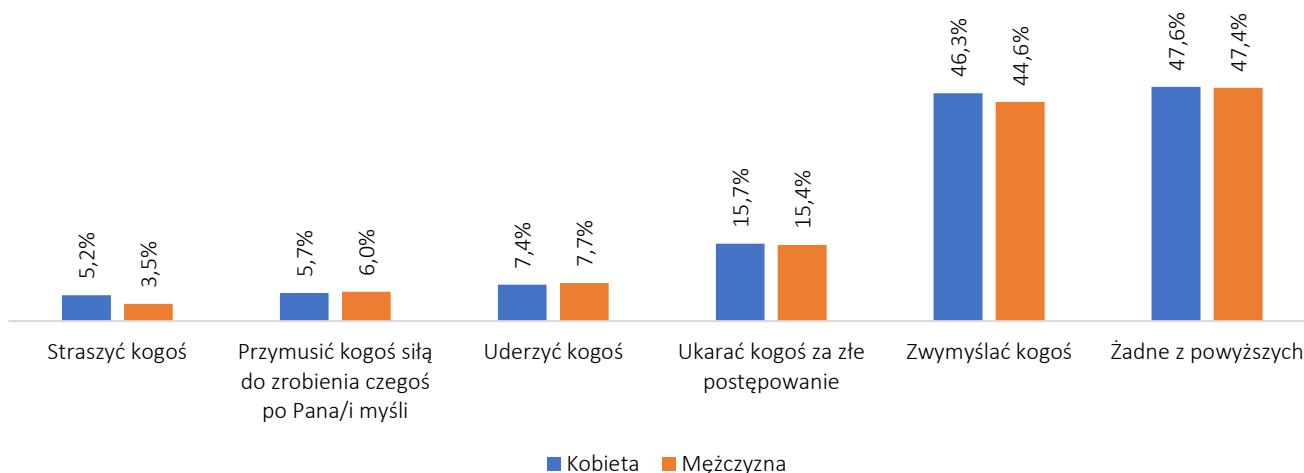
Prawie połowa dorosłych mieszkańców Bielska-Białej deklaruje, że nie zdarzyło im się nigdy stracić panowania nad sobą i dopuścić się aktu przemocy (47,5% badanych). Niewiele mniej respondentów przyznało, że zwymyślało inną osobę (45,3% ankietowanych). Co 6 badany ukarał kogoś za złe postępowanie (15,6%). 7,6% respondentów uderzyło kogoś. Najczęściej respondenci bili dzieci. Do przymuszenia innej osoby, aby zrobiła coś po wbrew własnej woli, przyznało się 5,8% badanych, 4,3% ankietowanych zastraszalo inne osoby.

Wykres 71. Sytuacje utraty panowania nad sobą (N=514)

Do wskazanych form przemocy ucieka się mniej więcej tyle samo kobiet co mężczyzn. Jedyna różnica jaką można wskazać (choć również niewielka) to straszanie, którego częściej dopuszczaly się respondentki.

Wykres 72. Sytuacje utraty panowania nad sobą, podział ze względu na płeć (N=514)

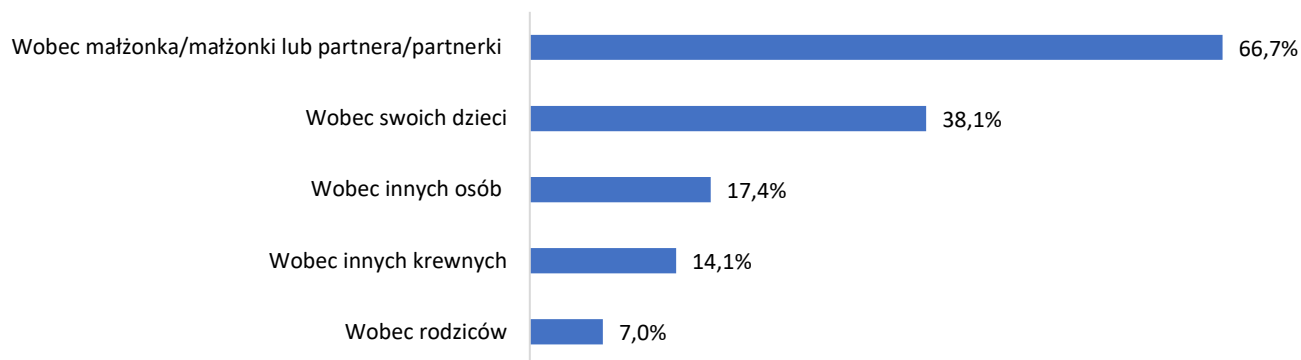
Jak wynika z zestawienia przedstawionego w poniższej tabeli osobom stosującym używki, nieco częściej niż abstynentom zdarzało się stracić panowanie nad sobą.

Tabela 25. Sytuacje utraty panowania nad sobą a spożywanie alkoholu lub narkotyków/środków odurzających (N=514)

		Czy zdarzyło się Panu/i stracić panowanie nad sobą?		Ogółem
		Tak	Nie	
Czy zdarza się Panu/Pani spożywać napoje alkoholowe?	Tak	53,8%	46,2%	100,0%
	Nie	47,7%	52,3%	100,0%
Czy kiedykolwiek zdarzyło się Panu/Pani sięgnąć po środki odurzające/narkotyki?	Tak	65,2%	34,8%	100,0%
	Nie	49,8%	50,2%	100,0%

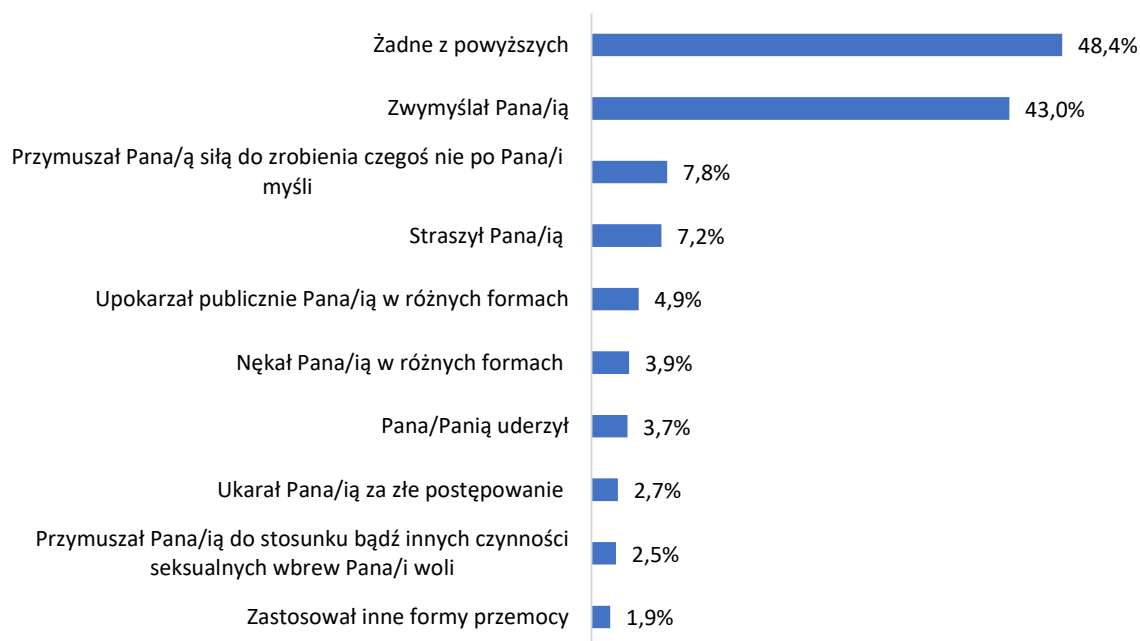
Mieszkańcy Bielska-Białej, którzy przyznali się do sytuacji, w których tracą panowanie nad sobą i dopuszczają się aktów przemocy, zostali poproszeni o wskazanie osób, które stają się ofiarami takich zachowań. Najczęściej są to partnerzy/partnerki, małżonkowie/małżonki (66,7%). Do przemocy wobec dzieci przyznało się 38,1% badanych. Przemocy wobec krewnych dopuściło się 14,1% ankietowanych, a wobec rodziców 7,0% ankietowanych. Poza tym, 17,4% respondentów wskazało na jeszcze inne osoby, niż te ujęte w kafeterii odpowiedzi (sąsiad, znajomy/znajoma, obca osoba).

Wykres 73. Osoby, wobec których mieszkańcy Bielska-Białej dopuszczali/dopuszczają się aktów przemocy (N=270)

Prawie połowa mieszkańców Bielska-Białej podczas ostatnich trzech lat nie doświadczyła żadnych aktów przemocy (48,4%). Niewiele mniej osób zostało jednak zwymyślanych (43,0% badanych). Przymuszonym do zrobienia czegoś zostało 7,8% badanych. Straszonych było 7,2% ankietowanych. Upokorzenia publicznego zaznało 4,9% dorosłych mieszkańców Miasta, a nękanym było 3,9% respondentów. Do bycia bitym, uderzonym przyznało się 3,7% respondentów. Najczęściej sprawcą była obca osoba. Ukaranym za złe postępowanie zostało 2,7% badanych. Przymuszonych do stosunków lub innych czynności seksualnych zostało 2,5% ankietowanych. Na jeszcze inne formy przemocy wskazało 1,9% respondentów – część z nich odmówiło doprecyzowania, jakiej formy przemocy doznało, inni mówili o pozbawianiu środków finansowych, szarpaniu, gwałcie, wygrazaniu, zamykaniu w domu, rabunku.

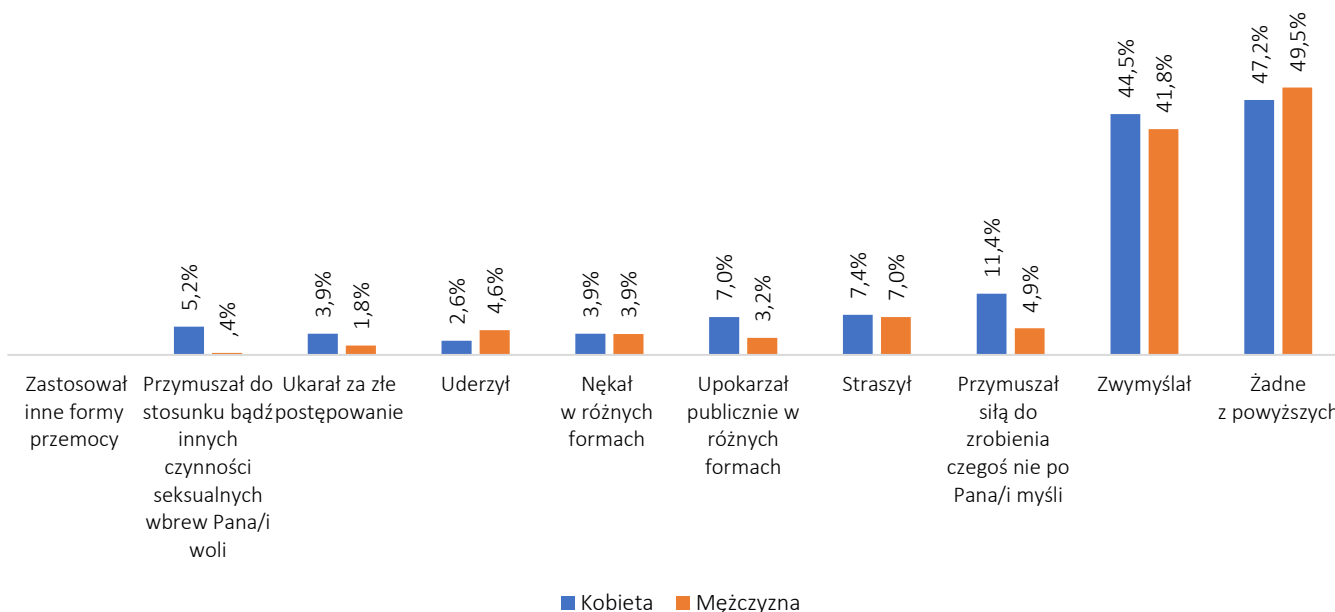
Wykres 74. Bycie ofiarą przemocy w ciągu trzech ostatnich lat (N=514)

Mieszkańcy Bielska-Białej, jeśli doznali aktów przemocy, jako sprawcę najczęściej wskazywali małżonka/małżonkę, partnera/partnerkę (56,2% badanych). Sprawcami przemocy są też znajomi (18,1% badanych) i krewni (16,6% ankietowanych), rzadziej rodzice (6,4% badanych) i własne dzieci (6,0%). Poza tym, 16,2% badanych wskazało na jeszcze inne osoby nieujęte w przygotowanej kafeterii. Najczęściej była to obca osoba, ale także sąsiad i były partner/partnerka.

Kobiety częściej niż mężczyźni padały ofiarą zwiemyślania (44,5% wobec 41,8%), upokarzania (7% wobec 3,2%), karania (3,9% wobec 1,8%), przemocy na tle seksualnym (5,2% wobec 0,4%), a także częściej były przymuszane do postąpienia wbrew własnej woli (11,4% wobec 4,9%). Mężczyźni natomiast częściej wskazywali na bicie (4,6% wobec 2,6%).

Wykres 75. Bycie ofiarą przemocy w ciągu trzech ostatnich lat, podział ze względu na płeć (N=514)

Jak wynika z zestawienia przedstawionego w poniższej tabeli osobom stosującym używki, nieco częściej niż abstynentom zdarzało się być ofiarą przemocy.

Tabela 26. Bycie ofiarą przemocy w ciągu trzech ostatnich lat, a spożywanie alkoholu lub narkotyków/środków odurzających (N=514)

		Czy w ciągu ostatnich trzech lat ktoś zastosował wobec Pana/i przemoc?		Ogółem
		Tak	Nie	
Czy zdarza się Panu/Pani spożywać napoje alkoholowe?	Tak	52,1%	47,9%	100,0%
	Nie	49,5%	50,5%	100,0%
Czy kiedykolwiek zdarzyło się Panu/Pani sięgnąć po środki odurzające/narkotyki?	Tak	58,7%	41,3%	100,0%
	Nie	50,0%	50,0%	100,0%

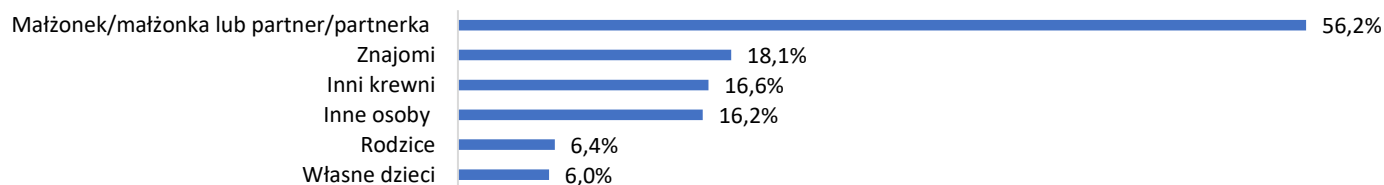
Z innego zestawienia możemy zaobserwować pewną zależność. Mianowicie, aż 85,2% osób przyznających się do zastosowania przemocy, padło jej ofiarą. Sytuacja taka miała miejsce zaledwie w przypadku 14,3% badanych, którzy nigdy dopuścili się działań przemocowych.

Tabela 27. Stosowanie przemocy a bycie jej ofiarą (N=514)

		Czy w ciągu ostatnich trzech lat ktoś zastosował wobec Pana/i przemoc?		Ogółem
		Tak	Nie	
Czy zdarzyło się Panu/i stracić panowanie nad sobą?	Tak	85,2%	14,8%	100,0%
	Nie	14,3%	85,7%	100,0%

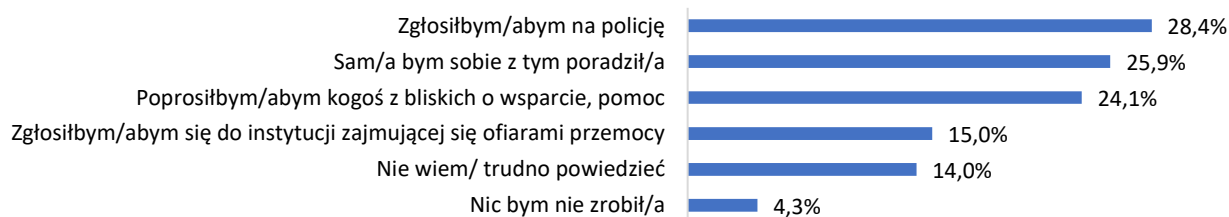
Mieszkańcy Bielska-Białej, jeśli doznali aktów przemocy, jako sprawę najczęściej wskazywali małżonka/małżonkę, partnera/partnerkę (56,2%). Sprawcami przemocy są też znajomi (18,1%) i krewni (16,6%), rzadziej rodzice (6,4%) i własne dzieci (6,0%). Poza tym, 16,2% badanych wskazało na jeszcze inne osoby nieujęte w przygotowanej kafeterii. Najczęściej była to obca osoba, ale także sąsiad i były partner/partnerka.

Wykres 76. Sprawca aktów przemocy (N=265)

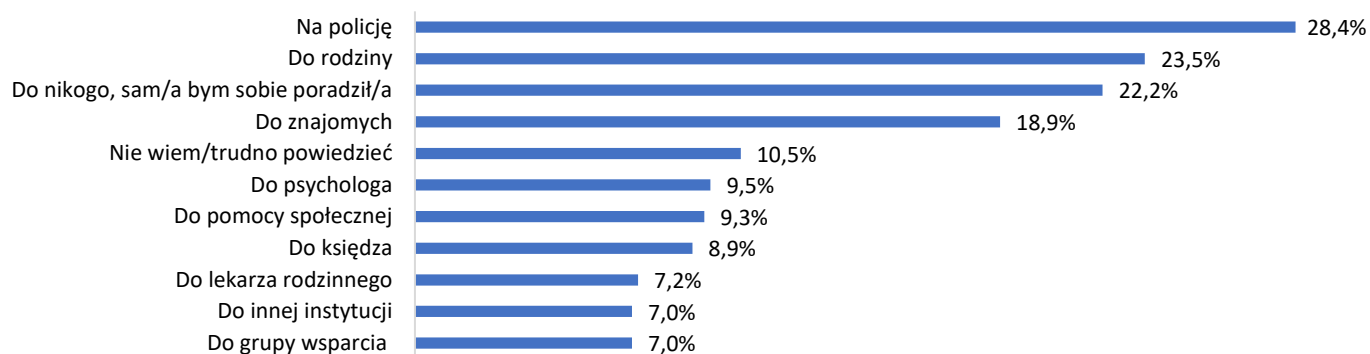
Co trzeci mieszkaniec Bielska-Białej twierdzi, że w przypadku doznania przemocy, zgłosiłby się na Policję (28,4% badanych). Co czwarty uważa jednak, że sam by sobie poradził z tą sytuacją (25,9% badanych). Właściwie identyczny odsetek badanych twierdzi, że poprosiłby o wsparcie, pomoc bliską osobę (24,1% ankietowanych). Do instytucji zajmującej się ofiarami przemocy zgłosiłoby się 15,0% respondentów. 14,0% osób nie wie, jak by się zachowało w takiej sytuacji, a 4,3% badanych twierdzi, że nic by nie zrobiło.

Wykres 77. Reakcja na doznanie przemocy (N=514)

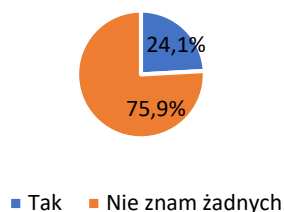
Mieszkańcy Bielska-Białej, gdyby doznali przemocy w rodzinie, o pomoc poprosiliby przede wszystkim Policję (28,4%). O wsparcie rodziny poprosiłoby 23,5% mieszkańców Miasta. 22,2% badanych stwierdziło, że w ogóle nie szukałoby wsparcia i sami poradziłoby sobie z zaistniałą sytuacją. Znajomych o pomoc poprosiłoby 18,9% ankietowanych. Na wizytę u psychologa zdecydowałoby się tylko 9,5% respondentów. Jeszcze mniej osób skorzystałoby z pomocy społecznej (9,3% badanych). Do księdza udałoby się 8,9% badanych. Na wizytę do lekarza rodzinnego umówiłoby się 7,2% ankietowanych. Niewiele mniej respondentów skorzystałoby z pomocy grupy wsparcia (7,0% badanych). Co 10 mieszkańców Bielska-Białej przyznał, że nie wie jak zachowałby się w sytuacji doznania przemocy, a 7,0% wskazało jeszcze inną instytucję, niż te ujęte w kafeterii odpowiedzi. Badani mówili o Caritasie, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, prawniku, kuratorze rodzinnym, dzielnicowym, fundacji zajmującej się rodziną, Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej, Ośrodku Interwencji Kryzysowej, Parafialnym Centrum Pomocy, Środowiskowym Centrum Pomocy, Towarzystwie Trzeźwości oraz Niebieskiej Linii.

Wykres 78. Źródła wsparcia w sytuacji doznania przemocy w rodzinie (N=514)

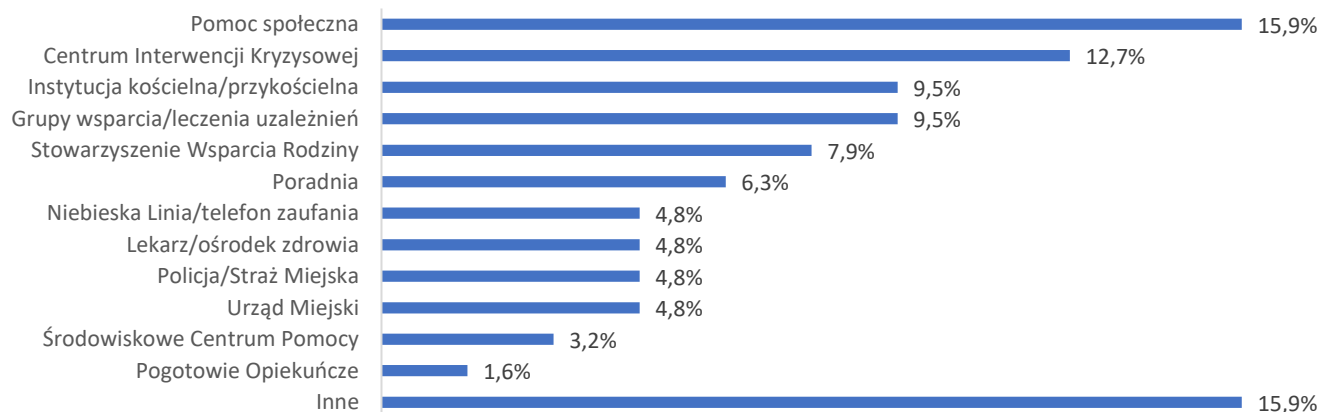
Co czwarty dorosły mieszkaniec Bielska-Białej zna instytucje działające na terenie Miasta, do których można zgłosić się w przypadku przemocy w rodzinie (24,1% badanych).

Wykres 79. Znajomość instytucji w Bielsku-Białej, do których można zwrócić się o pomoc w przypadku przemocy w rodzinie (N=514)

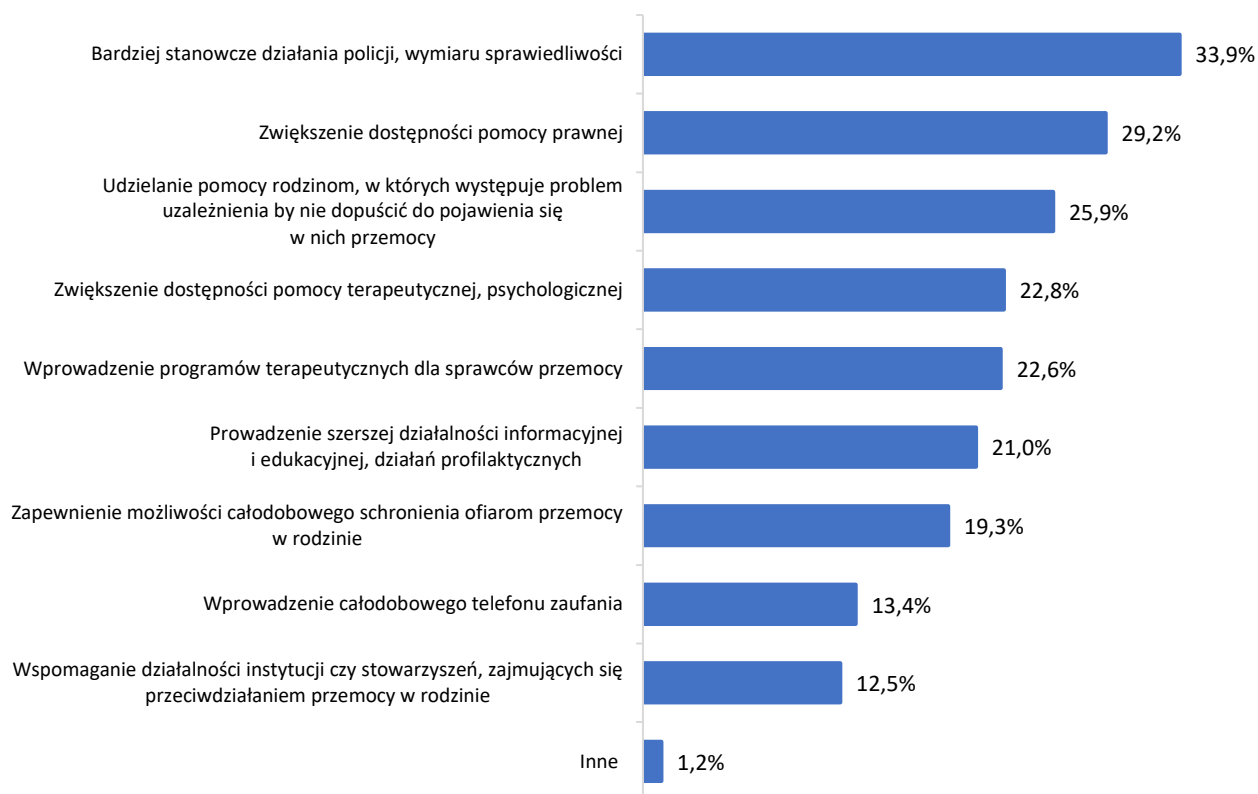
Osoby, które stwierdziły, że znają instytucje w Bielsku-Białej, które świadczą pomoc w przypadku przemocy w rodzinie zostały poproszone o wskazanie ich nazw. 15,9% badanych wymieniło Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bielsku-Białej. Na Podbeskidzki Ośrodek Interwencji Kryzysowej wskazało 12,7% badanych. Instytucje kościelne, przykościelne pomagające w tej sprawie zna 9,5% ankietowanych. Taki sam odsetek wspominał o grupach wsparcia, leczenia uzależnień (9,5% badanych). O Stowarzyszeniu Wspierania Rodziny słyszało 7,9% badanych. Poza tym respondenci mówili o poradni (6,3% badanych), Niebieskiej Linii, telefonie zaufania (4,8% badanych), lekarzu, ośrodku zdrowia (4,8% badanych), Policji, Straży Miejskiej (4,8%), Urzędzie Miejskim (4,8% badanych), a także o Środowiskowym Centrum Pomocy (3,2%) i Pogotowiu Opiekuńczym (1,6% badanych). Poza tym, 15,9% badanych wymieniło jeszcze inne instytucje.

Wykres 80. Instytucje, miejsca, gdzie w Bielsku-Białej można zgłosić się o pomoc w przypadku przemocy w rodzinie (N=63)

Mieszkańcy Bielska-Białej są zdania, że w pierwszej kolejności, aby rozwiązać problem przemocy w rodzinie, w mieście należałoby wdrożyć bardziej stanowcze działania Policji i wymiaru sprawiedliwości (33,9% badanych). Następnie zwiększyć dostępność pomocy prawnej (29,2% badanych) i udzielić pomocy rodzinom, w których występuje problem uzależnienia (25,9%). Za zwiększeniem pomocy terapeutycznej, psychologicznej opowiada się 22,8% badanych. Niewiele mniej ankietowanych jest za wprowadzeniem programów terapeutycznych dla sprawców przemocy (22,6% ankietowanych). Na znaczenie działalności informacyjnej, edukacyjnej, działań profilaktycznych zwraca uwagę 21,0% respondentów. Co 5 mieszkańiec Bielska-Białej (19,0%) chce dać możliwość całodobowego schronienia ofiarom przemocy w rodzinie. Za wprowadzeniem dodatkowego telefonu zaufania opowiada się 13,4% ankietowanych. Wspomagać działalność instytucji, czy stowarzyszeń zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie chce 12,5% badanych. Poza tym, 1,2% mieszkańców Bielska-Białej wskazało na jeszcze inne działania niż te wymienione w przygotowanej kafeterii (częstsze kontrole rodzin alkoholików i narkomanów, informowanie społeczeństwa o tym, kiedy dane zachowanie jest przemocą, pomoc materialna, szkolenie Policji, jak prawidłowo reagować na zgłoszenie przemocy, uświadamianie ofiarom przemocy, jak mają sobie radzić z tym problemem).

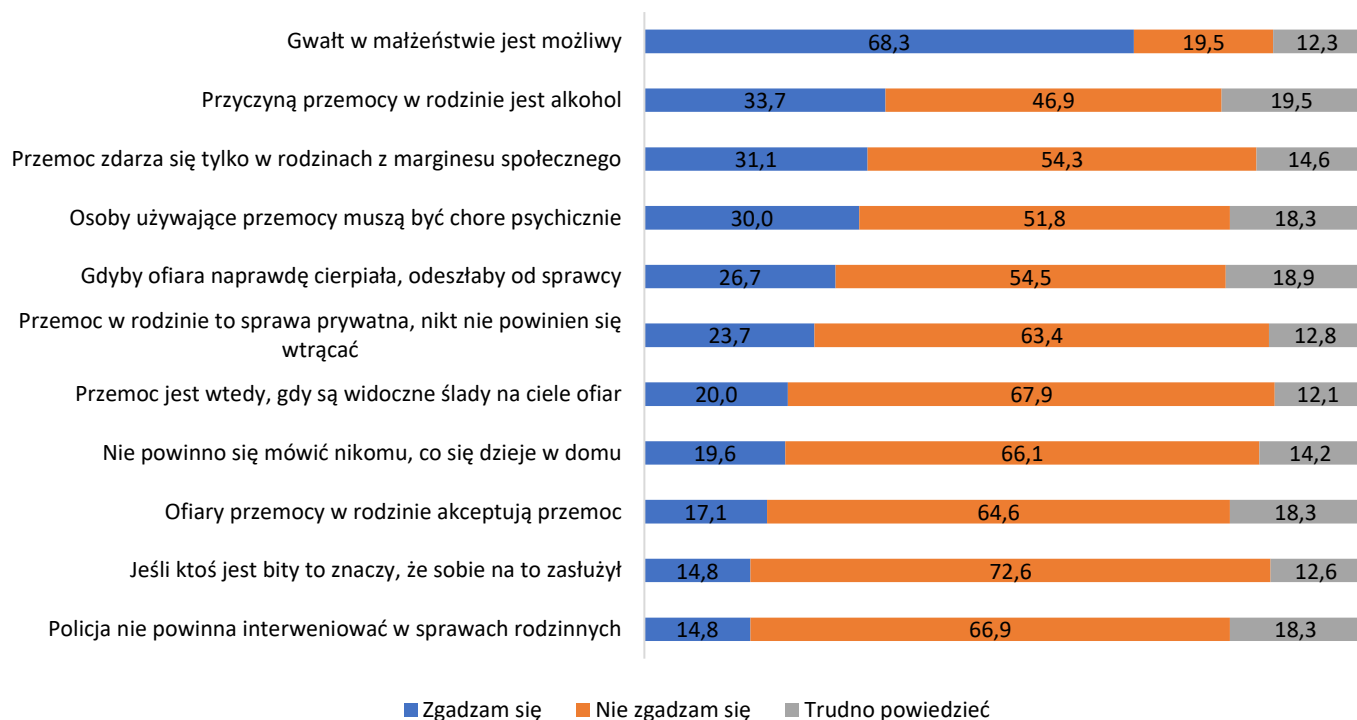
Wykres 81. Działania, jakie należałoby podjąć na rzecz rozwiązania problemu przemocy w rodzinie w Bielsku-Białej (N=514)

W badaniu jednym z zadań respondentów było ustosunkowanie się do 11 twierdzeń dotyczących przemocy w rodzinie. Badani najczęściej zgadzali się ze stwierdzeniem, że „gwałt w małżeństwie jest możliwy” (68,3% badanych). Około co trzeci mieszkaniec Bielska-Białej zgadza się, że „przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol” (33,7% badanych), „przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego” (31,1%) i „osoby używające przemocy muszą być chore psychicznie” (30,0% ankietowanych). Co 4 respondent twierdzi, że „gdyby ofiara naprawdę cierpiała, odeszłaby od sprawcy” (26,7%) i że „przemoc w rodzinie to prywatna sprawa, nikt nie powinien się wtrącać” (23,7% ankietowanych). Natomiast co 5 mieszkańiec Bielska-Białej jest zdania, że „przemoc jest wtedy, gdy widoczne są ślady na ciele ofiary” (20,0% badanych) i „nie powinno się mówić nikomu, co się dzieje w domu” (19,6%). Mniejszy odsetek respondentów zgadza się ze stwierdzeniem, że „ofiary przemocy w rodzinie akceptują przemoc” (17,1%), „jeśli ktoś

jest bity to znaczy, że sobie na to zasłużył” (14,8% badanych) i „Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych” (14,8% badanych).

Wykres 82. Postawa wobec przemocy w rodzinie – ocena 11 stwierdzeń (N=514)

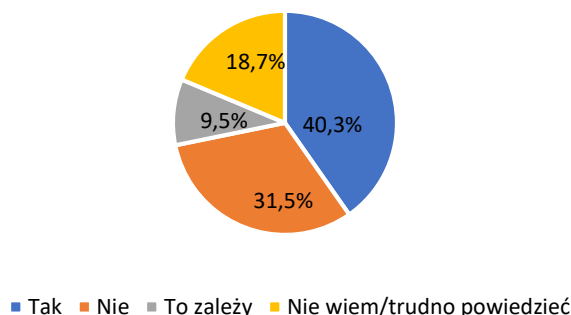
Mężczyźni częściej niż kobiety zgadzali się z omawianymi stwierdzeniami. Wyjątkiem są dwa z nich, mianowicie, to respondentki przede wszystkim uważają, że gwałt w małżeństwie jest możliwy (70,3% wobec 66,7% wśród mężczyzn) oraz, że nie powinno się nikomu mówić o tym co dzieje się w domu (20,5% wobec 18,9% wśród mężczyzn).

Tabela 28. Postawa wobec przemocy w rodzinie – ocena 11 stwierdzeń (odpowieź ZGADZAM SIĘ), podział ze względu na płeć (N=514)

Stwierdzenie	Kobieta	Mężczyzna
Przemoc w rodzinie to sprawa prywatna, nikt nie powinien się wtrącać	21,0%	26,0%
Przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego	30,1%	31,9%
Przemoc jest wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiar	18,8%	21,1%
Jeśli ktoś jest bity to znaczy, że sobie na to zasłużył	14,4%	15,1%
Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych	13,5%	15,8%
Ofiary przemocy w rodzinie akceptują przemoc	16,6%	17,5%
Gdyby ofiara naprawdę cierpiała, odeszłaby od sprawcy	25,8%	27,4%
Przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol	30,6%	36,1%
Gwałt w małżeństwie jest możliwy	70,3%	66,7%
Osoby używające przemocy muszą być chore psychicznie	27,5%	31,9%
Nie powinno się mówić nikomu, co się dzieje w domu	20,5%	18,9%

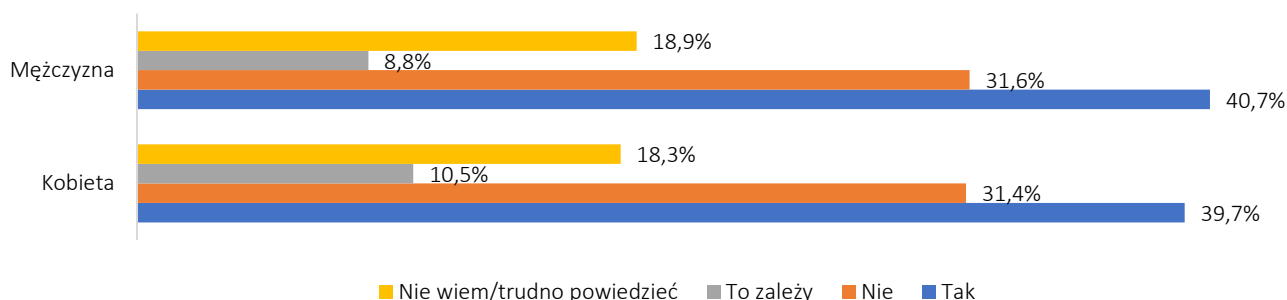
Aż 40,3% dorosłych mieszkańców Bielska-Białej jest zdania, że stosowanie kar cielesnych jest dopuszczalną metodą wychowawczą. Przeciwnego zdania jest 31,5% badanych. Poza tym, 18,7% ankietowanych nie umiało jednoznacznie ustosunkować się do pytania – odpowiedź „nie wiem/trudno powiedzieć”, a co 10 badany stwierdził, że to zależy od sytuacji (9,5%), wieku dziecka i jego charakteru. Dla części badanych jest to środek ostateczny – ma być jasnym sygnałem, że pewnych granic nie można przekraczać.

Wykres 83. Stosowanie kar cielesnych jest dopuszczaną metodą wychowawczą (N=514)

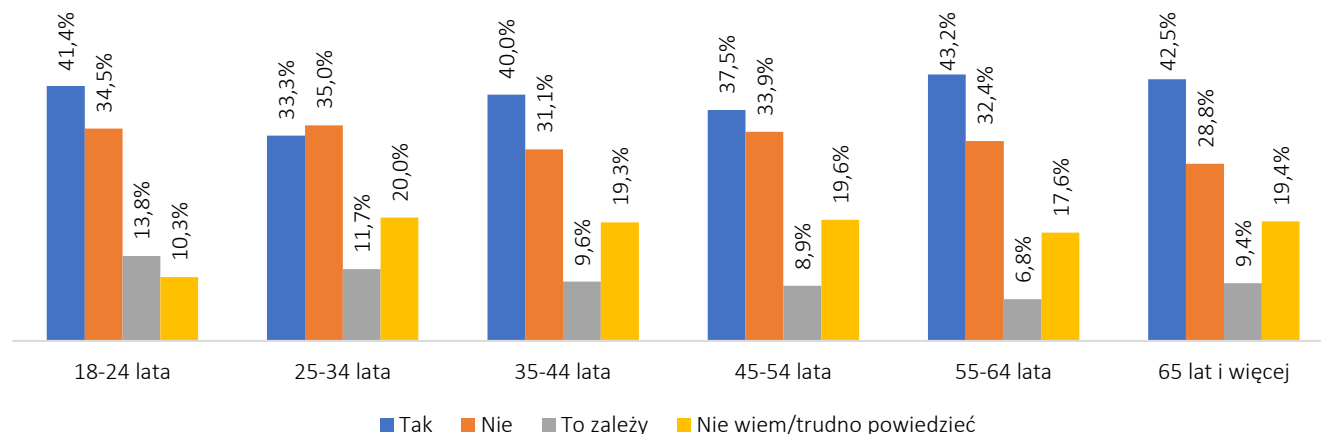
Respondenci wypowiadają się w tej kwestii w podobnym tonie, niezależnie od płci.

Wykres 84. Stosowanie kar cielesnych jest dopuszczaną metodą wychowawczą, podział ze względu na płeć (N=514)

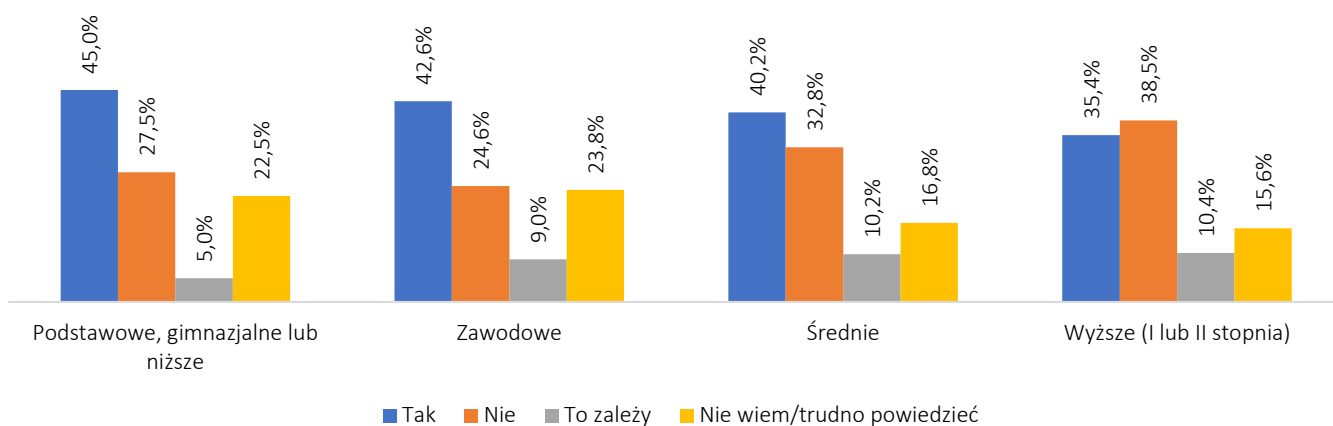
Niewielkie różnice są natomiast widoczne, gdy pod uwagę weźmiemy wiek badanych. Najczęściej, kary cielesne za dopuszczalne uważają mieszkańcy najstarsi (55-64 lata: 42,5%, 65 lat i więcej: 42,5% odpowiedzi „tak”). Najrzadziej natomiast najmłodszy (18-24 lata: 34,5%, 25-34 lata: 35% odpowiedzi „nie”). Jednocześnie częściej niż pozostali uzależniają to od sytuacji.

Wykres 85. Stosowanie kar cielesnych jest dopuszczaną metodą wychowawczą, podział ze względu na wiek (N=514)

Kary cielesne, za dopuszczalną metodę wychowawczą, najczęściej uznają osoby najniżej wykształcone (45%), zaś najrzadziej, absolwenci szkół wyższych.

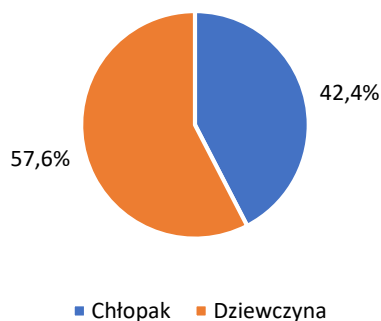
Wykres 86. Stosowanie kar cielesnych jest dopuszczaną metodą wychowawczą, podział ze względu na wykształcenie (N=514)

Badanie ilościowe uczniów

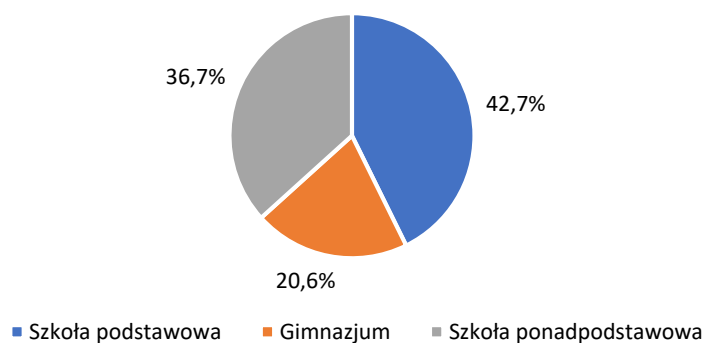
W badaniu realizowanym techniką audytoryjną w bielskich szkołach uczestniczyło łącznie 834 uczniów. Wśród ankietowanych przeważały dziewczęta (57,6%) nad chłopcami (42,4%).

Wykres 87. Płeć uczniów, N=834.

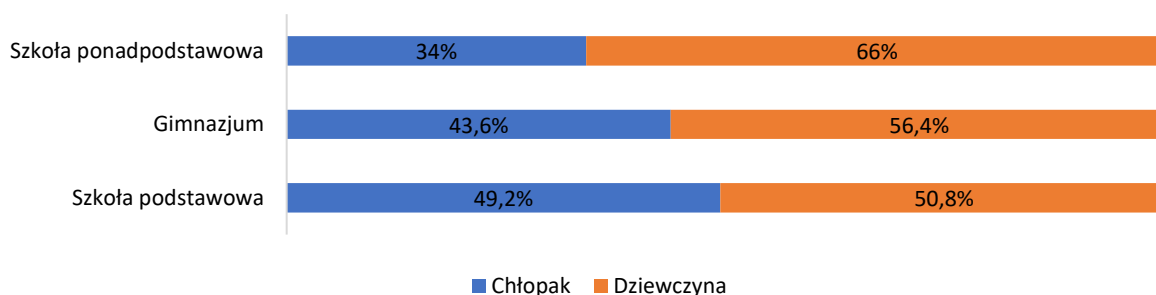
W badaniu uczestniczyli uczniowie szkół podstawowych, oddziałów gimnazjalnych w szkołach podstawowych oraz szkół ponadpodstawowych. Najliczniejsza okazała się grupa uczniów szkół podstawowych, którzy stanowili 42,7% próby. Co piąty ankietowany uczeń uczęszczał do oddziału gimnazjalnego (20,6%), zaś ponad jedna trzecia respondentów – do szkoły ponadpodstawowej (36,7%). Średnia wieku uczestników badania wynosiła 14,8 lat.

Wykres 88. Rodzaj szkoły, N=834.

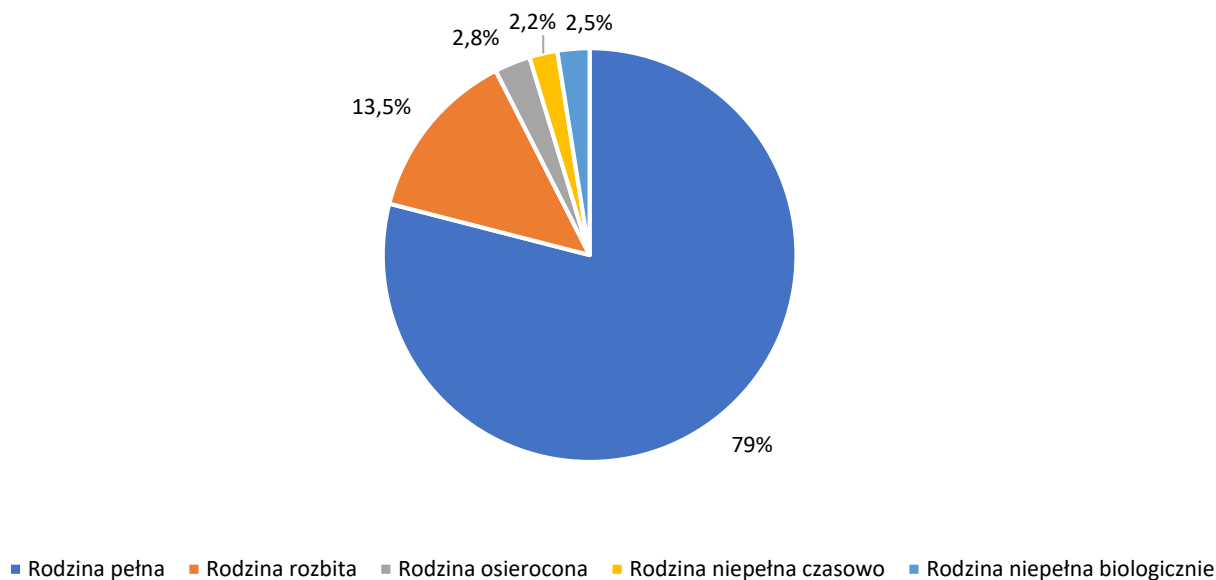
Wśród ankietowanych ze szkoły podstawowej obserwowana była równowaga płciowa. W przypadku ankietowanych uczniów oddziałów gimnazjalnych, dziewczęta stanowiły 56,4% badanych, natomiast wśród uczniów ze szkół ponadpodstawowych udział dziewcząt wynosił 66%.

Wykres 89. Płeć uczniów w zależności od rodzaju szkoły, N=834.

Przeważająca większość ankietowanych uczniów bielskich szkół wychowuje się w rodzinach pełnych (79% badanych). Z rodzin rozbitych wywodziło się 13,5% uczniów. Natomiast pochodzenie z rodzin o innej strukturze (osierocona, niepełna czasowo lub biologicznie) było sporadyczne: odsetek wskazań w tych przypadkach kształtował się na poziomie 2,2-2,8% badanych.

Wykres 90. Struktura rodziny uczniów, N=834.

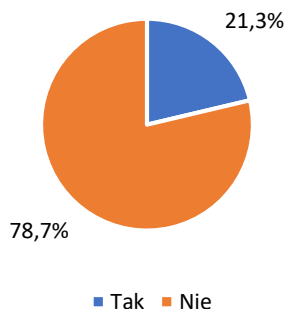
Niemal połowa ankietowanych uczniów bielskich szkół nie posiada braci (49,9% ankietowanych). Wśród pozostałych 418 osób, które zadeklarowały posiadanie rodzeństwa płci męskiej, zdecydowana większość (80,4% badanych) miała jednego brata. Również w przypadku posiadania rodzeństwa płci żeńskiej (398 osób), zdecydowana większość ankietowanych miała jedną siostrę (78,4% badanych). Średnia liczba braci wśród uczniów posiadających braci wynosi 1,2, zaś średnia liczba siostr wśród uczniów posiadających siostry – 1,3.

Tabela 29. Liczba braci i sióstr, N=834.

Bracia				Siostry			
Liczba	Częstość	%	% ważnych	Liczba	Częstość	%	% ważnych
1	336	40,3%	80,4%	1	312	37,4%	78,4%
2	63	7,6%	15,1%	2	63	7,6%	15,8%
3	16	1,9%	3,8%	3	9	1,1%	2,3%
4	1	0,1%	0,2%	4	8	1%	2%
5	2	0,2%	0,5%	5	5	0,6%	1,3%
Ogółem	418	50,1%	100%	6	1	0,1%	0,3%
brak braci	416	49,9%		Ogółem	398	47,7%	100%
	834	100%		brak sióstr	436	52,3%	
					834	100%	

Zdecydowana większość uczniów bielskich szkół zamieszkuje tylko z rodzicami i rodzeństwem (78,7% ankietowanych). Co piąty ankietowany (21,3%) deklaruje zamieszkiwanie z dziadkami lub innymi członkami dalszej rodziny.

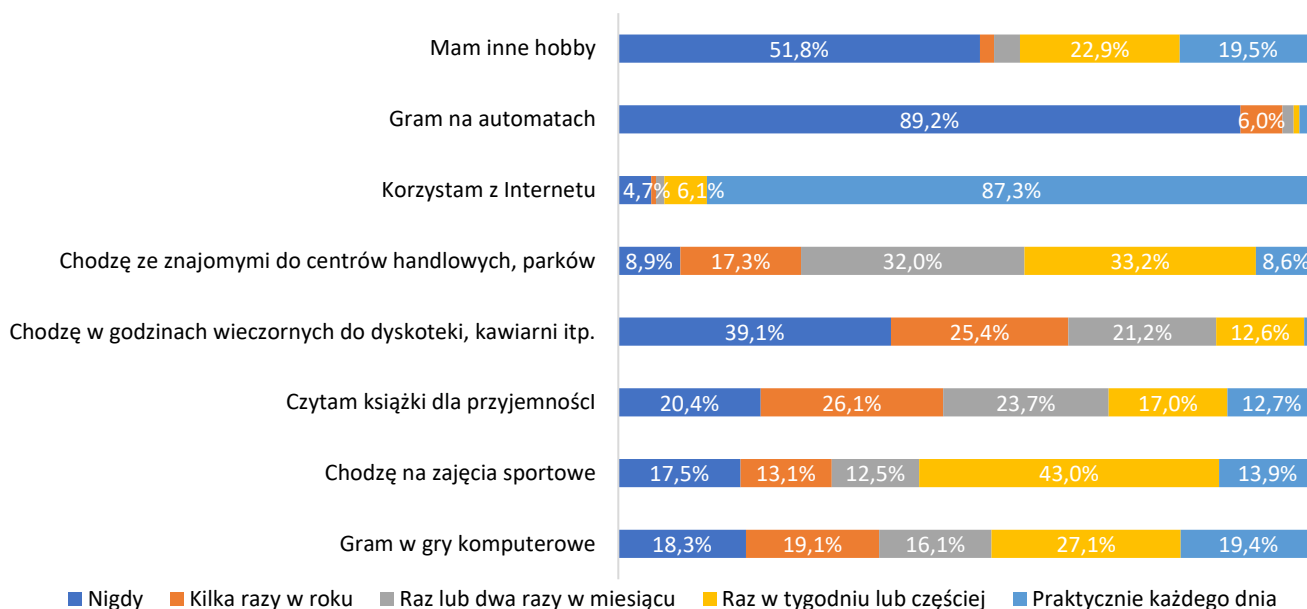
Wykres 91. Zamieszkiwanie z dziadkami/innymi członkami dalszej rodziny, N=834.

Czas wolny

Najpowszechniejszym sposobem spędzania wolnego czasu przez uczniów bielskich szkół jest bez wątpienia korzystanie z Internetu. Aż 87,3% ankietowanych robi to praktycznie każdego dnia. Kolejne 19,4% niemal codziennie gra w gry komputerowe. Praktycznie każdego dnia czas wolny na swoje inne hobby przeznaczają 19,5% uczniów, 13,9% badanych uczęszcza niemal codziennie na zajęcia sportowe, 12,7% badanych – codziennie czyta książki dla przyjemności, a 8,6% ankietowanych odwiedza ze znajomymi centra handlowe czy parki. Niemal 90% uczniów nigdy nie korzysta z gier na automatach, a 39,1% nigdy nie chodzi do dyskoteki czy kawiarni. Warto zauważyć, że aż co piąty uczeń (20,4%) nigdy nie czyta książek dla przyjemności, a 17,5% w ogóle nie bierze udziału w zajęciach sportowych.

Wykres 92. Sposób spędzania wolnego czasu przez uczniów, N=834.

Uczniowie wskazywali wiele innych sposobów spędzania wolnego czasu. Wśród odpowiedzi najczęściej pojawiało się rysowanie, piłka nożna, taniec, muzyka i śpiew, ale także gra na gitarze, czy jazda na rowerze (w tym ekstremalna). Kilkunastu uczniów jako swoje hobby wskazało siatkówkę, malowanie, grę na instrumencie, fotografię lub sporty walki. Pozostałe sposoby spędzania wolnego czasu były wymieniane przez mniej niż 10 osób spośród uczestniczących w badaniu. Wszystkie wskazania prezentuje kolejna tabela:

Tabela 30. Inne hobby wskazywane przez uczniów, N=402.

Hobby	Liczba wskazań	Hobby	Liczba wskazań
rysowanie	43	spacery	2
piłka nożna	36	spędzanie czasu z rodziną	2
taniec	34	strzelectwo	2
muzyka	31	żeglarstwo	2
śpiew	27	anime, manga, kultura japońska	1
gra na gitarze	23	architektura	1
kolarstwo, jazda na rowerze, w tym ekstremalna (downhill)	20	ASRM	1
piłka siatkowa	17	budowanie z klocków Lego	1
malowanie	14	ceramika	1
gra na instrumencie	13	chemia	1
fotografia	12	ćwiczenia w domu	1
sporty walki: judo, karate, kung fu, boks	11	dziennikarstwo muzyczne	1
pływanie	9	edytowanie w komputerze	1
harcerstwo	8	gancarstwo	1
jazda konna	8	gimnastyka	1
nauka	8	gokarty	1
gotowanie	7	gra na komputerze	1
gra na pianinie	7	gra na organkach	1
piłka koszykowa	6	gra na perkusji	1
moda, stylizacja, malowanie się, manicure	6	gra na skrzypcach	1
modelarstwo	6	gra na trąbce	1
motoryzacja (w tym enduro)	6	grafika	1
sport	6	gry i technologia	1
teatr	6	historia – rekonstrukcje historyczne	1
nauka języków	5	jazda na quadzie	1
pisanie	5	kolorowanie	1
bieganie, w tym biegi przełajowe	4	koncerty	1
kolekcjonerstwo (drewniane miecze z zamków polskich, karty, znaczki pocztowe, autografy)	4	matematyka	1
mechanika	4	montowanie filmów	1
oglądanie filmów, seriali	4	msza św.	1
jazda na rolkach	3	nurkowanie	1
narciarstwo	3	paintball	1
opieka nad zwierzętami	3	plastyka	1
siłownia	3	pomoc innym	1
spotkania ze znajomymi	3	projektowanie, tworzenie	1
tenis	3	prowadzenie bloga	1
wędkarstwo	3	skakanie na trampolinach	1
akrobatyka	2	skoki narciarskie	1
aktorstwo	2	snowboard	1
biologia	2	sporty ekstremalne	1
gra na fortepianie	2	straż pożarna	1
gra na saksofonie	2	street wear	1

Hobby	Liczba wskazań	Hobby	Liczba wskazań
gra w gry	2	szycie	1
informatyka, programowanie	2	turystyka górską	1
jazda na hulajnodze	2	układanie puzzli	1
joga	2	urban exploring	1
motocross	2	zajęcia pozaszkolne	1
rzeźbiarstwo	2	zajmowanie się egzotycznymi kwiatami	1

Niezależnie od płci czy wieku respondentów, dominującą aktywnością każdego dnia było korzystanie z internetu. Działania takie codziennie podejmowało 84,7% chłopców i 89,2% dziewcząt. Główne różnice między chłopcami i dziewczętami dotyczyły codziennego grania w gry komputerowe i czytania książek dla przyjemności. W pierwszym przypadku aktywność praktycznie każdego dnia zdecydowanie częściej podejmowali chłopcy (39%) niż dziewczęta (5%), z kolei dziewczęta znacznie częściej niż chłopcy codziennie czytały książki dla przyjemności (16,7% vs 7,3%). Praktycznie każdego dnia z internetu korzystało 81,2% uczniów szkół podstawowych, 88,4% uczniów oddziałów gimnazjalnych i aż 93,8% uczniów szkół ponadpodstawowych. Młodszy uczniowie częściej grali codziennie w gry komputerowe (23,8% wśród uczniów gimnazjów i 13,4% wśród uczniów szkół ponadpodstawowych), ale jednocześnie aż 18,5% najmłodszych uczniów praktycznie codziennie uczestniczyło w zajęciach sportowych, podczas gdy wśród uczniów szkół ponadpodstawowych taką aktywność każdego dnia podejmowało tylko 8,5% badanych.

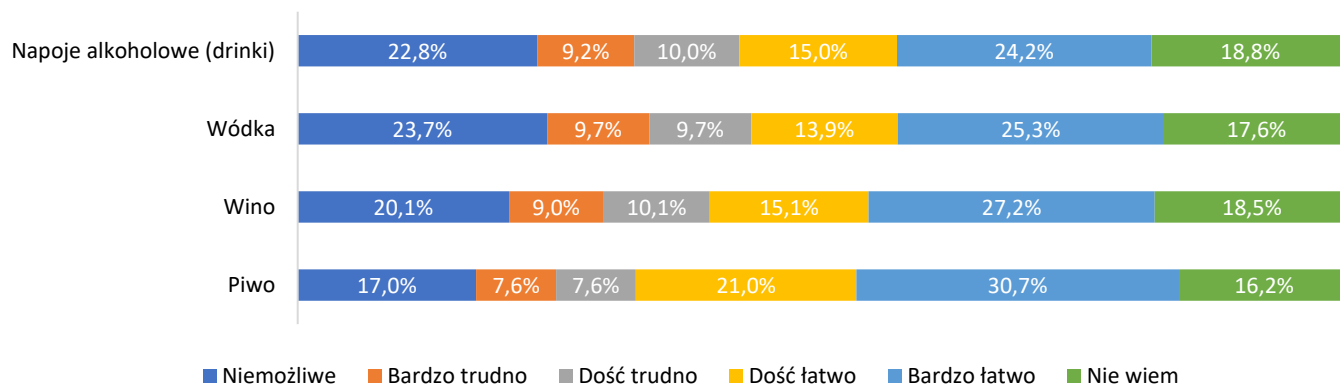
Tabela 31. Sposób spędzania wolnego czasu przez uczniów – odsetek wskazań „praktycznie każdego dnia” w dekompozycji na płeć i rodzaj szkoły, N=834.

	Ogółem	Płeć		Rodzaj szkoły		
		Chłopak	Dziewczyna	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponad podstawowa
Gram w gry komputerowe	19,4%	39,0%	5,0%	22,5%	23,8%	13,4%
Chodzę na zajęcia sportowe	13,9%	18,6%	10,4%	18,8%	13,4%	8,5%
Czytam książki dla przyjemności	12,7%	7,3%	16,7%	13,2%	12,8%	12,1%
Chodzę w godzinach wieczornych do dyskoteki, kawiarni itp.	1,7%	2,5%	1,0%	1,4%	2,3%	1,6%
Chodzę ze znajomymi do centrów handlowych, parków	8,6%	8,5%	8,8%	8,4%	8,7%	8,8%
Korzystam z Internetu	87,3%	84,7%	89,2%	81,2%	88,4%	93,8%
Gram na automatach	2,4%	3,4%	1,7%	2,2%	2,9%	2,3%
Mam inne hobby	19,5%	17,8%	20,8%	20,8%	15,7%	20,3%

Alkohol

Opinie uczniów na temat łatwości zdobycia różnych rodzajów alkoholu wskazują, że nie jest to zadanie trudne. Aż 30,7% ankietowanych uznało, że mogliby bardzo łatwo zdobyć piwo, podobne zdanie na temat łatwości zdobycia wina miało 27,2% respondentów, a wódkę lub napoje alkoholowe z bardzo dużą łatwością zdobyłby co czwarty uczeń (odpowiednio 25,3% i 24,2%). Niepokojący jest fakt, że łącznie aż 51,7% uczniów uważa, że mogliby bardzo łatwo lub dość łatwo zdobyć piwo, łatwość zdobycia wina deklarowało łącznie 42,3% respondentów, a wódki lub drinków – po 39,2% badanych. Z kolei tylko 17% ankietowanych uznało, że niemożliwe byłoby zdobycie przez nich piwa, w przypadku wina brak takiej możliwości deklarowało 20,1% badanych, natomiast drinki znajdują się poza zasięgiem 22,8% ankietowanych, a wódki nie zdobyłoby 23,7% respondentów. Analizując wyniki badania, należy przy tym pamiętać, iż większość badanych uczniów nie ukończyła jeszcze 18 roku życia, co prawnie uniemożliwia legalny zakup alkoholu.

Wykres 93. Łatwość zdobycia alkoholu przez uczniów, N=834.

Na podstawie deklaracji respondentów można powiedzieć, że niezależnie od rodzaju alkoholu, dziewczęta mają do niego łatwiejszy dostęp niż chłopcy. Dziewczęta częściej niż ich koledzy deklarowały, że łatwe jest dla nich zdobycie piwa (54% vs 48%), wina (47% vs 36%), wódki (41% vs 37%) czy drinków (40% vs 38%). Jednocześnie znacznie rzadziej niż chłopcy uważały, że pozyskanie poszczególnych rodzajów alkoholu jest niemożliwe. Wśród dziewcząt 14% uznało za nierealne zdobycie piwa (22% chłopców), 16% nie potrafiłoby zdobyć wina (26% chłopców), 21% wódki (28% chłopców), a 19% – drinków (28% chłopców). Natomiast wraz z wiekiem uczniów wzrastał odsetek wskazań na łatwość zdobycia poszczególnych alkoholi, a malało przekonanie o niemożliwości ich zdobycia. Wśród uczniów szkół ponadpodstawowych tylko 3% uznało za niemożliwe zdobycia piwa czy wina, 5% nie zdobyłoby drinków, a 6% wódki. Z kolei dla uczniów szkół podstawowych odsetki te wynosiły odpowiednio 33%, 39%, 42% i 44%. O łatwości zdobycia piwa mówiło natomiast 76% uczniów szkół ponadpodstawowych (29% uczniów szkół podstawowych), wina – 69% (20% najmłodszych), a wódki i drinków – po 64% (17% i 19% uczniów szkół podstawowych). Należy również wskazać, że najmłodszy uczestnicy badania stosunkowo najczęściej nie potrafili ocenić stopnia łatwości zdobycia przez siebie wybranych rodzajów alkoholu i wybierali odpowiedź nie wiem (20-22% wskazań).

Tabela 32. Łatwość zdobycia alkoholu przez uczniów w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=834.

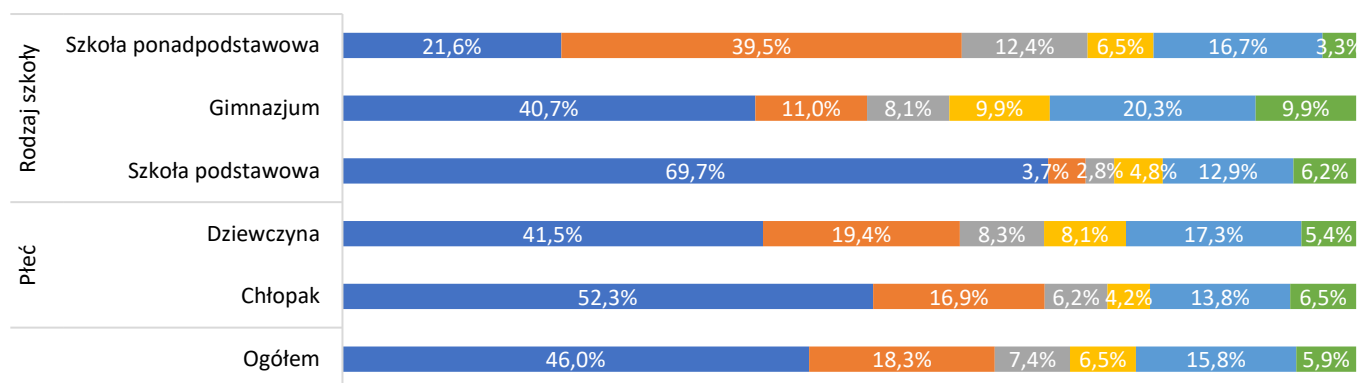
	Ogółem	Płeć		Rodzaj szkoły		
		Chłopak	Dziewczyna	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponad podstawowa
piwo						
Niemożliwe	17%	22%	14%	33%	9%	3%
Bardzo trudno	8%	8%	7%	9%	9%	5%
Dość trudno	8%	8%	7%	9%	9%	6%
Dość łatwo	21%	22%	20%	18%	30%	19%
Bardzo łatwo	31%	26%	34%	11%	26%	57%
Nie wiem	16%	14%	18%	20%	17%	11%
wino						
Niemożliwe	20%	26%	16%	39%	12%	3%
Bardzo trudno	9%	11%	8%	10%	9%	7%
Dość trudno	10%	10%	10%	9%	15%	9%
Dość łatwo	15%	13%	17%	12%	21%	16%
Bardzo łatwo	27%	23%	30%	8%	20%	53%
Nie wiem	19%	17%	20%	22%	23%	12%

	Ogółem	Płeć		Rodzaj szkoły		
		Chłopak	Dziewczyna	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponad podstawowa
wódka						
Nieosiągalne	24%	28%	21%	44%	15%	6%
Bardzo trudno	10%	11%	9%	11%	9%	9%
Dość trudno	10%	9%	10%	7%	16%	9%
Dość łatwo	14%	15%	13%	10%	22%	14%
Bardzo łatwo	25%	22%	28%	7%	18%	51%
Nie wiem	18%	15%	19%	21%	20%	13%
napoje alkoholowe (drinki)						
Nieosiągalne	23%	28%	19%	42%	15%	5%
Bardzo trudno	9%	10%	9%	10%	11%	8%
Dość trudno	10%	9%	11%	9%	14%	9%
Dość łatwo	15%	16%	14%	10%	23%	17%
Bardzo łatwo	24%	22%	26%	9%	15%	47%
Nie wiem	19%	16%	21%	21%	23%	14%

Kolejne pytanie kwestionariusza dotyczyło już bezpośrednio kwestii spożywania alkoholu. Na podstawie deklaracji uczniów bielskich szkół można stwierdzić, że 46% z nich nigdy nie piło alkoholu. Co zrozumiałe, odsetek wskazań na brak doświadczeń z alkoholem maleł wraz z wiekiem respondentów. Wśród uczniów szkół podstawowych alkoholu nigdy nie próbowało 69,7% ankietowanych, wśród uczniów gimnazjów odsetek ten zmniejszył się do 40,7% badanych, zaś wśród uczniów szkół ponadpodstawowych tylko 21,6% nigdy nie piło alkoholu. Należy podkreślić również różnice płciowe w zakresie spożywania alkoholu. Brak doświadczeń związanych z alkoholem deklarowało 52,3% chłopców uczestniczących w badaniu, zaś wśród dziewcząt odsetek ten ukształtował się na znacznie niższym poziomie i wynosił 41,5% badanych. Dane te potwierdzają zmiany w zakresie zachowań ryzykownych dziewcząt, które, jak się okazuje, obecnie sięgają po używki częściej niż ich koledzy.

Wśród uczniów biorących udział w badaniu 18,3% po raz ostatni spożywało alkohol w okresie poprzedniego tygodnia, 7,4% badanych dwa tygodnie temu, 15,8% ankietowanych ponad miesiąc temu, a 5,9% respondentów ponad rok temu. Najwyższy odsetek wskazań na spożywanie alkoholu w okresie 1-7 dni przed badaniem wystąpił wśród uczniów szkół ponadpodstawowych (39,5% badanych), był również wyższy wśród dziewcząt (19,4%) niż wśród chłopców (16,9%).

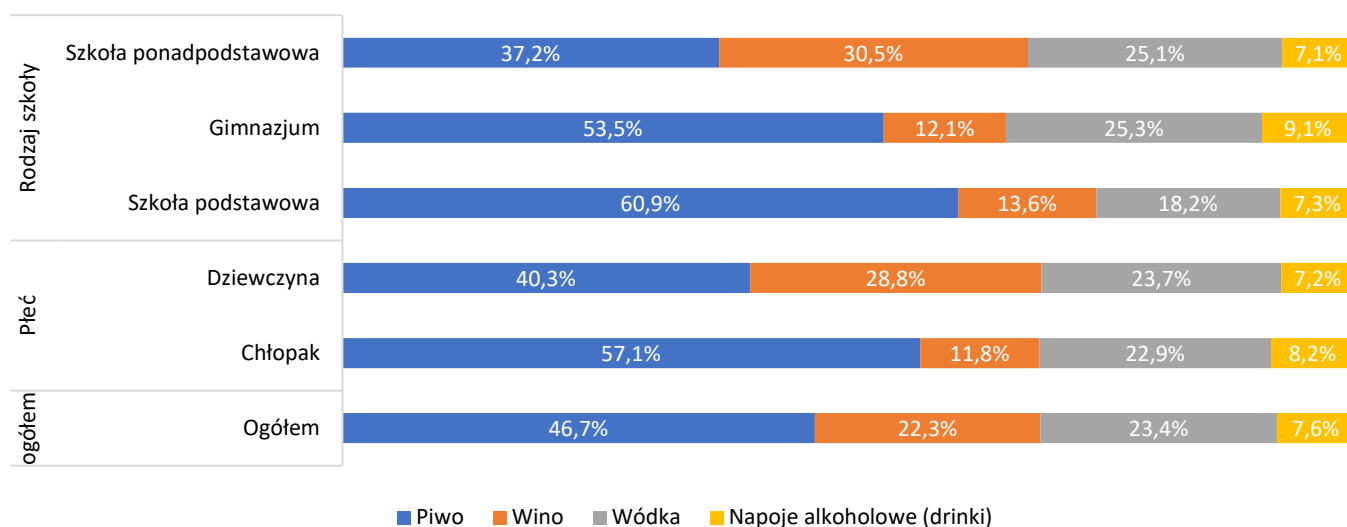
Wykres 94. Ostatni kontakt z alkoholem w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=834.

■ Nigdy nie piłem alkoholu ■ 1-7 dni temu ■ 8-14 dni temu ■ 15-30 dni temu ■ 1 miesiąc – 1 rok temu ■ Dawniej niż rok temu

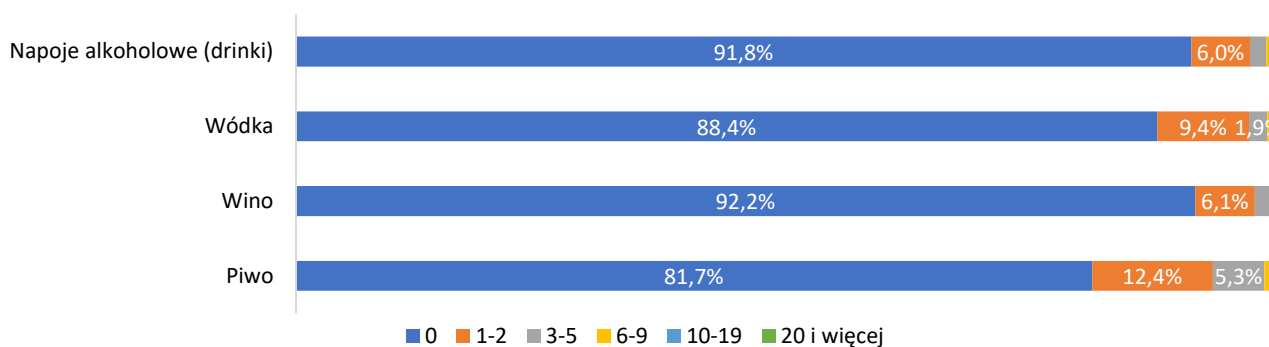
Przez uczniów ze szkół w Bielsku-Białej, którzy kiedykolwiek pili alkohol, piwo było relatywnie najczęściej spożywanym alkoholem. Taką odpowiedź wskazało aż 46,7% badanych, którzy pili alkohol. Kolejne 23,4% ankietowanych najczęściej sięgało po wódkę, a 22,3% badanych po wino. Najrzadziej uczniowie spożywali drinki (7,6% badanych). Różnice w preferowanych alkoholach w zależności od płci uczniów dotyczyły tylko piwa i wina. Chłopcy znacznie częściej niż dziewczęta sięgali po piwo (57,1% vs 40,3%), zaś dziewczęta częściej niż chłopcy spożywały wino (28,8% vs 11,8%). Zbliżone okazały się odsetki dziewcząt i chłopców sięgających najczęściej po wódkę (23-24%) czy drinki (7-8%). Różnice w preferowanych alkoholach dotyczyły również wieku. O ile uczniowie najmłodszy, ze szkół podstawowych najczęściej spożywali piwo (60,9% badanych), znacznie rzadziej zaś wódkę (18,2% badanych) czy wino (13,6% badanych), o tyle wśród uczniów najstarszych po piwo sięgało tylko 37,2% pijących, natomiast po wino aż 30,5%. Z kolei wódkę jako najczęściej spożywany alkohol wskazywał co czwarty uczeń gimnazjum (25,3% ankietowanych) oraz szkoły ponadpodstawowej (25,1% ankietowanych).

Wykres 95. Rodzaj najczęściej spożywanego alkoholu w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=448.

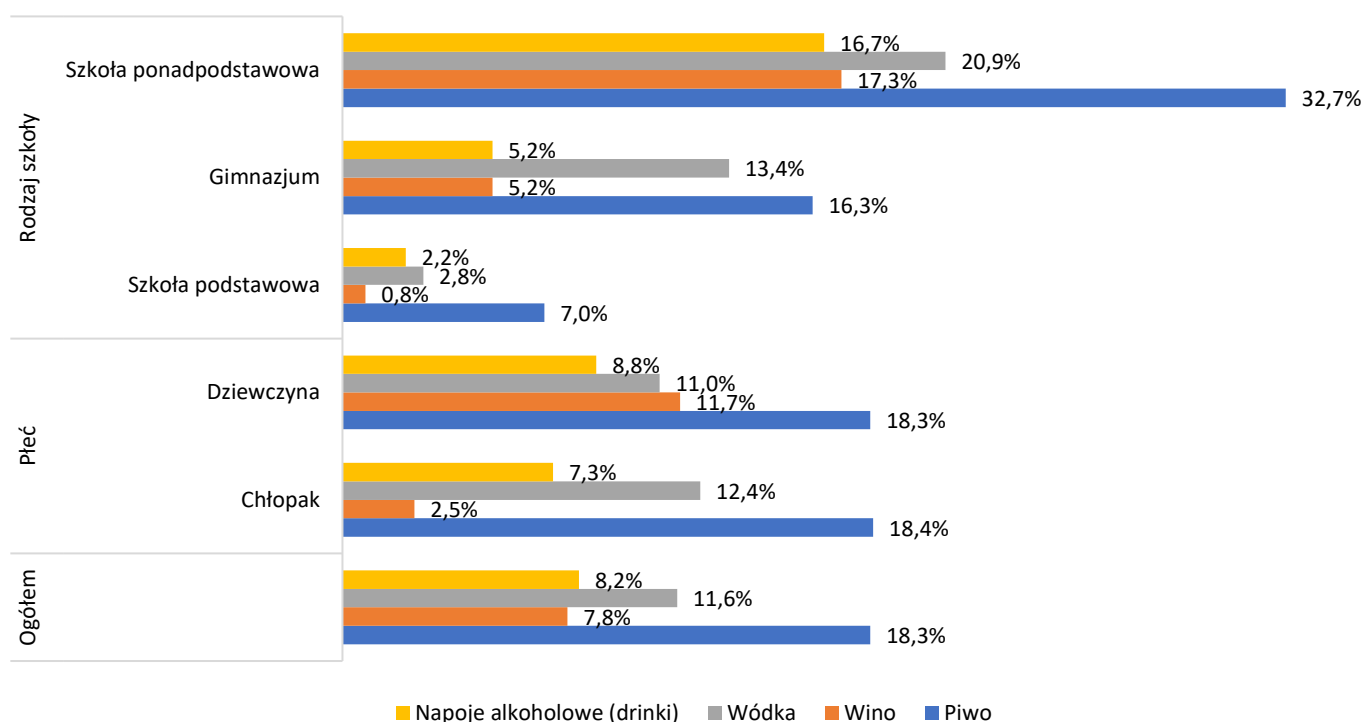
Kolejne pytanie w kwestionariuszu dotyczyło faktycznej aktywności w zakresie zdobywania alkoholu, tj. dokonywania jego zakupu. W ciągu ostatnich 30 dni zdecydowana większość ankietowanych uczniów nie kupowała alkoholu dla własnych potrzeb. Ponad 90% respondentów nie nabywało w tym okresie wina (92,2%) ani drinków (91,8%), 88,4% badanych nie zakupiło wódki, a 81,7% badanych ani razu nie nabyło dla własnych potrzeb piwa. Biorąc pod wagę fakt, że 32,3% ankietowanych deklaruowało spożywanie alkoholu w okresie od 1 do 30 dni przed badaniem (patrz Wykres 8), należy zwrócić uwagę na to, w jaki sposób dzieci i młodzież wchodzi w posiadanie alkoholu, skoro zdecydowana większość z nich nie dokonała takiego zakupu dla własnych potrzeb.

Wykres 96. Zakup alkoholu dla własnych potrzeb w ciągu ostatnich 30 dni, N=834.

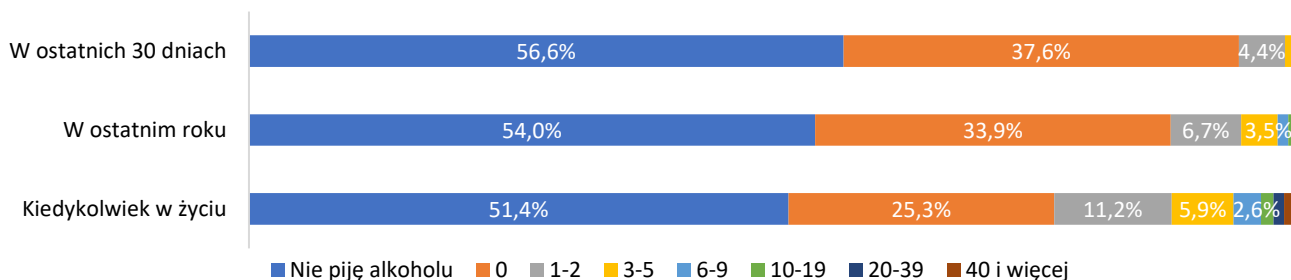
Jak można było przypuszczać, zakupu poszczególnych alkoholi w ciągu ostatnich 30 dni najczęściej dokonywali najstarsi uczniowie. Niemal jedna trzecia z nich (32,7% badanych) w poprzednim miesiącu przynajmniej raz zakupiła piwo dla własnych potrzeb, jeden na pięciu zakupił wódkę (20,9% badanych), a średnio co szósty – wino (17,3% badanych) lub drinki (16,7% ankietyowanych). Dziewczęta relatywnie częściej niż chłopcy w analizowanym okresie czasu dokonywały zakupu alkoholu dla własnych potrzeb. Przynajmniej raz drinki zakupiło 8,8% dziewcząt (7,3% chłopców), a wino – aż 11,7% uczennic (2,5% uczniów).

Wykres 97. Zakup alkoholu dla własnych potrzeb w ciągu ostatnich 30 dni – przynajmniej 1 raz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=834.

Zdecydowana większość uczniów po spożyciu alkoholu nie miała objawów takich jak: trudność z poruszaniem się, trudność z mówieniem, niepamiętanie niektórych wydarzeń. Kiedykolwiek w życiu ww. objawów doświadczyło 23,3% uczniów (przy czym 11,2% uczniów nie częściej niż 1-2 razy), w ostatnim roku – 12,2% ogółu badanych (w tym ponad połowa tylko 1 lub 2 razy), a w ostatnich 30 dniach trudności z poruszaniem się i mówieniem, czy luki w pamięci po spożyciu alkoholu miało 5,7% uczniów (w tym 4,4% badanych 1-2 razy).

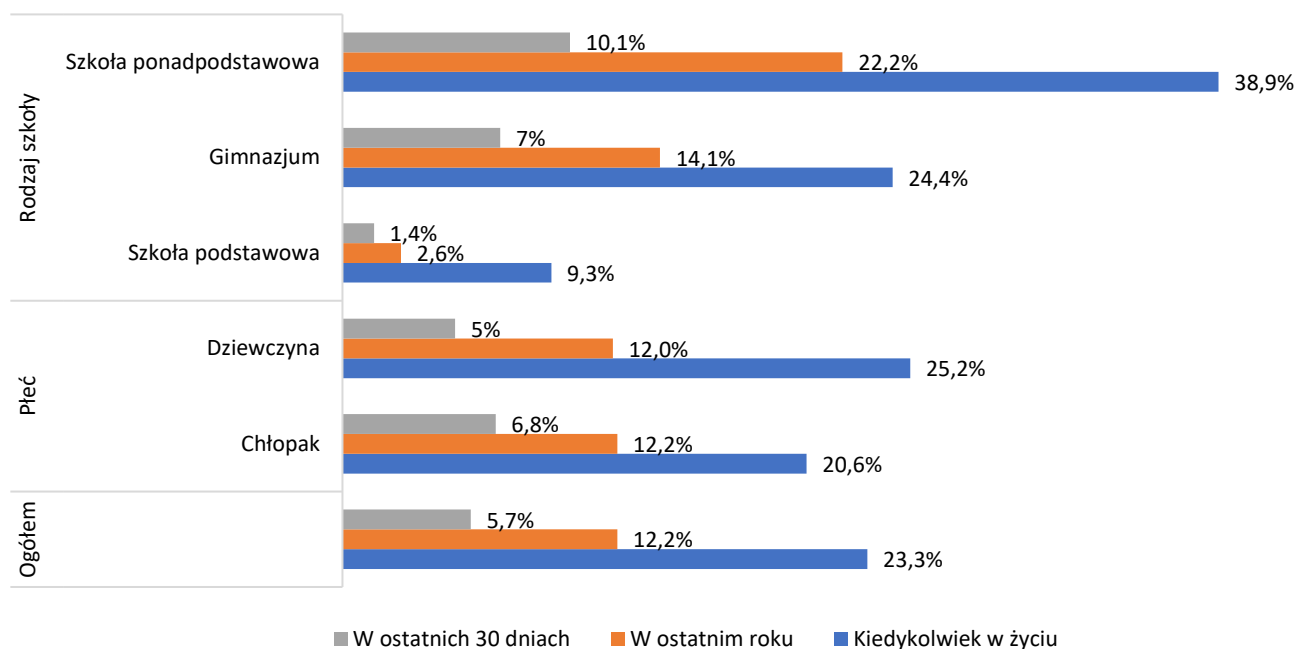
Wykres 98. Wystąpienie po wypiciu alkoholu takich objawów jak: trudność z poruszaniem się, trudność z mówieniem, niepamiętanie niektórych wydarzeń, N=834.

Niezależnie od płci czy wieku badanych większość z nich nigdy nie miała po wypiciu alkoholu takich objawów jak trudność z poruszaniem się, trudność z mówieniem, niepamiętanie niektórych wydarzeń. Kiedykolwiek w życiu doświadczył ich co piąty uczeń (20,6% badanych) i co czwarta uczennica (25,2% badanych). W ostatnim roku problemy

po spożyciu alkoholu miało ok. 12% badanych, zaś w ostatnich 30 dniach 5% dziewcząt i 6,8% chłopców. Z kolei wiek warunkował częstotliwość występowania ww. opisanych objawów po wypiciu alkoholu. Kiedykolwiek w życiu doświadczyło ich 9,3% uczniów szkół podstawowych i aż 38,9% uczniów szkół ponadpodstawowych. Natomiast w ostatnich 30 dniach trudności z poruszaniem się, mówieniem czy niepamiętanie niektórych wydarzeń po spożyciu alkoholu wystąpiło u co dziesiątego ucznia szkoły ponadpodstawowej (10,1% badanych).

Wykres 99. Wystąpienie po wypiciu alkoholu takich objawów jak: trudność z poruszaniem się, trudność z mówieniem, niepamiętanie niektórych wydarzeń – przynajmniej 1 raz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=834.

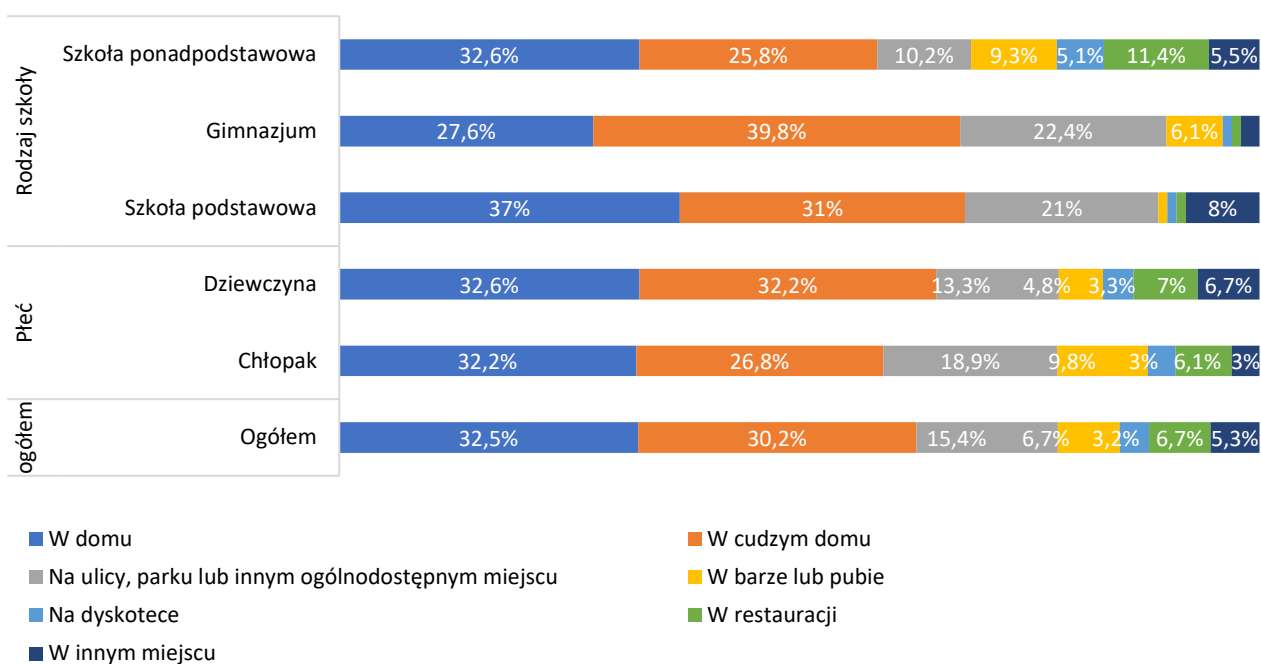
Na podstawie deklaracji uczestników badania można wskazać, że napojem najczęściej towarzyszącym inicjacji alkoholowej jest piwo – uczniowie sięgali po nie relatywnie najwcześniej i najczęściej. W wieku 9 lat po raz pierwszy piwa napiło się 3,7% uczniów, a ogółem 18,1% ankietowanych pierwszy kontakt z tym alkoholem miało w wieku 13 lat i mniej. Mając nie więcej niż 13 lat wina spróbowało po raz pierwszy 12,4% badanych, zaś w przypadku wódki i drinków było to 6,9% respondentów. Pierwszy kontakt z piwem w wieku 16 i więcej lat miało 11,3% ankietowanych, minimalnie wyższe okazały się odsetki osób, które w tym wieku po raz pierwszy próbowały wina (12% badanych), wódki (12,7% badanych) czy drinków (12,9% badanych).

Tabela 33. Wiek inicjacji alkoholowej, N=834.

	Piwo	Wino	Wódka	Napoje alkoholowe (drinki)
Nigdy nie piłem	53,0%	58,9%	65,5%	65,9%
9 lat	3,7%	1,7%	0,5%	0,6%
10 lat	1,0%	0,6%	0,4%	0,2%
11 lat	2,0%	1,2%	0,5%	0,8%
12 lat	4,1%	3,4%	1,2%	1,6%
13 lat	7,3%	5,5%	4,3%	3,7%
14 lat	8,9%	7,9%	6,1%	4,9%
15 lat	8,8%	8,9%	8,9%	9,2%
16 lat lub więcej	11,3%	12,0%	12,7%	12,9%

Uczniowie, którzy spożywali alkohol, najczęściej robili to w domach prywatnych, swoich własnych (32,5% badanych) lub cudzych (30,2% ankietowanych). Znacznie rzadziej konsumpcja alkoholu następowała na ulicy, w parku czy innym ogólnodostępnym miejscu (15,4% badanych), a jeszcze mniejszy odsetek respondentów po raz ostatni spożywał alkohol w barze/pubie czy restauracji (po 6,7%), w innym miejscu (5,3%) lub na dyskotecie (3,2% badanych). Około jednej trzeciej dziewcząt i chłopców piło alkohol we własnych domach, równie liczny odsetek dziewcząt deklaruował ostatnie spożycie alkoholu w cudzym domu (32,2% badanych). W przypadku chłopców alkohol w cudzym domu piło 26,8% ankietowanych, natomiast chłopcy częściej niż dziewczęta ostatni raz spożywali alkohol na ulicy, parku czy innym ogólnodostępnym miejscu (18,9% vs 13,3%), a także w barze czy pubie (9,8% vs 4,8%). Wśród uczniów szkół podstawowych i gimnazjów najczęstszym miejscem ostatniego spożywania alkoholu jest dom: własny (odpowiednio 37% i 27,6%) oraz cudzy (31% i 39,8%). Kolejne 21% uczniów szkół podstawowych i 22,4% uczniów gimnazjów ostatni alkohol wypilo w miejscach ogólnodostępnych. Pozostałe miejsca były sporadycznie wskazywane przez respondentów. Również wśród uczniów szkół ponadpodstawowych największe okazały się odsetki wskazań na dom własny (32,6%) i cudzy (25,8%) jako ostatnie miejsce spożywania alkoholu. W tej kategorii ankietowanych relatywnie częściej pojawiały się wskazania na picie alkoholu w restauracjach (11,4%), barach i pubach (9,3%) czy na dyskotecie (5,1%). Stosunkowo najrzadziej zaś uczniowie szkół ponadpodstawowych spożywali alkohol w miejscach ogólnodostępnych (10,2%).

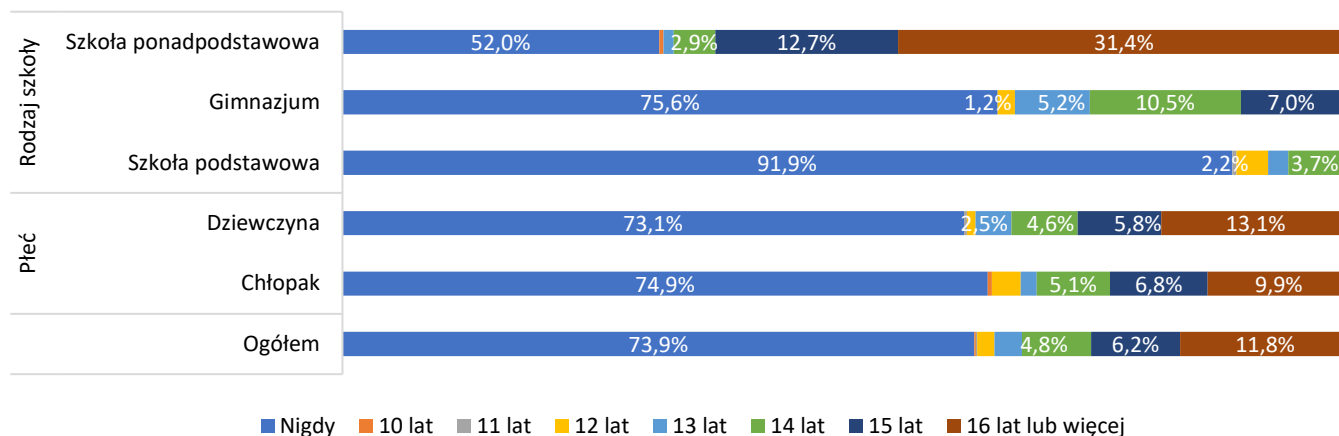
Wykres 100. Miejsce ostatniego spożywania alkoholu w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=434.

Niemal trzy czwarte uczniów bielskich szkół nigdy w życiu się nie upiło. Brak takich doświadczeń deklarowało 73,1% dziewcząt i 74,9% chłopców. W przypadku rodzaju szkół odsetki te okazały się bardzo zróżnicowane, a wraz z wiekiem malała liczba uczniów, którzy nigdy się nie upili. W szkołach podstawowych 91,9% ankietowanych nigdy nie doświadczyło upojenia alkoholowego, wśród gimnazjalistów 75,6% nie miało takich doświadczeń, zaś wśród uczniów szkół ponadpodstawowych tylko 52% nigdy w życiu się nie upiło.

Pierwsze upicie się następowało przeważnie w wieku 16 lat i więcej (11,8% badanych), zarówno wśród dziewcząt (13,1%), jak i chłopców (9,9%). Wśród uczniów szkół ponadpodstawowych 31,4% po raz pierwszy upiło się mając co najmniej 16 lat, a 12,7% badanych - w wieku 15 lat. Wśród gimnazjalistów pierwsze upicia zdarzały się przeważnie w wieku 14 lat (10,5% badanych), 15 lat (7,0% badanych) lub 13 lat (5,2% badanych).

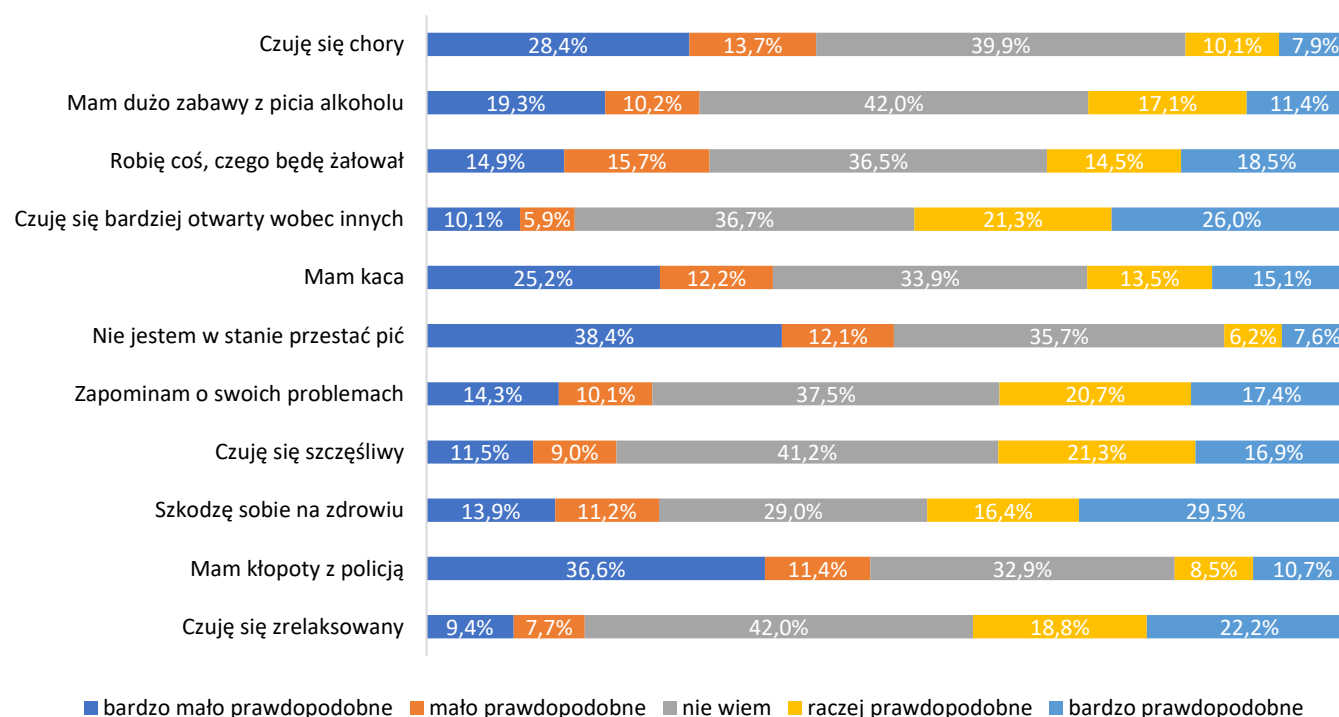
Wykres 101. Wiek pierwszego upicia się w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=834.

Uczniowie zostali poproszeni o wskazanie, na ile prawdopodobne jest, że po spożyciu alkoholu doświadczą którejkolwiek z przedstawionych sytuacji. Niemal dla każdej sytuacji najczęściej wskazywaną odpowiedzią było nie wiem – respondenci nie potrafili realnie ocenić, jakie jest prawdopodobieństwo wystąpienia opisywanych zdarzeń po wypiciu przez nich alkoholu. Można jednak wskazać, że za najbardziej prawdopodobne uznawano większą otwartość na innych (47,3% wskazań bardzo prawdopodobne i raczej prawdopodobne), szkodzenie sobie na zdrowiu (45,9% badanych) oraz zrelaksowanie (41% badanych). Relatywnie często za prawdopodobne uznawano ponadto, że spożywaniu alkoholu będzie towarzyszyło poczucie szczęścia (38,2% badanych), zapomnienie problemów (38,1%), ale również robienie rzeczy, których potem będzie się żałowało (33% ankietowanych).

Z kolei za nieprawdopodobną respondenci uznawali sytuację, w której po spożyciu alkoholu nie będą w stanie przestać pić (50,5% wskazań bardzo mało prawdopodobne i mało prawdopodobne), będą mieli problemy z policją (48% wskazań), będą się czuli chorzy (42,1% badanych) czy będą mieli kaca (37,4% badanych).

Wykres 102. Prawdopodobieństwo wystąpienia wybranych sytuacji po wypiciu alkoholu, N=834.

Na etapie analizy statystycznej odpowiedziom respondentów dotyczącym możliwych konsekwencji spożywania alkoholu przyporządkowano odpowiednie wartości: bardzo mało prawdopodobne (wartość 1), mało prawdopodobne (wartość 2), nie wiem (wartość 3), raczej prawdopodobne (wartość 4) oraz bardzo prawdopodobne (wartość 5). Na podstawie ocen obliczone zostały średnie dla każdego stwierdzenia, dzięki czemu łatwiej można porównać opinie respondentów z różnych grup.

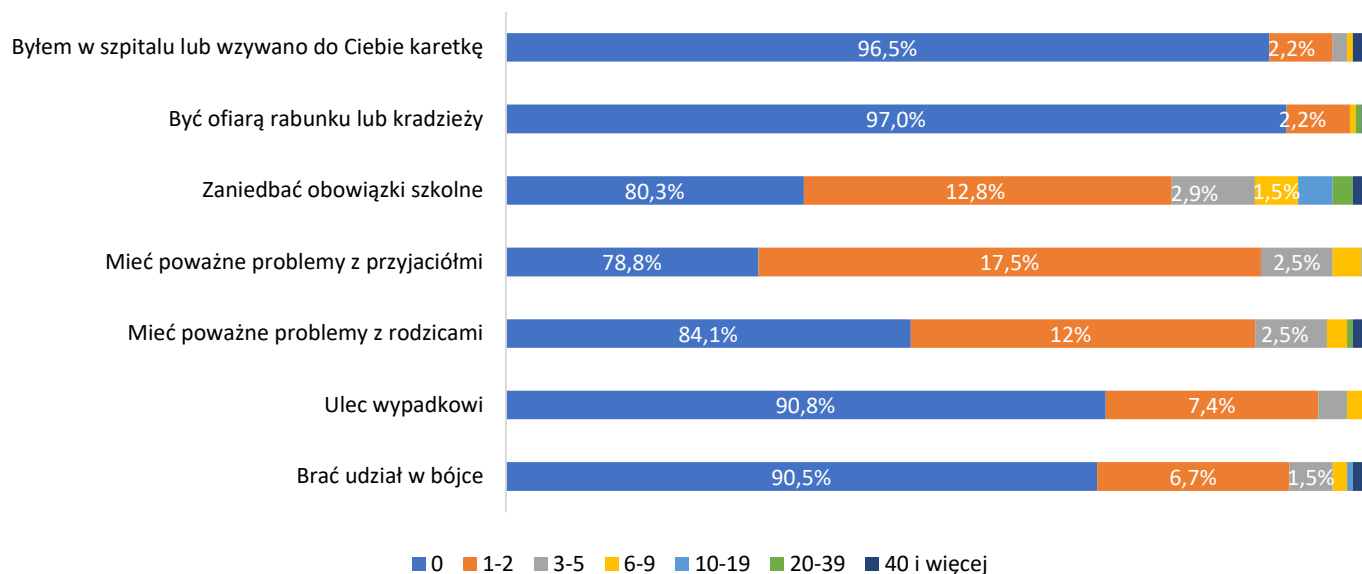
Dziewczęta częściej niż chłopcy uważały, że po wypiciu alkoholu czują się bardziej otwarte (3,56), zrelaksowane (3,43), szczęśliwe (3,29), zapominają o problemach (3,26), ale też mają dużo zabawy z piciem (2,95). Z kolei chłopcy częściej niż ich koleżanki zauważali, że spożywanie alkoholu może szkodzić zdrowiu (3,44), spowodować problemy z policją (2,74) czy niemożność przestania (2,43). Wraz z wiekiem uczniów wzrastało przekonanie o tym, że po spożyciu alkoholu będą się czuli otwarci (z 3,13 wśród uczniów szkół podstawowych do 3,86 wśród uczniów ponadpodstawowych), zrelaksowani (z 2,93 do 3,83), szczęśliwi (z 2,92 do 3,56) i będą mieli dużo zabawy z piciem (z 2,69 do 3,17). Z kolei najmłodsi uczniowie częściej niż starsi koledzy wskazywali na negatywne konsekwencje spożywania alkoholu: szkodenie na zdrowiu (z 3,63 do 3,06), robienie rzeczy, których będzie się potem żałowało (z 3,26 do 2,85), doświadczanie kaca (z 3,02 do 2,53), kłopoty z policją (z 2,94 do 1,85), niemożność zaprzestania picia (z 2,66 do 1,91) czy bycie chorym (z 2,80 do 2,24).

Tabela 34. Prawdopodobieństwo wystąpienia wybranych sytuacji po wypiciu alkoholu – ocena na skali od 1 do 5 w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=834.

	Ogółem	Płeć		Rodzaj szkoły		
		Chłopak	Dziewczyna	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponadpodstawowa
Czuję się zrelaksowany	3,37	3,29	3,43	2,93	3,45	3,83
Mam kłopoty z policją	2,45	2,74	2,24	2,94	2,51	1,85
Szkodzę sobie na zdrowiu	3,36	3,44	3,31	3,63	3,35	3,06
Czuję się szczęśliwy	3,23	3,16	3,29	2,92	3,30	3,56
Zapominam o swoich problemach	3,17	3,04	3,26	3,10	3,26	3,20
Nie jestem w stanie przestać pić	2,32	2,43	2,25	2,66	2,38	1,91
Mam kaca	2,81	2,83	2,80	3,02	2,89	2,53
Czuję się bardziej otwarty wobec innych	3,47	3,36	3,56	3,13	3,50	3,86
Robię coś, czego będę żałował	3,06	3,06	3,06	3,26	3,03	2,85
Mam dużo zabawy z piciem alkoholu	2,91	2,86	2,95	2,69	2,92	3,17
Czuję się chory	2,55	2,57	2,55	2,80	2,60	2,24

Zdecydowana większość uczniów pod wpływem alkoholu nie miała żadnych trudności. Ponad 90% respondentów po spożyciu alkoholu nigdy nie było ofiarą rabunku lub kradzieży (97%), nie miało kontaktów ze służbą zdrowia (96,5% badanych), nie uległo wypadkowi (90,8% badanych) ani nie brało udziału w bójce (90,5%). Zdecydowanej większości nie zdarzyło się również pod wpływem alkoholu mieć problemów z rodzicami (84,1% ankietowanych), zaniedbać obowiązki szkolne (80,3% ankietowanych) czy mieć problemy z przyjaciółmi (78,8%). Relatywnie najczęściej pod wpływem alkoholu zdarzały się właśnie poważne problemy z przyjaciółmi (21,5% ankietowanych doświadczyło tego przynajmniej raz). Z podobną częstotliwością jeden na pięciu uczniów zaniedbał obowiązki szkolne z powodu spożycia alkoholu (19,6% ankietowanych), zaś 15,9% respondentów alkohol przynajmniej raz był przyczyną poważnych problemów z rodzicami.

Wykres 103. Częstotliwość występowania określonych sytuacji pod wpływem alkoholu.

Niemal wszystkich z wymienionych sytuacji częściej doświadczali chłopcy i uczniowie szkół ponadpodstawowych. Chłopcy częściej niż dziewczęta przynajmniej raz w życiu po spożyciu alkoholu mieli poważne problemy z przyjaciółmi (22,4%), zaniedbywali obowiązki szkolne (21,6%), brali udział w bójce (18,6%), ulegali wypadkowi (12,5%), byli ofiarą rabunku lub kradzieży (5%) oraz byli w szpitalu lub wzywano do nich karetkę (4,4%). Z kolei wśród uczniów szkół ponadpodstawowych relatywnie największa okazała się grupa osób, które przynajmniej raz w swoim życiu po spożyciu alkoholu zaniedbała obowiązki szkolne (23,6%), miała problemy z rodzicami (16,3%), uległa wypadkowi lub zranieniu (11,1%) czy była ofiarą przestępstwa (3,5%).

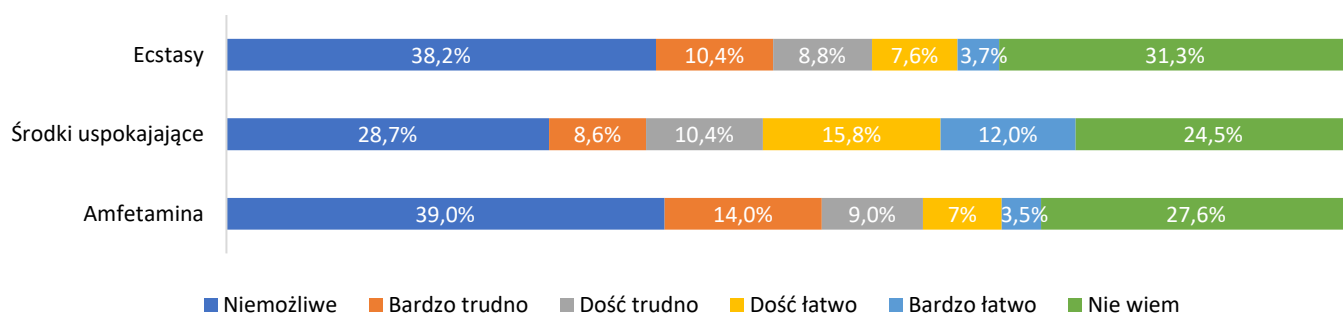
Tabela 35. Częstotliwość występowania określonych sytuacji pod wpływem alkoholu – przynajmniej 1 raz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły.

	Ogółem	Płeć		Rodzaj szkoły		
		Chłopak	Dziewczyna	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponad podstawowa
Brać udział w bójce	9,4%	18,6%	3,3%	10,1%	13,3%	7,5%
Ulec wypadkowi	9,1%	12,5%	6,9%	7,8%	5,5%	11,1%
Mieć poważne problemy z rodzicami	15,9%	15,4%	16,2%	15,2%	15,4%	16,3%
Mieć poważne problemy z przyjaciółmi	21,2%	22,4%	20,4%	22,9%	16,6%	22,3%
Zaniedbać obowiązki szkolne	19,6%	21,6%	18,3%	12,0%	17,7%	23,6%
Być ofiarą rabunku lub kradzieży	2,8%	5,0%	1,6%	2,2%	2,2%	3,5%
Byłem w szpitalu lub wzywano do Ciebie karetkę	3,4%	4,4%	2,9%	5,6%	4,4%	2,2%

Narkotyki

Kolejna część kwestionariusza poświęcona była kwestiom stosowania środków odurzających, a pierwsze pytanie dotyczyło dostępności narkotyków dla uczniów. Na podstawie zgromadzonych danych można powiedzieć, że uczniowie bielskich szkół nie mają bardzo łatwego dostępu do narkotyków. Wśród ankietowanych 39% uznało zdobycie amfetaminy za niemożliwe, całkowity brak dostępu do ecstasy deklarowało 38,2% badanych, zaś na niemożność zdobycia środków uspokajających wskazało 28,7% ankietowanych. Wysokie okazały się również odsetki wskazań na odpowiedź nie wiem (odpowiednio 27,6%, 31,3% i 24,5% badanych). Wśród wskazanych rodzajów narkotyków jako najłatwiejsze do zdobycia uczniowie uznali środki uspokajające – 27,8% badanych przyznało, że mogliby je pozyskać bardzo lub dość łatwo. W przypadku amfetaminy odsetek wskazań na łatwość zdobycia wynosiła 10,5% ankietowanych, zaś w przypadku ecstasy – 11,3% respondentów.

Wykres 104. Łatwość zdobycia wybranych narkotyków, N=834.

Na podstawie deklaracji respondentów można powiedzieć, że dostęp do narkotyków uwarunkowany jest bardziej wiekiem uczniów niż ich płcią. Co prawda dziewczęta minimalnie częściej niż ich koledzy deklarowały, że łatwe jest dla nich zdobycie środków uspokajających (29,2% vs 26%), ecstasy (12% vs 10%) czy amfetaminy (11,5% vs 9%), jednak różnice te nie były znaczne. Jednocześnie dziewczęta rzadziej niż chłopcy uważały, że zdobycie poszczególnych rodzajów narkotyków jest niemożliwe. Wśród dziewcząt 37,5% uznało za nierealne zdobycie amfetaminy (41% chłopców), 37,3% dziewcząt nie potrafiłoby zdobyć ecstasy (39,5% chłopców), a 26,7% dziewcząt - środków uspokajających (31,4% chłopców). Natomiast wraz z wiekiem uczniów wzrastał odsetek wskazań na łatwość zdobycia poszczególnych narkotyków, a malało przekonanie o niemożliwości ich zdobycia. Wśród uczniów szkół ponadpodstawowych tylko 14,7% uznało za niemożliwe zdobycie środków uspokajających, 24,8% uczniów nie zdobyłoby ecstasy, a 26,5% uczniów amfetaminy. Z kolei dla uczniów szkół podstawowych odsetki te wynosiły odpowiednio 41%, 50,6% i 50,3%. Na łatwość zdobycia środków uspokajających wskazywało 37,9% uczniów szkół ponadpodstawowych (18,8% uczniów szkół podstawowych), ecstasy – 16% uczniów (7% najmłodszych), a amfetaminy – 11,1% uczniów (8,7% uczniów szkół podstawowych).

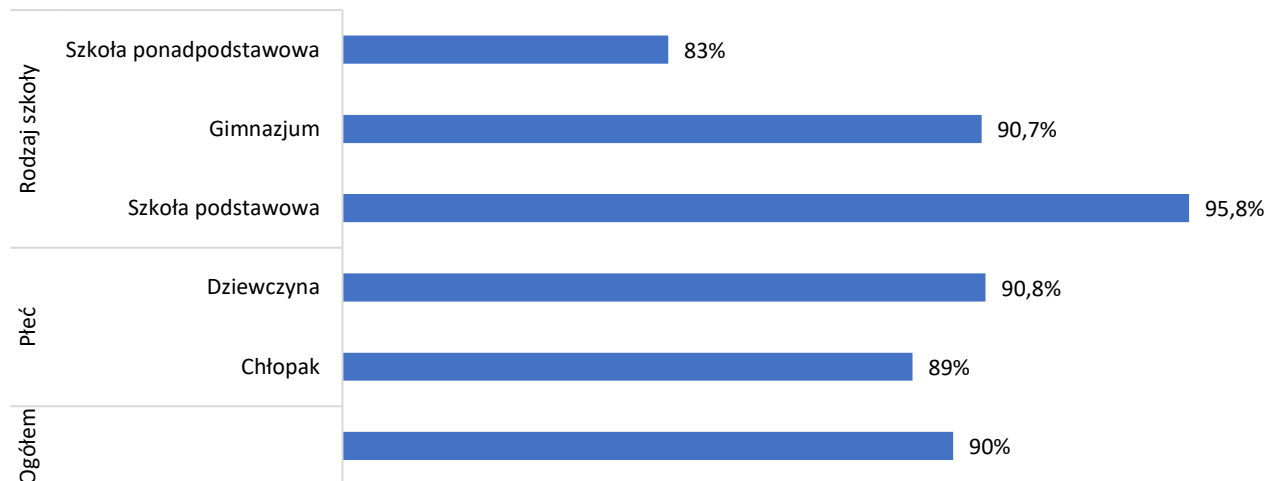
Tabela 36. Łatwość zdobycia wybranych narkotyków w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=834.

	Ogółem	Płeć		Rodzaj szkoły		
		Chłopak	Dziewczyna	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponad podstawowa
amfetamina						
Niemożliwe	39,0%	41,0%	37,5%	50,3%	37,8%	26,5%
Bardzo trudno	14,0%	14,1%	14,0%	9,8%	14,5%	18,6%
Dość trudno	9,0%	10,7%	7,7%	6,5%	11,0%	10,8%
Dość łatwo	7,0%	4,5%	8,8%	4,5%	8,7%	8,8%
Bardzo łatwo	3,5%	4,5%	2,7%	4,2%	4,1%	2,3%
Nie wiem	27,6%	25,1%	29,4%	24,7%	23,8%	33,0%

	Ogółem	Płeć		Rodzaj szkoły		
		Chłopak	Dziewczyna	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponad podstawowa
środki uspokajające						
Nieosiągalne	28,7%	31,4%	26,7%	41,0%	27,9%	14,7%
Bardzo trudno	8,6%	9,0%	8,3%	6,2%	11,0%	10,1%
Dość trudno	10,4%	10,7%	10,2%	9,0%	10,5%	12,1%
Dość łatwo	15,8%	14,7%	16,7%	10,7%	14,5%	22,5%
Bardzo łatwo	12,0%	11,3%	12,5%	8,1%	14,0%	15,4%
Nie wiem	24,5%	22,9%	25,6%	25,0%	22,1%	25,2%
ecstasy						
Nieosiągalne	38,2%	39,5%	37,3%	50,6%	36,6%	24,8%
Bardzo trudno	10,4%	11,3%	9,8%	7,3%	13,4%	12,4%
Dość trudno	8,8%	9,9%	7,9%	5,1%	11,0%	11,8%
Dość łatwo	7,6%	5,9%	8,8%	3,1%	7,6%	12,7%
Bardzo łatwo	3,7%	4,5%	3,1%	3,4%	4,7%	3,6%
Nie wiem	31,3%	28,8%	33,1%	30,6%	26,7%	34,6%

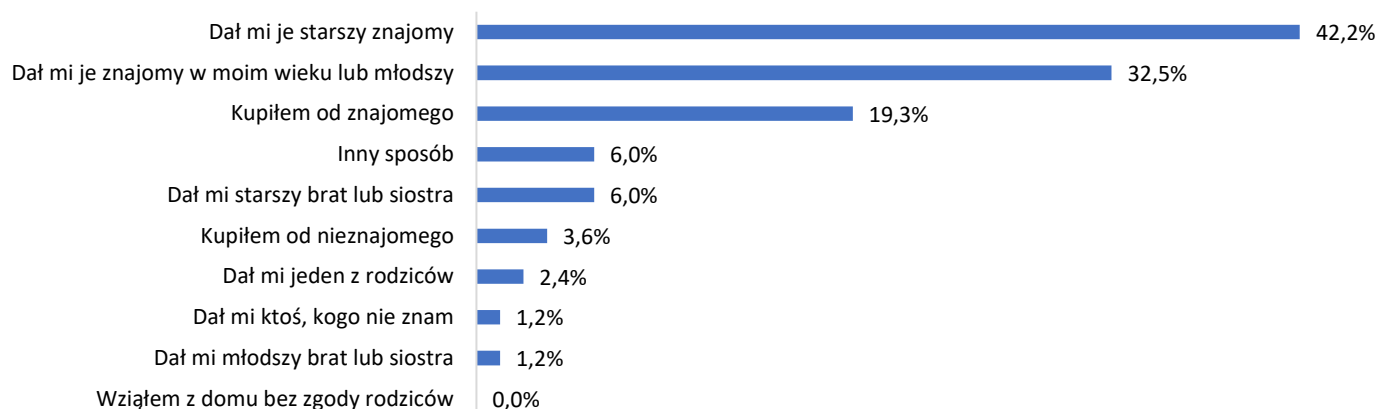
Na podstawie deklaracji uczestników badania można wskazać, że tylko co dziesiąty uczeń bielskich szkół kiedykolwiek zażywał narkotyki. Brak takich zachowań deklarowało 90,8% dziewcząt i 89% chłopców, a także 95,8% uczniów szkół podstawowych, 90,7% uczniów gimnazjów i 83% uczniów szkół ponadpodstawowych.

Wykres 105. Odsetek uczniów, którzy nigdy nie zażywali narkotyków w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=834.

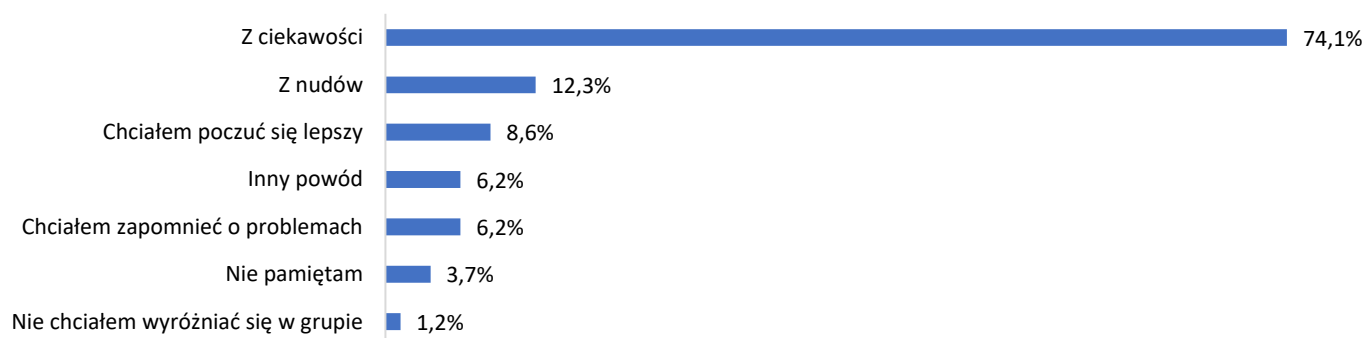
Jak wskazano powyżej, 90% ankietowanych uczniów deklarowało, że nigdy nie zażywało narkotyków. Pozostałe 10% badanych (83 osoby) posiadało doświadczenia narkotykowe. Zdecydowana większość z nich narkotyki otrzymała od znajomych: starszych, w swoim wieku lub młodszych – łącznie deklarowało tak 74,7% ogółu osób, które zażywały narkotyki. Tylko 22,9% ankietowanych samodzielnie kupiło narkotyki: od znajomego (19,3%) lub nieznanego (3,6%). Natomiast liczba wskazań na inne źródła dostępu do narkotyków nie przekraczała 5 osób, co pozwala stwierdzić, że nie są to popularne kanały zdobywania narkotyków przez uczniów bielskich szkół.

Wykres 106. Źródła dostępu do narkotyków, N=83.

Po narkotyki uczniowie sięgali przede wszystkim z ciekawości. Właśnie ten powód wymieniało niemal trzy czwarte osób, które miały doświadczenia narkotykowe. Znacznie rzadziej przyczyną zażywania narkotyków była nuda (12,3% respondentów), a jedynie kilka osób wskazywało na chęć bycia lepszym (8,6% badanych), inne powody niż wymienione w kafeterii czy chęć zapomnienia o problemach (po 6,2% badanych). Tylko 1 osoba przyznała, że zażywając narkotyki kierowała się niechęcią do wyróżniania się w grupie.

Wykres 107. Powód sięgnięcia po narkotyki, N=81.

Ogromna większość ankietowanych uczniów bielskich szkół nigdy w życiu nie zażywała żadnego z narkotyków wymienionych w kafeterii odpowiedzi. Relatywnie największa grupa badanych miała styczność ze środkami uspokajającymi zażywany bez pozwolenia lekarza – 8,3% uczniów przynajmniej raz w życiu sięgnęło po takie środki (w tym 4,4% nie więcej niż 2 razy w życiu). Alkohol z lekami kiedykolwiek łączyło 4,8% uczniów (w tym 4% nie więcej niż 2 razy w życiu), natomiast pozostałe narkotyki zażywało kilka-kilkanaście osób.

Tabela 37. Częstotliwość zażywania wybranych narkotyków, N=834.

	0	1-2	3-5	6-9	10-19	20-39	40 i więcej
Środki uspokajające (bez pozwolenia lekarza)	91,7%	4,4%	1,6%	1,1%	0,4%	0,4%	0,5%
Amfetamina	97,7%	1,4%	0,1%	0,1%	0,0%	0,1%	0,5%
LSD lub inne halucynogeny	97,7%	1,6%	0,1%	0,2%	0,1%	0,0%	0,2%
Crack	98,8%	0,5%	0,1%	0,1%	0,1%	0,0%	0,4%
Kokaina	98,4%	0,7%	0,1%	0,2%	0,2%	0,0%	0,2%
Relevin	99,2%	0,5%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%
Heroina	99,0%	0,6%	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%	0,2%
GHB (pigułka gwałtu)	99,5%	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%

	0	1-2	3-5	6-9	10-19	20-39	40 i więcej
Sterydy anaboliczne	99,2%	0,4%	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%	0,4%
Narkotyki wstrzykiwane za pomocą strzykawki	99,4%	0,2%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%
Alkohol z lekami	95,2%	4,0%	0,2%	0,1%	0,2%	0,0%	0,2%
Dopalacze	98,4%	1,0%	0,1%	0,0%	0,1%	0,0%	0,4%

Niezależnie od wieku czy płci badanych, zdecydowana większość ani razu nie miała doświadczeń z przedstawionymi środkami odurzającymi. Jakikolwiek kontakt z analizowanymi substancjami częściej był udziałem chłopców niż dziewcząt oraz uczniów gimnazjów niż uczniów ze szkół ponadpodstawowych czy podstawowych. Ci, którzy przynajmniej raz stosowali któryś ze środków, najczęściej sięgali po środki uspokajające bez pozwolenia lekarza (10% dziewcząt i 12,2% uczniów gimnazjów). Relatywnie często pojawiało się połączenie alkoholu z lekami (5,4% dziewcząt i 8,2% uczniów szkół ponadpodstawowych), natomiast pozostałe środki były stosowane przez pojedyncze osoby.

Tabela 38. Częstotliwość zażywania wybranych narkotyków – przynajmniej 1 raz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=834.

	Ogółem	Płeć		Rodzaj szkoły		
		Chłopak	Dziewczyna	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponad podstawowa
Środki uspokajające (bez pozwolenia lekarza)	8,3%	5,9%	10,0%	6,2%	12,2%	8,5%
Amfetamina	2,3%	2,3%	2,3%	1,1%	5,8%	1,6%
LSD lub inne halucynogeny	2,3%	3,1%	1,7%	1,1%	4,1%	2,6%
Crack	1,2%	2,0%	0,6%	0,3%	2,3%	1,6%
Kokaina	1,6%	2,5%	0,8%	0,6%	2,9%	2,0%
Relevin	0,8%	1,4%	0,4%	0,3%	1,7%	1,0%
Heroina	1,0%	1,4%	0,6%	0,6%	1,7%	1,0%
GHB (pigulka gwałtu)	0,5%	0,8%	0,2%	0,0%	1,7%	0,3%
Sterydy anaboliczne	0,8%	1,7%	0,2%	0,3%	1,2%	1,3%
Narkotyki wstrzykiwane za pomocą strzykawki	0,6%	1,1%	0,2%	0,0%	1,2%	1,0%
Alkohol z lekami	4,8%	4,0%	5,4%	1,7%	5,2%	8,2%
Dopalacze	1,6%	2,0%	1,2%	1,4%	3,5%	0,7%

Niewielu ankietowanych przytoczyło nazwy dopalaczy czy innych środków odurzających, które były przez nich kiedykolwiek stosowane (29 osób). Wśród odpowiedzi najczęściej pojawiała się marihuana (13 wskazań), ale także m.in. (pisownia oryginalna): 4CMC, 3CMC, 4MMC, 3MMC, 2C-B, Synteksyna, Heksen, amfetamina, LSD, MDM, Mefedron, piguły, Mocarz, Krokodyl, THC, XD, kokaina. Do zażywanych dopalaczy i środków odurzających pojedyncze osoby zaliczyły również m.in. uspokajające tabletki ziołowe, wódkę, piwo, papierosy, e-papierosy, tabakę, cynamon czy leki przeciwdepresyjne (zoloft) i psychotropowe (xanax).

Znacznie mniejszy odsetek uczniów bielskich szkół próbował kiedykolwiek narkotyków niż alkoholu, dodatkowo inicjacja narkotykowa następowała znacznie później niż alkoholowa. Relatywnie najwięcej osób posiadało doświadczenia związane z paleniem marihuany (10,1% badanych) oraz stosowaniem środków uspokajających bez

pozwolenia lekarza (9,5% badanych). Pierwszy kontakt z narkotykiem następował najczęściej w wieku 16 lat i więcej. Właśnie w tym wieku 5,4% uczniów po raz pierwszy spróbowało marihuany, 2% badanych środków uspokajających, a 1,9% badanych alkoholu z dopalaczami. Przypadki sięgania po wskazane narkotyki w wieku 13 lat lub wcześniej były sporadyczne, a relatywnie najwcześniej ankietowani zażywali środki uspokajające bez pozwolenia lekarza – 4,3% ankietowanych zrobiło to mając nie więcej niż 13 lat.

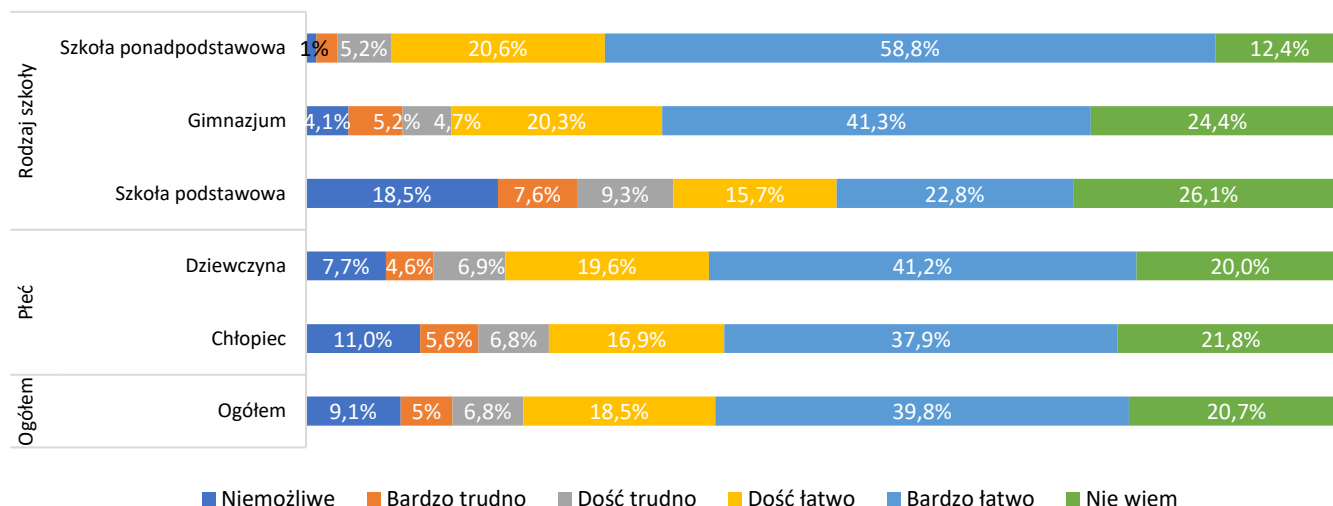
Tabela 39. Wiek pierwszego kontaktu z wybranymi substancjami, N=834.

	Środki uspokajające (bez pozwolenia lekarza)	Amfetamina	Marihuana	Ecstasy	Alkohol z tabletkami	Dopalacze
Nigdy	90,5%	97,4%	89,9%	98,1%	95,9%	98,4%
9 lat	0,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%
10 lat	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
11 lat	0,4%	0,1%	0,2%	0,1%	0,0%	0,0%
12 lat	1,0%	0,1%	0,1%	0,4%	0,1%	0,2%
13 lat	2,4%	0,4%	1,0%	0,1%	0,5%	0,4%
14 lat	1,6%	0,7%	1,8%	0,2%	0,8%	0,5%
15 lat	1,7%	0,4%	1,6%	0,4%	0,7%	0,0%
16 lat lub więcej	2,0%	1,0%	5,4%	0,7%	1,9%	0,2%

Papierosy

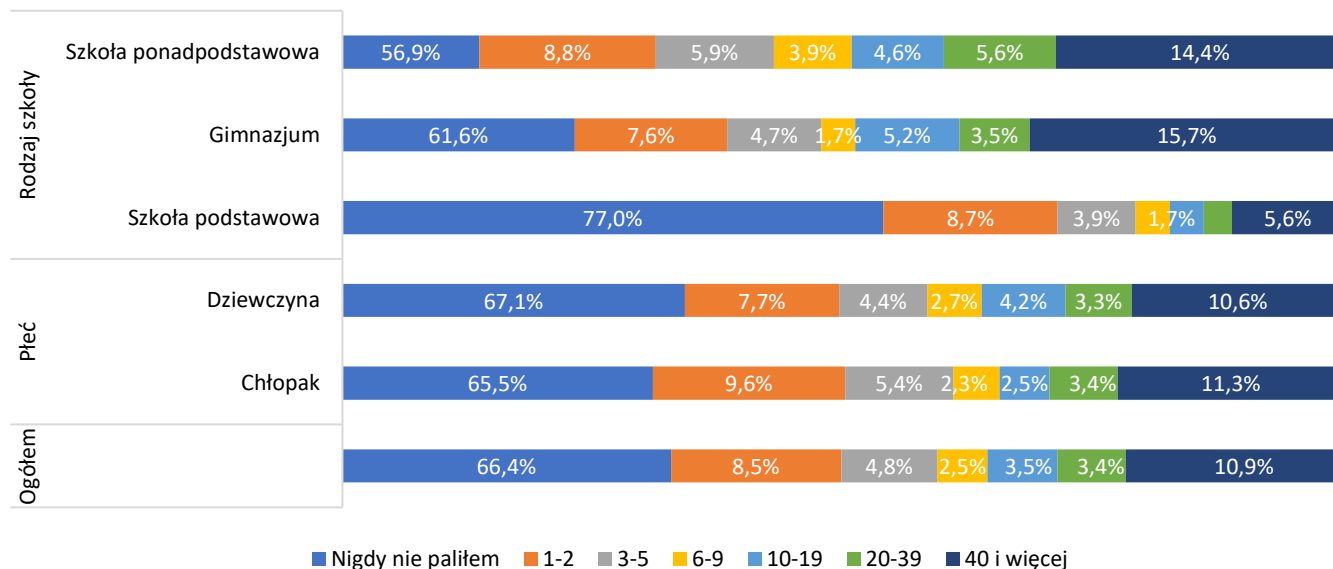
Kolejna część badania poświęcona była kontaktom respondentów z wyrobami tytoniowymi, przy czym poruszone zostały kwestie dostępności tej używki, jak i jej stosowania. Zdobycie papierosów dla zdecydowanej większości bielskich uczniów nie stanowi problemu. Zaledwie 9,1% badanych uznało to za niemożliwe, przy czym wśród uczniów szkół podstawowych odsetek ten wynosił 18,5%, zaś wśród uczniów szkół ponadpodstawowych tylko 1%. Przekonanie o łatwości zdobycia papierosów wyraziło łącznie 58,3% ankietowanych (odpowiedzi bardzo łatwo i dość łatwo), przy czym częściej czyniły to dziewczęta (60,8%) niż chłopcy (54,8%). W przypadku rodzaju szkoły, jak można było przypuszczać, przekonanie o łatwości zdobycia papierosów wzrastało wraz z wiekiem. Wśród uczniów szkół podstawowych 38,5% nie miałoby większego problemu, gdyby chciało zdobyć papierosy. Dla uczniów gimnazjów odsetek ten wzrastał do 61,6%, zaś w przypadku uczniów szkół ponadpodstawowych aż 79,4% mogłoby z łatwością zdobyć papierosy.

Wykres 108. Łatwość zdobycia papierosów, N=834.

Dane uzyskane w toku badania wskazują, że dwóch na trzech ankietowanych uczniów nigdy nie paliło papierosów (66,4%). Różnice między płciami w tym przypadku nie są istotne statystycznie – brak kontaktów z papierosami deklarowało 67,1% dziewcząt i 65,5% chłopców. Różnice w częstotliwości palenia papierosów bardzo wyraźnie korelowały z wiekiem badanych nastolatków. Nigdy w życiu nie paliło papierosów 77% uczniów szkół podstawowych, wśród uczniów gimnazjów odsetek ten małał do 61,6%, zaś wśród uczniów szkół ponadpodstawowych tylko 56,9% nigdy nie zapaliło papierosa. Respondenci sięgali po papierosy z różną częstotliwością, jednak niemal we wszystkich kategoriach płci i rodzaju szkoły (oprócz podstawowej) najczęściej podawano, że liczba wypalonych w ciągu życia papierosów przekraczała 40. Mniej liczne okazały się zbiorowości tych, którzy w swoim życiu zapalili papierosa nie więcej niż 2 razy (8,5%) lub od 3 do 5 razy (4,8%).

Wykres 109. Częstotliwość palenia papierosów w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=834.

Jak wskazywano powyżej, około dwóch trzecich ankietowanych uczniów bielskich szkół nigdy nie paliło papierosów. Ponadto niemal 90% badanych nigdy nie zaczęło palić codziennie. Wśród tych osób, które kiedykolwiek paliły papierosy, niemal 25% respondentów zrobiło to mając 16 i więcej lat. Kilkanaście procent wskazań dotyczyło wieku 15 lat (16,5% badanych), 14 lat (17,5% badanych) oraz 13 lat (15,1%). W przypadku codziennego palenia rozpoczynało się ono głównie w wieku przynajmniej 16 lat (30,6%) lub 14 lat (29,4% ankietowanych). Natomiast kilkanaście procent wskazań dotyczyło lat 15 (18,8%) i lat 13 (12,9%).

Tabela 40. Wiek inicjacji nikotynowej, N=834.

	Zapaliłeś pierwszego papierosa		Zacząłeś palić papierosy codziennie	
	%	% ważnych	%	% ważnych
9 lat	1,6%	4,6%	0,0%	0%
10 lat	0,8%	2,5%	0,1%	1,2%
11 lat	2,4%	7,0%	0,5%	4,7%
12 lat	4,1%	11,9%	0,2%	2,4%
13 lat	5,2%	15,1%	1,3%	12,9%
14 lat	6,0%	17,5%	3,0%	29,4%
15 lat	5,6%	16,5%	1,9%	18,8%
16 lat lub więcej	8,5%	24,9%	3,1%	30,6%
Nigdy nie paliłem	65,8%	-	89,8%	-

Zachowania ryzykowne

Następna część kwestionariusza poświęcona była kwestiom niebezpiecznych i ryzykownych zachowań podejmowanych przez samych uczniów i osoby w ich otoczeniu: rodzeństwo i znajomych.

Zdecydowana większość uczniów bielskich szkół w ostatnich 12 miesiącach nie uczestniczyła w zdarzeniach przedstawionych w kafeterii. Ponad 90% ankietowanych nigdy nie uderzyło nauczyciela (98,6%) ani rodzica (97,6%), nie podpaliło rzeczy należącej do innej osoby (95,6% badanych), nie wyniosło niczego ze sklepu bez płacenia (94,7% badanych), nie zraniło nikogo tak, aby wymagał pomocy lekarza czy pielęgniarki (94% badanych), a także nie było ofiarą kradzieży czy napadu (93,4% badanych). Bardzo wysoki odsetek uczniów ani razu nie miał problemów z Policją (89,6%) ani nie zniszczył rzeczy należącej do szkoły (89% respondentów). Nieco ponad 80% ankietowanych nigdy nie zabrało niczego innej osobie, 75,9% uczniów ani razu nie było w szpitalu ani nie wzywano do nich karetki, a trzy czwarte (74,6% uczniów) nigdy nie uczestniczyło w bójce.

Relatywnie najczęściej respondenci deklarowali występowanie problemów i nieporozumień z rodzicami oraz nieprzygotowanie do lekcji. W ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie 10,7% uczniów przynajmniej 40 razy doświadczyło problemów z rodzicami, a 10,4% uczniów minimum 40 razy nie przygotowało się do lekcji. Tylko 18,6% ankietowanych w ostatnim roku nie miało żadnych problemów z rodzicami, a 18,8% uczniów nie doświadczyło ani razu problemów i nieporozumień z przyjaciółmi. Jedynie 9,6% uczniów było zawsze przygotowanych do lekcji, natomiast pozostali przynajmniej raz w ciągu ostatniego roku nie byli przygotowani do zajęć w szkole.

Z częstotliwością na poziomie 1 czy 2 razy w ostatnim roku najczęściej występowały wypadki lub zranienia (33%), trudności w relacjach z przyjaciółmi (28,5%), problemy z rodzicami (22,9%), nieprzygotowanie do lekcji (20,3%), pobyty w szpitalu lub wezwanie karetki (19,7%), zabranie komuś czegoś (16,7%) oraz bójki (15,5%).

Tabela 41. Udział uczniów w wybranych zdarzeniach w ciągu ostatnich 12 miesięcy, N=834.

	Ani razu	1-2	3-5	6-9	10-19	20-39	40 i więcej
Bójka	74,6%	15,5%	4,7%	2,5%	1,2%	0,2%	1,3%
Wypadek lub zranienie	38,2%	33,0%	14,0%	6,6%	4,1%	2,0%	2,0%
Problemy i nieporozumienia z rodzicami	18,6%	22,9%	14,7%	12,5%	13,3%	7,3%	10,7%
Problemy i nieporozumienia z przyjaciółmi	18,8%	28,5%	20,9%	14,6%	9,8%	3,6%	3,7%
Nie przygotowałem/łam się do lekcji	9,6%	20,3%	20,5%	15,8%	14,6%	8,8%	10,4%
Byłem/am ofiarą kradzieży lub napadu	93,4%	5,3%	0,8%	0,1%	0,0%	0,2%	0,1%
Miałem/am problemy z policją	89,6%	7,7%	1,6%	0,5%	0,2%	0,1%	0,4%
Byłem/am w szpitalu lub wzywano do mnie karetkę	75,9%	19,7%	2,6%	0,8%	0,4%	0,0%	0,6%
Uderzyłem/am nauczyciela	98,6%	0,6%	0,5%	0,0%	0,1%	0,0%	0,2%
Uderzyłem/am rodzica	97,6%	1,7%	0,4%	0,1%	0,1%	0,0%	0,1%
Zraniłem/am kogoś tak, że wymagał pomocy lekarza lub pielęgniarki	94,0%	4,7%	0,7%	0,1%	0,2%	0,0%	0,2%
Zabrałem/am coś innej osobie, co nie należało do mnie	80,5%	16,7%	1,6%	0,5%	0,4%	0,1%	0,4%
Wyniosłem/am coś ze sklepu bez płacenia	94,7%	4,2%	0,4%	0,0%	0,0%	0,1%	0,6%
Podpaliłem/am coś należącego do innej osoby	95,6%	3,7%	0,2%	0,0%	0,0%	0,1%	0,4%
Zniszczyłem/am coś należącego do szkoły	89,0%	8,6%	1,2%	0,2%	0,0%	0,4%	0,6%

Analiza odpowiedzi uczniów na pytanie dotyczące udziału w wybranych zdarzeniach w ciągu ostatnich 12 miesięcy pozwala zauważyć pewne różnice w zależności od płci i wieku respondentów, choć we wszystkich kategoriach najwyższy odsetek wskazań dotyczył nieprzygotowania do lekcji, czego w ostatnim roku doświadczyło ok. 90% badanych. Relatywnie najczęściej w zdarzeniach uczestniczyli chłopcy oraz uczniowie gimnazjów. Chłopcy znacznie częściej niż dziewczęta deklarowali, że w ostatnim roku przynajmniej jeden raz uczestniczyli w bójce (42,9% vs 12,5%), doświadczyli wypadku lub zranienia (66,9% vs 57,9%), zabrali komuś coś, co nie należało do nich (23,2% vs 16,9%), zniszczyli coś należącego do szkoły (16,9% vs 6,7%), mieli problemy z Policją (13% vs 8,5%), ale także wyższy okazał się wśród nich odsetek tych, którzy zranili kogoś do tego stopnia, że wymagał pomocy lekarza lub pielęgniarki, byli ofiarą kradzieży lub napadu, wynieśli coś ze sklepu bez płacenia, podpalili coś należącego do innej osoby, jak również uderzyli nauczyciela czy rodzica. Z kolei dziewczęta nieznacznie częściej niż chłopcy w ciągu ostatniego roku przynajmniej raz doświadczyły problemów i nieporozumień z rodzicami (88,3% vs 72%) oraz przyjaciółmi (85,2% vs 75,7%).

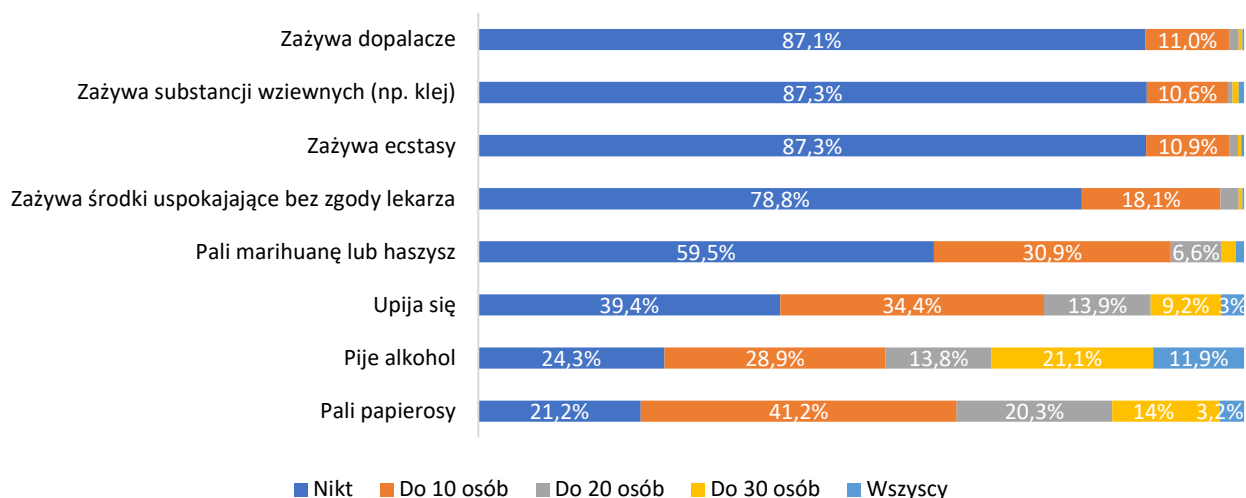
Na tle pozostałych respondentów uczniowie szkół podstawowych wyróżniali się relatywnie wysokim odsetkiem osób, które w ostatnich 12 miesiącach uczestniczyły w bójkach (34% badanych), były w szpitalu lub wzywano do nich karetkę (27% badanych) oraz zabrały innej osobie coś, co nie należało do nich (23% ankietowanych). Z kolei uczniowie gimnazjów charakteryzowali się najwyższym odsetkiem wskazań na posiadanie doświadczeń związanych z wypadkiem lub zranieniem (65,7% respondentów), zniszczeniem szkolnej własności (13,4% badanych), problemami z Policją (12,8% badanych), byciem ofiarą kradzieży lub wypadku (7,6% ankietowanych), kradzieżą (7% badanych) oraz uderzeniem nauczyciela (1,7%) lub rodzica (4,1%). Warto zauważyć, że wraz z wiekiem uczestników badania wzrastał odsetek wskazań na przynajmniej pojedyncze zdarzenia dotyczące nieporozumień z rodzicami (z 73,8% do 89,2%) oraz przyjaciółmi (z 78,4% do 85,3%).

Tabela 42. Udział uczniów w wybranych zdarzeniach w ciągu ostatnich 12 miesięcy w dekompozycji na płeć oraz rodzaj szkoły – odsetek wskazań przynajmniej 1 raz, N=834.

	Ogółem	Płeć		Rodzaj szkoły		
		Chłopak	Dziewczyna	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponad podstawowa
Bójka	25,4%	42,9%	12,5%	34,0%	27,9%	14,1%
Wypadek lub zranienie	61,8%	66,9%	57,9%	61,0%	65,7%	60,5%
Problemy i nieporozumienia z rodzicami	81,4%	72,0%	88,3%	73,6%	83,7%	89,2%
Problemy i nieporozumienia z przyjaciółmi	81,2%	75,7%	85,2%	78,4%	79,7%	85,3%
Nie przygotowałem/łam się do lekcji	90,4%	91,0%	90,0%	86,8%	93,6%	92,8%
Byłem/am ofiarą kradzieży lub napadu	6,6%	7,6%	5,8%	5,9%	7,6%	6,9%
Miałem/am problemy z policją	10,4%	13,0%	8,5%	9,3%	12,8%	10,5%
Byłem/am w szpitalu lub wzywano do mnie karetkę	24,1%	22,6%	25,2%	27,0%	24,4%	20,6%
Uderzyłem/am nauczyciela	1,4%	2,8%	0,4%	1,4%	1,7%	1,3%
Uderzyłem/am rodzica	2,4%	3,1%	1,9%	2,0%	4,1%	2,0%
Zraniłem/am kogoś tak, że wymagał pomocy lekarza lub pielęgniarki	6,0%	9,0%	3,8%	6,5%	6,4%	5,2%
Zabrałem/am coś innej osobie, co nie należało do mnie	19,5%	23,2%	16,9%	23,0%	22,1%	14,1%
Wyniosłem/am coś ze sklepu bez płacenia	5,3%	6,8%	4,2%	6,2%	7,0%	3,3%
Podpaliłem/am coś należącego do innej osoby	4,4%	5,9%	3,3%	4,2%	4,7%	4,6%
Zniszczyłem/am coś należącego do szkoły	11,0%	16,9%	6,7%	11,5%	13,4%	9,2%

Powszechność zachowań ryzykownych w otoczeniu uczestników badania jest zróżnicowana. Zdecydowana większość uczniów bielskich szkół była przekonana, że nie znają nikogo, kto zażywałby substancje wziewne (87,3%), ecstasy (87,3%), dopalacze (87,1%) czy środki uspokajające bez zgody lekarza (78,8%). W przypadku marihuany i haszyszu już tylko 59,5% ankieterowanych wyrażało przekonanie o braku znajomych stosujących te środki. Relatywnie najczęściej występującymi zachowaniami destrukcyjnymi wśród znajomych uczestników badania okazało się palenie papierosów (tylko 21,3% badanych nie ma takich kolegów), picie alkoholu (24,3% badanych nie zna takich osób) i upijanie się (39,4% nie zaobserwowało takich zachowań wśród swoich znajomych). Warto zauważyć, że aż 11,9% ankieterowanych wskazało, że wszyscy ich znajomi piją alkohol, podczas gdy w przypadku pozostałych substancji odsetek wskazań na tak duże rozpowszechnienie zachowań wśród kolegów i koleżanek nie przekraczało 3% respondentów (papierosy i upijanie się), a nawet 1% badanych (marihuana i haszysz, substancje wziewne, ecstasy, środki uspokajające, dopalacze).

Wykres 110. Powszechność zachowań ryzykownych wśród znajomych, N=834.

Większą powszechność zachowań ryzykownych wśród swoich znajomych dostrzegały dziewczęta, a także uczniowie szkół ponadpodstawowych. Dziewczynki znacznie częściej niż chłopcy zauważały, że w swoim kręgu znajomych mają przynajmniej jedną osobę, która pali papierosy (82,7% wobec 73,4% wśród chłopców), pije alkohol (80% vs 69,8%), upija się (66,9% vs 52%) oraz pali marihuanę lub haszysz (42,5% vs 37,9%). Częstotliwość występowania różnych zachowań destrukcyjnych wśród znajomych wzrastała natomiast z wiekiem respondentów. Im starsi uczniowie, tym częściej pojawiały się wskazania, że wśród znajomych znajduje się przynajmniej jedna osoba, która pali papierosy, pije alkohol, upija się, pali marihuanę lub haszysz, zażywa środki uspokajające czy ecstasy. Należy jednak podkreślić, że większa różnica występowała w odpowiedziach uczniów szkół podstawowych i gimnazjów niż gimnazjów i szkół ponadpodstawowych.

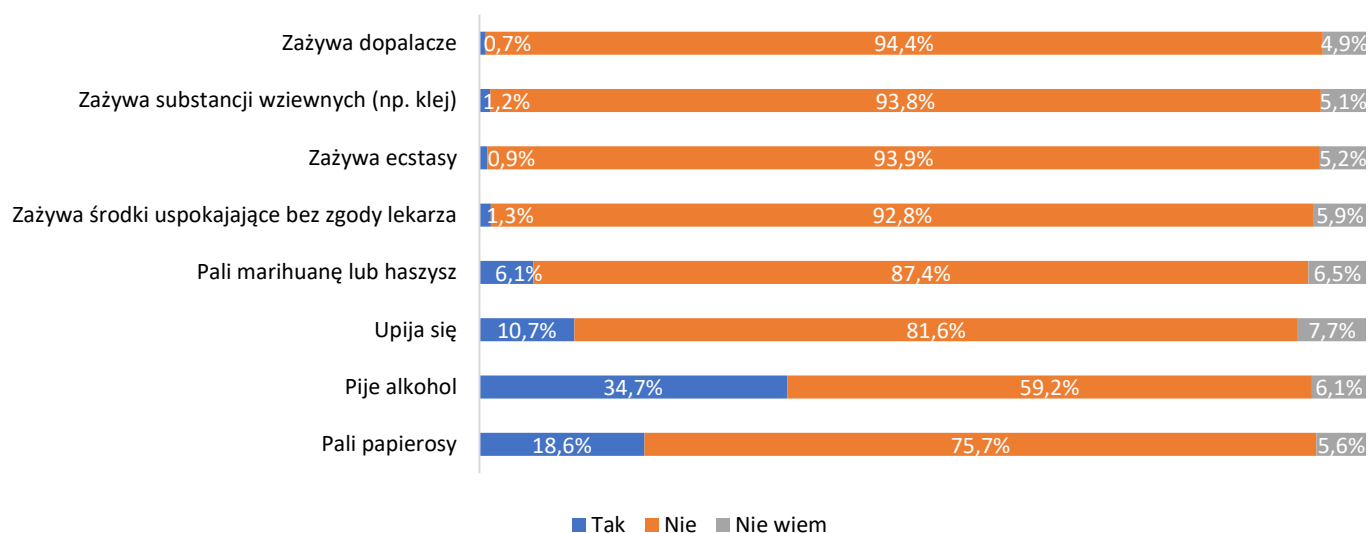
Tabela 43. Powszechność zachowań ryzykownych wśród znajomych – przynajmniej 1 osoba w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=834.

	Ogółem	Płeć		Rodzaj szkoły		
		Chłopak	Dziewczyna	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponad podstawowa
Pali papierosy	78,8%	73,4%	82,7%	57,3%	90,7%	97,1%
Pije alkohol	75,7%	69,8%	80,0%	48,9%	92,4%	97,4%
Upija się	60,6%	52,0%	66,9%	30,6%	71,5%	89,2%
Pali marihuanę lub haszysz	40,5%	37,9%	42,5%	16,0%	42,4%	68,0%

	Ogółem	Płeć		Rodzaj szkoły		
		Chłopak	Dziewczyna	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponad podstawowa
Zażywa środki uspokajające bez zgody lekarza	21,2%	20,3%	21,9%	11,2%	28,5%	28,8%
Zażywa ecstasy	12,7%	13,0%	12,5%	5,1%	16,3%	19,6%
Zażywa substancji wziewnych (np. klej)	12,7%	13,0%	12,5%	9,6%	18,6%	13,1%
Zażywa dopalacze	12,9%	12,7%	13,1%	6,2%	19,8%	17,0%

Uczestnikom badania zadano również pytanie dotyczące rozpowszechnienia zachowań ryzykownych i niebezpiecznych wśród rodzeństwa. Respondenci posiadający rodzeństwo w większości nie obserwowali używania przez nich środków odurzających. Ponad 90% ankietowanych było przekonanych, że ich rodzeństwo nie zażywa dopalaczy (94,4%), ecstasy (93,9%), substancji wziewnych (93,8%) ani środków uspokajających bez zgody lekarza (92,8%). Zdecydowana większość respondentów uważała ponadto, że ich rodzeństwo nie pali marihuany/haszyszu (87,4%) ani nie upija się (81,6%). Z kolei najbardziej rozpowszechnionym zachowaniem wśród rodzeństwa okazało się picie alkoholu – 34,7% badanych zauważyło takie działania u swoich siostr czy braci. Z kolei palenie papierosów to zachowanie, które u swojego rodzeństwa zaobserwowało 18,6% ankietowanych, a upijanie się – co dziesiąty respondent (10,7%).

Wykres 111. Powszechność zachowań ryzykownych wśród rodzeństwa, N=692.

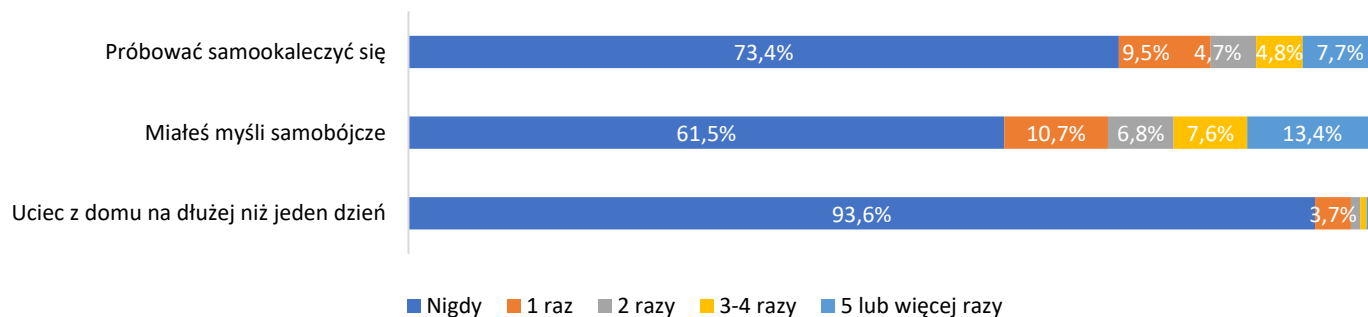
Ponownie to dziewczęta częściej niż chłopcy wskazywały, że ich rodzeństwo pije alkohol (36,5% vs 32,2%), upija się (11,2% vs 9,9%) czy pali marihuanę lub haszysz (7,2% vs 4,5%). Z kolei chłopcy częściej niż dziewczęta obserwowali wśród swojego rodzeństwa palenie papierosów (20,2% vs 17,5%). Relatywnie więcej zachowań ryzykownych u swojego rodzeństwa obserwowali najstarsi uczniowie, szczególnie zachowań związanych ze spożywaniem alkoholu. Wśród ankietowanych ze szkół ponadpodstawowych 45,6% przyznawało, że ich rodzeństwo pije alkohol, 15,4% uznało, że rodzeństwo upija się, a w 8,7% uznało, że przypadków rodzeństwo pali marihuanę lub haszysz. Natomiast wśród uczniów szkół podstawowych picie alkoholu przez rodzeństwo obserwowowało 25,6% badanych, upijanie się – 7,2% badanych, zaś palenie marihuany lub haszyszu – 3,6% respondentów.

Tabela 44. Powszechność zachowań ryzykownych wśród rodzeństwa – odsetek odpowiedzi „Tak” w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=692.

	Ogółem	Płeć		Rodzaj szkoły		
		Chłopak	Dziewczyna	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponad podstawowa
Pali papierosy	18,6%	20,2%	17,5%	20,0%	20,5%	15,8%
Pije alkohol	34,7%	32,2%	36,5%	25,6%	35,6%	45,6%
Upija się	10,7%	9,9%	11,2%	7,2%	10,3%	15,4%
Pali marihuanę lub haszysz	6,1%	4,5%	7,2%	3,6%	6,8%	8,7%
Zażywa środki uspokajające bez zgody lekarza	1,3%	1,0%	1,5%	2,0%	0,7%	0,8%
Zażywa ecstasy	0,9%	1,0%	0,8%	1,3%	0,7%	0,4%
Zażywa substancji wziewnych (np. klej)	1,2%	1,4%	1,0%	1,6%	1,4%	0,4%
Zażywa dopalacze	0,7%	0,7%	0,8%	1,0%	0,7%	0,4%

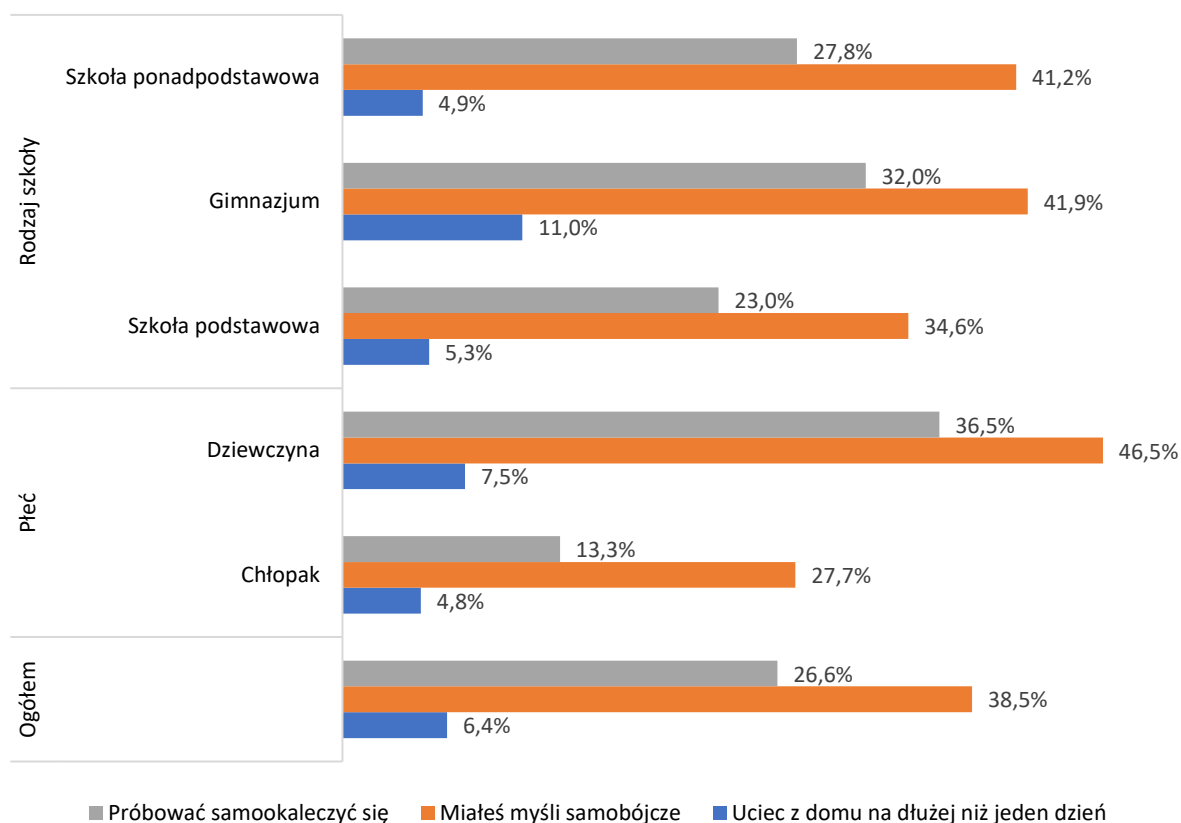
Zdecydowana większość uczniów bielskich szkół nigdy w życiu nie uciekła z domu na dłużej niż jeden dzień (93,6%), większość nie próbowała się samookaleczać (73,4%), ani nie miała myśli samobójczych (61,5%). Niemniej jednak za niepokojący należy uznać fakt, że niemal co siódmy uczeń (13,4% badanych) miał myśli samobójcze przynajmniej 5 razy w życiu, a co dwunasty (7,7% badanych) co najmniej 5 razy próbował się samookaleczyć. Kiedykolwiek w życiu na dłużej niż jeden dzień uciekło z domu 6,4% uczniów, próby samookaleczenia się podjęło 26,7% badanych, a z myślami samobójczymi zmagano się 38,5% uczniów.

Wykres 112. Częstotliwość występowania wybranych sytuacji niebezpiecznych, N=834.

Odpowiedzi uczniów wskazują, że dziewczęta są znacznie bardziej narażone na występowanie zachowań destrukcyjnych niż chłopcy. Wśród dziewcząt 7,5% kiedykolwiek uciekło z domu na dłużej niż jeden dzień, 36,5% podjęło próby samookaleczenia, a aż 46,5% miało przynajmniej raz w życiu myśli samobójcze. Wśród chłopców odsetki te były znacznie niższe: występowanie myśli samobójczych deklarowało 27,7% chłopców, próby samookaleczenia były udziałem 13,3% z nich, a ucieczki z domu dokonało 4,8% uczniów. Analiza odpowiedzi badanych ze względu na rodzaj szkoły wskazała natomiast, że najwięcej zachowań destrukcyjnych było udziałem uczniów gimnazjów. Właśnie w tej kategorii respondentów najwyższy był odsetek wskazań na ucieczki z domu (aż 11%), samookaleczanie (32%) oraz myśli samobójcze (41,9%). Wśród uczniów szkół ponadpodstawowych na myśli samobójcze wskazało minimalnie mniej ankietowanych (41,2%), relatywnie niższy okazał się również odsetek wskazań na próby samookaleczania (27,8%). Najrzadziej zachowania te były udziałem uczniów szkół podstawowych, wśród których 34,6% badanych doświadczyło kiedykolwiek myśli samobójczych, a 23% - prób samookaleczania.

Wykres 113. Odsetek wskazań na występowanie wybranych sytuacji niebezpiecznych w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=834

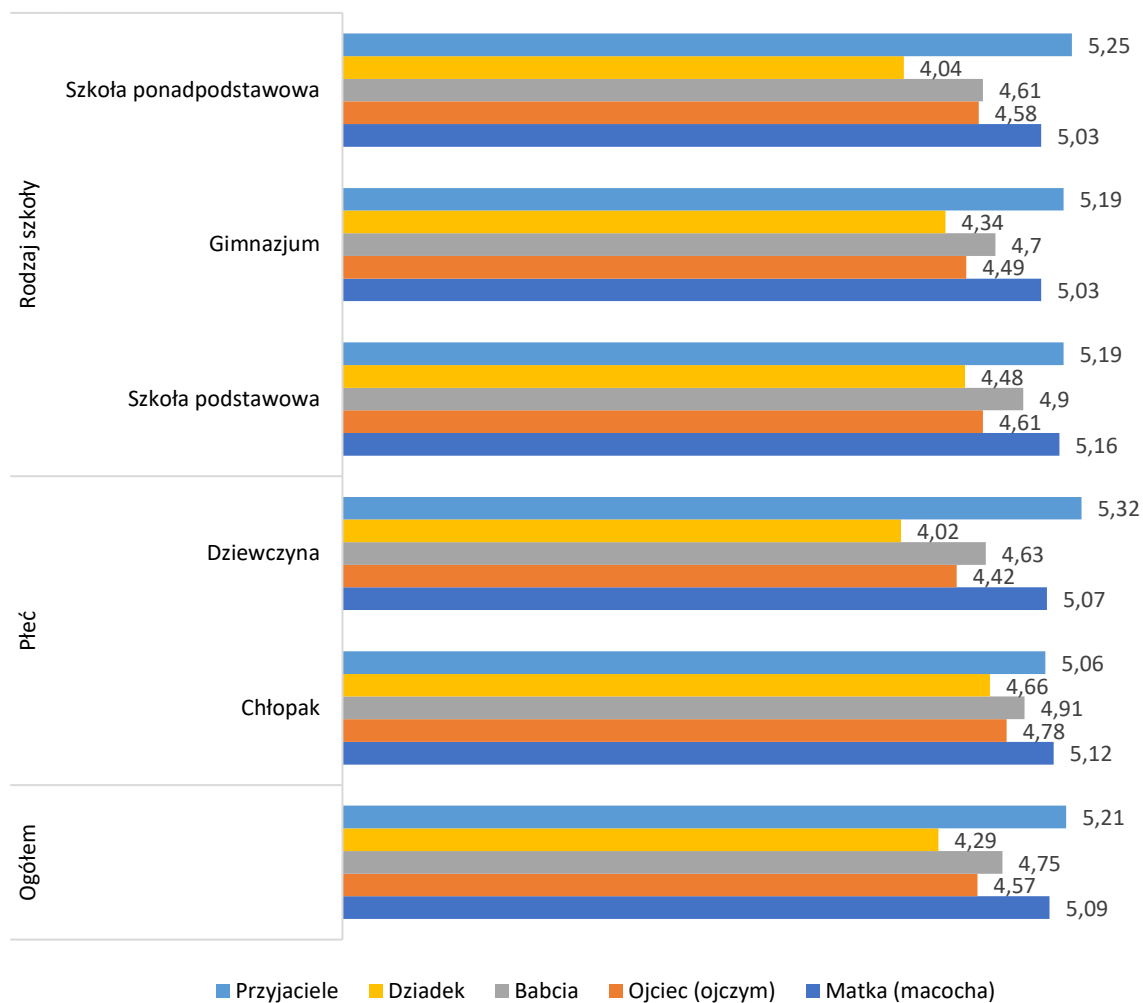

Relacje interpersonalne i samoocena

Następna część kwestionariusza dotyczyła kwestii jakości relacji interpersonalnych z bliskimi sobie osobami oraz oceny zadowolenia ze swojego życia. Uczniowie bielskich szkół zostali poproszeni o ocenę swojego zadowolenia z kontaktów z najbliższymi członkami rodziny oraz przyjaciółmi. Ocena dokonywana była na skali od 1 do 6, gdzie 1 oznaczało ocenę najniższą, a 6 ocenę najwyższą. Większość ankietowanych swoje zadowolenie z kontaktów z rodziną i przyjaciółmi oceniło co najmniej dobrze. Zdecydowanie najbardziej uczniowie są zadowoleni z kontaktów z przyjaciółmi (5,21), a wysokie oceny przyznano także relacjom z matką (5,09). Nieco gorzej oceniono relacje z babcią (4,75), a jeszcze bardziej krytycznie osądzono relacje z męską częścią rodziny: ojcem (4,57) oraz dziadkiem (4,29).

Okazuje się, że chłopcy ogólnie lepiej niż dziewczęta oceniają swoje zadowolenie z kontaktów z rodziną. Średnia ocen chłopców dla zadowolenia z kontaktów z matką wynosiła 5,12 (5,07 wśród dziewcząt), dla babci – 4,91 (4,63 wśród dziewcząt), dla ojca – 4,78 (4,42 wśród dziewcząt), a dla dziadka – 4,66 (4,02 wśród dziewcząt). Dziewczęta są natomiast bardziej niż chłopcy zadowolone ze swoich kontaktów z przyjaciółmi (5,32 vs 5,06). Również niezależnie od rodzaju szkoły przeważały oceny dobre i bardzo dobre, choć wyraźnie widać, że uczniowie szkół podstawowych lepiej niż ich starsi koledzy oceniali swoje zadowolenie z kontaktów z członkami rodziny: matką (5,16), babcią (4,90), ojcem (4,61) oraz dziadkiem (4,48). Z kolei uczniowie ze szkół ponadpodstawowych relatywnie najbardziej byli zadowoleni ze swoich kontaktów z przyjaciółmi (5,25), choć również wśród młodszych uczniów przeważały oceny bardzo dobre (5,19).

Wykres 114. Ocena zadowolenia z kontaktów z bliskimi na skali od 1 do 6 w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=834.

W kolejnym pytaniu respondenci zostali poproszeni o ocenę, na ile zgadzają się z wybranymi stwierdzeniami dotyczącymi postrzegania siebie. Ankietowani mieli do wyboru cztery odpowiedzi, którym na etapie analizy statystycznej przyporządkowano odpowiednie wartości: całkowicie się nie zgadzam (wartość 1), nie zgadzam się (wartość 2), zgadzam się (wartość 3) oraz całkowicie się zgadzam (wartość 4). Na podstawie ocen obliczone zostały średnie dla każdego stwierdzenia. Okazuje się, iż uczniowie najczęściej zgadzali się z przekonaniem o posiadaniu kilku dobrych cech (3,20). Nieco rzadziej wyrażane było przekonanie o byciu wartościową osobą (2,97), zadowoleniu z siebie (2,93) czy pozytywnym stosunku do siebie (2,92). Dla pozostałych stwierdzeń średnia ocen mieściła się w przedziale od 2,38 (często uważam, że jestem beznadziejny) do 2,84 (jestem w stanie robić podobne rzeczy jak inne osoby).

Okazuje się, że chłopcy mają lepsze przekonanie na swój temat niż dziewczęta. Częściej niż ich koleżanki są z siebie zadowoleni (3,13 vs 2,78), mają przekonanie o posiadaniu kilku dobrych cech (3,25 vs 3,17) czy byciu wartościową osobą (3,05 vs 2,90), a także mają ogólnie pozytywny stosunek do siebie samych (3,08 vs 2,81). Z kolei dziewczęta częściej niż chłopcy zgadzały się z negatywnymi stwierdzeniami na swój temat: byciem do niczego (2,91 vs 2,55), poczuciem swojej bezużyteczności (2,73 vs 2,43) i beznadziejności (2,53 vs 2,18). Jednocześnie dziewczęta częściej wyrażały również chęć posiadania większego szacunku do siebie samego (2,74 vs 2,65).

Niezależnie od rodzaju szkoły uczniowie najczęściej zgadzali się ze stwierdzeniem o posiadaniu kilku dobrych cech – wśród uczniów szkoły podstawowej średnia ocen wynosiła 3,18, wśród uczniów gimnazjów – 3,17, zaś najwyższa

okazała się wśród uczniów szkół ponadpodstawowych – 3,25. Najmłodsi uczniowie najczęściej zgadzali się z twierdzeniem o byciu zadowolonym z siebie (3,05; podczas gdy wśród gimnazjalistów średnia wynosiła już tylko 2,79), posiadaniu pozytywnego stosunku do siebie (3,01; w gimnazjach i szkołach ponadpodstawowych – ok. 2,86) oraz byciu tak samo wartościową osobą jak inne (3,00; w gimnazjach – 2,81).

Tabela 45. Postrzeganie siebie na skali od 1 do 4 w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=834.

	Ogółem	Płeć		Rodzaj szkoły		
		Chłopak	Dziewczyna	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponadpodstawowa
Jestem z siebie zadowolony	2,93	3,13	2,78	3,05	2,79	2,88
Czasami myślę, że jestem do niczego	2,76	2,55	2,91	2,68	2,74	2,86
Czuję, że mam kilka dobrych cech	3,20	3,25	3,17	3,18	3,17	3,25
Jestem w stanie robić podobne rzeczy jak inne osoby	2,84	2,91	2,80	2,73	2,84	2,98
Czuję, że nie mam wielu powodów do dumy	2,40	2,37	2,43	2,44	2,47	2,33
Czasami czuję się bezużyteczny	2,60	2,43	2,73	2,54	2,65	2,65
Jestem tak samo wartościową osobą jak inne	2,97	3,05	2,90	3,00	2,81	3,01
Chciałbym mieć więcej szacunku do siebie	2,70	2,65	2,74	2,75	2,74	2,62
Mam pozytywny stosunek do siebie	2,92	3,08	2,81	3,01	2,87	2,85
Często uważam, że jestem beznadziejny	2,38	2,18	2,53	2,34	2,39	2,42

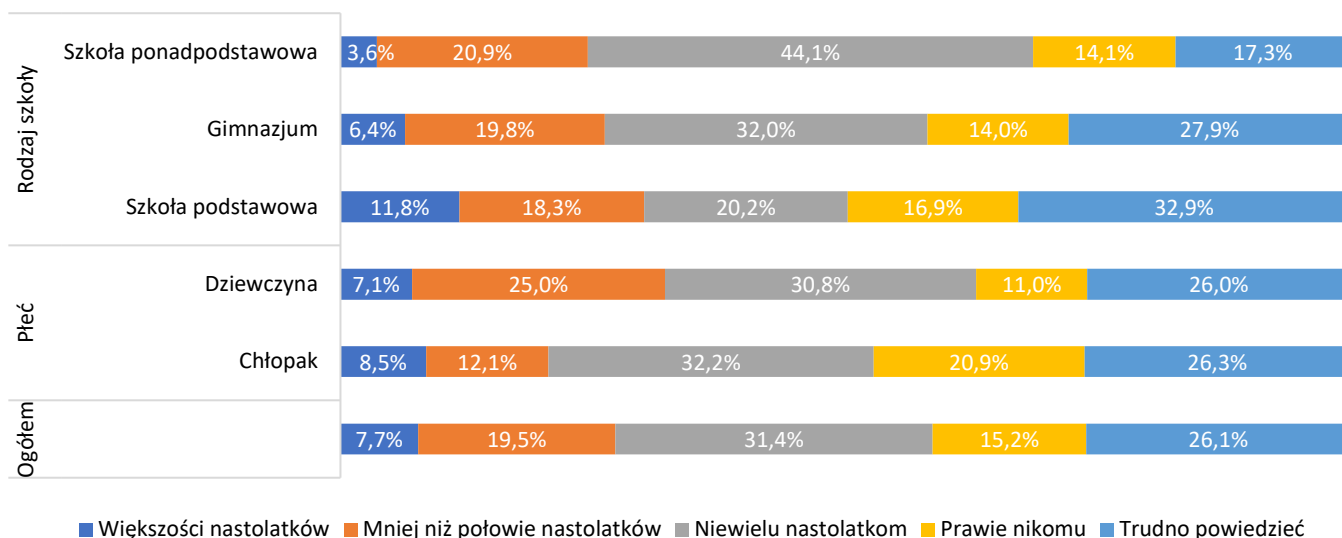
Przemoc rówieśnicza i przemoc w rodzinie

Przedostatnia część kwestionariusza dotyczyła przemocy w środowisku rodzinnym i szkolnym. Kwestie zachowań przemocowych zostały zdiagnozowane za pomocą kilku historyjek opisujących pewne sytuacje, na temat których uczniowie mieli wyrazić swoje opinie. Bohaterem pierwszej historyjki był Grzesiek, który dostał od rodzica takie lanie, że miał sińce i zadrapania na ciele. Opinie uczniów na temat częstotliwości występowania takiej sytuacji wśród nastolatków były podzielone. Relatywnie najczęściej pojawiało się przekonanie, że taka sytuacja zdarza się niewielu nastolatkom (31,4%), a niemal co piąty uczeń (19,5%) uznał, że lanie od rodziców dostaje mniej niż połowa nastolatków. Zdaniem 7,7% sytuacja Grześka zdarza się większości nastolatków, a dwukrotnie więcej respondentów (15,2%) było przekonanych, że prawie nikt jej nie doświadcza.

Różnice w opiniach dziewcząt i chłopców dotyczyły głównie dwóch odpowiedzi. O tym, że sytuacja Grześka nie zdarza się prawie nikomu było przekonanych aż 20,9% chłopców i tylko 11% dziewcząt. Dziewczęta z kolei znacznie częściej uważały, że sytuacja Grześka jest udziałem mniej niż połowy nastolatków (25% wobec 12,1% chłopców). Znaczne

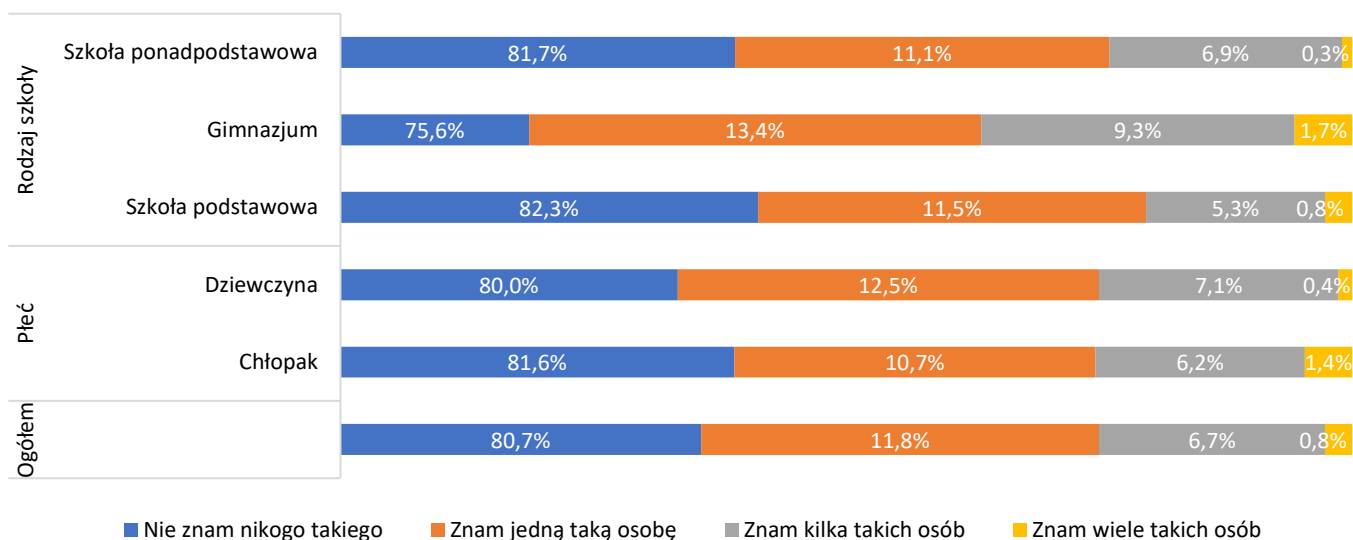
różnice przekonań występowały również w zależności od rodzaju szkoły. Wśród uczniów szkół podstawowych aż 11,8% ankietowanych uznało, że sytuacja Grześka dotyczy również większości nastolatków, a tylko 20,2% uważało, że występuje ona w przypadku niewielu nastolatków. W przypadku uczniów szkół ponadpodstawowych tylko 3,6% badanych wyraziło przekonanie o doświadczaniu lania przez większość nastolatków, a aż 44,1% badanych uznało, że zdarza się to nielicznym osobom.

Wykres 115. Opinia na temat powszechności występowania wśród nastolatków sytuacji Grześka w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=834.

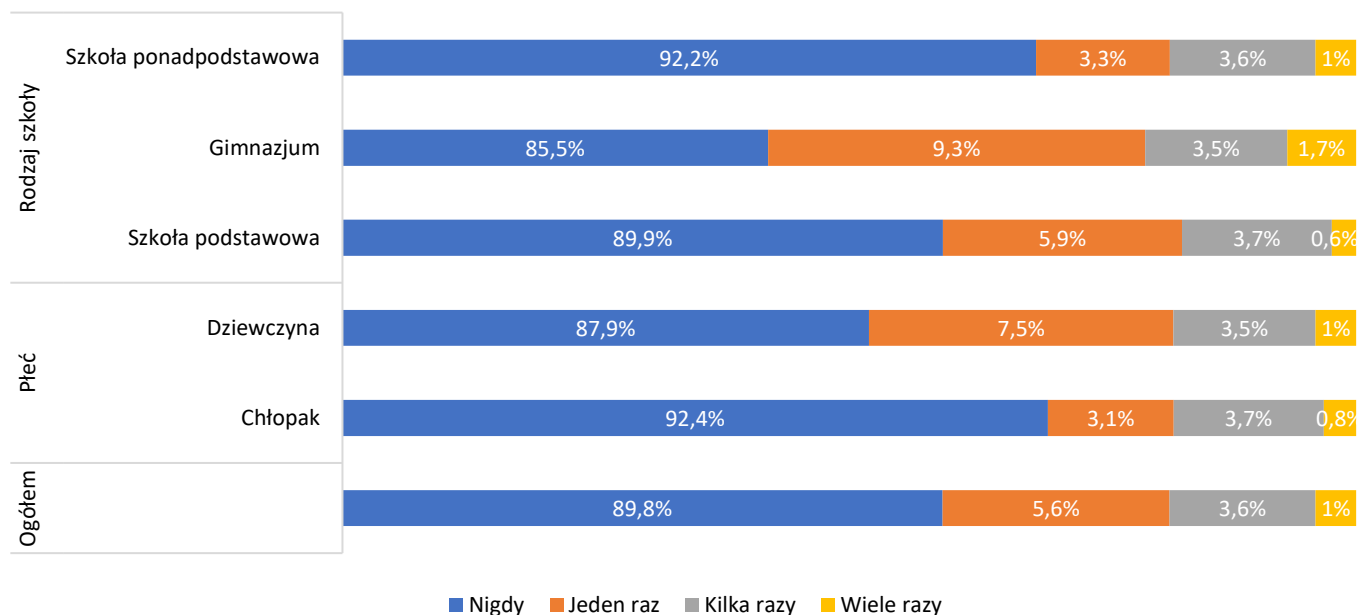
Zdecydowana większość (80,7%) uczniów bielskich szkół nie zna w ogóle osób, które doświadczałyby takich sytuacji, w jakiej znalazł się w historyjce Grzesiek. Znajomość jednej takiej osoby potwierdziło 11,8% badanych, zaś kilku osób – 6,7% respondentów. Niezależnie od płci czy rodzaju szkoły większość ankietowanych nie знаła osób, których sytuacja jest podobna do sytuacji Grześka z historyjki. Relatywnie najwięcej osób doświadczających przemocy fizycznej ze strony rodziców znali uczniowie gimnazjów: 13,4% z nich potwierdziło znajomość jednej takiej osoby, 9,3% – znało kilka takich osób, a 1,7% z nich – wiele takich osób.

Wykres 116. Znajomość osób doświadczających takiej sytuacji, jak Grzesiek w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=834.

Zdecydowana większość uczniów nigdy nie doświadczyła sytuacji opisanej w historyjce o Grześku. Jeden na dziesięciu uczniów zetknął się z przemocą fizyczną ze strony rodziców, przy czym w 5,6% przypadków była to sytuacja jednorazowa, a 3,6% doświadczyło jej kilka razy. Sytuacji opisanej w historyjce o Grześku nigdy nie doświadczyło w swoim życiu 92,4% chłopców i 87,9% dziewcząt, a także 89,9% uczniów szkół podstawowych, 85,5% uczniów gimnazjów i 92,2% uczniów szkół ponadpodstawowych. Na zachowania przemocowe ze strony rodziców relatywnie częściej wskazywały dziewczęta (12% z nich doświadczyło podobnej sytuacji jak Grzesiek przynajmniej raz w życiu), a także uczniowie gimnazjów (14,5%).

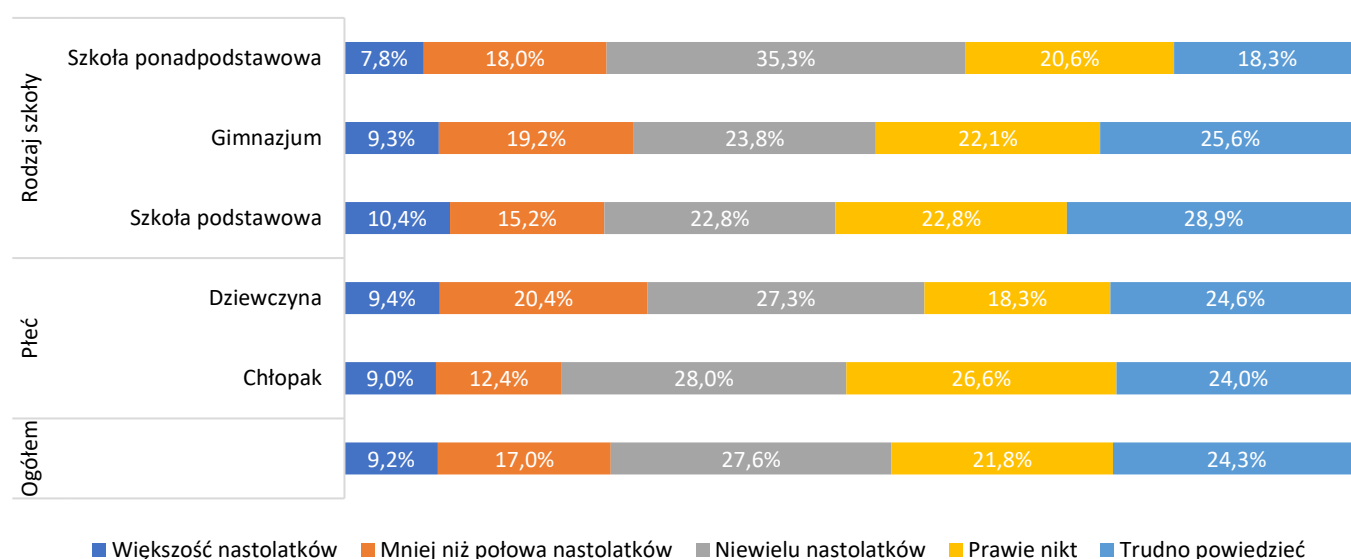
Wykres 117. Osobiste doświadczenie takiej sytuacji, jak Grzesiek w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=834.

Bohaterką drugiej historyjki była Magda, która dostaje w skórę od rodziców nawet za drobne przewinienia. Opinie uczniów na temat częstotliwości występowania takiej sytuacji wśród nastolatków również były podzielone. Relatywnie najczęściej pojawiało się przekonanie, że taka sytuacja zdarza się niewielu nastolatkom (27,6%), a niemal co szósty uczeń (17%) uznał, że kary fizyczne od rodziców za nawet najmniejsze przewinienia dostaje mniej niż połowa nastolatków. Zdaniem 9,2% badanych sytuacja Magdy zdarza się większości nastolatków, a ponad dwukrotnie więcej respondentów (21,8%) było przekonanych, że prawie nikt jej nie doświadcza.

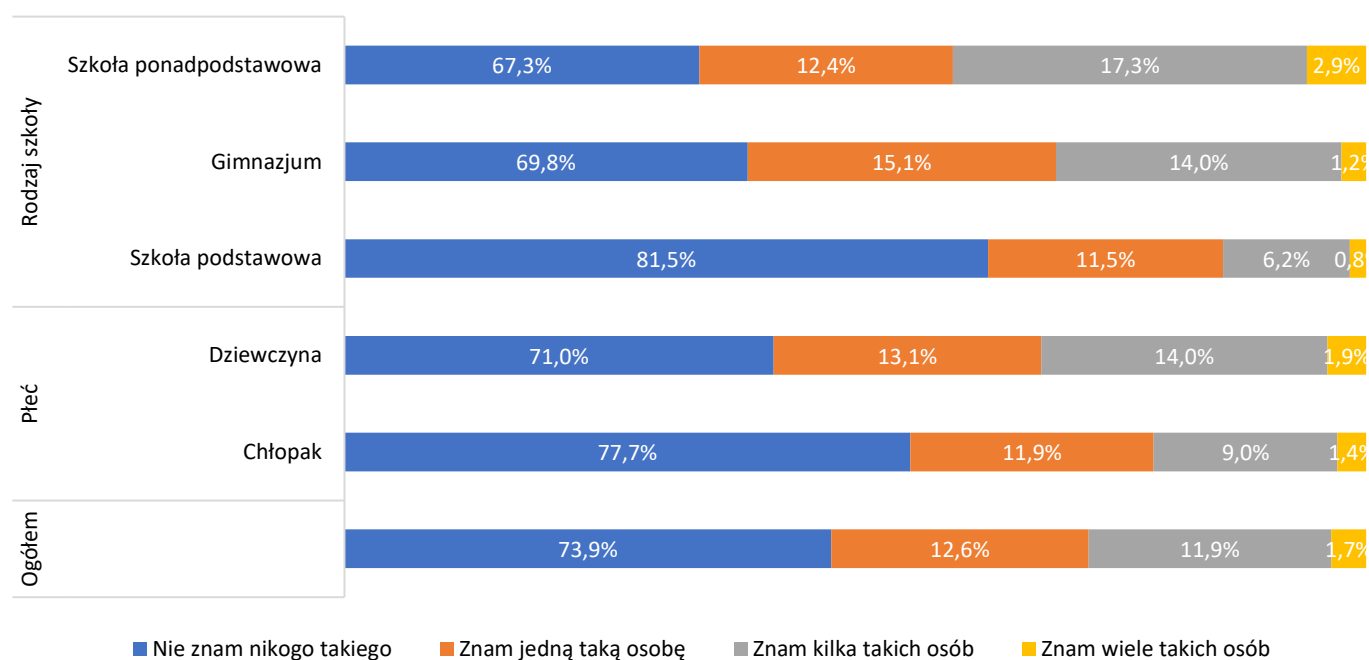
Ponownie różnice w opiniach dziewcząt i chłopców dotyczyły głównie dwóch odpowiedzi. O tym, że sytuacja Magdy nie zdarza się prawie nikomu było przekonanych aż 26,6% chłopców i tylko 18,3% dziewcząt. Dziewczęta z kolei znacznie częściej uważały, że sytuacja Magdy jest udziałem mniej niż połowy nastolatków (20,4% wobec 12,4% chłopców). Pewne różnice przekonań występowały również w zależności od rodzaju szkoły. Wśród uczniów szkół podstawowych aż 10,4% ankietowanych uznało, że sytuacja Magdy dotyczy również większości nastolatków, a tylko 22,8% uważało, że zdarza się ona niewielu nastolatkom. W przypadku uczniów szkół ponadpodstawowych tylko 7,8% badanych wyraziło przekonanie o doświadczaniu sytuacji Magdy przez większość nastolatków, a 35,3% uznało, że zdarza się to nielicznym osobom.

Wykres 118. Opinia na temat powszechności występowania wśród nastolatków sytuacji Magdy w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=834.

Większość uczniów bielskich szkół (73,9%) nie zna w ogóle osób, które doświadczałyby takich sytuacji, w jakiej znalazła się w historyjce Magda. Znajomość jednej takiej osoby potwierdziło 12,6% badanych, zaś kilku osób – 11,9% respondentów. Niezależnie od płci, czy rodzaju szkoły, większość ankietowanych nie zna osób, których sytuacja jest podobna do sytuacji Magdy z historyjki, choć odsetek wskazań na brak wiedzy o takich osobach wahał się od 67,3% (szkoły ponadpodstawowe) do 81,5% (szkoły podstawowe). Relatywnie najwięcej osób doświadczających przemocy fizycznej ze strony rodziców z powodu drobnych przewinień znali dziewczęta (29% przynajmniej jedną osobę) oraz uczniowie gimnazjów (30,3% przynajmniej jedną osobę) i szkół ponadpodstawowych (32,6%).

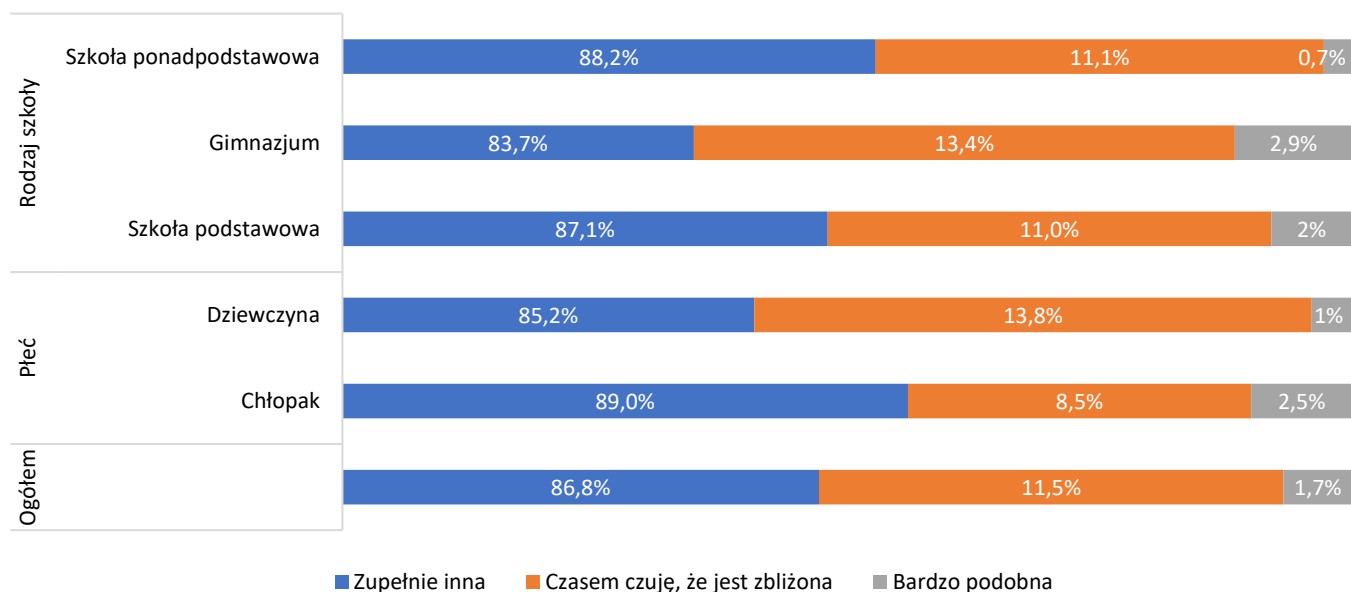
Wykres 119. Znajomość osób doświadczających takiej sytuacji, jak Magda w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=834.

Zdecydowana większość uczniów deklarowała, że sytuacja w ich rodzinie jest zupełnie inna niż w historyjce o Magdzie. Opinię taką wyraziło 85,2% dziewcząt i 89% chłopców, a także 87,1% uczniów szkół podstawowych, 83,7% uczniów

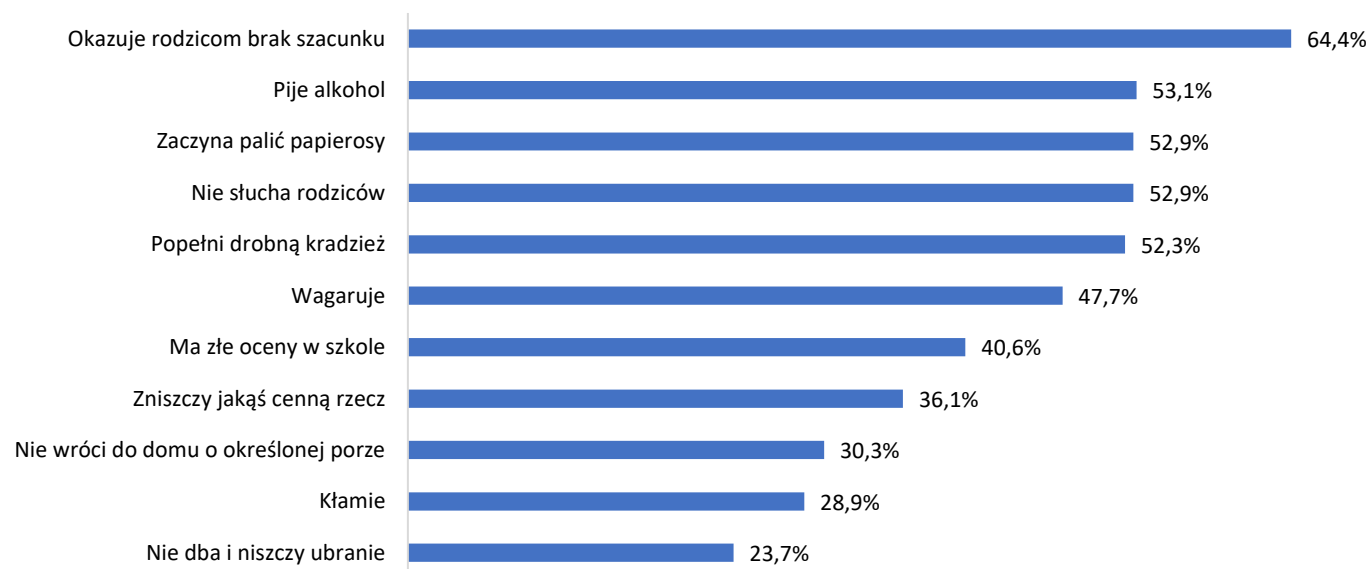
gimnazjów oraz 88,2% uczniów szkół ponadpodstawowych. Z kolei jako podobną do rodziny Magdy, swoją sytuację oceniali najczęściej uczniowie gimnazjów (2,9%) i chłopcy (2,5%), a także uczniowie szkół podstawowych (2%).

Wykres 120. Porównanie sytuacji w rodzinie swojej i Magdy w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=834.

Uczniowie zostali również zapytani o to, dlaczego, ich zdaniem, dorośli stosują kary fizyczne. Niemal dwie trzecie ankietowanych uznało, że dorośli najczęściej stosują kary fizyczne, gdy dziecko okazuje rodzicom brak szacunku (64,4%). Ponad połowa badanych wyraziła przekonanie, że kary fizyczne są stosowane przez dorosłych, gdy dziecko pije alkohol (53,1%), pali papierosy, nie słucha rodziców (po 52,9% badanych) czy popełni drobną kradzież (52,3% badanych). W opinii ankietowanych uczniów najrzadziej przyczyną stosowania kar fizycznych jest brak dbałości o ubranie (23,7%), ale również kłamstwo (28,9%) czy brak powrotu o określonej porze (30,3%).

Wykres 121. Przyczyny stosowania kar fizycznych przez dorosłych – odsetek odpowiedzi „Tak”, N=834

Dziewczęta wskazywały więcej potencjalnych powodów stosowania kar fizycznych przez dorosłych niż chłopcy. Choć w obydwu przypadkach najczęściej podawaną przyczyną był brak szacunku wobec rodziców, to odsetki wskazań były

zróznicowane i wynosiły 68,3% dla dziewcząt i 59% dla chłopców. Dziewczęta ponadto częściej niż chłopcy uważały, że przyczyną stosowania kar fizycznych jest niesłuchanie rodziców (56,5% wobec 48%), drobna kradzież (54,2% wobec 49,7%), ale także wagary, złe oceny, niepunktualne powroty do domu oraz kłamstwa. Z kolei chłopcy nieco częściej niż ich koleżanki deklarowali, że dorośli stosują kary fizyczne z powodu zniszczenia cennej rzeczy (39% vs 34%) lub ubrania (25,4% vs 22,5%).

W przypadku rodzaju szkoły najwięcej potencjalnych powodów stosowania kar cielesnych przez dorosłych zidentyfikowali uczniowie szkół ponadpodstawowych. Aż 75,8% z nich uważało, że przyczyną takich zachowań dorosłych jest brak szacunku wobec rodziców, a według 62,1% - niesłuchanie rodziców. Uczniowie szkół ponadpodstawowych częściej niż młodsi uczniowie jako powód kar cielesnych wskazywali na kłamstwa (33%), niepunktualne powroty (34,6%) czy zniszczenie cennej rzeczy (42,2%). Z kolei młodsi respondenci częściej niż ich starsi koledzy przyczyn stosowania kar cielesnych przez dorosłych upatrywali w picciu alkoholu czy paleniu papierosów przez dzieci.

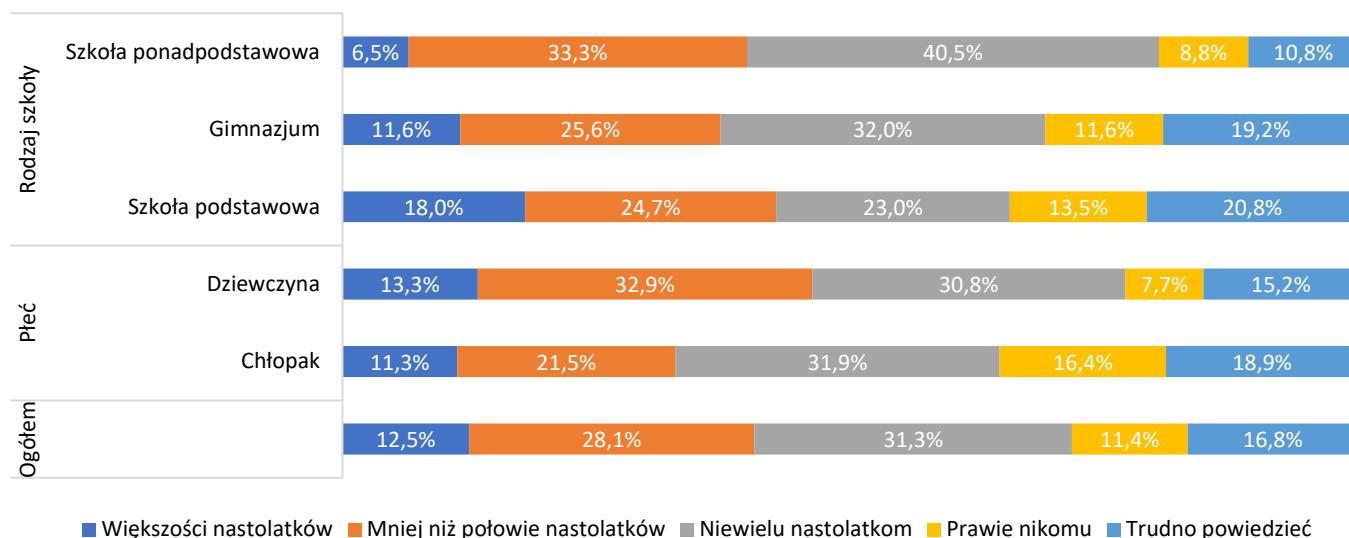
Tabela 46. Przyczyny stosowania kar fizycznych przez dorosłych – odsetek odpowiedzi „Tak” w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=834

	Ogółem	Płeć		Rodzaj szkoły		
		Chłopak	Dziewczyna	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponad podstawowa
Kłamie	28,9%	25,7%	31,3%	25,6%	28,5%	33,0%
Nie wróci do domu o określonej porze	30,3%	28,2%	31,9%	28,7%	26,2%	34,6%
Ma złe oceny w szkole	40,6%	36,2%	44,0%	37,1%	43,6%	43,1%
Wagaruje	47,7%	45,8%	49,2%	48,0%	47,1%	47,7%
Popętni drobną kradzież	52,3%	49,7%	54,2%	50,8%	53,5%	53,3%
Okazuje rodzicom brak szacunku	64,4%	59,0%	68,3%	56,2%	61,0%	75,8%
Zniszczy jakąś cenną rzecz	36,1%	39,0%	34,0%	33,1%	31,4%	42,2%
Nie dba i niszczy ubranie	23,7%	25,4%	22,5%	24,4%	25,6%	21,9%
Nie słucha rodziców	52,9%	48,0%	56,5%	44,4%	54,1%	62,1%
Zaczyna palić papierosy	52,9%	52,8%	52,9%	57,0%	55,8%	46,4%
Pije alkohol	53,1%	53,1%	53,1%	58,4%	55,8%	45,4%

Bohaterem trzeciej, ostatniej, historyjki był Robert, który znowu został pobity przez chłopców z jego szkoły. Grozili mu, że to nie ostatni raz. Opinie uczniów na temat częstotliwości występowania takiej sytuacji wśród nastolatków ponownie były podzielone. Relatywnie najczęściej pojawiało się przekonanie, że pobicie przez kolegów ze szkoły zdarza się niewielu nastolatkom (31,3%), a 26% uznało, że taka sytuacja jest udziałem mniej niż połowy nastolatków. Zdaniem 12,5% sytuacja Roberta zdarza się większości nastolatków, ale niewiele mniej respondentów (11,4%) było przekonanych, że prawie nikt jej nie doświadcza.

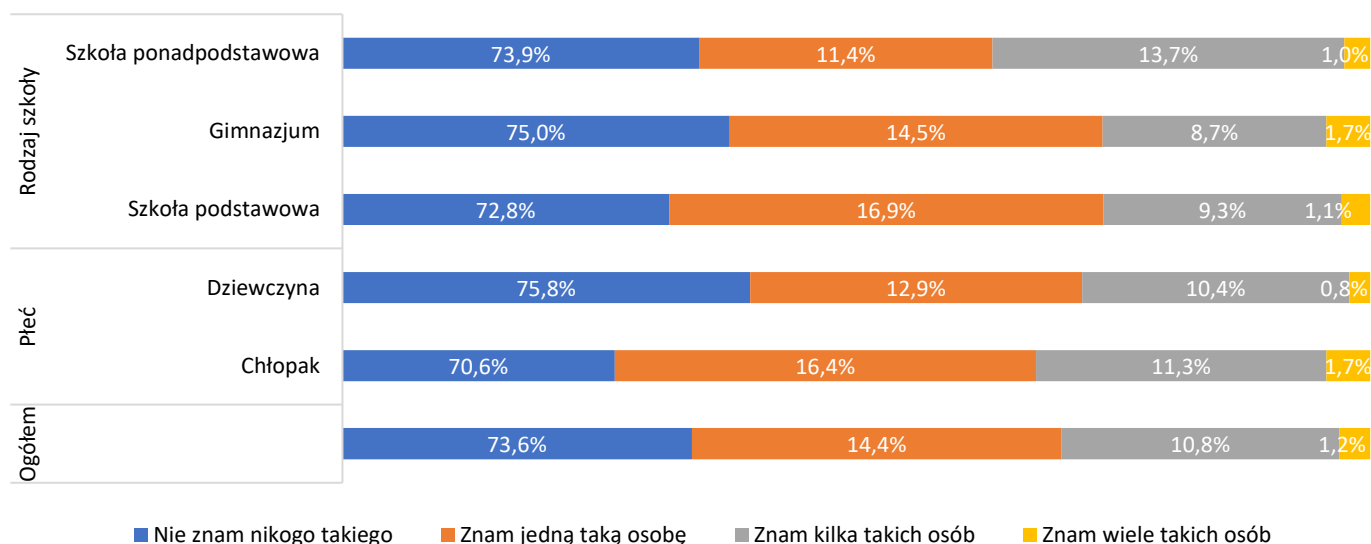
Ponownie różnice w opiniach dziewcząt i chłopców dotyczyły głównie dwóch odpowiedzi. O tym, że sytuacja Roberta nie zdarza się prawie nikomu było przekonanych 16,4% chłopców i tylko 7,7% dziewcząt. Dziewczęta z kolei znacznie częściej uważały, że sytuacja Roberta jest udziałem mniej niż połowy nastolatków (32,9% wobec 21,5% chłopców). Znaczne różnice przekonań występowały również w zależności od rodzaju szkoły. Wśród uczniów szkół podstawowych aż 18% ankietowanych uznało, że sytuacja Roberta dotyczy również większości nastolatków, a tylko 23% uważało, że występuje w przypadku niewielu nastolatków. Z kolei wśród uczniów szkół ponadpodstawowych tylko 6,5% badanych wyraziło przekonanie o doświadczaniu sytuacji Roberta przez większość nastolatków, a 40,5% uznało, że zdarza się ona nielicznym osobom.

Wykres 122. Opinia na temat powszechności występowania wśród nastolatków sytuacji Roberta w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=834.

Większość uczniów bielskich szkół (73,6%) nie zna w ogóle osób, które doświadczałyby takich sytuacji, w jakiej znalazł się w historyjce Robert. Znajomość jednej takiej osoby potwierdziło 14,4% badanych, zaś kilku osób – 10,8% respondentów. Niezależnie od płci czy rodzaju szkoły większość ankietowanych nie zna osób, których sytuacja jest podobna do sytuacji Roberta z historyjki, a odsetek wskazań na brak wiedzy o takich osobach wahał się od 70,6% (chłopcy) do 75,8% (dziewczęta). Relatywnie najwięcej osób doświadczających przemocy fizycznej ze strony rodziców z powodu drobnych przewinień znali chłopcy (29,4% przynajmniej jedną osobę) oraz uczniowie szkół ponadpodstawowych (26,1%) i podstawowych (27,3%).

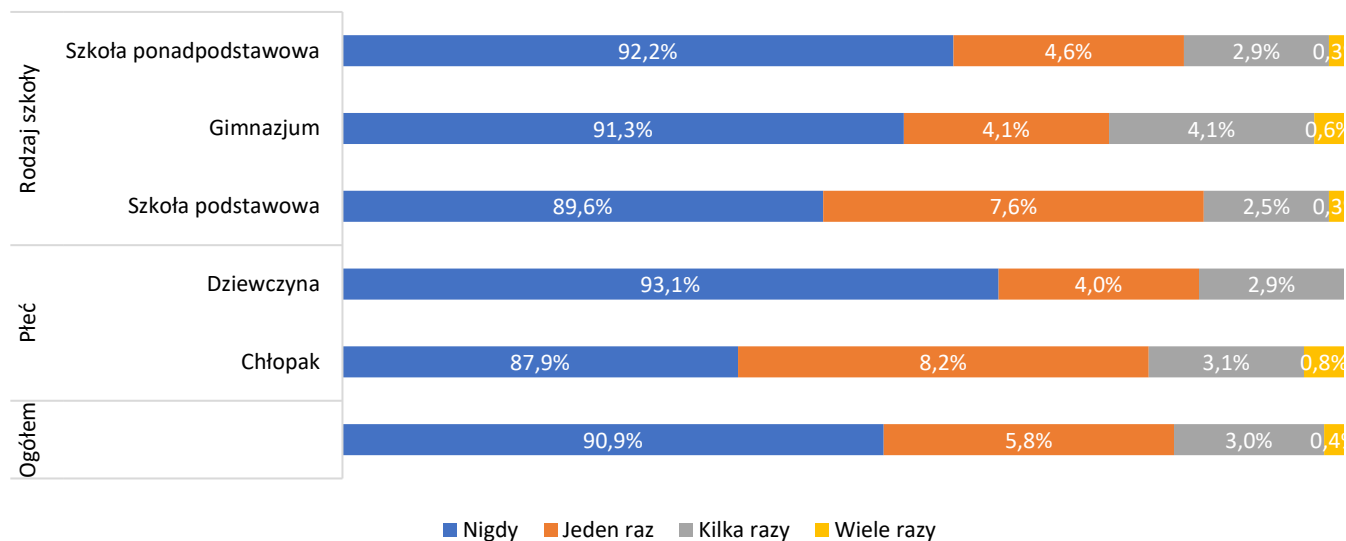
Wykres 123. Znajomość osób doświadczających takiej sytuacji, jak Robert w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=834.

Zdecydowana większość uczniów nigdy nie doświadczyła sytuacji opisanej w historyjce o Robercie (90,9%). Mniej niż jeden na dziesięciu uczniów zetknął się z przemocą fizyczną ze strony kolegów szkolnych, przy czym w 5,8% przypadków była to sytuacja jednorazowa, a 3% doświadczyło jej kilka razy. Sytuacji opisanej w historyjce o Robercie nigdy nie doświadczyło w swoim życiu 87,9% chłopców i 93,1% dziewcząt, a także 89,6% uczniów szkół podstawowych, 91,3% uczniów gimnazjów i 92,2% uczniów szkół ponadpodstawowych. Na zachowania przemocowe ze strony kolegów

szkolnych relatywnie częściej wskazywali chłopcy (12,1% z nich doświadczyło podobnej sytuacji jak Robert przynajmniej raz w życiu), a także uczniowie szkół podstawowych (10,4%).

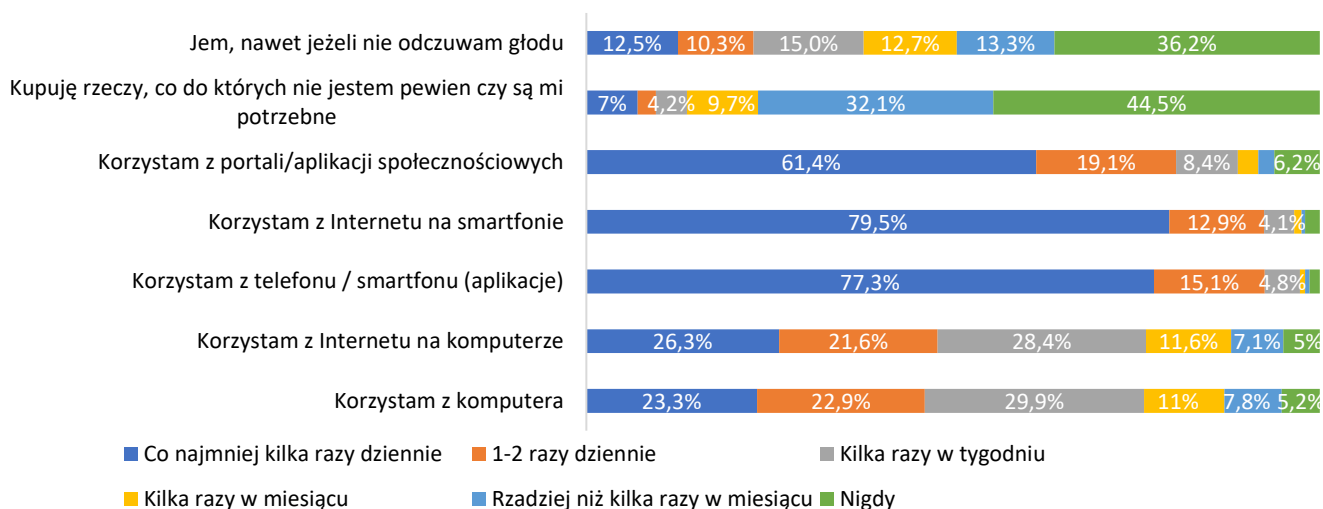
Wykres 124. Osobiste doświadczanie takiej sytuacji, jak Robert w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=834.

Urządzenia elektroniczne

Ostatnia część kwestionariusza poświęcona była korzystaniu z urządzeń elektronicznych. Uczniowie zostali poproszeni o określenie częstotliwości występowania określonych zachowań. Okazało się, iż niemal 80% ankietowanych co najmniej kilka razy dziennie korzysta z Internetu na smartfonie (79,5%) oraz z telefonu/smartfonu (77,3%), a ponad 60% przynajmniej kilka razy dziennie korzysta z portali i aplikacji społecznościowych. Przynajmniej raz dziennie z komputera korzysta 46,2% uczniów, a z Internetu na komputerze – 47,9%. Niewielu uczniów w ogóle nigdy nie korzysta z portali społecznościowych (6,2%), komputera (5,2%), Internetu na komputerze (5%), Internetu na smartfonie (2%) czy samego telefonu/smartfonu (1,4%). Ponad 44% uczniów nigdy nie kupuje rzeczy, co do których nie ma pewności, czy są im potrzebne, a 36,2% badanych nigdy nie zdarzyła się sytuacja, aby jedli, mimo nieodczuwania głodu. Warto jednak zauważyć, że aż 22,8% uczniów co najmniej raz dziennie je mimo nieodczuwania głodu, a 9,5% przynajmniej raz każdego dnia kupuje rzeczy, które mogą być niepotrzebne.

Wykres 125. Częstotliwość występowania wybranych zachowań, N=834.

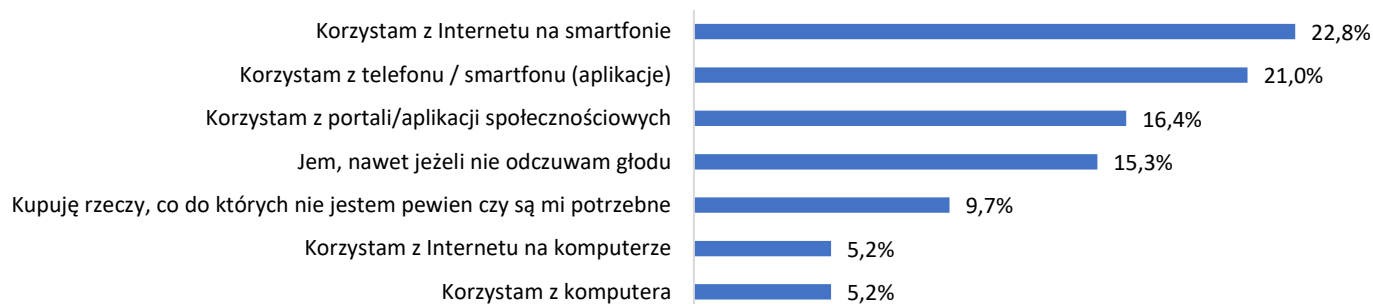
Niezależnie od płci czy rodzaju szkoły zdecydowana większość uczniów co najmniej kilka razy dziennie korzysta z Internetu na smartfonie, używa telefonu/smartfonu oraz przegląda portale społecznościowe. Relatywnie najrzadziej zachowania te charakteryzują jednak chłopców oraz uczniów szkoły podstawowej. Wśród dziewcząt aż 85% przynajmniej kilka razy dziennie korzysta z telefonów/smartfonów oraz Internetu na smartfonie – dla chłopców odsetki te są kilkanaście procent niższe. Ponadto dziewczęta znacznie częściej niż ich koledzy co najmniej kilka razy dziennie korzystają z portali społecznościowych (71,2% wobec 48%). Z kolei chłopcy bardziej skupiają się na komputerach (32,8% chłopców używa ich co najmniej kilka razy dziennie) i korzystają z Internetu na komputerze (35,3%). Odsetki uczniów gimnazjów i szkół ponadpodstawowych, którzy przynajmniej kilka razy dziennie korzystają z telefonów i Internetu na smartfonie kształtowały się na poziomie 84-89%, natomiast wśród uczniów szkół podstawowych były znacznie niższe i wynosiły ok. 67%. Również korzystanie z portali społecznościowych jest domeną starszych uczniów. Co najmniej kilka razy dziennie portale społecznościowe odwiedza 47,2% uczniów szkół podstawowych, 68% gimnazjalistów i 74,2% uczniów szkół ponadpodstawowych.

Tabela 47. Częstotliwość występowania wybranych zachowań w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły – odsetek odpowiedzi „co najmniej kilka razy dziennie”, N=834.

	Ogółem	Płeć		Rodzaj szkoły		
		Chłopak	Dziewczyna	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponad podstawowa
Korzystam z komputera	23,3%	32,8%	16,2%	18,5%	29,1%	25,5%
Korzystam z Internetu na komputerze	26,3%	35,3%	19,6%	23,0%	32,6%	26,5%
Korzystam z telefonu /smartfonu (aplikacje)	77,3%	68,1%	84,2%	66,6%	84,3%	85,9%
Korzystam z Internetu na smartfonie	79,5%	71,8%	85,2%	68,3%	86,0%	88,9%
Korzystam z portali/aplikacji społecznościowych	61,4%	48,0%	71,2%	47,2%	68,0%	74,2%
Kupuję rzeczy, co do których nie jestem pewien czy są mi potrzebne	7,0%	4,8%	8,5%	6,5%	8,7%	6,5%
Jem, nawet jeżeli nie odczuwam głodu	12,5%	13,6%	11,7%	12,9%	14,0%	11,1%

Uczniowie oceniali również, czy panują lub nie panują nad wyżej wymienionymi zachowaniami. Zdecydowana większość respondentów uznała, że kontroluje wszystkie zachowania. Natomiast więcej niż co piąty uczeń przyznał, że nie panuje nad korzystaniem z Internetu na smartfonie (22,8%) ani nad korzystaniem z samego telefonu/smartfonu (21%). Na brak samokontroli nad korzystaniem z portali społecznościowych wskazało 16,4% badanych, a 15,3% nie panuje nad jedzeniem mimo nieodczuwania głodu. Średnio co dziesiąty uczeń przyznał, że nie ma wystarczającej kontroli nad kupowaniem rzeczy, które mogą być niepotrzebne (9,7%), a ok. 5% ankietowanych nie panuje nad korzystaniem z komputera czy korzystaniem z Internetu na komputerze.

Wykres 126. Odsetek wskazań na brak panowania nad wybranymi zachowaniami, N=834.

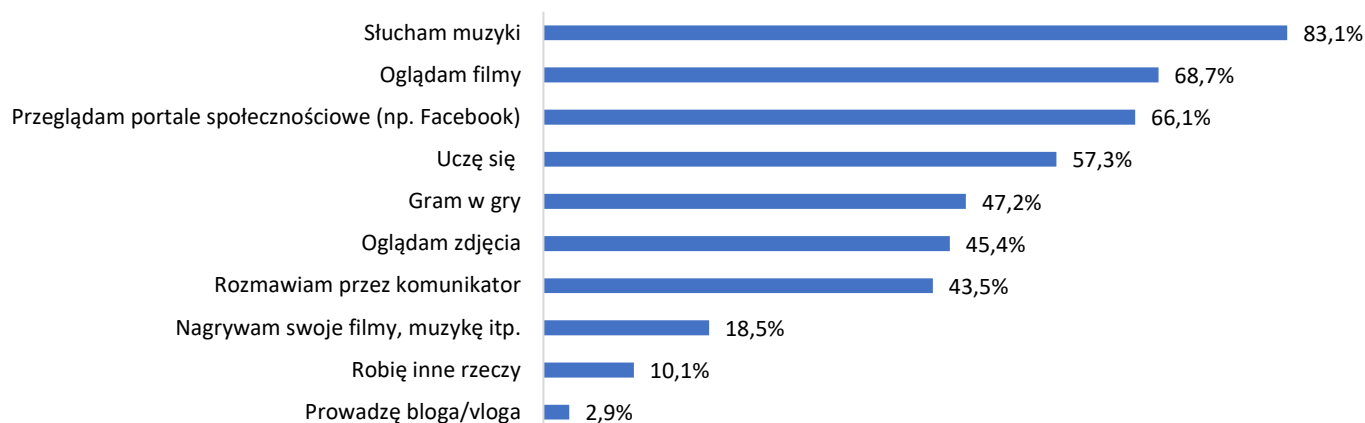
Na brak kontroli nad wyżej wymienionymi zachowaniami znacznie częściej wskazywały dziewczęta niż chłopcy oraz uczniowie szkół ponadpodstawowych niż młodsi. Aż 28,3% dziewcząt (przy 15,3% chłopców) nie panuje nad korzystaniem z Internetu na smartfonie, 26,7% nad korzystaniem z telefonu/smartofonu (13,3% chłopców), a 21,2% nad korzystaniem z portali społecznościowych (tylko 9,9% chłopców). Ponadto niemal co piąta dziewczynka (19,2%) przyznała, że nie panuje nad jedzeniem w sytuacji nieodczuwania głodu, podczas gdy wśród chłopców do braku kontroli w tym zakresie przyznawał się tylko co dziesiąty (10,2%). Wśród uczniów szkół ponadpodstawowych aż 29,7% nie panuje nad korzystaniem z Internetu na smartfonie (16,9% wśród uczniów szkół podstawowych), 26,1% nie ma kontroli nad korzystaniem z telefonu/smartfonu (16,6% dla uczniów najmłodszych), a 24,5% nie kontroluje korzystania z portali społecznościowych (9,8% wśród uczniów szkół podstawowych). Również to uczniowie najstarsi relatywnie najczęściej przyznawali, że nie panują nad jedzeniem – niemal co piąty uczeń z tej kategorii nie kontroluje jedzenia, nawet w sytuacji nieodczuwania głodu.

Wykres 127. Odsetek wskazań na brak panowania nad wybranymi zachowaniami w dekompozycji na płeć i rodzaj szkoły, N=834.

	Ogółem	Płeć		Rodzaj szkoły		
		Chłopak	Dziewczyna	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponad podstawowa
Korzystam z komputera	5,2%	8,2%	2,9%	4,2%	6,4%	5,6%
Korzystam z Internetu na komputerze	5,2%	7,3%	3,5%	4,2%	5,8%	5,9%
Korzystam z telefonu / smartfonu (aplikacje)	21,0%	13,3%	26,7%	16,6%	20,9%	26,1%
Korzystam z Internetu na smartfonie	22,8%	15,3%	28,3%	16,9%	22,7%	29,7%
Korzystam z portali/aplikacji społecznościowych	16,4%	9,9%	21,2%	9,8%	15,7%	24,5%
Kupuję rzeczy, co do których nie jestem pewien czy są mi potrzebne	9,7%	8,2%	10,8%	10,1%	8,7%	9,8%
Jem, nawet jeżeli nie odczuwam głodu	15,3%	10,2%	19,2%	11,5%	15,1%	19,9%

Na urządzeniu, z którego uczniowie korzystają najczęściej, wykonywane są różne czynności. Respondenci przeważnie słuchają na nich muzyki (83,1%), oglądają filmy (68,7%) i korzystają z portali społecznościowych (66,1%). Nieco mniej niż połowa badanych przyznała, że na swoim urządzeniu najczęściej gra w gry (47,2%), ogląda zdjęcia (45,4%) czy rozmawia przez komunikatory (43,5%). Natomiast ponad połowa ankietowanych uczniów korzysta z urządzeń elektronicznych w celach edukacyjnych (57,3%).

Wykres 128. Czynności wykonywane na urządzeniu elektronicznym, z którego korzysta się najczęściej, N=834.

Dziewczęta wskazywały średnio więcej czynności wykonywanych na urządzeniu elektronicznym, z którego korzystają najczęściej, niż chłopcy. Przewaga chłopców dotyczyła tylko grania w gry – takie działania wykonuje 66,1% chłopców i 33,3% dziewcząt. Natomiast dziewczęta znacznie częściej niż chłopcy na swoich urządzeniach elektronicznych słuchają muzyki (87,9%), oglądają filmy (70%) i zdjęcia (55,4%), przeglądają portale społecznościowe (77,1% wobec 51,1% chłopców), nagrywają swoje filmy i muzykę (20,6%), rozmawiają przez komunikatory (48,3%), ale także uczą się (61,9% wobec 51,1% chłopców).

Niemal wszystkie z wymienionych czynności na swoich urządzeniach elektronicznych najczęściej wykonują uczniowie szkół ponadpodstawowych. Jedynie w przypadku grania w gry przewagę mają ankietowani ze szkół podstawowych (55,9%) i gimnazjalnych (43,6%) nad uczniami szkół ponadpodstawowych (39,2%). Jednak to najstarsi badani częściej niż pozostali na swoich urządzeniach elektronicznych słuchają muzyki (88,9%), przeglądają portale społecznościowe (77,5%), oglądają filmy (73,9%) i zdjęcia (56,9%) oraz rozmawiają przez komunikatory (55,6%). Jednocześnie jednak trzy czwarte z nich (74,2%) wykorzystuje urządzenia elektroniczne do nauki, podczas gdy wśród uczniów gimnazjów działania takie realizowało 53,5% badanych, a wśród uczniów szkół podstawowych – 44,7%.

Tabela 48. Czynności wykonywane na urządzeniu elektronicznym, z którego korzysta się najczęściej w dekompozycji na płeć i rodzaj szkoły, N=834.

	Ogółem	Płeć		Rodzaj szkoły		
		Chłopak	Dziewczyna	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponad podstawowa
Słucham muzyki	83,1%	76,6%	87,9%	78,4%	82,6%	88,9%
Oglądam filmy	68,7%	66,9%	70,0%	66,0%	65,1%	73,9%
Oglądam zdjęcia	45,4%	31,9%	55,4%	35,1%	46,5%	56,9%
Przeglądam portale społecznościowe (np. Facebook)	66,1%	51,1%	77,1%	53,7%	71,5%	77,5%
Gram w gry	47,2%	66,1%	33,3%	55,9%	43,6%	39,2%
Nagrywam swoje filmy, muzykę itp.	18,5%	15,5%	20,6%	16,9%	17,4%	20,9%
Rozmawiam przez komunikator	43,5%	37,0%	48,3%	33,4%	43,0%	55,6%
Uczę się	57,3%	51,1%	61,9%	44,7%	53,5%	74,2%
Prowadzę bloga/vloga	2,9%	2,3%	3,3%	2,2%	2,3%	3,9%
Robię inne rzeczy	10,1%	7,1%	12,3%	12,6%	7,6%	8,5%

Uwaga metodologiczna: porównywalność wyników jest ograniczona ze względu na różnice metodologiczne pomiędzy poszczególnymi badaniami, a także różne okresy prowadzenia badań ogólnopolskich oraz na terenie Bielska-Białej.

Alkohol

Dostępność alkoholu - uczniowie

Jak wynika z deklaracji uczniów badanych w latach 2011, 2013 oraz 2018, dostępność alkoholu zmniejszyła się. Widać to wyraźnie po zwiększających się odsetkach odpowiedzi zgodnie z którymi zdobycie alkoholu byłoby niemożliwe lub bardzo trudne, oraz zmniejszających się odsetkach odpowiedzi wskazujących na bardzo łatwe zdobycie alkoholu. Zmiany te obserwujemy niezależnie od rodzaju trunku.

Tabela 49. Ocena dostępności alkoholu – porównanie odpowiedzi uczniów w latach 2011, 2013, 2018 (%)

	2011	2013	2018	2011	2013	2018	2011	2013	2018	2011	2013	2018
	Piwo			Wódka			Wino			Napoje alkoholowe		
Niemożliwe	5,0	10,4	17,0	6,9	15,7	23,7	6,5	13,4	20,1	7,4	14,5	22,8
Bardzo trudno	2,0	4,8	7,6	4,7	6,3	9,7	1,6	5,6	9,0	4,2	5,7	9,2
Dość trudno	3,0	4,9	7,6	10,8	8,3	9,7	8,3	7,7	10,1	11,0	7,0	10,0
Dość łatwo	26,0	20,1	21,0	24,8	14,2	13,9	26,2	15,8	15,1	25,1	15,3	15,0
Bardzo łatwo	58,0	45,8	30,7	43,1	37,7	25,3	47,2	39,0	27,2	40,3	39,4	24,2
Nie wiem	7,0	13,2	16,2	9,7	17,1	17,6	10,2	17,6	18,5	11,9	17,5	18,8

Źródło: badania IPC Sp. z o.o., prowadzone na zlecenie Urzędu Miejskiego w Bielsku-Białej

Jak wynika z badań ogólnopolskich prowadzonych wśród uczniów gimnazjów, w latach 2014 i 2015, obserwowany jest trend odwrotny. Mianowicie, w roku 2014 25% chłopców oraz 24% dziewcząt uważało zdobycie wina za niemożliwe, podczas gdy w roku 2015 było to już 19 i 16%. Bardzo łatwo było zdobyć wino zdaniem 18% uczniów oraz 14% uczennic (2014 rok), odsetek tych odpowiedzi wzrósł w roku 2015 i wyniósł odpowiednio 24% i 19%.

Podobne zjawisko obserwujemy biorąc pod uwagę dostępność wódki, która według danych za rok 2014, była trunkiem niemożliwym do zdobycia dla ok. co trzeciego ucznia gimnazjum. Rok później, takiej odpowiedzi udzielił już tylko co piąty respondent.²²

Ostatni kontakt z alkoholem - uczniowie

Zarówno wśród chłopców, jak i dziewcząt uczących się w bielskich szkołach, spadła liczba deklarujących spożywanie alkoholu w ogóle. W roku 2011 odsetek abstynentów wyniósł zaledwie 19,7% (19,6% wśród chłopców oraz 19,8% wśród dziewcząt), dwa lata później już 30,1% (28,6% chłopców, 31,1% dziewcząt), a według danych za rok 2018, było to już 46% (52,3% chłopców, 41,5% dziewcząt).

Zmniejszył się natomiast odsetek odpowiedzi wskazujących na spożywanie alkoholu w ciągu miesiąca poprzedzającego udział w badaniu.

²² Raport z ogólnopolskiego badania ankietowego „Młodzi i substancje psychoaktywne” przeprowadzonego wśród uczniów szkół podstawowych i gimnazjów w 2015 roku (wraz z porównaniem do roku 2014), Stowarzyszenie Producentów i Dziennikarzy Radiowych, Poznań, opr. Dr Błażej Dyczewski

Alkohol wciąż najrzadziej spożywany jest przez uczniów szkół podstawowych, a najczęściej przez badanych najstarszych.

Tabela 50. Ostatni kontakt z alkoholem – porównanie odpowiedzi uczniów w latach 2011, 2013, 2018 (%)

	2011	2013	2018	2011	2013	2018	2011	2013	2018
	Ogółem			Chłopcy			Dziewczęta		
1-7 dni temu	34,5	20,8	18,3	36,0	27,2	16,9	33,1	29,2	19,4
8-14 dni temu	11,2	8,4	7,4	13,1	9,4	6,2	9,6	7,4	8,3
15-30 dni temu	14,1	9,9	6,5	10,7	7,5	4,2	16,9	11,9	8,1
1 miesiąc-1 rok temu	15,0	14,9	15,8	15,1	15,9	13,8	14,9	14,2	17,3
1 rok temu lub dawniej	5,6	7,1	5,9	5,6	9,4	6,5	5,6	4,9	5,4
Nigdy nie piłem alkoholu	19,7	30,1	46,0	19,6	28,6	52,3	19,8	31,1	41,5
	2011	2013	2018	2011	2013	2018	2011	2013	2018
	Szkoła podstawowa			Gimnazjum			Szkoła ponadgimnazjalna		
1-7 dni temu		3,2	3,7	22,9	13,5	11,0	43,6	42,3	39,5
8-14 dni temu		1,1	2,8	8,9	1,9	8,1	13,1	13,7	12,4
15-30 dni temu		2,1	4,8	13,5	8,7	9,9	14,5	12,1	6,5
1 miesiąc-1 rok temu		2,1	12,9	16,1	20,3	20,3	14,2	13,9	16,7
1 rok temu lub dawniej		6,4	6,2	8,3	8,7	9,9	3,5	6,2	3,3
Nigdy nie piłem alkoholu		80,9	69,7	30,3	45,3	40,7	11,2	10,5	21,6

Źródło: badania IPC Sp. z o.o., prowadzone na zlecenie Urzędu Miejskiego w Bielsku-Białej

Objawy upojenia - uczniowie

Według badań prowadzonych w polskich szkołach podstawowych i gimnazjach w roku 2015²³, kiedykolwiek zdarzyło się upić 22% chłopców i dziewcząt. W porównaniu do wyników analogicznego badania przeprowadzonego rok wcześniej, oznacza to wzrost o 5 p.p. w przypadku chłopców oraz 7 p.p. w przypadku dziewcząt.

Również badania prowadzone przez Instytut Badawczy IPC Sp. z o.o. wśród uczniów bielskich szkół, potwierdzają wzrost zjawiska upijania się. W sumie w roku 2013, do przynajmniej jednokrotnego upicia się przyznało się w 14,7% respondentów, natomiast trzy lata później już 23,3%.

Przynajmniej jeden raz w ciągu 12 miesięcy poprzedzających badanie przeprowadzone w roku 2018, upiło się 12,5% uczniów bielskich szkół, co stanowi duży spadek względem roku 2013, kiedy to odsetek ten wyniósł aż 28,6%. W badaniu ogólnopolskim z roku 2015, do wystąpienia objawów upojenia w ciągu ostatniego roku, przyznało się 18% badanych uczniów (wzrost względem 2014 roku).

²³ Tamże

Tabela 51. Ostatni kontakt z alkoholem – porównanie odpowiedzi uczniów w latach 2013, 2018 (%)

	2013	2018	2013	2018	2013	2018
	Kiedykolwiek w życiu		W ostatnim roku		W ostatnich 30 dniach	
Nie piję alkoholu	37,7	51,4	36,1	54,0	35,2	56,6
0	42,6	25,3	30,9	33,9	26,6	37,6
1-2 razy	11,2	11,2	15,5	6,7	17,0	4,4
3-5 razy	1,8	5,9	6,8	3,5	7,0	0,8
6-9 razy	0,5	2,6	1,7	1,0	4,4	0,4
10-19 razy	0,6	1,0	1,8	0,4	3,4	0,1
20-39 razy	0,2	1,2	1,5	0,4	1,4	0,0
40 i więcej	0,4	1,4	1,3	0,5	2,0	0,0

Źródło: badania IPC Sp. z o.o., prowadzone na zlecenie Urzędu Miejskiego w Bielsku-Białej

Przynajmniej jeden raz w ciągu 30 dni poprzedzających badanie przeprowadzone w roku 2018, upiło się 5,7% uczniów bielskich szkół, co stanowi duży spadek względem roku 2013, kiedy to odsetek ten wyniósł aż 35,2%. W badaniu ogólnopolskim z roku 2015, do wystąpienia objawów upojenia w ciągu ostatniego miesiąca, przyznało się 8% badanych uczniów i 7% uczennic (wzrost względem 2014 roku).

Inicjacja picia alkoholu - uczniowie

Według deklaracji badanych uczniów (badanie ogólnopolskie z roku 2014), w wieku 7 lat i mniej, częściej sięgali po alkohol chłopcy (9%) niż dziewczęta (6%). W wieku 8-10 lat po alkohol sięgnęło 9% chłopców i 5% dziewcząt, podobnie jak w wieku 11-12 lat (chłopcy – 8%, dziewczęta – 6%). Spośród badanych co czternasty chłopiec (7%) i co szesnasta dziewczynka (6%) nie jest w stanie podać wieku, w którym po raz pierwszy zdarzyło im się spróbować alkoholu. Poza tym chłopcy częściej niż dziewczęta sięgnęli po alkohol jeszcze w okresie szkoły podstawowej (odpowiednio 11 lub mniej: 18%, 12%). Odwrotnie niż ma to miejsce wśród gimnazjalistów, którzy później zaczęli swoją przygodę z alkoholem. Wskazania dla kategorii odpowiedzi 11-12 lat kształtują się następująco: chłopcy 17%, dziewczęta 18%. Z kolei mniej więcej co ósmy uczeń gimnazjum pierwszy raz sięgnął po alkohol w wieku 14 lat (chłopcy 13%, dziewczęta 15%).²⁴ Z kolei z odpowiedzi udzielanych przez uczniów bielskich szkół wynika, że niezależnie od rodzaju trunku, spada liczba uczniów pierwszy raz próbujących alkoholu w wieku od 9 do 15 lat, a co za tym idzie, wzrósł odsetek respondentów próbujących alkoholu mając co najmniej 16 lat.

Tabela 52. Inicjacja picia alkoholu – porównanie odpowiedzi uczniów w latach 2011, 2013, 2018 (%)

	2011	2013	2018	2011	2013	2018	2011	2013	2018	2011	2013	2018
	Piwo			Wódka			Wino			Napoje alkoholowe		
Nigdy nie piłem	21,8	32,0	53,0	34,6	44,1	65,5	33,4	46,6	58,9	37,1	45,2	65,9
9 lat	10,1	6,9	3,7	2,1	1,4	0,5	5,6	2,6	1,7	2,5	2,0	0,6
10 lat	2,6	3,7	1,0	1,0	0,6	0,4	2,3	1,4	0,6	0,4	1,2	0,2
11 lat	4,5	3,1	2,0	1,7	1,2	0,5	4,3	2,7	1,2	1,5	1,6	0,8
12 lat	8,8	8,4	4,1	4,9	3,3	1,2	7,2	5,1	3,4	5,1	4,0	1,6

²⁴ Raport z ogólnopolskiego badania ankietowego „Młodzi i substancje psychoaktywne” przeprowadzonego wśród uczniów szkół podstawowych i gimnazjów w 2014 roku, Stowarzyszenie Producentów i Dziennikarzy Radiowych, Poznań, opr. Dr Błażej Dyczewski

	2011	2013	2018	2011	2013	2018	2011	2013	2018	2011	2013	2018
	Piwo			Wódka			Wino			Napoje alkoholowe		
13 lat	13,9	9,8	7,3	10,6	8,1	4,3	9,6	7,7	5,5	9,6	5,4	3,7
14 lat	17,3	12,5	8,9	13,1	10,3	6,1	14,4	9,0	7,9	12,0	8,5	4,9
15 lat	13,7	11,2	8,8	17,9	13,0	8,9	14,6	9,0	8,9	16,6	11,8	9,2
16 lat i więcej	7,4	11,1	11,3	14,2	15,1	12,7	8,6	12,9	12,0	15,2	15,9	12,9

Źródło: badania IPC Sp. z o.o., prowadzone na zlecenie Urzędu Miejskiego w Bielsku-Białej

Pierwsze upicie się - uczniowie

Wzrasta odsetek bielskich uczniów, którzy nigdy nie upili się. W roku 2011 było to 47,6%, natomiast w 2018 już 73,9%. Spada także wiek pierwszego upicia się. Niezmiennie dziewczęta pierwszego upicia doświadczają później niż chłopcy.

Tabela 53. Wiek pierwszego upicia się – porównanie odpowiedzi uczniów w latach 2011, 2013, 2018 (%)

	2011	2013	2018	2011	2013	2018	2011	2013	2018
	Ogółem			Chłopcy			Dziewczęta		
Nigdy	47,6	54,2	73,9	46,1	56,9	74,9	48,8	51,9	73,1
9 lat	1,0	1,0	0,0	1,8	1,2	0,0	0,4	0,8	0,0
10 lat	0,8	0,4	0,1	1,1	0,9	0,0	0,6	0,0	0,0
11 lat	1,2	0,8	0,1	1,6	1,2	0,0	0,9	0,4	0,0
12 lat	2,9	1,9	1,2	3,5	3,7	2,0	2,3	0,4	0,6
13 lat	6,8	4,1	1,9	8,2	3,0	1,1	5,6	4,9	2,5
14 lat	11,1	7,3	4,8	12,4	7,3	5,1	10,0	7,2	4,6
15 lat	14,0	12,2	6,2	14,4	9,1	6,8	13,6	14,6	5,8
16 lat i więcej	14,7	16,6	11,8	10,9	14,8	9,9	17,9	18,3	13,1
	2011	2013	2018	2011	2013	2018	2011	2013	2018
	Szkoła podstawowa			Gimnazjum			Szkoła ponadgimnazjalna		
Nigdy	92,6	91,9	60,8	75,6	75,6	37,1	33,6	52,0	92,6
9 lat	2,1	0,0	1,8	0,6	0,0	0,4	1,0	0,0	2,1
10 lat	0,0	0,0	1,1	0,4	0,0	0,6	0,6	0,3	0,0
11 lat	0,0	0,3	1,4	1,0	0,0	1,1	0,8	0,0	0,0
12 lat	1,1	2,2	2,1	1,3	1,2	3,5	2,6	0,0	1,1
13 lat	0,0	1,4	8,5	4,2	5,2	5,3	4,8	0,7	0,0
14 lat	0,0	3,7	12,8	6,4	10,5	9,7	9,1	2,9	0,0
15 lat	1,1	0,3	10,8	7,4	7,0	16,5	17,1	12,7	1,1
16 lat i więcej	0,0	0,3	0,7	1,6	0,6	25,9	29,0	31,4	0,0

Źródło: badania IPC Sp. z o.o., prowadzone na zlecenie Urzędu Miejskiego w Bielsku-Białej

Odczucia po spożyciu alkoholu - uczniowie

Badania prowadzone na przestrzeni lat wśród uczniów bielskich szkół pokazują, że podejście do alkoholu oraz odczucia związane z jego spożywaniem, znaczącą się nie zmieniają. Niezmiennie, za najmniej prawdopodobne zdarzenia z tym związane, uznawane są: czucie się chorym, kłopoty z Policją, trudność w zaprzestaniu picia. Uczniowie w dalszym ciągu twierdzą, że mało prawdopodobne jest to, aby po spożyciu alkoholu zrobili coś czego będą później żałowali.

Respondenci w dalszym ciągu wskazują, jako prawdopodobne konsekwencje spożywania, „pozytywne” zmiany w ich nastawieniu i nastroju: bycie bardziej otwartym, zrelaksowanym, szczęśliwym, zapominanie o problemach.

Warto jednak wspomnieć, że uczniowie badani w roku 2018, częściej niż miało to miejsce w roku 2011, są świadomi tego, że pijąc szkodzą swojemu zdrowiu.

Tabela 54. Odczucia po spożyciu alkoholu – porównanie odpowiedzi uczniów w latach 2011, 2013, 2018 (%)

	2011	2013	2018	2011	2013	2018	2011	2013	2018
	Bardzo mało prawdopodobne			Mało prawdopodobne			Nie wiem		
Czuję się chory	41,9	33,5	28,4	19,3	15,8	13,7	27,0	36,8	39,9
Mam dużo zabawy z picia alkoholu	19,7	19,6	19,3	15,9	10,6	10,2	31,1	39,5	42,0
Robię coś, czego będę żałował	24,6	23,5	14,9	21,5	16,8	15,7	29,1	33,5	36,5
Czuję się bardziej otwarty wobec innych	8,9	9,5	10,1	7,1	5,5	5,9	23,7	31,1	36,7
Mam kaca	26,0	22,4	25,2	18,5	14,2	12,2	21,8	30,9	33,9
Nie jestem w stanie przestać pić	50,7	43,8	38,4	14,7	10,5	12,1	23,7	31,5	35,7
Zapominam o swoich problemach	12,9	12,7	14,3	12,1	10,8	10,1	26,1	32,6	37,5
Czuję się szczęśliwy	9,2	11,6	11,5	11,1	9,7	9,0	32,6	37,3	41,2
Szkodzę sobie na zdrowiu	16,5	17,2	13,9	16,8	12,8	11,2	23,7	31,4	29,0
Mam kłopoty z policją	44,9	44,4	36,6	19,7	11,1	11,4	22,4	28,1	32,9
Czuję się zrelaksowany	9,6	10,2	9,4	6,4	6,9	7,7	28,8	36,9	42,0
	2011	2013	2018	2011	2013	2018			
	Raczej prawdopodobne			Bardzo prawdopodobne					
Czuję się chory	5,8	4,9	10,1	6,0	6,8	7,9			
Mam dużo zabawy z picia alkoholu	18,3	14,3	17,1	15,1	13,9	11,4			
Robię coś, czego będę żałował	12,6	11,4	14,5	12,3	12,5	18,5			
Czuję się bardziej otwarty wobec innych	26,7	26,3	21,3	33,6	25,9	26,0			
Mam kaca	18,7	14,4	13,5	15,0	15,8	15,1			
Nie jestem w stanie przestać pić	5,1	4,2	6,2	5,8	7,6	7,6			
Zapominam o swoich problemach	25,8	20,9	20,7	23,1	21,3	17,4			

Czuję się szczęśliwy	25,2	20,2	21,3	21,9	18,5	16,9
Szkodzę sobie na zdrowiu	19,7	14,7	16,4	23,4	22,0	29,5
Mam kłopoty z policją	5,2	6,6	8,5	7,8	8,2	10,7
Czuję się zrelaksowany	27,5	21,6	18,8	27,6	22,3	22,2

Źródło: badania IPC Sp. z o.o., prowadzone na zlecenie Urzędu Miejskiego w Bielsku-Białej

Abstynencja - dorośli mieszkańcy Bielska-Białej

Wyniki badań pokazują, że coraz mniej dorosłych mieszkańców Bielska-Białej deklaruje spożywanie alkoholu. Według danych za rok 2018 w ogóle nie pije go 21,2%.

Najczęściej abstynentami są osoby mające 65 lat i więcej (22,5% w roku 2008, 20% w roku 2013, 30% w roku 2018; dodatkowo w roku 2013 mieszkańcy w wieku 50-64 lata - 22,8%) oraz najniżej wykształcone (19,3% w roku 2008, 11,1% w roku 2013, 42,5% w roku 2018).

Tabela 55. Abstynencja wśród dorosłych mieszkańców Bielska-Białej - porównanie odpowiedzi w latach 2008, 2013, 2018 (%)

	2008	2013	2018
Abstynenci ogółem	16,8	7,5	21,2
Kobiety	23,9	9,6	22,7
Mężczyźni	8,5	5,2	20,0

Źródło: badania IPC Sp. z o.o., prowadzone na zlecenie Urzędu Miejskiego w Bielsku-Białej, oraz „Rozpowszechnienie picia napojów alkoholowych oraz używania narkotyków wśród mieszkańców Bielska-Białej”, Pracownia Badawczo-Szkoleniowa PERSPEKTYWA, Warszawa 2013 oraz „Rozpowszechnienie picia napojów alkoholowych oraz używania narkotyków wśród mieszkańców Bielska-Białej”, PBS DGA Spółka z o.o. Sopot - Warszawa, 2008 rok

Kierowanie samochodem w stanie nietrzeźwości - dorośli mieszkańcy Bielska-Białej

Niepokojąco wzrasta odsetek mieszkańców przyznających się do kierowania samochodem po spożyciu alkoholu. W roku 2008 do popełnienia tego czynu przyznało się 5,1% badanych, natomiast w roku 2018 już 12,6%. Częściej są to mężczyźni.

Tabela 56. Kierowanie samochodem w stanie nietrzeźwości wśród dorosłych mieszkańców Bielska-Białej - porównanie odpowiedzi w latach 2008, 2013, 2018 (%)

	2008	2013	2018
Kierowanie samochodem w stanie nietrzeźwości	5,1	4,6	12,6

Źródło: badania IPC Sp. z o.o., prowadzone na zlecenie Urzędu Miejskiego w Bielsku-Białej, oraz „Rozpowszechnienie picia napojów alkoholowych oraz używania narkotyków wśród mieszkańców Bielska-Białej”, Pracownia Badawczo-Szkoleniowa PERSPEKTYWA, Warszawa 2013 oraz „Rozpowszechnienie picia napojów alkoholowych oraz używania narkotyków wśród mieszkańców Bielska-Białej”, PBS DGA Spółka z o.o. Sopot - Warszawa, 2008 rok

Papierosy

Dostępność papierosów – uczniowie

Jak wynika z deklaracji uczniów badanych w latach 2011, 2013 oraz 2018, dostępność papierosów zmniejszyła się. Widać to wyraźnie po zwiększających się odsetkach odpowiedzi zgodnie z którymi zdobycie ich byłoby niemożliwe lub bardzo trudne, oraz zmniejszających się odsetkach odpowiedzi wskazujących na bardzo łatwe zdobycie papierosów. Niezmiennie, używkę tę najłatwiej zdobyć zdaniem badanych najstarszych.

Tabela 57. Ocena dostępności papierosów – porównanie odpowiedzi uczniów w latach 2011, 2013, 2018 (%)

	2011	2013	2018	2011	2013	2018	2011	2013	2018
	Ogółem			Chłopcy			Dziewczęta		
Niemożliwe	3,3	7,1	9,1	2,9	5,9	11,0	3,6	7,6	7,7
Bardzo trudno	1,6	2,6	5,0	1,8	1,9	5,6	1,5	2,7	4,6
Dość trudno	2,8	2,9	6,8	2,5	3,5	6,8	3,0	2,5	6,9
Dość łatwo	28,2	15,6	18,5	25,4	14,1	16,9	30,5	16,7	19,6
Bardzo łatwo	52,0	52,7	39,8	54,7	53,6	37,9	49,7	52,2	41,2
Nie wiem	12,2	12,6	20,7	12,7	12,6	21,8	11,7	13,0	20,0
	2011	2013	2018	2011	2013	2018	2011	2013	2018
	Szkoła podstawowa			Gimnazjum			Szkoła ponadgimnazjalna		
Niemożliwe		33,0	18,5	4,4	7,4	4,1	2,4	1,6	1,0
Bardzo trudno		7,4	7,6	3,0	3,9	5,2	0,6	0,6	2,0
Dość trudno		10,6	9,3	4,4	3,5	4,7	1,5	1,2	5,2
Dość łatwo		10,6	15,7	27,8	22,2	20,3	28,5	12,5	20,6
Bardzo łatwo		10,6	22,8	43,2	37,9	41,3	58,9	70,2	58,8
Nie wiem		20,2	26,1	17,2	20,3	24,4	8,1	6,6	12,4

Źródło: badania IPC Sp. z o.o., prowadzone na zlecenie Urzędu Miejskiego w Bielsku-Białej

Liczba wypalonych papierosów – uczniowie

W porównaniu do roku 2011, w roku 2018 wzrósł odsetek uczniów deklarujących, że nigdy nie palili papierosów. Spadła także liczba wskazań odpowiedzi wskazujących na częste sięganie po tę używkę.

Można jednak odnotować wzrost zainteresowania papierosami wśród uczniów szkół podstawowych oraz gimnazjów. Najmłodszy badani, choć nadal są grupą palącą najrzadziej w ogóle, podczas ostatniego badania częściej niż w roku 2013, przyznawali się do palenia. Również wśród nich, oraz wśród gimnazjalistów, odnotowano wzrost odsetka palących 40 i więcej papierosów.

Tabela 58. Liczba wypalonych papierosów – porównanie odpowiedzi uczniów w latach 2011, 2013, 2018 (%)

	2011	2013	2018	2011	2013	2018	2011	2013	2018
	Ogółem			Chłopcy			Dziewczęta		
Nigdy nie paliłem	48,6	45,7	66,4	46,2	46,8	65,5	50,7	45,1	67,1
1-2	10,2	8,5	8,5	11,3	11,0	9,6	9,2	6,2	7,7
3-5	4,8	5,6	4,8	4,2	6,6	5,4	5,3	4,9	4,4
6-9	4,5	3,9	2,5	3,3	3,3	2,3	5,5	4,3	2,7
10-19	5,7	6,8	3,5	4,7	7,3	2,5	6,6	6,4	4,2
20-39	12,9	3,9	3,4	14,0	3,7	3,5	12,1	3,9	3,3
40 i więcej	13,3	23,5	10,9	16,0	18,5	11,3	10,7	27,6	10,6
	2011	2013	2018	2011	2013	2018	2011	2013	2018
	Szkoła podstawowa			Gimnazjum			Szkoła ponadgimnazjalna		
Nigdy nie paliłem		83,0	77,0	58,4	60,8	61,6	40,9	29,8	56,9
1-2		4,3	8,7	9,4	10,0	7,6	10,8	8,2	8,8
3-5		2,1	3,9	6,4	4,2	4,7	3,5	7,4	5,9
6-9		2,1	1,7	3,7	4,2	1,7	5,1	4,0	3,9
10-19		5,3	1,7	5,1	4,5	5,2	6,2	8,5	4,6
20-39		1,1	1,4	8,3	1,6	3,5	16,5	5,8	5,6
40 i więcej		2,1	10,6	9,0	12,9	15,7	16,9	33,6	14,4

Źródło: badania IPC Sp. z o.o., prowadzone na zlecenie Urzędu Miejskiego w Bielsku-Białej

Inicjacja palenia papierosów – uczniowie

Porównując udzielone odpowiedzi wśród dwóch grup wiekowych uczniów, udzielone podczas badania ogólnopolskiego²⁵, można zauważyć, że okres pierwszego sięgnięcia po papierosa przypada na lata nauki w szkole podstawowej u 15% chłopców i zaledwie 6% dziewcząt. Z kolei spośród uczniów szkół gimnazjalnych po papierosa sięgnęło 35% chłopców i 33% dziewcząt. Warto podkreślić, że spośród uczniów szkół podstawowych zaledwie 2% chłopców i 1% dziewcząt po papierosa sięgnęło jeszcze przed pójściem do szkoły. Respondenci najczęściej sięgają po papierosa w wieku 11-12 lat czyli w momencie kończenia edukacji na poziomie szkoły podstawowej oraz w wieku 12-13 lat – w momencie nauki na poziomie szkoły gimnazjalnej.

W porównaniu do roku 2011, spadła liczba uczniów bielskich szkół palących regularnie oraz palących w ogóle. Zmniejszył się także odsetek uczniów sięgających po pierwszego papierosa oraz rozpoczynających palenie nałogowe mając mniej niż 16 lat.

²⁵ Raport z ogólnopolskiego badania ankietowego „Młodzi i substancje psychoaktywne” przeprowadzonego wśród uczniów szkół podstawowych i gimnazjów w 2014 roku, Stowarzyszenie Producentów i Dziennikarzy Radiowych, Poznań, opr. Dr Błażej Dyczewski

Tabela 59. Inicjacja palenia papierosów – porównanie odpowiedzi uczniów w latach 2011, 2013, 2018 (%)

		2011	2013	2018
Zapaliłeś swojego pierwszego papierosa	9 lat	4,0	0,6	1,6
	10 lat	2,5	0,6	0,8
	11 lat	3,2	0,8	2,4
	12 lat	5,3	1,1	4,1
	13 lat	10,0	2,4	5,2
	14 lat	11,4	3,9	6,0
	15 lat	11,2	3,5	5,6
	16 lat lub więcej	8,8	8,3	8,5
	Nigdy nie paliłem	43,6	70,9	65,8
Zaczęłeś palić regularnie	9 lat	0,4	5,9	0,0
	10 lat	0,3	1,8	0,1
	11 lat	0,6	3,5	0,5
	12 lat	0,7	5,7	0,2
	13 lat	2,6	7,7	1,3
	14 lat	5,6	8,3	3,0
	15 lat	7,5	8,1	1,9
	16 lat lub więcej	8,5	9,7	3,1
	Nigdy nie paliłem	73,8	46,5	89,8

Źródło: badania IPC Sp. z o.o., prowadzone na zlecenie Urzędu Miejskiego w Bielsku-Białej

Narkotyki

Dostępność narkotyków i skala ich zażywania - uczniowie

Jak wynika z deklaracji uczniów badanych w latach 2011, 2013 oraz 2018, dostępność narkotyków zmniejszyła się. Widać to wyraźnie po zwiększających się odsetkach odpowiedzi zgodnie z którymi zdobycie tych środków byłoby niemożliwe, oraz zmniejszających się odsetkach odpowiedzi wskazujących na bardzo łatwe zdobycie narkotyków. Zmiany te obserwujemy niezależnie od rodzaju narkotyku.

Tabela 60. Ocena dostępności narkotyków – porównanie odpowiedzi uczniów w latach 2011, 2013, 2018 (%)

	2011	2013	2018	2011	2013	2018	2011	2013	2018
	Amfetamina			Ecstasy			Środki uspokajające		
Niemożliwe	24,9	32,5	39,0	23,9	32,5	38,2	18,1	26,8	28,7
Bardzo trudno	14,6	10,5	14,0	12,2	10,5	1,4	7,3	6,6	8,6

	2011	2013	2018	2011	2013	2018	2011	2013	2018
	Amfetamina			Ecstasy			Środki uspokajające		
Dość trudno	13,4	10,2	9,0	14,4	8,1	8,8	10,3	5,8	10,4
Dość łatwo	10,6	10,6	7,0	10,2	10,2	7,6	20,6	17,4	15,8
Bardzo łatwo	5,9	5,6	3,5	6,4	5,3	3,7	17,2	14,9	12,0
Nie wiem	30,4	28,8	27,6	32,8	31,6	31,6	26,4	26,7	24,5

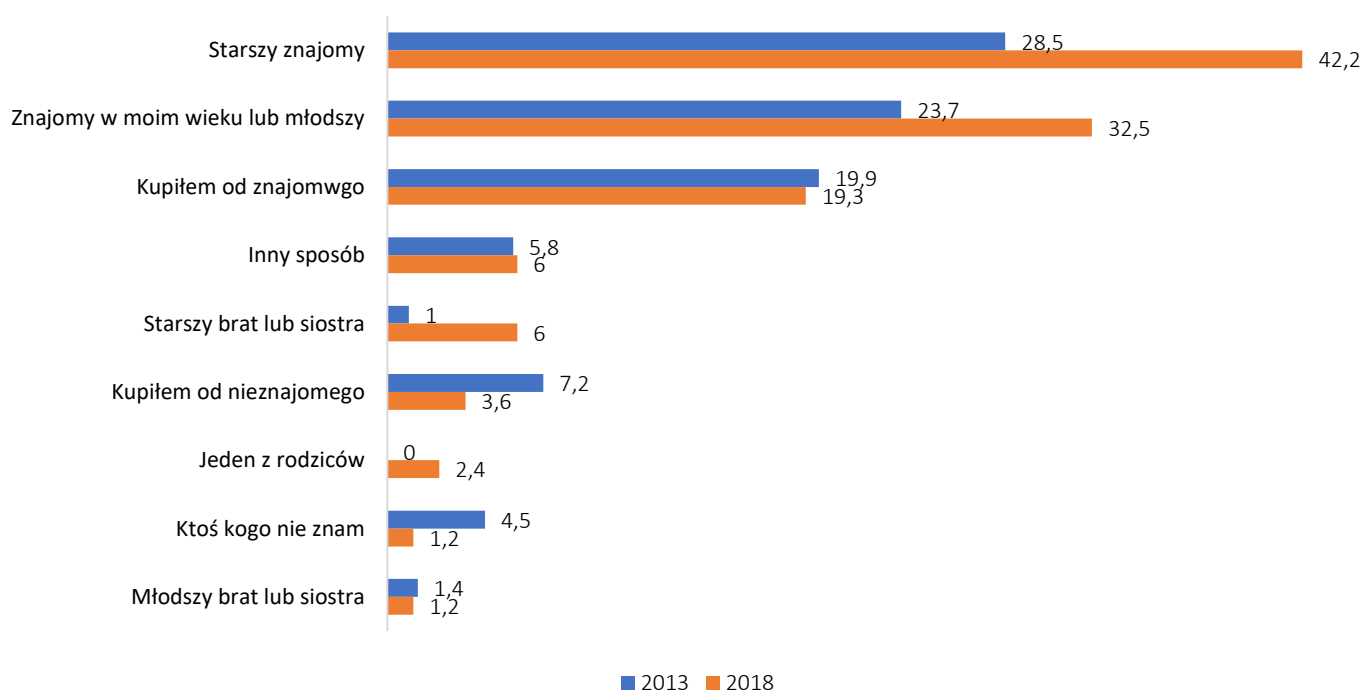
Źródło: badania IPC Sp. z o.o., prowadzone na zlecenie Urzędu Miejskiego w Bielsku-Białej

W porównaniu do roku 2013 odsetek uczniów bielskich szkół deklarujących, że nie zażywali narkotyków wzrósł z 73,8% do 90%. Niezmiennie, głównym powodem zażywania tych środków jest ciekawość.

Źródło dostępu do narkotyków - uczniowie

Wyniki badań z lat 2013 i 2018 jasno wskazują główne źródło dostępu do narkotyków. Są to znajomi, najczęściej starsi, którzy poczęstowali badanych narkotykami. Wzrósł odsetek uczniów, którzy dostali używkę od kolegi lub rodzeństwa, zmniejszyła się natomiast skala kupowania narkotyków od nieznajomych oraz otrzymywania ich od osoby nieznajomej. Można więc przypuszczać, że grono znajomych posiadających narkotyki, lub mających do nich łatwy dostęp zwiększyło się, przez co uczniowie nie mają potrzeby zdobywania tych środków za pośrednictwem osób spoza tego grona.

Wykres 129. Źródło dostępu do narkotyków – porównanie odpowiedzi uczniów w latach 2013, 2018 (%)

Źródło: badania IPC Sp. z o.o., prowadzone na zlecenie Urzędu Miejskiego w Bielsku-Białej

Częstotliwość zażywania narkotyków i innych substancji psychoaktywnych - uczniowie

W poniższej tabeli wyszczególniono narkotyki i substancje psychoaktywne, z którymi uczniowie mają/mieli najczęściej kontakt (najwyższe odsetki odpowiedzi wskazujących na co najmniej jednokrotne zażycie). Jak wynika z badań, zmalała skala jedno lub dwukrotnego sięgania po te środki, natomiast odsetek uczniów deklarujących bardzo częste sięganie po tego typu używki, pozostaje na niskim poziomie, nie przekraczającym 1%.

Tabela 61. Częstotliwość zażywania narkotyków (wybrane środki) – porównanie odpowiedzi uczniów w latach 2011, 2013, 2018 (%)

	2011	2013	2018	2011	2013	2018	2011	2013	2018
	Środki uspokajające (bez zgody lekarza)			Alkohol z lekami			Amfetamina		
1-2 razy	6,8	5,3	4,4	7,4	4,7	4,0	3,2	2,9	1,4
3-5 razy	2,4	1,9	1,6	1,3	2,0	0,2	0,5	0,6	0,1
6-9 razy	1,2	0,5	1,1	0,6	0,1	0,1	0,4	0,6	0,1
40 i więcej	0,4	0,9	0,5	0,4	0,6	0,2	0,4	0,4	0,5

Źródło: badania IPC Sp. z o.o., prowadzone na zlecenie Urzędu Miejskiego w Bielsku-Białej

Pierwszy kontakt z narkotykami – uczniowie

W poniższej tabeli wyszczególniono narkotyki i substancje psychoaktywne, z którymi uczniowie mają/mieli najczęściej kontakt (najwyższe odsetki odpowiedzi wskazujących na co najmniej jednokrotne zażycie). Dla lepszej czytelności, wyszczególniono dwie najstarsze oraz dwie najmłodsze kategorie wiekowe.

Jak wynika z badań, spadła liczba uczniów próbujących narkotyków. Dotyczy to zarówno tych w których przypadku miało to miejsce gdy mieli 9-10 lat, jak i tych próbujących używek w wieku co najmniej 15 lat.

Tabela 62. Pierwszy kontakt z narkotykami (wybrane środki) – porównanie odpowiedzi uczniów w latach 2011, 2013, 2018 (%)

	2011	2013	2018	2011	2013	2018	2011	2013	2018
	Środki uspokajające (bez zgody lekarza)			Alkohol z lekami			Amfetamina		
16 lat i więcej	2,8	3,7	2,0	4,1	3,4	1,9	2,3	2,4	1,0
15 lat	3,1	2,5	1,7	2,8	1,4	0,7	1,1	1,2	0,4
10 lat	0,4	0,1	0,1	0,2	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0
9 lat	0,7	0,5	0,4	0,2	0,4	0,0	0,2	0,4	0,0

Źródło: badania IPC Sp. z o.o., prowadzone na zlecenie Urzędu Miejskiego w Bielsku-Białej

Badanie jakościowe liderów opinii i ekspertów

Występowanie problemu uzależnień wśród mieszkańców Bielska-Białej

Respondenci byli zgodni co do tego, że problem uzależnień występujący w Bielsku-Białej jest potwierdzeniem zjawisk obserwowanych w skali ogólnokrajowej. Używką, po którą mieszkańcy sięgają najczęściej jest alkohol, a problem jego nadużywania dotyczy wszelkich grup społecznych (choć w przypadku, gdy łączy się z bezdomnością, dotyczy głównie mężczyzn):

Trudno wprost powiedzieć jakich poszczególnych grup dotyczy konkretne uzależnienie. Problem z alkoholem może mieć także wykształcona kobieta na stanowisku.

TDI_6

Alkohol jest używką łatwo dostępną, a wiek inicjacji jest bardzo wczesny. Wielokrotnie zaznaczano, że choć ludzie młodzi również po niego sięgają, to jednak problem jego nadużywania dotyczy przede wszystkim osób dorosłych:

Przeważająca ilość osób zatrzymywanych np. na izbie wytrzeźwień to grupa 30-40 lat.

Natomiast problem dopalaczy i narkotyków dotyczy częściej ludzi młodych. Z badań prowadzonych przez jednego z badanych wynika, że skala spożywania alkoholu i zażywania środków psychoaktywnych przez młodzież szkolną, jest niewielka.

Respondenci dobrze ocenili działania Miasta związane z walką z uzależnieniami:

Cenię sobie Bielsko za taką infrastrukturę wszystkich placówek. Nie mam kłopotu, żeby kogoś odesłać. Jeżeli ktoś potrzebuje pomocy to możemy mu jej w każdej chwili udzielić. Natomiast bardziej problemy pojawiają się jak ten ktoś nie chce się leczyć.

Prowadzone są szeroko zakrojone działania profilaktyczne, szkolne i pozaszkolne. Rozwijane jest leczenie odwykowe, prowadzone działania dotyczące grup ryzyka. Problemem może być jednak podejście do alkoholu, reprezentowane przez rodziców:

Bardzo dużo ludzi młodych pije, głównie piwo. (...) Już młoda dziewczyna z piwem nie jest jakimś bulwersującym obrazkiem. Nawet rodzice potrafią powiedzieć, że ich dziecko nie pije alkoholu tylko pije piwo.

Zdaniem badanych, zmniejsza się liczba osób uzależnionych od alkoholu, wzrasta natomiast skala uzależnienia od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych.

Problemy społeczne wynikające z uzależnień

Wśród wymienianych przez uczestników badania problemów społecznych będących wynikiem nadużywania alkoholu lub innych środków psychoaktywnych, znalazły się:

- Zaniedbanie rodziny, rozpad więzi rodzinnych
- Problemy zdrowotne, w tym zaburzenia psychiczne
- Kradzieże, w tym okradanie członków rodziny
- Bezrobocie
- Ubóstwo

- Problemy z nauką
- Agresja, przemoc (w tym w rodzinie)
- Niewydolność rodzicielska
- Bezdomność
- Podejmowanie ryzykownych, niebezpiecznych działań np. prowadzenie samochodu w stanie nietrzeźwości
- Zachowania depresyjne
- Ogólna degradacja psychospołeczna
- Wykroczenia

Jak stwierdził jeden z badanych, to nadużywanie alkoholu jest głównym czynnikiem występowania powyższych problemów. Jest łatwo dostępny, dlatego na ogół od niego wszystko się zaczyna, a potem sięga się po inne środki psychoaktywne.

W szczególnie trudnej sytuacji mogą znajdować się osoby starsze, żyjące pod jednym dachem z dziećmi alkoholikami:

Zatrważające jest oddanie matek szczególnie synom alkoholikom. Matki na emeryturze są wykorzystywane, synowie pasożytują na ich dobroci i naiwności. Grają rodzicom na uczuciach, często oszukują, wyłudzają pieniądze na alkohol. Ewentualnie zarobione pieniądze przeznaczają na alkohol, a wyżywienie i dach nad głową mają zapewnione przez starszych rodziców.

Dostępność alkoholu na terenie Bielska-Białej

Badani są zgodni co do tego, że alkohol jest używką łatwo dostępną na terenie Bielska-Białej. Można kupić go przez całą dobę, na stacjach benzynowych, zarówno w małych osiedlowych sklepikach, jak i w większych dyskontach spożywczych.

Nieco bardziej zróżnicowane opinie padają w odniesieniu do ewentualnego zmniejszenia liczby punktów sprzedaży alkoholu. Część badanych uważa to za pomysł nietrafiony (lepszym rozwiązaniem byłoby np. skrócenie godzin sprzedaży alkoholu, tak aby nie był dostępny od ręki), inni natomiast są zdania, że alkohol dostępny jest na każdym kroku, można kupić go nawet w najmniejszym kiosku, a tak być nie powinno. Zaznaczono, że na terenie Miasta istnieją dzielnice, w których problem alkoholizmu ma większą skalę, a więc w tym przypadku warto jest działania ograniczające rozważyć. Niemniej, miałyby one polegać na zmniejszeniu liczby punktów sprzedających alkohol całodobowo.

Miasto dokłada starań, aby punkty sprzedaży alkoholu nie były zlokalizowane w okolicach szkół i póki co, negatywnych sygnałów ze strony systemu oświaty nie odbiera.

Z jednej strony ograniczenie liczby punktów oferujących alkohol powinno wpłynąć na mniejsze jego spożycie. Jednak z drugiej, respondenci są świadomi, że osoba chcąc kupić trunek, znajdzie na to sposób (kupi na „czarnym rynku”, w tzw. melinie, a nawet pojedzie do innej gminy). Ponadto, jak zauważył jeden z badanych:

W tej chwili dostępność w Polsce jest wielka i nie ma znaczenia jakie to miasto czy miasteczko. Myślę, że jednak ilość punktów nie ma już takiego znaczenia. Każdy w zasadzie ma samochód i może podjechać po butelkę jak chce. Bardziej poszedłbym w stronę podniesienia cen alkoholu i bardziej srogich kar dla pijanych kierowców. Polityka Miasta nic nie wnosi do dostępności alkoholu. Nie ma znaczenia. Ważne jest to, czy ludzie ponoszą konsekwencje swoich czynów (jazda po pijanemu) po alkoholu.

Promocja alkoholu na terenie Bielska-Białej

Uczestnicy badania nie spotykają się raczej z nachalną reklamą alkoholu w przestrzeni miejskiej. Jeżeli takowa miała miejsce, to spotykała się z szybką i stanowczą reakcją ze strony odpowiednich służb. Promocja tej używki odbywa się na ogół poprzez zamieszczanie informacji o obniżonej cenie na określone produkty, widocznej w miejscu sprzedaży. Zarówno w mniejszych punktach sklepowych, jak i sklepach wielkopowierzchniowych, gdzie potrafi przybierać dość agresywną formę.

Padły (nieliczne) stwierdzenia według których, wszelka reklama i promocja napojów alkoholowych powinna być zabroniona, jako zachęcająca do sięgania po szkodliwe substancje.

Skala występowania przemocy w rodzinie wśród mieszkańców Bielska-Białej

Zdaniem badanych, problem przemocy w rodzinie występuje w Bielsku-Białej tak jak w każdym innym mieście. W pierwszym półroczu 2018 roku skala zjawiska dotkniętych tym problemem to 371 rodzin, w tym 130 nowych rodzin. Liczba ta ustabilizowała się w ostatnich latach i jest mniejsza niż miało to miejsce na początku wprowadzania procedury Niebieskie Karty.

Występowanie przemocy w rodzinie najczęściej związane jest z uzależnieniem od alkoholu co najmniej jednego z członków rodziny. Jak zauważył jeden z uczestników badania, spożywanie alkoholu jest powszechne w wielu grupach społecznych, wiekowych czy zawodowych, dlatego też i występowania przemocy nie można przypisać wyłącznie do jednej konkretnej grupy:

Kiedyś ta przemoc w rodzinie odnosiła się do środowisk patologicznych, biednych, bezrobotnych, takich slumsów... (mam 20 lat doświadczenia w pracy w pomocy społecznej). (...) A teraz bardzo często ludzie wykształceni, na wysokich stanowiskach dopuszczają się tej przemocy. I zazwyczaj idzie to w parze z alkoholem.

Zgłaszające się ofiary doświadczają różnych form przemocy – fizycznej, psychicznej, ekonomicznej, seksualnej.

Zdaniem członka Zespołu Interdyscyplinarnego wzrasta wykrywalność przemocy w rodzinie, co jest związane z coraz mniejszą tolerancją i przyzwoleniem społecznym na takie zachowania, częstszą reakcją otoczenia, a także większą świadomością ofiar przemocy co do tego, jakie działania powinny podjąć w takiej sytuacji.

Jednak nie każda przemoc związana jest z alkoholem. Może być również wywołana np. silnym, długotrwałym stresem lub wrodzonymi skłonnościami sprawcy.

Na terenie Bielska-Białej podejmowane są działania zmierzające do ograniczenia skali występowania przemocy w rodzinie, w tym:

- Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego
- Szkolenia dla Policjantów pierwszego kontaktu
- Szkolenia członków Zespołu Interdyscyplinarnego
- Działalność Podbeskidzkiego Ośrodka Interwencji Kryzysowej, w tym działalność hostelu, w którym mogą schronić się osoby doświadczające przemocy (natychmiastowa izolacja od sprawcy przemocy), pobyt w hostelu jest darmowy
- Pomoc psychologiczna, terapeutyczna dla ofiar przemocy
- Programy korekcyjno-edukacyjne dobrane tematycznie dla osób stosujących przemoc w rodzinie

Warunkiem powodzenia wszelkich działań jest skuteczny przepływ informacji wewnątrz grup roboczych oraz pomiędzy różnymi instytucjami. Zdaniem badanych, prowadzona w ten sposób od lat współpraca, przynosi wymierne efekty.

Jeden z badanych widzi potrzebę zwiększenia liczby programów skierowanych do rodzin dotkniętych przemocą domową, częstszych postanowień sądów o kierowaniu sprawców do tych programów, a także przeprowadzenia lokalnej kampanii medialnej informującej o tych programach i innych możliwościach otrzymania pomocy w mieście.

Instytucje zajmujące się rozwiązywaniem problemów związanych z przemocą w rodzinie na terenie Bielska-Białej

Badanych poproszono o wskazanie instytucji, które na terenie Miasta Bielska-Białej, działają na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Odpowiedzi przedstawiono na poniższej liście:

- Podbeskidzki Ośrodek Interwencji Kryzysowej - jednostka całodobowa, jak twierdzi jej przedstawiciel, dość dobrze znana mieszkańcom Miasta (zdarza się, że jest pierwszą jednostką, z którą kontaktuje się osoba podejrzewająca, że w danej rodzinie dochodzi do przemocy, np. sąsiad). Zatrudnia psychologów, pedagogów, prawników, w jej ramach działa pracownik pomocy społecznej, lekarz. Oferuje również bezpłatny nocleg. Oferuje kompleksową pomoc,
- Policja (podkreślano szczególną rolę dzielnicowych, którzy często jako pierwsi mają kontakt z rodziną),
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Śląska Fundacja Błękitny Krzyż – poradnia uzależnień alkoholowych i behawioralnych, prowadzi hostel na terenie Miasta dla osób bezdomnych oraz opuszczających zakłady karne,
- Organizacja pozarządowa BSA Teatr Grodzki - prowadzi wszelkiego typu programy profilaktyczne na terenie Miasta,
- Środowiskowe Centrum Pomocy,
- Instytucje oświaty,
- Jednostki ochrona zdrowia,
- Sądy, prokuratura, kuratorzy sądowi,
- Placówki opiekuńczo-wychowawcze,
- Zespół Interdyscyplinarny,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Ośrodek readaptacyjny.

Respondenci bardzo dobrze oceniają obecnie funkcjonujący system. Poszczególne jednostki sprawnie ze sobą współpracują, są zintegrowane, aktywnie uczestniczą w życiu społecznym, prowadzą działania profilaktyczne i edukacyjne.

Działania są zdecydowanie wystarczające by móc rozwiązywać ten problem. (...) mamy możliwość wpływania na zmniejszenie skali tego problemu, ale na pewno nigdy całkowicie go nie zlikwidujemy. (...) Skuteczne radzenie sobie z tym problemem na pewno cechuje interdyscyplinarność. Staramy się, żeby każda z instytucji działała we własnym zakresie obowiązków i możliwości, ale w sposób zorganizowany. (...) Te instytucje są zdecydowanie widoczne. I tworzą one system funkcjonujący w zakresie rozwiązywania problemów przemocy w rodzinie - w mojej ocenie jest to bardzo ważne.

Istotną przeszkodą dla podniesienia skuteczności działań, jest przekonanie ofiar przemocy o tym, że sytuacja w jakiej się znalazły ma charakter jednostkowy. Jak się niestety często okazuje, scenariusz powtarza się, a osoba która raz doznała przemocy staje się ponownie jej ofiarą.

Czasami bardzo dużo czasu trzeba poświęcić, żeby nakłonić ofiarę do współpracy. A w miarę czasie sytuacje mogą się powtórzyć i najczęściej się powtarzają... Ale my dowodów, zeznań świadków nie możemy zgłosić wniosku karnego o ściganie sprawcy przemocy z urzędu. (...) Jeżeli to przypadek trwałej przemocy w rodzinie, a żona nie chce się przyznać i zeznawać to ten sprawca przemocy zaczyna się czuć bezkarny. Sytuacje będą się powtarzały, bo on ma pewność, że nic mu nie grozi. Tak więc często po prostu mimo naszych możliwości i chęci po prostu pozostajemy bezradni.

Tym bardziej, jak zauważył jeden z badanych, konieczna jest poprawa przepływu informacji od instytucji do ogółu społeczeństwa. Na ten moment, skala i sposób rozpowszechniania informacji o tym kto, gdzie i w jakiej sytuacji może uzyskać pomoc, jest zbyt mała.

Czynniki sprzyjające i utrudniające skuteczną pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie

Do czynników sprzyjających skutecznemu działaniu na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie, respondenci zaliczali:

- Dobra współpraca między instytucjami, przede wszystkim sprawna wymiana informacji, osobista znajomość poszczególnych osób (ułatwia kontakt),
- Zaangażowanie w pomoc innych członków rodziny,
- Ciągłe podnoszenie kwalifikacji przez członków Zespołu Interdyscyplinarnego oraz zespołów roboczych,
- Jasne i przejrzyste otoczenie prawne,
- Coraz szersza dyskusja nad problemem przemocy w przestrzeni publicznej (powoduje większą wrażliwość społeczną, ale również może ośmielić ofiary do szukania pomocy),
- Determinacja ze strony pracowników instytucji, którzy starają się pomóc nawet gdy ofiara tę pomoc odrzuca,
- Zaufanie ofiary przemocy do instytucji.

Do czynników utrudniających respondenci zaliczali:

- Wspomniana już niechęć do otrzymania pomocy, zarówno ze strony ofiary jak i sprawcy,
- Strach ofiary przed sprawcą,
- Strach ofiary przed nieotrzymaniem pomocy ze strony instytucji, do której odważyła się udać,
- Wstyd (co powie rodzina, sąsiedzi),
- Długotrwałość procedur (np. w sądzie),
- Niejasne przepisy prawa,
- Duże obciążenie dzielnicowych innymi obowiązkami, przez co nie mogą składać wizyt poszczególnym rodzinom tak często, jak byłoby to wskazane (przemoc w rodzinie stanowi jedynie wycinek ich pracy),
- Duże obciążenie służby zdrowia (tak jak w przypadku dzielnicowych, przemoc w rodzinie stanowi jedynie wycinek ich pracy, a jej ofiary są takimi samymi pacjentami jak inni),
- Zmiana lub wycofanie zeznań przez ofiarę, związane z chwilową poprawą sytuacji w domu,
- Stosunkowo mała dostępność pracowników socjalnych (pracują do godziny 15),
- Brak wiedzy na temat kompetencji i uprawnień przysługujących pracownikom określonych instytucji, w przypadku zaistnienia przemocy w rodzinie.

Pożądane działania wobec osób uzależnionych

Badani zgodnie twierdzą, że ważna jest profilaktyka. Niemniej, jak uznała jedna z osób, szkolne programy edukacyjne skierowane do uczniów na niewiele się zdadzą, jeśli zainteresowania nie wykażą sami rodzice:

To jest w powijakach. Szczególnie jeżeli chodzi o dopalacze. Teraz nie ma może tego problemu, ale on przyjdzie (...) W każdej szkole jest obowiązkowy program na temat uzależnień. Ale to niewiele pomaga, bo niechętnie i najczęściej w ogóle nie uczestniczą w nich rodzice. Oni twierdzą, że im to jest niepotrzebne. Nie chcą szerszej wiedzy na ten temat. Uważają, że to nie dotyczy i nigdy nie będzie dotyczyło ich dzieci.

Profilaktyka dotyczy również form spędzania czasu wolnego oraz pokazywania alternatywy dla sięgania po używki.

Poza szkołami, swoje akcje edukacyjne prowadzą Urząd Miejski i organizacje pozarządowe (w tym konferencje na temat uzależnień behawioralnych).

Istotnym elementem w niesieniu pomocy młodzieży szkolnej, mającej problem z używkami, jest zdiagnozowanie głównego powodu sięgania po te środki. Dopiero w zależności od wyników takiej diagnozy, możliwe jest zaplanowanie i wdrożenie ukierunkowanych, celowych działań.

Skutecznym narzędziem niesienia pomocy osobom uzależnionym jest terapia. Najlepiej dobrowolna, choć zdarzają się sytuacje, w których niezbędne jest postanowienie sądu. I choć respondenci wyrażają niezadowolenie z działań sądów (długotrwałe procedury, odmowa wydania postanowienia o przymusowym leczeniu), to przyznają, że instytucja ta działa na osoby uzależnione bardzo motywująco. Jest doskonałym, jak to określił jeden z badanych, „straszakiem”.

Nawet jak on idzie na siłę, żeby tylko uniknąć sądu, to w większości przypadków jednak dociera do niego, że jest mu to potrzebne. Po kilku miesiącach dociera do niego gdzie był i co się z nim działo.

Obecnie procedura ta ma zastosowanie jedynie w przypadku uzależnienia od alkoholu, lecz wskazane jest jej rozszerzenie również na problem narkotyków i innych substancji o podobnym działaniu. Motywacją do podjęcia leczenia jest również odmowa wypłaty zasiłków lub innych świadczeń przez pomoc społeczną w przypadku odmowy poddania się leczeniu.

Ważne jest zapewnienie terapii odwykowej powszechnie dostępnej, likwidacja barier związanych z jej rozpoczęciem. Dotyczy to wszystkich uzależnień. W opinii respondentów terapia w pierwszym stopniu powinna mieć charakter zamknięty (co istotne zwłaszcza w przypadku uzależnionych od narkotyków).

Poważnym problemem w Bielsku-Białej jest brak miejsc w placówkach stacjonarnego leczenia uzależnień (zarówno w zakresie uzależnień alkoholowych jak i innych, szczególnie gdy osoba uzależniona jest zmotywowana i chce jak najszybciej rozpocząć leczenie, a na miejsce w leczeniu stacjonarnym poza Bielsko-Białą musi czekać np. trzy miesiące).

Zdaniem respondentów brakuje także miejsca, w którym można izolować osobę będącą pod wpływem narkotyków lub podobnych substancji, zatrzymaną w toku interwencji (zatrzymani pijani mogą być izolowani w izbie wytrzeźwień).

Działania profilaktyczne podejmowane na terenie Bielska-Białej

Zapytani o aktualnie prowadzone akcje profilaktyczne, uczestnicy badani jakościowego skazywali na:

- Rozpowszechnianie plakatów i ulotek na temat różnych akcji;
- Cykliczne kampanie np. „Zachowaj Trzeźwy Umysł”;

- Realizacja kampanii ogólnopolskich np. „Postaw na rodzinę”;
- Kampanie społeczne mające uświadaczać negatywne konsekwencje uzależnień;
- Kampanie skierowane do kierowców np. „Odpowiedzialny kierowca”;
- Pogadanki w szkołach z udziałem Policjantów i pedagogów;
- Programy szkolne dofinansowane ze środków Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii;
- Wydawanie przez miasto informatorów dla mieszkańców i przedstawicieli służb, w których można znaleźć informacje o tym, gdzie kierować osoby uzależnione oraz jakie formy pomocy można im proponować;
- Diagnozy przeprowadzane przez pedagogów i nauczycieli, na podstawie których prowadzone są celowane działania;
- Akcje prowadzone przez organizacje pozarządowe;
- Aktywne włączanie młodzieży w działania profilaktyczne, np. poprzez akcję „Profilaktyka oczami młodzieży”, w której to młodzież sama wypowiedziała się jak powinny wyglądać działania profilaktyczne;
- Organizacja alternatywnych sposobów spędzania czasu wolnego, np. pikniki profilaktyczne;
- Realizacja tzw. profilaktyki drugiego stopnia, czyli kierowanej do osób, które mają już za sobą problemy z używkami;
- Audycje w Radiu Bielsko np. na temat narkomanii, podczas których rodzice mogą dzwonić i pytać specjalistów o to, jak radzić sobie z tym problemem u dzieci;
- Artykuły tematyczne w lokalnej prasie;
- Dofinansowanie przez Prezydenta Miasta ośrodka readaptacyjnego, czyli działanie nakierowane na dorosłych mężczyzn, którzy borykają się z problemami uzależnień czy bezdomności, bądź przebywali w zakładach karnych;
- Szkolenia dla psychologów, pedagogów, prowadzone przez terapeutów uzależnień.

Osoby znające powyższe działania są przekonane o ich skuteczności oraz o tym, że docierają do szerokiego grona odbiorców, których motywują i zmuszają do refleksji. Jednak wśród badanych nie zabrakło głosów mówiących o tym, że akcje profilaktyczne są zbyt mało nagłaśniane, choć były to głównie głosy osób zajmujących się raczej leczeniem niż profilaktyką:

Co do zmian, to trzeba przede wszystkim nagłaśniać i pokazywać te działania profilaktyczne. Domyślam się, że one istnieją, ale żadnych nie kojarzę, ale pracuję w ośrodku, który zajmuje się problemem uzależnień. Czyli zdecydowanie, jeśli nawet istnieją jakieś działania, są one kompletnie niezauważalne w przestrzeni publicznej. Skoro nie dostrzega ich osoba, która zawodowo zajmuje się tą tematyką, to jak ma je zauważyć zwykły mieszkaniec. I podejrzewam, że osoby dotknięte tym problemem uzależnienia też nie mają świadomości tych działań.

Działania naprawcze podejmowane przez miasto Bielsko-Biała w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie

W zakresie podejmowanych działań naprawczych dotyczących przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie, podejmowanych przez miasto, badani wskazywali:

- Kampanie skierowane do młodzieży, które przestrzegają przed konsekwencjami spożywania alkoholu, narkotyków czy dopalaczy (jeden z badanych zwrócił uwagę, że podobne działania powinno się prowadzić również w kierunku osób po 30. roku życia).

- Realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie oraz programów psychologiczno-terapeutycznych również dla tych osób. Zajęcia prowadzone są w formie grupowej i indywidualnej, a ich celem jest wprowadzenie korekty w tych zachowaniach przemocowych. Uczestnicy uczą się m.in. o tym skąd biorą się te zachowania, jak wpływają na innych członków rodziny, jak radzić sobie z agresją, a przede wszystkim tego, że za przemoc zawsze jest odpowiedzialna osoba stosująca przemoc, a nie ofiara.
- Miasto wspiera ośrodki terapeutyczne, m.in. poprzez dofinansowanie wyjazdowych sesji terapeutycznych dla pacjentów, wsparcie konferencji tematycznych.
- Miasto dofinansowuje wspomniany już ośrodek readaptacyjny.
- Funkcjonowanie Policji i Straży Miejskiej zapewnia bardzo szybką interwencję w razie potrzeby (wydłużono godziny patroli Policji).
- Bardzo dobrze rozwinięty miejski monitoring, który pomaga służbom w wyłapywaniu określonych zachowań w przestrzeni publicznej.
- Ważnym podmiotem jest Izba Wyrzeźwień, która działa przy Ośrodku Przeciwdziałania Problemom Alkoholowym i również jest finansowana przez miasto.
- Funkcjonowanie świetlic środowiskowych, z których mogą korzystać młodzi mieszkańcy wywodzący się ze środowisk zagrożonych.

Wnioski i rekomendacje

Profilaktyka uzależnień i innych niepożądanych zjawisk występujących w danej społeczności to bardzo ważny obszar działań każdego samorządu lokalnego. Starania te mają na celu zmianę postaw ludzi używających substancje psychoaktywne. Jest to proces, który musi integrować działania wielu instytucji. Tylko aktywna współpraca różnych organów zajmujących się przeciwdziałaniem problemowi picia alkoholu, zażywania narkotyków, palenia papierosów i przemocy, daje szansę na stworzenie spójnych i wieloaspektowych programów profilaktycznych. Do działań tych muszą zostać włączone również rodziny, zakłady pracy, szkoły, środowiska rówieśnicze młodzieży, jak i całe lokalne społeczności.

Skuteczna profilaktyka uzależnień polega na zmniejszeniu ryzyka związanego z używaniem środków odurzających oraz minimalizowanie współwystępujących problemów związanych z przyjmowaniem narkotyków, piciem alkoholu, przemocą i innymi uzależnieniami. Realizacja tego celu polega zarówno na opóźnieniu, jak i przeciwdziałaniu inicjacji i niedopuszczeniu do poszerzenia się kręgu osób eksperymentujących z legalnymi i nielegalnymi substancjami psychoaktywnymi. Ważna jest również praca z osobami już uzależnionymi, poprzez umożliwienie im powrotu do normalnego życia w społeczeństwie.

W oparciu o przeprowadzone badania na terenie Miasta Bielska-Białej, poniższy wykaz możliwych środków zaradczych podzielony został na obszary problemowe, które wymagają aktywnego przeciwdziałania.

Alkohol

- ❖ 78,8% dorosłych mieszkańców Bielska-Białej deklaruje spożywanie alkoholu, co ósmy dorosły mieszkaniec Bielska-Białej kiedykolwiek jechał samochodem kierowanym przez pijanego kierowcę. Co 10 badany kierowca autem pod wpływem alkoholu 4-6 razy (9,8% badanych). Istotne wydaje się więc prowadzenie edukacji zdrowotnej dotyczącej skutków i wpływu uzależnień alkoholowych na rodzinę oraz skutki prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu.
- ❖ Opinie uczniów na temat łatwości zdobycia różnych rodzajów alkoholu wskazują, że nie jest to zadanie trudne. Niepokojący jest fakt, że łącznie aż 51,7% uczniów uważa, że mogliby bardzo łatwo lub dość łatwo zdobyć piwo,

łatwość zdobycia wina deklarowało łącznie 42,3% respondentów, a wódki lub drinków – po 39,2% badanych. Sygnalizuje to, że należy wprowadzić większą kontrolę nad dostępnością alkoholu dla młodzieży, poprzez sprawowanie nadzoru nad jego dystrybucją.

- ❖ Wśród uczniów szkół podstawowych alkoholu nigdy nie próbowało 69,7% ankietowanych, wśród uczniów oddziałów gimnazjalnych odsetek ten zmniejszył się do 40,7%, zaś wśród uczniów szkół ponadpodstawowych tylko 21,6% nigdy nie piło alkoholu. Należy podkreślić również różnice płciowe w zakresie spożywania alkoholu. Brak doświadczeń związanych z alkoholem deklarowało 52,3% chłopców uczestniczących w badaniu, zaś wśród dziewcząt odsetek ten ukształtował się na znacznie niższym poziomie i wynosił 41,5% badanych dziewcząt. Przez uczniów ze szkół w Bielsku-Białej, którzy kiedykolwiek pili alkohol, relatywnie najczęściej spożywanym alkoholem było piwo. Taką odpowiedź wskazało aż 46,7% badanych, którzy pili alkohol. Ponieważ piwo jest najbardziej rozpowszechnionym alkoholem spożywanym przez młodzież, należy prowadzić edukację w kierunku szkodliwości spożywania tego napoju poprzez różnego rodzaju rekomendowane programy profilaktyczne.
- ❖ Stałe akcje informujące o instytucjach/ośrodkach, które pomagają w przypadku wystąpienia problemu uzależnienia od alkoholu.

Narkotyki

- ❖ Głównym obszarem profilaktyki jest promowanie zdrowego trybu życia oraz szkodliwości przyjmowania narkotyków oraz stałe akcje informujące o instytucjach/ośrodkach, które pomagają w przypadku wystąpienia problemu uzależnienia od narkotyków.
- ❖ Najczęściej zażywany narkotykiem jest marihuana (70,7% badanych). Mieszkańcy Bielska-Białej odurzają się też alkoholem z lekami (31,5% badanych) i dopalaczami (27,2% badanych). Osoby zażywające środki odurzające, narkotyki, najczęściej przyjmują tego rodzaju substancje, żeby się odprężyć, zrelaksować (44,6% badanych). Dla 40,2% używających wystarczającym motywem przyjmowania środków odurzających jest branie tych substancji przez inne osoby. W związku z tym, że najczęściej zażywany narkotykiem jest marihuana, rekomenduje się akcje informacyjne, profilaktyczne oraz dotyczące szkodliwości dla rozwoju człowieka zażywania tego narkotyku.

Papierosy

- ❖ Wśród dorosłych mieszkańców Bielska-Białej papierosy pali 44,6%, a 33,6% uczniów bielskich szkół kiedykolwiek paliło papierosy, należy więc prowadzić kampanię edukacyjną w szkołach i innych instytucjach, której celem jest uświadomienie szkodliwości palenia papierosów.
- ❖ Należy zwiększyć kontrolę nad możliwością zakupu papierosów, ponieważ w ocenie młodzieży dostęp ten jest dość łatwy lub bardzo łatwy.

Przemoc

- ❖ Dla mieszkańców Bielska-Białej przemoc fizyczna to przede wszystkim gwałt (96,5%), pobicie (87,5%) i ograniczenie dostępu do jedzenia (73,5%). Tylko nieco ponad połowa badanych uważa, że groźba użycia siły jest przemocą fizyczną (53,9%). Dla mieszkańców Bielska-Białej przemoc psychiczna to przede wszystkim groźby pozbawienia środków do życia (76,7%), szantaż emocjonalny (66,9%) i nakłanianie kogoś by postąpił zgodnie z naszą wolą (66,7%). Wśród dorosłych mieszkańców Bielska-Białej 14,2% obserwuje przemoc psychiczną, fizyczną w swoim otoczeniu. Ankietowani, którzy przyznali, że byli ofiarami przemocy najczęściej doznawali przemocy fizycznej (48,0% badanych). Ofiarą przemocy psychicznej było 40,0% badanych. Co ósmy dorosły mieszkaniec Bielska-Białej zna osobę dotkniętą problemem przemocy w rodzinie (12,3%). Mieszkańcy Bielska-Białej, jeśli doznali aktów przemocy, jako sprawę najczęściej wskazywali małżonka/małżonkę, partnera/partnerkę (56,2% respondentów). 5,6% uczniów doświadczyło przemocy jak lanie, którego konsekwencją są sińce

i zadrapania, dostawanie w skórę od rodziców nawet za drobne przewinienia (ok. 3,0% badanych), pobicia przez innych uczniów z ich szkoły (ok. 10,0% respondentów).

❖ Odsetek populacji rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie na terenie Bielska-Białej nie jest możliwy do określenia wprost z uwagi na złożoność problemu i brak dostępu do dokładnych danych. Na występowanie tego zjawiska w Bielsku-Białej wskazują ujawnione dane dotyczące:

- 1) Ilości rodzin, które otrzymały w 2017 roku pomoc społeczną z uwagi na przemoc w rodzinie (45 rodzin).
- 2) Liczby Niebieskich Kart A (w roku 2017 do Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Bielsku-Białej wpłynęło 366 kart w związku z podejrzeniem występowania przemocy w rodzinie).

Według danych Urzędu Statystycznego w Katowicach (oddział w Bielsku-Białej), liczba gospodarstw domowych w Bielsku-Białej (spis powszechny VI 2011) wynosi 65 982. **Biorąc pod uwagę dane dotyczące rodzin, które otrzymały pomoc społeczną, oraz dane dotyczące liczby założonych Niebieskich Kart A, to odsetek rodzin zagrożonych przemocą w Bielsku-Białej waha się od 0,1% do 0,6%. Odsetek ten dotyczy ujawnionych przypadków przemocy.** Szacowany odsetek populacji rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie jest jednak większy, na co wskazują wyniki badania ankietowego – co ósmy dorosły mieszkaniec Bielska-Białej zna osobę dotkniętą problemem przemocy w rodzinie. Na tej podstawie można wnioskować, że **odsetek rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie waha się w przedziale od 0,6% do 12,3%. W tym przedziale znajdują się rodziny, które są zagrożone przemocą w rodzinie, która jeszcze nie została wykryta. Całościowy odsetek populacji rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie na terenie Bielska-Białej waha się więc w przedziale od 0,6% do 12,3%.**

Rekomenduje się:

- ❖ Stały monitoring problemu przemocy w rodzinie i rówieśniczej w cyklu 2-letnim, realizację badań poświęconych zagadnieniom przemocy w rodzinie oraz rówieśniczej.
- ❖ Pozyskanie środków publicznych na kampanie informacyjne poświęcone problemowi przemocy.
- ❖ Uwrażliwienie nauczycieli i pedagogów na akty przemocy w szkołach.
- ❖ Przeprowadzenie akcji informacyjnej o możliwości korzystania z pomocy psychologa dostępnego na terenach szkół, który jest doradcą w przypadku problemu przemocy w rodzinie lub rówieśniczej, aby każdy, kto potrzebuje takiej pomocy wiedział do kogo i gdzie może się zwrócić.
- ❖ Stałe akcje/kampanie informujące o instytucjach/ośrodkach, które pomagają w przypadku wystąpienia problemu przemocy rodzinnej lub rówieśniczej.
- ❖ Prowadzenie działań (kampanie edukacyjne) prowadzących do zwiększenia świadomości istnienia punktów pomocy prawnej.

Właściwie wdrażana profilaktyka uzależnień musi być prowadzona na kilku poziomach:

❖ Profilaktyka pierwszorzędowa jest adresowana do grupy niskiego ryzyka, czyli osób zdrowych. Najważniejszym zagadnieniem tego rodzaju profilaktyki jest promowanie zdrowego trybu życia oraz opóźnienie wieku inicjacji spożywania substancji psychoaktywnych. Poprzez rozwijanie umiejętności społecznych i umiejętności radzenia sobie z trudnymi sytuacjami życiowymi, ogranicza się występowanie zachowań ryzykownych.

❖ Profilaktyka drugorzędowa, to działania skierowane do osób zagrożonych, należących do grupy wysokiego ryzyka. Osoby te nie są trwale uzależnione, ale zaczynają dopiero eksperymentować z substancjami psychoaktywnymi. W tym obszarze najważniejsze jest ograniczenie głębokości zachowań niepożądanych i możliwość wycofania się z nich.

❖ Profilaktyka trzeciorzędowa, to ogół działań skierowanych do osób już trwale uzależnionych. Obejmuje ona leczenie skutków zachowań niepożądanych, czyli przeciwdziałanie pogłębianiu się choroby oraz umożliwienie powrotu do normalnego życia, poprzez wprowadzanie leczenia, rehabilitacji i resocjalizacji.

Działania profilaktyczne w głównej mierze powinny polegać na informowaniu społeczeństwa o zagrożeniach związanych z przyjmowaniem narkotyków i możliwościach leczenia. Ważny aspekt dostarczania wiedzy obejmuje również informowanie o instytucjach powołanych do pomocy osobom uzależnionym. Skuteczna realizacja powyższego celu obejmuje nie tylko dostarczanie materiałów edukacyjnych w miejscach publicznych (szkoły, urzędy, przychodnie i szpitale itd.), ale również wykorzystanie nowoczesnych kanałów informacyjnych takich jak telewizja, radio, prasa lokalna i Internet. W szczególności telewizja może mieć tu dużą siłę oddziaływania.

Profilaktyka uzależnień skierowana do młodzieży jest dość szczególna. Na zagrożenia należy reagować z wyczuciem i tak aby zainteresować problemem młodych odbiorców. Okres dorastania to czas szczególnie nasilonego eksperymentowania, podejmowania zachowań ryzykownych, czyli działań zwiększających prawdopodobieństwo pojawienia się niekorzystnych zjawisk społecznych, a także uzależnień od środków psychoaktywnych. Profilaktyka skierowana do tej grupy społecznej powinna polegać na uruchomieniu czynników chroniących młodzież przed zachowaniami ryzykownymi, czyli:

- ❖ Zachęcanie do podejmowania aktywności w różnych obszarach działania (twórczość, sport, nauka).
- ❖ Pobudzanie szerokiej ciekawości poznawczej.
- ❖ Budzenie zainteresowań społecznych poprzez uczestnictwo w działaniach na rzecz lokalnej społeczności i środowiska rówieśniczego.
- ❖ Nauka radzenia sobie z emocjami i stresem.
- ❖ Pomoc i wsparcie w sytuacjach trudnych.
- ❖ Budowanie autorytetów.
- ❖ Przebywanie wśród grupy rówieśniczej nie stykającej się z problemem uzależnienia od środków psychoaktywnych.
- ❖ Opiekę wychowawczą nauczycieli.

Rola placówek wychowawczych, a przede wszystkim szkoły jest mocno związana z profilaktyką uzależnień wśród młodych ludzi:

- ❖ Pedagodzy i psychologowie szkolni koordynują działania wychowawcze oraz diagnozują istnienie na terenie szkoły problemów uzależnień.
- ❖ Aktywna reakcja szkoły na przejawy patologii, współpraca z instytucjami pozaszkolnymi.
- ❖ Organizacja kursów radzenia sobie ze stresem, usprawniania komunikacji interpersonalnej, radzenia sobie z negatywnymi emocjami. Wzmacnianie asertywnych zachowań, pewności siebie i samoakceptacji.
- ❖ Stworzenie interesującej oferty zajęć pozalekcyjnych, klubów sportowych, kółek teatralnych, warsztatów itp.
- ❖ Rozpowszechnianie produktywnego modelu spędzania wolnego czasu.
- ❖ Informowanie młodzieży na temat łatwości uzależnienia, płynących z niego zagrożeń, wpływu alkoholu, papierosów i narkotyków na organizm, zwłaszcza na układ nerwowy i zdolność uczenia się.
- ❖ Podnoszenie kwalifikacji kadry nauczycielskiej w zakresie działań profilaktycznych przeciwdziałania problemowi picia alkoholu, zażywania narkotyków wśród młodzieży.

Powyższe działania zarówno placówek oświatowych, jak i rodziców wspomagać powinny samorządy lokalne, Policja i organizacje pozarządowe. Ścisła współpraca tych jednostek w sprawie profilaktyki uzależnień i występowania zjawisk patologicznych wśród młodzieży to:

- ❖ Akcje informacyjne i profilaktyczne w mediach: lokalnej prasie, telewizji, stronach internetowych oraz bezpośrednie spotkania.

- ❖ Rozprowadzanie przystępnie sformułowanych materiałów profilaktyczno-prewencyjno-edukacyjnych w miejscach publicznych, tj. szkołach, instytucjach i organizacjach miejskich, budynkach mieszkalnych, sklepach, przychodniach itp.
- ❖ Tworzenie grup terapeutycznych dla dzieci dotkniętych uzależnieniem oraz ich rodziców, organizowanie grup samopomocowych.
- ❖ Kontrola rynku napojów alkoholowych, sprzedaży tytoniu i lokali rozrywkowych, zwłaszcza w kontekście przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu nieletnim.
- ❖ Ciągły monitoring zachowań ryzykownych w celu jak najlepszej analizy stanu zagrożenia dzieci i młodzieży uzależnieniami.
- ❖ Realizacja rekomendowanych przez specjalistów programów profilaktycznych i edukacyjnych skierowanych do dzieci i młodzieży, uświadamiających wpływ podejmowanych zachowań ryzykownych, sposobów radzenia sobie z uzależnieniami i wskazywanie miejsc służących pomocą – stałe działania informacyjne wśród dzieci i młodzieży.

Spis wykresów i tabel

Wykres 1. Struktura wieku i płci mieszkańców Miasta Bielsko-Biała w 2012 roku	6
Wykres 2. Struktura wieku i płci mieszkańców Miasta Bielsko-Biała w 2017 roku	6
Wykres 3. Deklaracja spożywania alkoholu (N=514)	28
Wykres 4. Deklaracja spożywania alkoholu, podział ze względu na płeć (N=514)	28
Wykres 5. Deklaracja spożywania alkoholu, podział ze względu na wiek (N=514)	28
Wykres 6. Deklaracja spożywania alkoholu, podział ze względu na wykształcenie (N=514).....	28
Wykres 7. Częstość spożywania alkoholu (N=405)	29
Wykres 8. Miejsce spożywania alkoholu (N=405).....	29
Wykres 9. Osoby, z którymi najczęściej pije się alkohol (N=405)	29
Wykres 10. Najczęstsze powody picia alkoholu (N=405).....	30
Wykres 11. Najczęstsze powody picia alkoholu, podział ze względu na płeć (N=405).....	30
Wykres 12. Najczęstsze powody picia alkoholu, podział ze względu na wiek (N=405)	31
Wykres 13. Najczęściej pite alkohole podczas ostatnich 30 dni (N=405)	32
Wykres 14. Najczęściej pite alkohole podczas ostatnich 30 dni, podział ze względu na płeć (N=405)	32
Wykres 15. Ilość wypitego piwa podczas ostatnich 30 dni (N=143)	32
Wykres 16. Ilość wypitego wina podczas ostatnich 30 dni (N=71)	32
Wykres 17. Ilość wypitej wódki podczas ostatnich 30 dni (N=47)	33
Wykres 18. Ilość wypitych drinków podczas ostatnich 30 dni (N=45).....	33
Wykres 19. Odczuwanie fizycznych skutków spożywania alkoholu (N=405)	33
Wykres 20. Odczuwanie psychicznych skutków spożywania alkoholu (N=405).....	34
Wykres 21. Wpływ spożywania alkoholu na relacje z otoczeniem (N=405).....	34
Wykres 22. Częstość upicia się (N=405).....	34
Wykres 23. Częstość upicia się, podział ze względu na płeć (N=405)	35
Wykres 24. Częstość upicia się, podział ze względu na wiek (N=405)	35
Wykres 25. Zjawisko „urywania się filmu” (N=362).....	35
Wykres 26. Kierowanie samochodem po spożyciu alkoholu (N=405)	36
Wykres 27. Częstość prowadzenia samochodu po wypiciu alkoholu (N=51)	36
Wykres 28. Jazda samochodem z pijanym kierowcą (N=514)	36
Wykres 29. Częstość jeżdżenia samochodem z pijanym kierowcą (N=66)	37
Wykres 30. Podejście do spożywania alkoholu (N=514).....	37
Wykres 31. Podejście do spożywania alkoholu, podział ze względu na płeć (N=514).....	37
Wykres 32. Podejście do spożywania alkoholu, podział ze względu na wiek (N=514)	38
Wykres 33. Podejście do spożywania alkoholu, podział ze względu na wykształcenie (N=514)	38
Wykres 34. Zażywanie kiedykolwiek środków odurzających, narkotyków (N=514).....	38
Wykres 35. Zażywanie kiedykolwiek środków odurzających, narkotyków, podział ze względu na płeć (N=514).....	39
Wykres 36. Zażywanie kiedykolwiek środków odurzających, narkotyków, podział ze względu na wiek (N=514).....	39
Wykres 37. Zażywanie kiedykolwiek środków odurzających, narkotyków, podział ze względu na wykształcenie (N=514)	39
Wykres 38. Częstość sięgania po środki odurzające, narkotyki (N=92)	40
Wykres 39. Rodzaje zażywanych narkotyków (N=92).....	40
Wykres 40. Powody zażywania środków odurzających, narkotyków (N=92)	41
Wykres 41. Powody zażywania środków odurzających, narkotyków, podział ze względu na płeć (N=92)	41
Wykres 42. Powody zażywania środków odurzających, narkotyków, podział ze względu na wiek (N=92)	42
Wykres 43. Pierwszy kontakt ze środkami odurzającymi (N=92)	42
Wykres 44. Odczuwane fizyczne skutki spożywania środków odurzających (N=92).....	43
Wykres 45. Odczuwane psychiczne skutki spożywania środków odurzających (N=92)	43
Wykres 46. Wpływ środków odurzających na relacje z otoczeniem (N=92)	43
Wykres 47. Opinia na temat używania narkotyków, dopalaczy (N=514)	44

Wykres 48. Opinia na temat używania narkotyków, dopalaczy, podział ze względu na płeć (N=514)	44
Wykres 49. Opinia na temat używania narkotyków, dopalaczy, podział ze względu na wiek (N=514).....	44
Wykres 50. Opinia na temat używania narkotyków, dopalaczy, podział ze względu na wykształcenie (N=514).....	45
Wykres 51. Palenie papierosów (N=514).....	45
Wykres 52. Nałogowe palenie papierosów (N=229).....	45
Wykres 53. Palenie papierosów, podział ze względu na płeć (N=514)	46
Wykres 54. Palenie papierosów, podział ze względu na wykształcenie (N=514)	46
Wykres 55. Palenie papierosów, podział ze względu na wiek (N=514)	46
Wykres 56. Wypalane papierosy w skali dnia (N=185) lub tygodnia (N=5)	47
Wykres 57. Definicja przemocy fizycznej (N=514)	47
Wykres 58. Definicja przemocy psychicznej (N=514)	48
Wykres 59. Obserwowanie przemocy w swoim otoczeniu (N=514)	49
Wykres 60. Obserwowanie przemocy w swoim otoczeniu, podział ze względu na płeć (N=514).....	49
Wykres 61. Obserwowanie przemocy w swoim otoczeniu, podział ze względu na wiek (N=514).....	49
Wykres 62. Osoby wobec których obserwowana jest przemoc (N=73)	50
Wykres 63. Forma przemocy stosowana wobec respondentów (N=25)	50
Wykres 64. Formy przemocy stosowane wobec dziecka (N=15).....	50
Wykres 65. Formy przemocy stosowane wobec kobiety (N=16).....	51
Wykres 66. Formy przemocy stosowane wobec mężczyzn (N=4)	51
Wykres 67. Formy przemocy stosowane wobec osób starszych (N=17)	51
Wykres 68. Formy przemocy stosowane wobec osób niepełnosprawnych (N=4)	51
Wykres 69. Znajomość osób dotkniętych problemem przemocy w rodzinie (N=514)	52
Wykres 70. Główne przyczyny przemocy w rodzinie (N=514).....	52
Wykres 71. Sytuacje utraty panowania nad sobą (N=514).....	53
Wykres 72. Sytuacje utraty panowania nad sobą, podział ze względu na płeć (N=514).....	53
Wykres 73. Osoby, wobec których mieszkańcy Bielska-Białej dopuszczali/dopuszczają się aktów przemocy (N=270)	54
Wykres 74. Bycie ofiarą przemocy w ciągu trzech ostatnich lat (N=514).....	54
Wykres 75. Bycie ofiarą przemocy w ciągu trzech ostatnich lat, podział ze względu na płeć (N=514).....	55
Wykres 76. Sprawca aktów przemocy (N=265)	56
Wykres 77. Reakcja na doznanie przemocy (N=514).....	56
Wykres 78. Źródła wsparcia w sytuacji doznania przemocy w rodzinie (N=514)	57
Wykres 79. Znajomość instytucji w Bielsku-Białej, do których można zwrócić się o pomoc w przypadku przemocy w rodzinie (N=514).....	57
Wykres 80. Instytucje, miejsca, gdzie w Bielsku-Białej można zgłosić się o pomoc w przypadku przemocy w rodzinie (N=63)	57
Wykres 81. Działania, jakie należałoby podjąć na rzecz rozwiązania problemu przemocy w rodzinie w Bielsku-Białej (N=514)	58
Wykres 82. Postawa wobec przemocy w rodzinie – ocena 11 stwierdzeń (N=514).....	59
Wykres 83. Stosowanie kar cielesnych jest dopuszczaną metodą wychowawczą (N=514)	60
Wykres 84. Stosowanie kar cielesnych jest dopuszczaną metodą wychowawczą, podział ze względu na płeć (N=514)	60
Wykres 85. Stosowanie kar cielesnych jest dopuszczaną metodą wychowawczą, podział ze względu na wiek (N=514)	60
Wykres 86. Stosowanie kar cielesnych jest dopuszczaną metodą wychowawczą, podział ze względu na wykształcenie (N=514)	61
Wykres 87. Płeć uczniów, N=834.....	62
Wykres 88. Rodzaj szkoły, N=834.	62
Wykres 89. Płeć uczniów w zależności od rodzaju szkoły, N=834.	62
Wykres 90. Struktura rodziny uczniów, N=834.....	63
Wykres 91. Zamieszkiwanie z dziadkami/innymi członkami dalszej rodziny, N=834.	64

Wykres 92. Sposób spędzania wolnego czasu przez uczniów, N=834.	64
Wykres 93. Łatwość zdobycia alkoholu przez uczniów, N=834.	67
Wykres 94. Ostatni kontakt z alkoholem w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=834.	68
Wykres 95. Rodzaj najczęściej spożywanego alkoholu w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=448.	69
Wykres 96. Zakup alkoholu dla własnych potrzeb w ciągu ostatnich 30 dni, N=834.	69
Wykres 97. Zakup alkoholu dla własnych potrzeb w ciągu ostatnich 30 dni – przynajmniej 1 raz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=834.	70
Wykres 98. Wystąpienie po wypiciu alkoholu takich objawów jak: trudność z poruszaniem się, trudność z mówieniem, niepamiętanie niektórych wydarzeń, N=834.	70
Wykres 99. Wystąpienie po wypiciu alkoholu takich objawów jak: trudność z poruszaniem się, trudność z mówieniem, niepamiętanie niektórych wydarzeń – przynajmniej 1 raz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=834.	71
Wykres 100. Miejsce ostatniego spożywania alkoholu w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=434. ...	72
Wykres 101. Wiek pierwszego upicia się w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=834.	73
Wykres 102. Prawdopodobieństwo wystąpienia wybranych sytuacji po wypiciu alkoholu, N=834.	73
Wykres 103. Częstotliwość występowania określonych sytuacji pod wpływem alkoholu.	75
Wykres 104. Łatwość zdobycia wybranych narkotyków, N=834.	76
Wykres 105. Odsetek uczniów, którzy nigdy nie zażywali narkotyków w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=834.	77
Wykres 106. Źródła dostępu do narkotyków, N=83.	78
Wykres 107. Powód sięgnięcia po narkotyki, N=81.	78
Wykres 108. Łatwość zdobycia papierosów, N=834.	80
Wykres 109. Częstotliwość palenia papierosów w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=834.	81
Wykres 110. Powszechność zachowań ryzykownych wśród znajomych, N=834.	84
Wykres 111. Powszechność zachowań ryzykownych wśród rodzeństwa, N=692.	85
Wykres 112. Częstotliwość występowania wybranych sytuacji niebezpiecznych, N=834.	86
Wykres 113. Odsetek wskazań na występowanie wybranych sytuacji niebezpiecznych w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=834.	87
Wykres 114. Ocena zadowolenia z kontaktów z bliskimi na skali od 1 do 6 w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=834.	88
Wykres 115. Opinia na temat powszechności występowania wśród nastolatków sytuacji Grześka w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=834.	90
Wykres 116. Znajomość osób doświadczających takiej sytuacji, jak Grzesiek w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=834.	90
Wykres 117. Osobiste doświadczanie takiej sytuacji, jak Grzesiek w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=834.	91
Wykres 118. Opinia na temat powszechności występowania wśród nastolatków sytuacji Magdy w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=834.	92
Wykres 119. Znajomość osób doświadczających takiej sytuacji, jak Magda w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=834.	92
Wykres 120. Porównanie sytuacji w rodzinie swojej i Magdy w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=834.	93
Wykres 121. Przyczyny stosowania kar fizycznych przez dorosłych – odsetek odpowiedzi „Tak”, N=834.	93
Wykres 122. Opinia na temat powszechności występowania wśród nastolatków sytuacji Roberta w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=834.	95
Wykres 123. Znajomość osób doświadczających takiej sytuacji, jak Robert w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=834.	95
Wykres 124. Osobiste doświadczanie takiej sytuacji, jak Robert w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=834.	96
Wykres 125. Częstotliwość występowania wybranych zachowań, N=834.	96

Wykres 126. Odsetek wskazań na brak panowania nad wybranymi zachowaniami, N=834.	98
Wykres 127. Odsetek wskazań na brak panowania nad wybranymi zachowaniami w dekompozycji na płeć i rodzaj szkoły, N=834.	98
Wykres 128. Czynności wykonywane na urządzeniu elektronicznym, z którego korzysta się najczęściej, N=834.	99
Wykres 129. Źródło dostępu do narkotyków – porównanie odpowiedzi uczniów w latach 2013, 2018 (%).....	109
Tabela 1. Populacja Polski, województwa śląskiego oraz Bielska-Białej w latach 2012-2017	7
Tabela 2. Liczba mężczyzn w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym oraz poprodukcyjnym, Bielsko-Biała, lata 2014-2017	7
Tabela 3. Liczba kobiet w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym oraz poprodukcyjnym, Bielsko-Biała, lata 2014-2017	7
Tabela 4. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w Polsce, województwie śląskim oraz w Bielsku-Białej w latach 2009-2017	8
Tabela 5. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (%)	8
Tabela 6. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w Bielsku-Białej w dekompozycji na płeć w latach 2009-2017.....	8
Tabela 7. Liczba podmiotów gospodarczych bez osób fizycznych i prowadzących wyłącznie indywidualne gospodarstwa rolne w Bielsku-Białej, stan na 30.11.2018 r.....	9
Tabela 8. Liczba szkół podstawowych, oddziałów w szkołach i uczniów szkół podstawowych.....	10
Tabela 9. Liczba osób nietrzeźwych oraz osób po użyciu alkoholu, kierujących pojazdami, zatrzymanych na terenie działania Komendy Miejskiej Policji w Bielsku-Białej w latach 2009-2018 r.....	13
Tabela 10. Dane Komendy Miejskiej Policji w Bielsku-Białej za rok 2017/2018	13
Tabela 11. Liczba bielszczan doprowadzonych do Izby Wytrzeźwień w Bielsku-Białej (od 2011 roku – OPPA) z powodu stosowania przemocy w rodzinie.....	14
Tabela 12. Liczba osób nietrzeźwych doprowadzonych do Izby Wytrzeźwień w Bielsku-Białej (od 2011 roku – Ośrodek Przeciwdziałania Problemom Alkoholowym) w tym przez Straż Miejską w Bielsku-Białej w latach 2011-2017)	14
Tabela 13. Udział rodzin z problemem alkoholowym w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy materialnej MOPS.....	15
Tabela 14. Postępowania prowadzonych przez GKRPA wobec osób z problemem alkoholowym lata 2016-2017	15
Tabela 15. Rozmiar problemu przemocy w rodzinie diagnozowanego w bielskich rodzinach w ramach procedury „Niebieskie Karty”, a także skala podejmowanych działań w formie pracy socjalnej w związku z podejrzeniem występowania przemocy w rodzinie w latach 2012-2017	17
Tabela 16. Liczba osób w kryzysie z powodu przemocy ze strony bliskich, przyjmowana w Podbeskidzkim Ośrodku Interwencji Kryzysowej w Bielsku-Białej w latach 2008-2016	17
Tabela 17. Powody otrzymanej pomocy społecznej wraz z liczbą osób, które ją otrzymały za rok 2017	18
Tabela 18. Zestawienie szkół prowadzonych przez Gminę Bielsko-Biała, które otrzymały dofinansowanie w roku szkolnym 2017/2018 na realizację szkolnych programów zapobiegania zjawiskom patologicznym ze środków „Gminnego programu przeciwdziałania narkomanii (okres realizacji: 12.03.2018 r. – 11.06.2018 r.)	22
Tabela 19. Zestawienie szkół prowadzonych przez Gminę Bielsko-Biała, które otrzymały dofinansowanie w roku szkolnym 2018/2019 na realizację szkolnych programów profilaktycznych ze środków „Gminnego programu przeciwdziałania narkomanii” (okres realizacji: 08.10.2018 r. – 21.12.2018 r.).....	24
Tabela 20. Zestawienie szkół prowadzonych przez Gminę Bielsko-Biała, które otrzymały dofinansowanie w roku szkolnym 2017/2018 na realizację szkolnych programów zapobiegania zjawiskom patologicznym ze środków „Gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych na rok 2018” (okres realizacji: 12.03.2018 r. – 11.06.2018 r.).....	25
Tabela 21. Zestawienie szkół prowadzonych przez Gminę Bielsko-Biała, które otrzymały dofinansowanie w roku szkolnym 2018/2019 na realizację szkolnych programów profilaktycznych ze środków „Gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych na rok 2018” (okres realizacji: 08.10.2018 r. – 21.12.2018 r.).....	26
Tabela 22. Sięganie po narkotyki, środki odurzające, a spożywanie alkoholu (N=514)	39
Tabela 23. Definicja przemocy fizycznej (odpowiedź TAK), podział ze względu na płeć (N=514)	48
Tabela 24. Definicja przemocy psychicznej (odpowiedź TAK), podział ze względu na płeć (N=514).....	48

Tabela 25. Sytuacje utraty panowania nad sobą a spożywanie alkoholu lub narkotyków/środków odurzających (N=514)	53
Tabela 26. Bycie ofiarą przemocy w ciągu trzech ostatnich lat, a spożywanie alkoholu lub narkotyków/środków odurzających (N=514)	55
Tabela 27. Stosowanie przemocy a bycie jej ofiarą (N=514)	56
Tabela 28. Postawa wobec przemocy w rodzinie – ocena 11 stwierdzeń (odpowiedź ZGADZAM SIĘ), podział ze względu na płeć (N=514)	59
Tabela 29. Liczba braci i siostr, N=834.	63
Tabela 30. Inne hobby wskazywane przez uczniów, N=402.	65
Tabela 31. Sposób spędzania wolnego czasu przez uczniów – odsetek wskazań „praktycznie każdego dnia” w dekompozycji na płeć i rodzaj szkoły, N=834.	66
Tabela 32. Łatwość zdobycia alkoholu przez uczniów w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=834.	67
Tabela 33. Wiek inicjacji alkoholowej, N=834.	71
Tabela 34. Prawdopodobieństwo wystąpienia wybranych sytuacji po wypiciu alkoholu – ocena na skali od 1 do 5 w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=834.	74
Tabela 35. Częstotliwość występowania określonych sytuacji pod wpływem alkoholu – przynajmniej 1 raz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły.	75
Tabela 36. Łatwość zdobycia wybranych narkotyków w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=834.	76
Tabela 37. Częstotliwość zażywania wybranych narkotyków, N=834.	78
Tabela 38. Częstotliwość zażywania wybranych narkotyków – przynajmniej 1 raz w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=834.	79
Tabela 39. Wiek pierwszego kontaktu z wybranymi substancjami, N=834.	80
Tabela 40. Wiek inicjacji nikotynowej, N=834.	81
Tabela 41. Udział uczniów w wybranych zdarzeniach w ciągu ostatnich 12 miesięcy, N=834.	82
Tabela 42. Udział uczniów w wybranych zdarzeniach w ciągu ostatnich 12 miesięcy w dekompozycji na płeć oraz rodzaj szkoły – odsetek wskazań przynajmniej 1 raz, N=834.	83
Tabela 43. Powszechność zachowań ryzykownych wśród znajomych – przynajmniej 1 osoba w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=834.	84
Tabela 44. Powszechność zachowań ryzykownych wśród rodzeństwa – odsetek odpowiedzi „Tak” w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=692.	86
Tabela 45. Postrzeganie siebie na skali od 1 do 4 w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=834.	89
Tabela 46. Przyczyny stosowania kar fizycznych przez dorosłych – odsetek odpowiedzi „Tak” w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły, N=834.	94
Tabela 47. Częstotliwość występowania wybranych zachowań w dekompozycji ze względu na płeć i rodzaj szkoły – odsetek odpowiedzi „co najmniej kilka razy dziennie”, N=834.	97
Tabela 48. Czynności wykonywane na urządzeniu elektronicznym, z którego korzysta się najczęściej w dekompozycji na płeć i rodzaj szkoły, N=834.	99
Tabela 49. Ocena dostępności alkoholu – porównanie odpowiedzi uczniów w latach 2011, 2013, 2018 (%)	100
Tabela 50. Ostatni kontakt z alkoholem – porównanie odpowiedzi uczniów w latach 2011, 2013, 2018 (%)	101
Tabela 51. Ostatni kontakt z alkoholem – porównanie odpowiedzi uczniów w latach 2013, 2018 (%)	102
Tabela 52. Inicjacja picia alkoholu – porównanie odpowiedzi uczniów w latach 2011, 2013, 2018 (%)	102
Tabela 53. Wiek pierwszego upicia się – porównanie odpowiedzi uczniów w latach 2011, 2013, 2018 (%)	103
Tabela 54. Odczucia po spożyciu alkoholu – porównanie odpowiedzi uczniów w latach 2011, 2013, 2018 (%)	104
Tabela 55. Abstynencja wśród dorosłych mieszkańców Bielska-Białej - porównanie odpowiedzi w latach 2008, 2013, 2018 (%)	105
Tabela 56. Kierowanie samochodem w stanie nietrzeźwości wśród dorosłych mieszkańców Bielska-Białej - porównanie odpowiedzi w latach 2008, 2013, 2018 (%)	105
Tabela 57. Ocena dostępności papierosów – porównanie odpowiedzi uczniów w latach 2011, 2013, 2018 (%)	106
Tabela 58. Liczba wypalonych papierosów – porównanie odpowiedzi uczniów w latach 2011, 2013, 2018 (%)	107
Tabela 59. Inicjacja palenia papierosów – porównanie odpowiedzi uczniów w latach 2011, 2013, 2018 (%)	108

Tabela 60. Ocena dostępności narkotyków – porównanie odpowiedzi uczniów w latach 2011, 2013, 2018 (%)	108
Tabela 61. Częstotliwość zażywania narkotyków (wybrane środki) – porównanie odpowiedzi uczniów w latach 2011, 2013, 2018 (%)	110
Tabela 62. Pierwszy kontakt z narkotykami (wybrane środki) – porównanie odpowiedzi uczniów w latach 2011, 2013, 2018 (%)	110

Ankieta – mieszkańcy

Dzień dobry! Nazywam się ... i jestem ankierem Instytutu Badawczego IPC. Na zlecenie Urzędu Miejskiego w Bielsku-Białej prowadzimy badanie społeczne. Bardzo proszę o poświęcenie mi kilku minut i odpowiedź na pytania.

UZALEŻNIENIA

- 1. Czy zdarza się Panu/Pani spożywać napoje alkoholowe?**
 - a. Tak
 - b. Nie (ankieter: przejdź do pytania 16)

- 2. Jak często spożywa Pan/i napój alkoholowy (piwo, wódkę, drinki, wino itp.)?**
 - a. Codziennie
 - b. Kilka razy w tygodniu
 - c. Kilka razy w miesiącu
 - d. Kilka razy w roku
 - e. Raz na kilka lat
 - f. Trudno powiedzieć

- 3. Gdzie najczęściej spożywa Pan/Pani napoje alkoholowe? Proszę o podanie maksymalnie 2 odpowiedzi)**
 - a. W domu
 - b. U znajomych
 - c. Podczas uroczystości rodzinnych, poza domem
 - d. W pubie/restauracji
 - e. Po pracy, z kolegami
 - f. Na świeżym powietrzu
 - g. Trudno powiedzieć
 - h. W innym miejscu. Proszę podać w jakim.....

- 4. Z kim najczęściej Pan/Pani pije alkohol?**
 - a. Z kolegami/koleżankami z pracy
 - b. Ze znajomymi, przyjaciółmi
 - c. Z rodziną
 - d. Samemu

- 5. Dlaczego najczęściej spożywa Pan/Pani alkohol? (Proszę zaznaczyć max.2 odpowiedzi)**
 - a. Dla towarzystwa
 - b. By się zrelaksować
 - c. By zapomnieć o kłopotach
 - d. By się dobrze bawić, mieć lepszy humor
 - e. By nabrać odwagi
 - f. Z nudy
 - g. Lubię ich smak
 - h. Inny powód. Proszę podać jaki

- 6. Który alkohol pił/a Pan/i najczęściej w ostatnich 30 dniach?**
 - a. Piwo
 - b. Wino
 - c. Wódka
 - d. Napój alkoholowy/drinki

- 7. Jeśli Pan/i w ostatnich 30 dniach pił/a piwo, to jaka to była ilość?**
 - a. Do 0,5 litra (jedna butelka/kufel/szklanka)
 - b. Od 0,5 do 1 litra
 - c. Od 1 do 2 litrów
 - d. Powyżej 2 litrów
 - e. Nie piłem/łam piwa w ciągu ostatnich 30 dni

- 8. Jeśli Pan/i w ostatnich 30 dniach pił/a wino, to jaka to była ilość?**
- Do 0,2 litra (kieliszek)
 - Od 0,3 do 0,4 litra
 - Od 0,5 do 0,7 litra
 - 0,8 litra i więcej
 - Nie piłem/łam wina w ciągu ostatnich 30 dni
- 9. Jeśli Pan/i w ostatnich 30 dniach pił/a wódkę, to jaka to była ilość?**
- Do 0,05 litra (kieliszek)
 - Od 0,06 litra do 0,15 litra
 - Od 0,16 do 0,25 litra
 - 0,26 litra i więcej
 - Nie piłem/łam wódki w ciągu ostatnich 30 dni
- 10. Jeśli Pan/i w ostatnich 30 dniach pił/a drinki to jaka to była ilość?**
- Do 0,5 litra
 - Od 0,6 do 1 litra
 - Od 1,1 do 2 litrów
 - 2,1 litra i więcej
 - Nie piłem/łam drinków w ciągu ostatnich 30 dni
- 11. Czy doświadcza Pan/Pani skutków fizycznych spożycia alkoholu?**
- Piję, ale nie odczuwam żadnych dolegliwości
 - Tak, ale niedokuczliwe i szybko przechodzą
 - Tak, dokuczliwe ale przechodzą
 - Tak, mam chroniczne dolegliwości i choroby, wywołane spożywaniem alkoholu
- 12. Czy doświadcza Pan/Pani skutków psychicznych spożycia alkoholu?**
- Piję, ale nie odczuwam żadnych dolegliwości
 - Tak, jestem bardziej towarzyski
 - Tak, staję się agresywny, kłótlivy
 - Tak, nie kontroluję się, używam przemocy
 - Tak, staję się smutny, załamany
- 13. Czy spożywanie alkoholu ma wpływ na Pana/Pani relacje z otoczeniem?**
- Nie ma większego wpływu
 - Popadam w konflikty z rodziną
 - Popadam w konflikty ze znajomymi
 - Mam problemy w pracy
 - Popadłem w konflikt z prawem
- 14. Czy kiedykolwiek zdarzyło się Panu/Pani upić się?**
- Tylko raz, dwa razy w życiu
 - Kilka razy w życiu
 - Kilka razy w roku
 - Kilka razy na miesiąc
 - Kilka razy w tygodniu
 - Nigdy mi się to nie zdarzyło (ANK: przejdź do pytania 16)
- 15. Czy zdarza się Panu/Pani doświadczyć zjawiska „urwania się filmu”?**
- Tylko raz, dwa razy w życiu
 - Kilka razy w życiu
 - Kilka razy w roku
 - Kilka razy na miesiąc
 - Nawet kilka razy w tygodniu
 - Nigdy mi się to nie zdarzyło
- 15a. Czy zdarzyło się Panu/Pani kiedykolwiek kierować samochodem po spożyciu alkoholu?**
- Tak, ile to było razy?
 - Nie

15b. Czy zdarzyło się Panu/Pani kiedykolwiek jechać samochodem z kimś, kto kierował nim po spożyciu alkoholu?

- a. Tak, ile to było razy?
- b. Nie

16. Jakie jest Pana/Pani podejście do spożywania alkoholu?

- a. Powinno się trzymać od tego z daleka
- b. Powinno się zawsze zachować umiar
- c. Wszystko jest dla ludzi
- d. Człowiek ma prawo od czasu do czasu się upić
- e. Człowiek ma prawo pić, ile mu się podoba

17. Czy kiedykolwiek zdarzyło się Panu/Pani sięgnąć po środki odurzające/narkotyki?

- a. Tak
- b. Nie (ankieter: przejdź do pytania numer 25)

18. Jak często zdarza się Panu/i sięgnąć po środki odurzające/narkotyki?

- a. Codziennie
- b. W wolnym czasie, po pracy
- c. Tylko w weekendy
- d. Kilka razy w miesiącu
- e. Okazjonalnie
- f. Zdarzyło mi się kilka razy w życiu
- g. Zdarzyło mi się raz czy dwa razy w życiu

19. Jaki narkotyk Pan/Pani używał?

- a. Środki uspokajające (bez pozwolenia lekarza)
- b. Amfetaminę
- c. LSD lub inne halucynogeny
- d. Crack
- e. Kokainę
- f. Marihuanę
- g. Relewin
- h. Heroinę
- i. GHB (pigułkę gwałtu)
- j. Sterydy anaboliczne
- k. Narkotyki wstrzykiwane za pomocą strzykawki
- l. Alkohol z lekami
- m. Dopalacze
- n. Inne, jakie?.....

20. Dlaczego używa Pan/Pani takich środków?

- a. Znajomi używają
- b. Żeby się odprężyć, zrelaksować
- c. Żeby się lepiej bawić
- d. Żeby zapomnieć o problemach
- e. Pomagają mi w pracy, na uczelni
- f. Inny powód. Proszę podać jaki?

21. W jaki sposób pierwszy raz spróbował Pan/Pani środka odurzającego?

- a. Znajomy zaproponował
- b. Wszyscy w towarzystwie próbowali
- c. Dostałem/am od obcej osoby w klubie, barze
- d. Zainteresowałem/am się przez media lub literaturę i sam dotarłem
- e. Inny sposób. Proszę podać jaki?

22. Czy doświadcza Pan/Pani skutków fizycznych spożycia środków odurzających?

- a. Nie odczuwam żadnych dolegliwości
- b. Tak, ale niedokuczliwe i szybko przechodzą

- c. Tak, dokuczliwe ale przechodzą
- d. Tak, mam chroniczne dolegliwości i choroby, wywołane spożywaniem środków odurzających
- e. Tak, lepiej funkcjonuję

23. Czy doświadcza Pan/Pani skutków psychicznych spożycia środków odurzających?

- a. Nie doświadczam
- b. Tak, staję się agresywny
- c. Tak, tracę kontakt z rzeczywistością i bliskimi
- d. Mam lęki, czarne myśli, wpadam w „dołki” psychiczne
- e. Tak, staję się smutny, załamany
- f. Tak, poprawiają się moje relacje z otoczeniem

24. Czy spożywanie środków odurzających ma wpływ na Pan/Pani relacje z otoczeniem?

- a. Nie ma większego wpływu
- b. Popadam w konflikty z rodziną
- c. Popadam w konflikty ze znajomymi
- d. Mam problemy w pracy
- e. Popadłem w konflikt z prawem
- f. Poprawiają się moje relacje z otoczeniem

25. Jak jest Pana/Pani podejście do używania narkotyków/dopalaczy?

- a. Powinno się trzymać od tego z daleka
- b. Powinno się zawsze zachować umiar
- c. Wszystko jest dla ludzi
- d. Człowiek ma prawo od czasu do czasu spróbować
- e. Człowiek ma prawo brać, ile mu się podoba

26. Proszę powiedzieć, czy pali Pan/i papierosy?

- a. Tak
- b. Nie (ANK: przejdź do pytania 29)

27. Czy pali Pan/i nałogowo?

- a. Tak, palę nałogowo (ANK: przejdź do pytania 28)
- b. Nie, palę tylko okazjonalnie (ANK: przejdź do pytania 29)

28. Jak dużo papierosów Pan/i pali w skali dnia/tygodnia

	Dziennie	Tygodniowo
Do połowy paczki		
Do 1 paczki		
Do 2 paczek		

POSTRZEGANIE PRZEMOCY

29. Czym według Pana/i jest przemoc fizyczna?

PROSZĘ ZAZNACZYĆ „TAK”, „NIE” LUB „TO ZALEŻY/TRUDNO POWIEDZIEĆ PRZY KAŻDEJ ODPOWIEDZI	Tak	Nie	To zależy/ trudno powiedzieć
1) Klapsy dany dziecku w przypadku złego zachowania	☐	☐	☐
2) Zamykanie kogoś w pokoju	☐	☐	☐
3) Groźby użycia siły	☐	☐	☐
4) Gwałt	☐	☐	☐
5) Pobicie	☐	☐	☐
6) Ograniczenie dostępu do jedzenia	☐	☐	☐

30. Czym według Pana/i jest przemoc psychiczna?

PROSZĘ ZAZNACZYĆ „TAK”, „NIE” LUB „TO ZALEŻY/TRUDNO POWIEDZIEĆ PRZY KAŻDEJ ODPOWIEDZI	Tak	Nie	To zależy/ trudno powiedzieć
1) Krzyczenie na kogoś	☐	☐	☐
2) Rzucenie obelgi na kogoś	☐	☐	☐
3) Wywieranie presji	☐	☐	☐
4) Szantaż emocjonalny	☐	☐	☐
5) Nakłanianie kogoś by postąpił zgodnie z naszą wolą	☐	☐	☐
6) Groźby pozbawiania środków do życia	☐	☐	☐

ŚWIADEK PRZEMOCY

31. Czy zaobserwował/a Pan/i którąś z tych form przemocy w swoim otoczeniu?

- a. Tak
- b. Nie → Proszę przejść do pytania 33
- c. Trudno powiedzieć → Proszę przejść do pytania 33

32. Wobec kogo? (możliwa więcej niż jedna odpowiedź)

- Mnie samego → Jaka była to forma przemocy?
- Dziecka → Jaka była to forma przemocy?
- Kobiety → Jaka była to forma przemocy?
- Mężczyzny → Jaka była to forma przemocy?
- Osoby starszej → Jaka była to forma przemocy?
- Osoby niepełnosprawnej → Jaka była to forma przemocy?
- Trudno powiedzieć

33. Czy zna Pan/i osobiście jakąś osobę dotkniętą problemem przemocy w rodzinie?

- a. Tak
- b. Nie
- c. Nie wiem/ Trudno powiedzieć

34. Jakie są Pana/i zdaniem główne przyczyny przemocy w rodzinie?

- a. Uzależnienie od alkoholu
- b. Uzależnienie od narkotyków
- c. Przekonanie, że konflikty rozwiązuje się tylko za pomocą siły
- d. Chęć narzucenia swoich poglądów i przekonań
- e. Brak umiejętności panowania nad gniewem i złością, szybka utrata kontroli nad sobą
- f. Nieumiejętność porozumiewania się z drugim człowiekiem bez przymuszania i przemocy
- g. Osoba stosująca przemoc sama najczęściej była ofiarą przemocy
- h. Bezrobocie powodujące poczucie bezsilności i szukanie ucieczki w przemoc
- i. Przekonanie, że przemoc jest najskuteczniejszym sposobem wychowania dziecka
- j. Zazdrość
- k. Złe warunki życiowe
- l. Wpływ otoczenia
- m. Kompleksy dotyczące własnej osoby – dzięki przemocy sprawcy mają poczucie władzy
- n. Chęć udowodnienia, że jest się najlepszym i najsilniejszym
- o. Problemy w opiece nad dzieckiem – bezsilność
- p. Długotrwały stres
- q. Problemy finansowe
- r. Inne → Jakie?

SPRAWCA PRZEMOCY

35. Czy zdarzyło się Panu/i stracić panowanie nad sobą i: (możliwa więcej niż jedna odpowiedź)

- a. Uderzyć kogoś → Kto to był?
- b. Zwymyślać kogoś
- c. Ukarać kogoś za złe postępowanie
- d. Przymusić kogoś siłą do zrobienia czegoś po Pana/i myśli

- e. Straszyć kogoś
- f. Żadne z powyższych → Proszę przejść do pytania 37

36. Wobec kogo najczęściej dopuszcza się, bądź dopuszczają/a się Pan/i takich zachowań? (możliwa więcej niż jedna odpowiedź)

- a. Wobec swoich dzieci
- b. Wobec małżonka/małżonki lub partnera/partnerki
- c. Wobec rodziców
- d. Wobec innych krewnych
- e. Wobec znajomych
- f. Wobec innych osób → *Jakie to osoby?*

OFIARA PRZEMOCY

37. Czy zdarzyło się Panu/i w ciągu ostatnich 3 lat, że ktoś: (możliwa więcej niż jedna odpowiedź)

- a. Pana/Panią uderzył → *Kto to był?*
- b. Zwymyślał Pana/ią
- c. Ukarzał Pana/ią za złe postępowanie
- d. Przymuszał Pana/ą siłą do zrobienia czegoś nie po Pana/i myśli
- e. Straszył Pana/ią
- f. Nękał Pana/ią w różnych formach
- g. Upokarzał publicznie Pana/ią w różnych formach
- h. Przymuszał Pana/ią do stosunku bądź innych czynności seksualnych wbrew Pana/i woli
- i. Zastosował inne formy przemocy → *Jakie?*
- j. Żadne z powyższych → **Przejdź do pytania Błąd!** Nie można odnaleźć źródła odwołania.

38. Kto najczęściej dopuszcza się, bądź dopuszczają się takich zachowań wobec Pana/i? (możliwa więcej niż jedna odpowiedź)

- a. Własne dzieci
- b. Małżonek/małżonka lub partner/partnerka
- c. Rodzice
- d. Inni krewni
- e. Znajomi
- f. Inne osoby → *Jakie?*

ORIENTACJA W SPOSOBACH RADZENIA SOBIE Z PRZEMOCĄ

39. Jak zareagowałby Pan/i w przypadku doznania przemocy?

- a. Nic bym nie zrobił/a
- b. Sam/a bym sobie z tym poradził/a
- c. Zgłosiłbym/abym się do instytucji zajmującej się ofiarami przemocy
- d. Zgłosiłbym/abym na policję
- e. Poprosiłbym/abym kogoś z bliskich o wsparcie, pomoc
- f. Nie wiem/ trudno powiedzieć

40. Gdzie zgłosiłby/aby się Pan/i o pomoc, gdyby problem przemocy domowej dotyczył Pana/i? Możliwa więcej niż jedna odpowiedź

- a. Do rodziny
- b. Do znajomych
- c. Do księdza
- d. Do lekarza rodzinnego
- e. Do psychologa
- f. Do grupy wsparcia
- g. Na policję
- h. Do pomocy społecznej
- i. Do innej instytucji → *Proszę podać do jakiej?*
- j. Do nikogo, sam/a bym sobie poradził/a
- k. Nie wiem/trudno powiedzieć

41. Czy zna Pan/i miejsca lub instytucje w Bielsku-Białej, do których mógłby/aby się zwrócić Pan/i w przypadku przemocy domowej?

- Tak → *Jakie są to miejsca/instytucje?*.....
- Nie znam żadnych

42. Jakie według Pana/i należałoby podjąć działania na rzecz rozwiązywania problemu przemocy w rodzinie w Bielsku-Białej? Proszę wskazać maksymalnie 3 najważniejsze działania.

- Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej, psychologicznej
- Zwiększenie dostępności pomocy prawnej
- Bardziej stanowcze działania policji, wymiaru sprawiedliwości
- Wprowadzenie programów terapeutycznych dla sprawców przemocy
- Zapewnienie możliwości całodobowego schronienia ofiarom przemocy w rodzinie
- Wprowadzenie dodatkowego całodobowego telefonu zaufania
- Udzielanie pomocy rodzinom, w których występuje problem uzależnienia by nie dopuścić do pojawienia się w nich przemocy
- Prowadzenie szerszej działalności informacyjnej i edukacyjnej, działań profilaktycznych
- Wspomaganie działalności instytucji czy stowarzyszeń zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie
- Inne → *Jakie?*.....

POSTAWY WOBEC PRZEMOCY DOMOWEJ

43. Proszę ustosunkować się do poniższych stwierdzeń:

PROSZĘ ZAZNACZYĆ „ZGADZAM SIĘ”, „NIE ZGADZAM SIĘ” LUB „TRUDNO POWIEDZIEĆ PRZY KAŻDEJ ODPOWIEDZI	Zgadzam się	Nie zgadzam się	Trudno powiedzieć
1) Przemoc w rodzinie to sprawa prywatna, nikt nie powinien się wtrącać	☐	☐	☐
2) Przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego	☐	☐	☐
3) Przemoc jest wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiar	☐	☐	☐
4) Jeśli ktoś jest bity to znaczy, że sobie na to zasłużył	☐	☐	☐
5) Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych	☐	☐	☐
6) Ofiary przemocy w rodzinie akceptują przemoc	☐	☐	☐
7) Gdyby ofiara naprawdę cierpiała, odeszłaby od sprawcy	☐	☐	☐
8) Przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol	☐	☐	☐
9) Gwałt w małżeństwie jest możliwy	☐	☐	☐
10) Osoby używające przemocy muszą być chore psychicznie	☐	☐	☐
11) Nie powinno się mówić nikomu, co się dzieje w domu	☐	☐	☐

44. Czy uważa Pan/i, że stosowanie kar cielesnych jest dopuszczalną metodą wychowawczą?

- Tak
- Nie
- To zależy → *Od czego?*
- Nie wiem/trudno powiedzieć

METRYCZKA

1. Płeć:

- Kobieta
- Mężczyzna

2. Wiek:

- 18-24 lata
- 25-34 lata
- 35-44 lata
- 45-54 lata
- 55-64 lata
- 65 lat i więcej

3. Wykształcenie:

- a. Podstawowe, gimnazjalne lub niższe
- b. Zawodowe
- c. Średnie
- d. Wyższe (I lub II stopnia)

4. Stan cywilny

- a. Panna/ Kawaler
- b. Zamężna/ Żonaty
- c. Rozwiedziona/ Rozwiedziony
- d. Wdowa/ Wdowiec

5. Liczba członków gospodarstwa domowego:

- a. 1 osoba (ja)
- b. 2 osoby
- c. 3 osoby
- d. 4 osoby
- e. Więcej niż 4 osoby

6. Czy ma Pan/i dzieci w wieku do lat 18?

- a. Tak
- b. Nie

Ankieta – dzieci

WITAJ! TWOJA KLASA ZOSTAŁA WYLOSOWANA DO PRZEPROWADZENIA BADAŃ ANKIETOWYCH. CHCEMY W TEN SPOSÓB POZNAĆ DOŚWIADCZENIA I OPINIE UCZNIÓW NA TEMAT RÓŻNYCH, CZASEM PRZYKRYCH PROBLEMÓW Z KTÓRYMI MOGLIŚCIE SIĘ SPOTKAĆ.

ZWRACAMY SIĘ DO CIEBIE Z PROŚBĄ O UDZIELENIE SZCZERYCH ODPOWIEDZI NA PYTANIA NINIEJSZEJ ANKIETY. GWARANTUJEMY CAŁKOWITĄ ANONIMOWOŚĆ, ANKIETY NIE NALEŻY PODPISYWAĆ. WYNIKI WSZYSTKICH ANKIET ZOSTANĄ OPRACOWANE STATYSTYCZNIE I SŁUŻYĆ BĘDĄ CELOM DIAGNOSTYCZNYM.

M1. Płeć	wstaw krzyżyk we właściwej kratce	M2. Rodzaj szkoły	wstaw krzyżyk we właściwej kratce	M.3 Wiek	w poniższej kratce wpisz swój wiek
M1.a Chłopak		M2.a Szkoła podstawowa			
M1.b Dziewczyna		M2.b Gimnazjum			
		M2.c Szkoła ponadpodstawowa			

M.4 Miejsce zamieszkania	wstaw krzyżyk we właściwej kratce	M.5 Struktura rodziny	wstaw krzyżyk we właściwej kratce		w poniższej kratce wpisz właściwą liczbę
M4.a Bielsko-Biała		M5.a Rodzina pełna		M6.a Liczba braci	
M4.b Inna miejscowość		M5.b Rodzina rozbita (rozwód/separacja rodziców)		M6.b Liczba siostr	
		M5.c Rodzina osierocona (śmierć jednego z rodziców)			wstaw krzyżyk we właściwej kratce
		M5.d Rodzina niepełna czasowo (np. wyjazd jednego z rodziców)		M7 Zamieszkiwanie z dziadkami/innymi członkami dalszej rodziny	
		M5.e Rodzina niepełna biologicznie (np. samotnie wychowująca matka lub ojciec)			

1. Jak spędzasz wolny czas? (wstaw krzyżyk przy właściwej odpowiedzi)

	Nigdy	Kilka razy w roku	Raz lub dwa razy w miesiącu	Raz w tygodniu lub częściej	Praktycznie każdego dnia
a. Gram w gry komputerowe					
b. Chodzę na zajęcia sportowe					
c. Czytam książki dla przyjemności					
d. Chodzę w godzinach wieczornych do dyskoteki, kawiarni itp.					
e. Chodzę ze znajomymi do centrów handlowych, parków					
f. Korzystam z Internetu					
g. Gram na automatach (takich, w których można wygrać pieniądze)					
h. Mam inne hobby, proszę podać.....					

2. Ile razy w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło Ci się uczestniczyć w następujących zdarzeniach: (wstaw krzyżyk przy właściwej odpowiedzi)

	Ani razu	1-2	3-5	6-9	10-19	20-39	40 i więcej
a. Bójka							
b. Wypadek lub zranienie							
c. Problemy i nieporozumienia z rodzicami							

d. Problemy i nieporozumienia z przyjaciółmi								
e. Nie przygotowałem/łam się do lekcji								
f. Byłem/am ofiarą kradzieży lub napadu								
g. Miałem/am problemy z policją								
h. Byłem/am w szpitalu lub wzywano do mnie karetkę								
i. Uderzyłem/am nauczyciela								
j. Uderzyłem/am rodzica								
k. Zraniłem/am kogoś tak, że wymagał pomocy lekarza lub pielęgniarki								
l. Zabrałem/am coś innej osobie, co nie należało do mnie								
m. Wyniosłem/am coś ze sklepu bez płacenia								
n. Podpaliłem/am coś należącego do innej osoby								
o. Zniszczyłem/am coś należącego do szkoły								

3. Jak myślisz jak łatwo byłoby Ci zdobyć następujące alkohole? (wstaw krzyżyk przy właściwej odpowiedzi)

	Nieosiągalne	Bardzo trudno	Dość trudno	Dość łatwo	Bardzo łatwo	Nie wiem
a. Piwo						
b. Wino						
c. Wódka						
d. Napoje alkoholowe (drinki)						

4. Kiedy ostatni raz zdarzyło Ci się pić alkohol? (zakreśl właściwą odpowiedź)

a) Nigdy nie piłem alkoholu	d) 15-30 dni temu
b) 1-7 dni temu	e) 1 miesiąc – 1 rok temu
c) 8-14 dni temu	f) 1 Dawniej niż rok temu

5. Który alkohol piłeś/aś najczęściej? (zakreśl właściwą odpowiedź)

a) Nigdy nie piłem alkoholu	d) Wódka
b) Piwo	e) Napój alkoholowy (drinki)
c) Wino	

6. Ile razy w ciągu ostatnich 30 dni zdarzyło Ci się zakupić alkohol dla własnych potrzeb? (wstaw krzyżyk przy właściwej odpowiedzi)

	0	1-2	3-5	6-9	10-19	20 lub więcej
a. Piwo						
b. Wino						
c. Wódka						
d. Napoje alkoholowe (drinki)						

Ile razy zdarzyło Ci się, że po wypiciu alkoholu miałeś takie objawy jak: trudność z poruszaniem się, trudność z mówieniem, nie pamiętanie niektórych wydarzeń? (wstaw krzyżyk przy właściwej odpowiedzi)

	Nie piję alkoholu	0	1	3	6	10	20	40 i więcej
a. Kiedykolwiek w życiu								

7. W jakim wieku pierwszy raz zdarzyło Ci się wypić alkohol? (wstaw krzyżyk przy właściwej odpowiedzi)

	Nigdy nie piłem	9	10	11	12	13	14	15	16 lat lub więcej
a. Piwo									
b. Wino									
c. Wódka									
d. Napoje alkoholowe (drinki)									

8. W jakim miejscu ostatnio piłeś alkohol? (zakreśl właściwą odpowiedź)

a) Nigdy nie piłem alkoholu	e) W barze lub pubie
b) W domu	f) Na dyskotecce
c) W cudzym domu	g) W restauracji
d) Na ulicy, parku lub innym ogólnodostępnym miejscu	h) W innym miejscu, jakim?.....

9. Kiedy pierwszy raz zdarzyło Ci się upić? (wstaw krzyżyk przy właściwej odpowiedzi)

	Nigdy	9 lat	10 lat	11 lat	12 lat	13 lat	14 lat	15 lat	16 lat lub więcej
Upicie alkoholem									

10. Zaznacz proszę, jakie jest prawdopodobieństwo, że po wypiciu alkoholu będziesz miał do czynienia z którąś z poniższych rzeczy: (wstaw krzyżyk przy właściwej odpowiedzi)

	Bardzo prawdopodobne	Raczej prawdopodobne	Nie wiem	Mało prawdopodobne	Bardzo mało prawdopodobne
a. Czuję się zrelaksowany					
b. Mam kłopoty z policją					
c. Szkodzę sobie na zdrowiu					
d. Czuję się szczęśliwy					
e. Zapominam o swoich problemach					
f. Nie jestem w stanie przestać pić					
g. Mam kaca					
h. Czuję się bardziej otwarty wobec innych					
i. Robię coś, czego będę żałował					
j. Mam dużo zabawy z picia alkoholu					
k. Czuję się chory					

11. Ile razy zdarzyło Ci się, będąc pod wpływem alkoholu: (wstaw krzyżyk przy właściwej odpowiedzi)

	Nie pije alkoholu	0	1-2	3-5	6-9	10-19	20-39	40 i więcej
a. Brać udział w bójce								
b. Ulec wypadkowi								
c. Mieć poważne problemy z rodzicami								
d. Mieć poważne problemy z przyjaciółmi								
e. Zaniedbać obowiązki szkolne								
f. Być ofiarą rabunku lub kradzieży								
g. Byłem w szpitalu lub wzywano do Ciebie karetkę								

12. Jak myślisz jak łatwo byłoby Ci zdobyć następujące narkotyki lub inne substancje działające podobnie do narkotyków?

(wstaw krzyżyk przy właściwej odpowiedzi)

	Nieosiągalne	Bardzo trudno	Dość trudno	Dość łatwo	Bardzo łatwo	Nie wiem
a. Amfetamina						
b. Środki uspokajające						
c. Ecstasy						

13. Jeśli kiedykolwiek zażywałeś/aś narkotyki w jakiegokolwiek postaci zaznacz w jaki sposób wszedłeś w ich posiadanie (zaznacz wszystkie możliwe sposoby): (zakreśl właściwą odpowiedź)

a) Nigdy nie zażywałem narkotyków	d) Dał mi je starszy znajomy	i) Dał mi jeden z rodziców
b) Dał mi starszy brat lub siostra	e) Dał mi je znajomy w moim wieku lub młodszy	j) Wziąłem z domu bez zgody rodziców
c) Dał mi młodszy brat lub siostra	f) Dał mi ktoś, kogo nie znam	k) Inny sposób, opis jaki?
.....
	g) Kupiłem od znajomego	
	h) Kupiłem od nieznanego	

14. Z jakich powodów zażyłeś narkotyki? (zakreśl właściwą odpowiedź)

a) Nie zażywałem narkotyków	d) Z nudów	g) Inny powód, jaki?
.....
b) Chciałem poczuć się lepszy	e) Z ciekawości	
c) Nie chciałem wyróżniać się w grupie	f) Chciałem zapomnieć o problemach	h) Nie pamiętam

15. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się zażyć następujące narkotyki? (wstaw krzyżyk przy właściwej odpowiedzi)

	0	1-2	3-5	6-9	10-19	20-39	40 i więcej
a. Środki uspokajające (bez pozwolenia lekarza)							
b. Amfetamina							
c. LSD lub inne halucynogeny							
d. Crack							
e. Kokaina							
f. Relewin							
g. Heroina							
h. GHB (pigułka gwałtu)							
i. Sterydy anaboliczne							
j. Narkotyki wstrzykiwane za pomocą strzykawki							
k. Alkohol z lekami							
l. Dopalacze							

16. Jeśli stosowałeś/stosowałaś kiedykolwiek jakieś dopalacze lub inne środki odurzające, to napisz ich nazwy. Jeśli nie zdarzyło Ci się ich stosować, to przejdź do kolejnego pytania.

.....

.....

17. W jakim wieku zdarzyło Ci się po raz pierwszy spróbować substancji wymienionych poniżej? (wstaw krzyżyk przy właściwej odpowiedzi)

	Nigdy	9 lat	10 lat	11 lat	12 lat	13 lat	14 lat	15 lat	16 lat lub więcej
a. Środki uspokajające (bez pozwolenia lekarza)									
b. Amfetamina									
c. Marihuana									
d. Ecstasy									
e. Alkohol z tabletkami									
f. Dopalacze									

18. Jak uważasz, czy łatwo byłoby Ci zdobyć papierosy, gdybyś chciał? (zakreśl właściwą odpowiedź)

- a) Byłoby to niemożliwe
 b) Bardzo trudne
 c) Dość trudne
 d) Dość łatwe
 e) Bardzo łatwe
 f) Nie wiem

19. Ile razy zdarzyło Ci się wypalić papierosa w ciągu swojego życia? (wstaw krzyżyk przy właściwej odpowiedzi)

Nigdy nie paliłem	1-2	3-5	6-9	10-19	20-39	40 i więcej

20. W jakim wieku: (zaznacz jak często dla każdej czynności osobno)

		Nigdy nie paliłem	9 lat	10 lat	11 lat	12 lat	13 lat	14 lat	15 lat	16 lat lub więcej
a.	Zapaliłeś swojego pierwszego papierosa									
b.	Zacząłeś palić papierosy codziennie									

21. Jak myślisz ilu Twoich znajomych: (wstaw krzyżyk przy właściwej odpowiedzi)

	Nikt	Do 10 osób	Do 20 osób	Do 30 osób	Wszyscy
a. Pali papierosy					
b. Pije alkohol					
c. Upija się					
d. Pali marihuanę lub haszysz					
e. Zażywa środki uspokajające bez zgody lekarza					
f. Zażywa ecstasy					
g. Zażywa substancji wziewnych (np. klej)					
h. Zażywa dopalacze					

22. Czy któreś z twojego rodzeństwa: (wstaw krzyżyk przy właściwej odpowiedzi)

	Tak	Nie	Nie wiem	Nie mam rodzeństwa
a. Pali papierosy				
b. Pije alkohol				
c. Upija się				
d. Pali marihuanę lub haszysz				
e. Zżywa środki uspokajające bez zgody lekarza				
f. Zżywa ecstasy				
g. Zżywa substancji wziewnych (np. klej)				
h. Zżywa dopalacze				

23. Oceń proszę swoje zadowolenie z kontaktów z: (wstaw krzyżyk przy właściwej odpowiedzi)

	1	2	3	4	5	6
a. Matka (macocha)						
b. Ojciec (ojczym)						
c. Babcia						
d. Dziadek						
e. Przyjaciele						

24. Proszę zaznaczyć w jakim stopniu zgadzasz się z poniższymi stwierdzeniami: (wstaw krzyżyk przy właściwej odpowiedzi)

	Całkowicie się zgadzam	Zgadzam się	Nie zgadzam się	Całkowicie się nie zgadzam
a. Jestem z siebie zadowolony				
b. Czasami myślę, że jestem do niczego				
c. Czuję, że mam kilka dobrych cech				
d. Jestem w stanie robić podobne rzeczy jak inne osoby				
e. Czuję, że nie mam wielu powodów do dumy				
f. Czasami czuję się bezużyteczny				
g. Jestem tak samo wartościową osobą jak inne				
h. Chciałbym mieć więcej szacunku do siebie				
i. Mam pozytywny stosunek do siebie				
j. Często uważam, że jestem beznadziejny				

25. Czy zdarzyło Ci się kiedykolwiek: (wstaw krzyżyk przy właściwej odpowiedzi)

	Nigdy	1 raz	2 razy	3-4 razy	5 lub więcej razy
a. Uciec z domu na dłużej niż jeden dzień					
b. Miałeś myśli samobójcze					
c. Próbować samookaleczyć się					

A TERAZ PRZEDSTAWIMY CI KILKA HISTORYJEK, KTÓRE MOGŁYBY SIĘ ZDARZYĆ TWOIM RÓWIEŚNIKOM. PROSIMY CIĘ O ICH UWAŻNE PRZECZYTANIE I WYRAŻENIE OPINII NA ICH TEMAT.

Grzesiek dostał od rodzica takie lanie, że miał sińce i zadrapania na ciele.

26. Czy myślisz, że to co zdarzyło się Grześkowi zdarza się: (zakreśl właściwą odpowiedź)

a) Większości nastolatków	d) Prawie nikomu
b) Mniej niż połowie nastolatków	e) Trudno powiedzieć
c) Niewielu nastolatkom	

27. Czy znasz kogoś, komu zdarza się to co Grześkowi: (zakreśl właściwą odpowiedź)

a) Nie znam nikogo takiego	c) Znam kilka takich osób
b) Znam jedną taką osobę	d) Znam wiele takich osób

28. Czy Tobie zdarzyło się to, co Grześkowi? (zakreśl właściwą odpowiedź)

a) Nigdy	c) Kilka razy
b) Jeden raz	d) Wiele razy

Magda dostaje w skórę od rodziców nawet za drobne przewinienia

29. Czy myślisz, że w sytuacji podobnej do sytuacji Magdy jest: (zakreśl właściwą odpowiedź)

a) Większość nastolatków	d) Prawie nikt
b) Mniej niż połowa nastolatków	e) Trudno powiedzieć
c) Niewielu nastolatkom	

30. Czy znasz kogoś, kto jest w podobnej sytuacji jak Magda: (zakreśl właściwą odpowiedź)

- a) Nie znam nikogo takiego
 b) Znam jedną taką osobę
 c) Znam kilka takich osób
 d) Znam wiele takich osób

31. Czy uważasz że twoja sytuacja w rodzinie jest w porównaniu z sytuacją Magdy jest? (zakreśl właściwą odpowiedź)

- a) Bardzo podobna
 b) Czasem czuję, że jest zbliżona
 c) Zupełnie inna

32. Niektórzy ludzie przynajmniej raz w życiu dostali od rodziców lub opiekunów w skórę. Twoim zdaniem dorośli najczęściej stosują kary fizyczne, gdy dziecko: (wstaw krzyżyk przy właściwej odpowiedzi)

		TAK	NIE	TRUDNO POWIEDZIEĆ
a.	Kłamie			
b.	Nie wróci do domu o określonej porze			
c.	Ma złe oceny w szkole			
d.	Wagaruje			
e.	Popęlni drobną kradzież			
f.	Okazuje rodzicom brak szacunku			
g.	Zniszczy jakąś cenną rzecz			
h.	Nie dba i niszczy ubranie			
i.	Nie słucha rodziców			
j.	Zaczyna palić papierosy			
k.	Pije alkohol			

Robert znowu został pobity przez chłopców z jego szkoły. Grozili mu, że to nie ostatni raz.

33. Czy myślisz, że to co zdarzyło się Robertowi zdarza się: (zakreśl właściwą odpowiedź)

- a) Większości nastolatków
 b) Mniej niż połowie nastolatków
 c) Niewielu nastolatkom
 d) Prawie nikomu
 e) Trudno powiedzieć

34. Czy znasz kogoś, komu zdarza się to co Robertowi: (zakreśl właściwą odpowiedź)

- a) Nie znam nikogo takiego
 b) Znam jedną taką osobę
 c) Znam kilka takich osób
 d) Znam wiele takich osób

35. Czy Tobie zdarzyło się to, co Robertowi? (zakreśl właściwą odpowiedź)

- a) Nigdy
 b) Jeden raz
 c) Kilka razy
 d) Wiele razy

Urządzenia elektroniczne

36. Jak często zdarzają Ci się następujące zachowania?

		Co najmniej kilka razy dziennie	1-2 razy dziennie	Kilka razy w tygodniu	Kilka razy w miesiącu	Rzadziej niż kilka razy w miesiącu	Nigdy
a.	Korzystam z komputera						
b.	Korzystam z Internetu na komputerze						
c.	Korzystam z telefonu / smartfonu (aplikacje)						
d.	Korzystam z Internetu na smartfonie						
e.	Korzystam z portali/aplikacji społecznościowych						
f.	Kupuję rzeczy, co do których nie jestem pewien czy są mi potrzebne						
g.	Jem, nawet jeżeli nie odczuwam głodu						

37. Czy uważasz, że nad którymś zachowaniem panujesz lub nie panujesz?

		Panuję nad tym zachowaniem	Nie panuję nad tym zachowaniem
a.	Korzystam z komputera		
b.	Korzystam z Internetu na komputerze		
c.	Korzystam z telefonu / smartfonu (aplikacje)		
d.	Korzystam z Internetu na smartfonie		
e.	Korzystam z portali/aplikacji społecznościowych		
f.	Kupuję rzeczy, co do których nie jestem pewien czy są mi potrzebne		
g.	Jem, nawet jeżeli nie odczuwam głodu		

38. Co robisz na urzędzeniu, z którego w swojej opinii korzystasz najczęściej? (Zaznacz wszystkie prawidłowe odpowiedzi)

- a. Słucham muzyki
- b. Oglądam filmy
- c. Oglądam zdjęcia
- d. Przeglądam portale społecznościowe (np. Facebook)
- e. Gram w gry
- f. Nagrywam swoje filmy, muzykę itp.
- g. Rozmawiam przez komunikator
- h. Uczę się
- i. Prowadzę bloga/vloga
- j. Robię inne rzeczy, jakie?.....

TO JUŻ OSTATNIE PYTANIE!